

Чак Жіневе
Палагнюк

РЕНІТ

Усна біографія Бастера Кейсі

Чак Палагнюк III Життєве III

РЕНТ

Усна біографія Бастера Кейсі

Переклад Вікторії Наріжної

Харків
«Фоліо»
2008

*Моему батькові,
Фреду Ліандеру Палагнюку.
Підведи очі від хідника.
Будь ласка*

**Чи хотілося вам коли-небудь
взагалі не народжуватися?**

Заувага автора:

Ця книга написана в стилі усної історії, який вимагає опитування великої кількості різноманітних свідків та компілювання їхніх оповідей. При опитуванні численних джерел про якийсь спільний для них досвід неминуче виникають взаємні суперечності. Щоб ознайомитися з іншими подібними біографіями, дивіться «Капоте» Джорджа Плімптона, «Еді» Джин Стайн та «Лексикон Диявола» Брендана Мюллена.

1 — Вступ

Воллес Бойер (☀продавець авто): Як і більшість інших, я не зустрічав Рента Кейсі й не говорив із ним до того, як він помер. Так буває з усіма знаменитостями: після того, як вони перекинуться, коло їхніх найближчих друзів просто розбухає. Померлій зірці просто вулицею пройтися не можна, щоб не зустріти мільйон найліпших друзяк, яких вона й в очі-то ніколи не бачила.

Смерть була найкращим вчинком за всю кар'єру Джеффа Дамера та Джона Вейна Гейсі¹. Після того як Гаєтан Дугас² двинув коні, кількість сексуальних партнерів, які його буцімто трахали, злетіла ледь не до небес.

Як казав сам Рент Кейсі: «Люди роблять собі ім'я, паплюжачи тебе, якщо ти ще живий, та оспівуючи, якщо вже ні».

А щодо мене, то сиджу я в літаку, коли це якийсь селюк сідає поруч зі мною. Його шкіра нагадує автомобільну

¹ Двоє з-поміж найжахливіших серійних убивць в історії сучасної Америки.

² Стюард компанії «Air Canada», можливий нульовий пацієнт епідемії СНІДу на території США (нульовий пацієнт — людина, з якої починається розповсюдження хвороби серед вибірки, обраної для епідеміологічного дослідження).

аварію — в тому сенсі, що на неї не можеш не дивитися; шкіра на тильному боці його долонь — просто якась жахливе місиво, уся поорана слідами укусів, пошрамована, зморщена.

Стюардеса питає цього мужика, що він питиме. Стюардеса просить його, чи не буде він такий ласкавий передати мені мою випивку: скотч із льодом. Та коли я бачу, як ці мерзотні пальці обхоплюють пластикову склянку, бачу ці погризені кісточки, то розумію, що не зможу навіть краечка губами торкнутися.

Через цю епідемію переборщити з обережністю неможливо. В аеропорту одразу після металошукача нам довелося проходити крізь детектор лихоманки, такий, як використовували тоді, в надії стримати атипovu пневмонію. Уряд казав тоді, що більшість людей і гадки не мають, що вже інфіковані. Хтось може навіть чудово почуватися, але якщо клятий агрегат запищить, що в тебе підвищена температура, надовго зникнеш у карантині. Може, й на все життя. Без суду, без слідства.

Щоб не ризикувати, я просто відкинув свій столик і взяв склянку. Дивився, як скотч блідішає та стає водянистим. Крига танула й зникала.

Кожен, хто більш-менш успішно торгує машинами, скаже вам: «Повторення — мати всіх умінь». Доходи твого агентства залежать від того, чи вмієш ти встановлювати рапорт.

Де ти не опинився, всюди є можливість удосконалити навички. Гарний спосіб запам'ятати, як когось звать, — це дивитися людині в очі досить довго, щоб побачити, який у них колір — зелений, чи карий, чи блакитний. Це називається

вається «переривання шаблону»: перестаєш забувати, як завжди забував раніше.

Цей селюк — його очі здаються яскраво-зеленими. Антифризово-зеленими.

Усю дорогу від Пеко Джанкшн до пересадки в місті ми ділили підруків'я: я — біля вікна, він — біля проходу. Даруйте на слові, але з його ковбойських чобіт сипалося присохле лайно. А ці бакенбарди: може, в старших класах він і був із ними просто пупсиком, але ж тепер вони сиві від скроні й до самої щелепи. Про руки я вже мовчу.

Щоби потренуватись у встановленні рапорту, питаю, скільки він віддав за квиток. Якщо ти не можеш визначити потреби клієнта, зрозуміти, чим живе якийсь незнайомиць, що сидить отут плече до плеча з тобою в літаку, ти ніколи не впариш людині думку про те, що вона мріє володіти «ніссаном», не те що «кадилаком».

Є ще один фокус для того, щоб усадити клієнта за кермо. У кожній тачці, яку ти продаєш, першу кнопочку на радіоприймачі налаштуєш на станцію, яка крутить госпел. Другу — на рок-н-рол. Третю — на джаз. Якщо клієнт скидається на дуже велике цабе, то, відкриваючи машину, запусти по радіо якусь станцію з новинами про політику. Якщо в нього на ногах сандалі — крути Національне публічне радіо¹. Щойно чувак поверне ключ, радіо заговорить саме про те, про що він хоче чути. І в кожній тачці, яку я продаю, п'ята кнопочка на приймачі налаштована на радіо з яким-небудь техно-рейвовим гівном,

¹ National Public Radio — напівнезалежна медійна організація в Штатах, що продукує та продюсує новинні і культурні передачі.

якщо випадково припреться якийсь шмаркач, що бере участь у Руйнувальних Ночах.

Зелений колір очей цього селяка, лайно на його черевиках — продавці звать усе це «ментальні зачіпки». Питання, на які є тільки одна відповідь, називаються «закритими». Питання, що змусить клієнта патякати, зветься «відкритим».

Для прикладу: «І скільки вам довелося викласти за квиток?» — це закрите питання.

Відсърбуючи зі своєї склянки з віскарем, мужик ковтає. Тоді, вирячившись просто перед собою, каже: «П'ятдесят баксів».

Хорошим прикладом відкритого питання було б таке: «І як ти тільки живеш із цими порепаними, зашмульганими ручищами?»

Я питаю: «В один кінець?»

«В обидва», — каже він, а його пошрамована й зморшкувата рука знову тулить віскі йому до хавала.

«Це називається “подорож у зв'язку з тяжкою втра-тою”»¹, — каже цей селяк.

Сиджу, зазираючи йому в очі, напівобернувшись на сидінні, щоб добре його бачити, уповільнюю дихання, щоби втрапити в такт із надиманням й опусканням його ковбойської сорочки: ця техніка зветься «активне слухання». Той відкашлюється, я трохи чекаю та відкашлююсь теж: гарний продавець називає це «вести клієнта».

¹ Маються на увазі так звані «bereavement fare» — квитки зі знижками, які більшість авіакомпаній надають тим, хто змушений летіти на похорон родичів або до членів сім'ї, що перебувають при смерті.

Мої ноги перехрещені в щиколотках, достоту як у нього — права згори лівої, і я кажу: «Бути не може. Навіть квитки на вільні місця¹ не бувають такими дешевими». Я питаю, як йому вдалося прокрутити таку оборудку.

Обережно відпиваючи своє віскі, він каже: «Ну, перше, що треба зробити, — це втекти з психушки з суворим режимом». Потім, каже він, треба проїхати автостопом усю країну в самих лише пластикових шльопках та якійсь паперовій хламиді, яка весь час розстібається ззаду. Потім треба спізнитися всього лише на хвилику, щоби завадити рецидивісту-педофілу згвалтувати твою дружину. І твою маму. Потім треба ростити сина, плід цього згвалтування, який збирає величезну колекцію старих, викинутих людьми зубів. Після закінчення школи твій довбонутий синуля має втекти з дому. Приєднатися до якогось культу, що живе виключно нічним життям. Півсотні раз розхерячити свою машину та сплутатися з якоюсь такою ніби-не-зовсім майже-не-шлюхою.

Паралельно твій хлоп'як має розпалити епідемію, від якої загинуть тисячі людей, достатньо народу, щоби спричинити воєнний стан та загрозу повалення світових лідерів. І насамкінець твій малий має загинути в гігантському палаючому, вогненному пеклі, за яким кожнісінький вилупок у світі спостерігатиме по ящику.

Він каже: «Отак усе просто».

Мужик каже: «Тоді, коли ти поїдеш збирати його рештки для поховання, — і він тицяє віскі собі до рота, —

¹ Так звані «stand-by tickets» — квитки, які забезпечують пасажиру не місце на конкретному рейсі, а місце в першому ж літаку цього напрямку, в якому виявляться вільні місця.

авіакомпанія надасть тобі особливу, з біса вигідну ціну на квиток».

П'ятдесят баксів в обидва боки. Він дивиться на мій скотч, який стоїть на відкидному столику. Теплий. Ніякої криги, все розтануло. І він питає: «Ти будеш це пити?»

Я кажу йому: «Не соромся».

Ось як швидко твоє життя може повністю змінитися.

Як те майбутнє, що є в тебе завтра, може стати геть не таким, яке ти мав учора.

Мене мучить дилема: взяти в нього автограф чи ні? Уповільнюючи дихання, припасовуючи рухи своїх грудей до його, я питаю, чи пов'язаний він якимось із тим хлопцем... Рентом Кейсі? «Вовкулакою Кейсі» — найгіршим нульовим пацієнтом в історії всіх хвороб? Із «суперпоширювачем», який заразив півкраїни? Із «Поцілунковим Убивцею» Америки? Рентом «Скаженим Псом» Кейсі?

«Бастер, — каже мужик, і його жахлива рука тягнеться до моєї склянки зі скотчем. — Мого хлопчика назвали Бастером Ландру Кейсі. Не Рентом. Не Бадді. Бастером».

О, тепер мої очі всотують кожен пожований шрам на його пальцях. Кожну зморшку і сиву волосинку. Мій ніс занотовує його запах, запах віскі та коров'ячого посліду. Мій лікоть запам'ятовує тертя об рукав його фланелевої сорочки. О, цим незнайомцем я хизуватимусь до самої смерті. Намертво вчепившись у кожную його секунду, жадібно згрібаючи до пазухи кожне його слово і жест, я питаю: «Ви...»

«Честер, — каже він. — Мене звать Честер Кейсі».

Сидить просто біля мене. Честер Кейсі, батько Рента Кейсі — Американської Біологічної Зброї Масового Знищення, що ходить та розмовляє.

Енді Воргол помилявся. В майбутньому люди не ставатимуть відомими на п'ятнадцять хвилин. Ні, в майбутньому кожен посидить поруч із відомою людиною принаймні п'ятнадцять хвилин. Тифозна Мері¹, чи Тед Банді², чи Шерон Тейт³. Історія — це не більше ніж монстри та жертви. Або свідки.

І що я кажу? Я кажу: «Мені шкода». Я кажу: «Хоронити свою дитину... Не пощастило вам».

Зі співчуттям я хитаю головою...

І кількома подихами пізніше Чет Кейсі теж хитає головою, і через цей жест я починаю сумніватися в тому, хто кого веде. Хто з нас раніше пішов чиею дорогою. Може, цей свинопас вивчає мене. Копіює мене. Визначає мої потреби та встановлює рапорт. Може, щось мені продає — ця жива легенда, Чет Кейсі, він підморгує мені. Дихає не частіше ніж п'ятнадцять разів на хвилину. Допиває скотч. «Усе залежить від того, як на це дивитися, — каже він і торсає мене ліктем у ребра. — Оборудка з квитками все ж таки дуже славна».

¹ Мері Маллон — перший зареєстрований в Америці безсимптомний носій тифу. Працюючи кухаркою, заразила 47 чоловік, троє з яких померли. Уперто не бажала визнавати себе причиною заражень.

² Теодор Роберт Банді — американський серійний убивця.

³ Шерон Марія Тейт — американська акторка, дружина відомого режисера Романа Поланскі, жорстоко вбита членами секти Чарльза Менсона у власному домі на дев'ятому місяці вагітності.

2 — Янголи-охоронці

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Гончак у Міддлтоні — це щось на зразок корови на вулицях Калькутти або Нью-Делі. Посеред кожної ґрунтівки валяється хитра дворняга, хекаючи на сонці, вивісивши з пащеки слинявого язика. Такий собі вкритий шерстю «лежачий поліцейський», що не загрожує арештом чи штрафами. Притрушений дрібним землястим пилом, який нанесло з розораних полів.

Дорога до Міддлтона вимагає чотирьох повних днів за кермом, і це найдовший період, який я будь-коли провів усередині машини без зіткнення з іншим авто. Це здалося мені найобтяжливішим аспектом усієї подорожі.

Недді Нельсон («руйнівальник»): Ви можете пояснити, яким чином у 1968 році палеонтолог-любитель Вільям Мейстер, шукаючи в Антелоуп Спрінг у штаті Юта скам'янілих трилобітів, розколов глибу сланцю та виявив натомість скам'янілий слід людського черевика давністю в 500 мільйонів років? І яким чином інший такий скам'янілий слід, знайдений у Неваді в 1922-му, опинився в скелястій породі тріасового періоду?

Ехо Лоуренс (*«руйнувальниця»*): Їдучи до Міддлтона, несучись опівночі цією йобаною глибинкою, Шот Даньюн клацав кнопками радіо, шукаючи повідомлення про дорожній рух. Щоб почути про всі події, які ми могли прогавити. Ранкові чи вечірні новини, що в «годину пік» трапляються казна-де в чорта на рогах. Інформація про затори й об'їзди там, де й напередодні. Повідомлення про смертоносні масові зіткнення на швидкісних шосе там, де вже завтра.

Це пиздець як дивно чути, що хтось загинув завтра. Наче ти все ще можеш просто зараз зателефонувати нещасливому подорожньому до Москви та сказати: «Залишайся вдома!»

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Якщо ви рухаєтеся на схід по об'їзній Медоуз в околицях Річмонда, то приготуйтеся до затору, утвореного любителями повитріщатися. Скиньте швидкість і витягніть шию подаль, щоб як слід роздивитися фатальне зіткнення двох авто в крайньому лівому ряді. Передня машина — «Плімут Роад Раннер» 1964 року кольору морської хвилі, з двигуном V8 об'ємом 10 літрів, з чавунним блоком циліндрів та чотирикамерним карбюратором. Оригінальний сніжно-білий салон. Водієм купе виявилася темпераментна двадцятичотирирічна особа жіночої статі: волосся світле, очі зелені, з хрестоматійним зміщеним переламом хребта в області атлантопотиличного суглобу та повним поперечним розривом спинного мозку. Усе це кумедні словечки, які значать, що кимось смикнуло так добре, аж шия кракнула.

Задня машина — хіповий дводверний седан «Нью-Йоркер Брум Сант-Реджис», укомплектований розкішним хромовим декором та нерухомими задніми бічними вікнами. Класна тачка. Коли будете витріщатися, проїжджаючи повз, зверніть свою увагу на те, що водій був двадцятишестирічною особою чоловічої статі з банальним поперечним переламом грудини, двобічним переламом ребер, а ці самі ребра проштрикнули йому легені, як воно зазвичай і буває, коли гарно впиляєшся у власну баранку. Плюс, як підказують мені тут хлопці зі швидкої, кілька внутрішніх кровотеч.

Отож, накиньте ремені та скиньте газ. Спеціально для передачі «Небозі в дорозі», Тіна Щосьтам...

Ехо Лоуренс: Ми порушили комендантську годину та державний карантин і котили крізь цю безмежну порожнечу. Я їхала спереду. Шот Даньюн — за кермом. Недді Нельсон сидів на задньому сидінні, читав якусь книгу та розповідав нам, як Джеку Різнику вдалося обдурити смерть: він повернувся в минуле, прирізав свою матусю і таким чином став безсмертним, і тепер він президент Сполучених Штатів або ж Папа Римський. Напевно, це якась пришелепкувата теорія, згідно з якою НЛО — це насправді звичайні люди, туристи з далекого майбутнього.

Шот Даньюн («руйнівальник»): Я думаю, ми їхали до Міддлтона, щоби побачити місця, про які Рент нам розповідав, та познайомитися з тими, кого він називав «мої». З його батьками, Айрін і Честером. З його найкращим другом, Боді

Карлайлом, з яким він разом ходив до школи. З усіма цими сраними фермерами, Перрісами, Томмісами, Елліотами, про яких він без упину триндів. Більшість Руйнувальних Ночей ми так само їздили в машинах і базікали.

Ну й селюки. Нашою метою було оживити всі ті історії, розказані Рентом, побачити їх насправді. Дивно, скажіть? Я та Ехо Лоуренс із Недді на задньому сидінні його «Кадиллака Ельдорадо». Машина, яку купив йому Рент.

Еге ж, ще ми їхали для того, щоби покласти квіти й усе таке на Рентову могилу.

Ехо Лоуренс: Клацаючи кнопками радіо, Шот каже: «Ми так зовсім пропустимо Ніч Футбольної Матусі¹...»

«Тільки не сьогодні, — каже Нед. — Подивися ще раз на календар. Сьогодні Ніч Учня За Кермом».

Шот Даньюн: Попереду срібне сяйво прокреслює обрій. Срібло шириться, перетворюється на білу палахку бульбашку, потім на півколо, потім на коло. Повня. Сьогодні ми пропускаємо розкішну Ніч Медового Місяця.

Ехо Лоуренс: Замість музики ми оповідали одне одному історії. Історії, які почули колись від Рента, про те, як він ріс. Історії про Рента — ми складали їх із деталей, які доводилося викопувати з найдальших закутків у найдальших закутках найдальших закутків наших мізків. Кожен

¹ Футбольні Матусі — так в Сполучених Штатах жартівливо називають матерів, які приділяють велику увагу спортивному розвитку дитини і весь свій вільний час витрачають на те, щоби возити її на тренування та змагання.

додавав свої спогади про Рента, ми їхали, сплітаючи наші розповіді в одне.

Шот Даньон: У Міддлтоні нас зупинив місцевий шериф, і ми сказали йому правду: ми здійснюємо паломництво до місць, де народився Рент Кейсі.

Такої-от ночі, коли все місто спить, малий Рент сидів би над своїм приймачем. У навушниках. Дитиною Рент у таку ніч зазвичай крутив движок радіо, налаштувуючись на новини дорожнього руху з Лос-Анджелеса та Нью-Йорку. Слухав про затори й зупинки руху в Лондоні. Уповільнення руху в Атланті. Про зіткнення трьох автівок у Парижі — французькою. Вивчав іспанську на термінах *neumatico desinflado*¹ та *punto muerto*². Здуті шини та затори в Мадриді. *Imbottigliamento* — затор у Римі. *Het roosterslot* — затор в Амстердамі. *Saturation* — затор у Парижі. Цілий невидимий світ дорожнього руху.

Ехо Лоуренс: Облиш. Роз'їжджаючи такими занюханими містечками між північчю та світанком, завжди ризикуеш. Поліція нічого особливого не робитиме, хіба що оглушить тебе своїми сиренами. Шериф Міддлтона розглядав наші права під променем ліхтаря, водночас читаючи нам нотації про місто. Про те, як переїзд до міста вбив Рента Кейсі. Усі мешканці міст були для нього вбивцями. Включно з нами.

Цей шериф явно саме форсував щось на кшталт «Техаського Рейнджера», підключеного та закільцьованого

¹ Спускання шин (*исп.*).

² Нейтральне положення (*исп.*).

на хімію мозку якого-небудь Джона Вейна¹. Пересприйміть прапора, що ганяє салаг на плацу, крізь нещадного суддю-вішалника, а тоді весь результат проженіть крізь доберман-пінчера — і отримуєте цього шерифа. Груди колесом, плечі прямі. Великі пальці засунуті за пряжку на ремені. І він гоїдається туди-сюди на підборах своїх ковбойських черевиків.

Шот запитав: «Поки ніхто не з'являвся, щоби вбити Рентову маму?»

Шериф був одягнений у брунтану сорочку з латунною зіркою, пришпиленою до нагрудної кишені. Напис, викарбуваний на зірці, повідомляє: «Офіцер Бейкон Карлайл».

Ну давай. Поговори про найгірше з усіх питань, яке Шот міг тобі поставити.

Недді Нельсон: Скажіть мені, яким чином фізик сер Девід Брюстер у 1844 році знайшов металевого цвяха, повністю загрузлого в брилу піщанику девонського періоду, якій було понад 300 мільйонів років?

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: З повітря Міддлтон можна побачити, якщо летіти з Нью-Йорка до Лос-Анджелеса; і тоді неодмінно замислюєшся, як люди взагалі живуть у місцях на кшталт цього. Перед очима постають огидні диванчики, покинуті на верандах.

¹ Американський актор, дуже популярний з 1940-х років і до своєї смерті в 1970-х; уособлює грубу чоловічість, асоціюється переважно з вестернами та воєнними картинками.

Машини, припарковані на передньому дворі. Наполовину зірвані зі своїх фундаментів будинки, завислі на шлакоблоках, під якими сплять собаки й кури. І якщо вам здається, що тут відбулося якесь стихійне лихо, то тільки тому, що ви не бачило такого раніше.

Недді Нельсон: Як ви поясните той факт, що домогосподарка з Іллінойсу, місіс С. В. Калп, розламавши грудочку вугілля, знайшла всередині золоту намистину?

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Попри похмурі декорації, вони дуже сексуальні, ці провінційні містечка. В їхніх тенетах заплутуються тільки особи, що рано стають вродливими та сексуальними. Молоді жінки й чоловіки набувають розкішні бюсти й мускули задовго до того, як дізнаються, як застосувати цю силу; вони закінчують вагітністю та осідають так близько від дому. Цей цикл консервує найкращу генетику в таких місцях, про які ви й гадки не маєте. От як Міддлтон. Маленькі гніздечка, звиті нестерпно привабливими ідіотами, що народжують та проживають довжелезну потворну зрілість. Венери й Аполлони. Містечкові боги та богині. Якщо Міддлтон і виплодив щось варте уваги за всю занудну, тупу, порохняву історію його спільноти, то цим ексклюзивним продуктом був Рент Кейсі.

Ехо Лоуренс: «Люди їдуть із містечок переважно для того, — любив казати Рент, — щоби марити поверненням. А залишаються жити в них здебільшого для того, щоби мріяти, як колись поїдуть геть».

Він мав на увазі, що людина завжди нещасна, де б вона не була.

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Основною метафорою влади в Міддлтоні, а особливо в родині Кейсі, є сценарій застіль на честь християнських свят. При таких нагодах, як Великдень, День подяки та Різдво, члени родини ділилися на два чітко виражені класи. Дорослі обідали зі старовинною порцеляною, що передається з покоління в покоління, за тарілками, вручну розписаними квітами й золотом по обідку. Діти їли за столом у кухні, власне, навіть не за столом, а за конструкцією з кількох складаних картярських столиків, зіставлених до купи.

Ехо Лоуренс: У кухні все було з паперу: серветки, ска-тертини, тарілки — так, щоби все можна було зібрати й викинути в помийницю. Коли дорослі з родини Кейсі сідали за стіл, то завжди промовляли одну й ту саму молитву: «Дякуємо, Господи, за ті блага, які дав ти нашій родині, за хліб та за успіх, які ми бачимо перед собою».

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Старенькі в родині Кейсі сиділи разом із дітьми й молилися за сальмонелу. За риб'ячі кістки, що застрягають у горлі. Молодше покоління бралось за руки та схиляло голови, щоб помолитися за обширні удари та серцеві напади.

Ехо Лоуренс: Рент часто казав: «Найприємніше в житті — це коли можеш подивитися через плече й побачити, що в черзі позаду тебе стоять ті, кому ще гірше».

Шот Даньон: Перед Руйнувальними Ночами, коли наша команда йшла кудись повечеряти, Грін Тейлор Сіммс завжди звертав увагу на те, що Рент усе їсть однією виделкою, і сміявся з цього. Рент зовсім не був тупоголовим — просто він так і не зміг відвикнути від пластикової ложки.

За спиною Грін називав його «Гекльберрі Фагг»¹.

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммса: Містер Даньон звертався до Рента «Зубна Феє».

Ехо Лоуренс: Ну то ось. Десь біля півночі в Міддлтоні я та Шот Даньон припаркувалися на повороті до їхнього будинку, поруч із поштовою скринькою, на якій було написано: «Кейсі». Посеред пшеничного поля виднів будинок, білий, з верандою вздовж всього фасаду, крутосхилим дахом та одним мансардним вікном над верандою: там, на горіщі, була Рентова спальня з ковбойськими шпалерами.

Просто над цоколем росли куці та квіти, а до самого сігчастого паркану тягнулася підстрижена трава. Видно було пофарбовану в брунатне стодолу, майже заховану за будинком. Весь інший простір був заповнений пшеницею, до самісінького видноколу на всі боки від «Кадиллаку» Недді. Шот бавився з радіо, вишукуючи новини про рух на дорогах.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Просто до відома. Якщо ви рухаєтеся в західному напрямку

¹ Схоже, у прізвищі Fagg обігране англійське слово «fag», що значить «педик». Друга «g», очевидно, додана для більшої схожості з прізвищем Finn.

швидкісною трасою Сіті Центр, то на шістдесят сьомому кілометрі погляньте на невеличке зіткнення двох машин на правому узбіччі. Обидві машини виявилися весільними кортежами з прив'язаними до задніх бамперів бляшанками. Рух на місці аварії уповільнений, адже всі водії витріщаються на те, як молодята горлають і жбурляють одне в одного весільним тортом. Будьте пильні, на дорозі вам загрожують дружки та білий рис...

Ехо Лоуренс: Шот заснув і хропів, притулившись плечем до водійських дверцят. Я продовжувала видивлятися ознаки того, що місіс Айрін Кейсі все ще жива і що ніякий загадковий незнайомець ще не задушив її чи не зарівав насмерть.

Недді Нельсон: Скажіть мені: як вийшло так, що в ущелині Олдувай¹, у ґрунтах часів раннього плейстоцену, антрополог Г. Рек 1913 року знайшов череп сучасної людини? Поясніть мені, яким чином у прошарках раннього плейстоцену та середнього пліоцену сучасні черепи знаходили в Буенос-Айресі та в Рагаззоні (Аргентина й Італія відповідно)?

Шот Даньюн: Ми облазили цей їхній загиджений цвинтар, ці хащі підстрижених бур'янів, але так і не знайшли могили Рента. Дивно, скажіть? У телефонній книзі ми знайшли ім'я його кращого друга, Боді Карлайла, а тоді від-

¹ Ущелина на півночі Танзанії, де зроблено багато важливих археологічних знахідок.

шукали трейлер Боді в кінці ґрунтівки. Трейлер до самих вікон занесло перекотиполем, на брудному подвір'ї гавкав пітбуль, припнутий ланцюгом. До сходу сонця залишалася ще не одна година. Ми не стали навіть стукати в двері.

Ехо Лоуренс: Забудь. Я ніколи не бачила Айрін Кейсі. Ми навіть не постукали в її двері. Хоч і знали, що вона вже лежить мертва всередині тієї ферми.

Воллес Бойєр (☀ біограф): Кожен, хто давно продає машини, скаже вам: ніхто не унікальний. Будь-який дивак походить із роду диваків. Оце дивно: приїжджаєш до якогось забрьоханого села в Словаччині — і навіть у творах Енді Воргола починаєш раптом бачити стрункий сенс.

Ехо Лоуренс: Дай перевести подих. На світанку біля нашої тачки пригальмував цей бикуватий шериф і почав надриватися в мегафон, що ми порушили Закон про карантинний надзвичайний стан та комендантську годину, встановлену актом СЕКСОТ. Нам не хотілося залишати місіс Кейсі без захисту, але Містер-Велике-Цабе наставив на нас свою пушку і сказав: «Чи не будете ви люб'язні проїхати до міста й відповісти на кілька питань...»

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сімза: У міддлтонських собак, що дрихнуть на дорозі, завжди голова.

3 — Собаки

Боді Карлайл (☀друз дитинства): Узимку міддлтонські пси збиваються в зграї. Дворові фермерські пси в наших околицях неодмінно відв'яжуться і втечуть — тільки й чутимеш, як вони гавкають та завивають уночі. Інші собаки — ті, яких люди викидають з машин на узбіччя. Залишають. Бовдури з мегаполісів думають, що кожна собака здатна сама про себе подбати, здичавіти, але більшість шавок помиратимуть без їжі, аж поки не зголодніють настільки, що жертимуть гівно з-під якогось іншого плюгавця. Гівно, в якому кишить червою. Більшість цих покинутих цуциків дохне від глистів.

Інші собаки збираються в зграї, щоби грітися. Собаки, які виживають. Зграя заганяє кролів та чорнохвостих оленів. Надходить зима, й фермерські пси чують, як зграя виє над свіжою здобиччю — десь там, серед ночі, між дерев понад річкою, і фермерські пси тікають.

Домашні улюбленці чують це виття, і, як би ти не кликав, найслухняніший пес забуває, як його звуть. Якщо не зважати на ці цих завивання, усю зиму вони для господарів як мертві. Випадає перший сніг, і твій пестунчик,

твій вірний друг перетворюється на тужливий вовкулачий спів, що лунає десь у темряві. Спів, який неодмінно приносять з собою холоди.

Узимку найгірший дитячий жах — це йти додому, коли вже спочило, і чути, як виття собачої зграї та клацання їхніх щелеп стає все гучнішим, насувається ближче. Чудовисько з незліченною кількістю зубів та кігтів. Люди зазвичай знаходять упольованого собаками оленя, від якого не залишилось ані шматочка, більшого за череп. Усе інше — хоч шкіра, хоч скелет — розтягнуто по кавалках, розірвано іклами та розкидано довкруг. Якщо це кролик, то можна побачити хіба крихітну лапку посеред місива з хутра, розквацяного навколо. Повсюду кров. Маленька кроляча лапка, з ледь вологим ніжним хутром, точно така, як люди, буває, носять на щастя.

Собака Кейсі тікав у зграї щозими, аж доки не зник. Зазвичай він застрибував на диван, вдивлявся крізь вікно у ніч, наставляв вуха, дослухаючись, як пси вештаються неподалік. Полюють. Ці зграї — це радше чутки, ніж щось реальне, що можна побачити. Наполовину міф. Це єдині монстри, які мешкають у наших краях. Більше ніж наполовину. Думка про те, що ці собаки, може навіть твої власні собаки, можуть сказитися й загнати тебе самого. Твої власні собаки можуть узяти твій слід, коли ти йдеш зі школи. Немає значення, як розпачливо ти гукатимеш: «Фідо!», чи казатимеш: «Стояти!», чи казатимеш: «Сидіти!»; той собака, якого ти дресирував із цуценяти, якого шльопав газетою, цей самий собака зімкне свої ікла на

твоїй горлянці та вирве її геть. Фідо витиме над твоїм ко-
наючим тілом і хлебтатиме кров, що гарячим струменем
буде шугати з твого власного люблячого серця.

Шериф Бейкон Карлайл (☀ворог дитинства): І не
кажіть, що я маю йому співчувати. Уже в початковій
школі Рент Кейсі претендував на жахливу загибель од-
ного прекрасного дня. Від змій або сказу. Собаку Кейсі
звали Фетч¹. Щось таке: наполовину гончак, наполови-
ну бігль², наполовину ротвейлер, наполовину бультер'єр,
наполовину будь-яка дворняга. Ось так назвав свого пса
Рент Кейсі: Фетч.

Една Перрі (☀сусідка дитинства): Якщо хочете зна-
ти, всі троє Кейсі звали одне одного по-різному. Айрін
Кейсі казала на чоловіка «Чет». Він звав її «Рін», скоро-
чено від «Айрін» — і тільки сам-на-сам. Більше Айрін
Кейсі ніхто так не називав. Рент називав Честера «Тато».
Айрін казала до сина «Бадді», але батько називав його
«Бастер». Ні в яким разі не Рент. Рентом його звав тільки
Боді Карлайл.

Суть у тому, що Рент називав Боді «Жабою». Йй-богу.

Усі давали іншим різні імена. Бастер був Рентом і
Бадді. Честер був Четом і Татом. Айрін була Мамою та
Рін. Люди так позначають тих, кого люблять, — дають

¹ Fetch (англ.) — тут: приносити забиту дичину (про мисливську
собаку).

² Бігль — порода англійських гончаків.

їм особливі імена. Так їм здається, що вони затаврували тебе, ніби свою власність.

Шериф Бейкон Карлайл: Найгірше, що може зробити людина, крім того, що викинути надвір собаку, — це зірватися з ланцюга.

Ехо Лоуренс (руйнівальниця): Слухай сюди. Рент, бувало, казав людям: «Ти — інша людина для кожного, кого зустрічаєш на шляху».

Часом Рент казав: «Ти існуєш тільки в очах інших людей».

Якби ви збиралися викарбувати цитату в нього на могилі, то найулюбленішими його словами були такі: «Майбутнє, яке ти матимеш завтра, буде іншим, ніж майбутнє, яке ти мав учора».

Шот Даньюн (руйнівальник): Хуйня. Улюблена фраза Рента була: «Деякі люди одразу народжуються людьми. Решті з нас доводиться йти до цього все життя».

Боді Карлайл: Пам'ятаю одну фірмову Рентову фразу: «Ми ніколи не будемо такими молодими, як сьогодні ввечері».

Айрін Кейсі (Рентова мати): Бадді часто ходив зі своєю бабусею Естер до церкви в неділю. Коли бувала гарна погода, ми з Четом довозили його до бабусиного будинку й висаджували там. Малий Бадді перетворив це на звичку, бо бачив, що їй зовсім нема з ким ходити. Вона

жила всього трішечки далі від Міддлтонської Християнської Церкви. Старенька пані в своєму крихітному церковному капелюшку та маленький хлопчик у пристібному метелику, які йдуть путівцем, побравшись за руки, — це була картина, здатна зворушити будь-яке серце.

Однієї неділі минули вже вступний гімн, перше читання Євангелія та половина проповіді, а Бадді й Естер досі не з'явилися в церкві. Ми саме передаємо з рук у руки кошик для пожертв, коли зненацька церковні двері відчиняються. Хтось на вулиці гуркотить сходами догори, потім тупоче дощатою верандою — і великі двері розчахуються з такою силою, що аж ручка вибиває дірку в стіні. Усі обертаються й витягають шиї, щоби побачити, як малий Бадді ввалюється досередини, геть засапаний. Зігнувшись навпів, він спирається обома долонями на коліна, двері за ним усе ще розчинені, його огортає яскраве сонячне світло, Бадді важко дихає, волосся спадає йому на очі, він намагається відсапатися. Ніякого метелика. Біла сорочка вибилася зі штанів.

Преподобний Кертіс Дін Філдз каже: «Чи не зволиш ти зачинити за собою двері?»

Бадді каже, шумно дихаючи: «Її вкусило».

Він вдихає достатньо, щоби промовити: «Бабуся Естер... їй зле, зовсім зле».

На вулиці холодно, і я вирішую, що це собача згряя, що, може, її собака вкусила. Ці дикі собаки.

Шериф Бейкон Карлайл: Може, мені й не варто цього казати, але жоден Кейсі так і не заплатив за ремонт тієї

дірки в церковній стіні, яку Рент вибив дверною ручкою. Навіть якщо припустити, що він зробив це ненавмисне.

Айрін Кейсі: Бадді сказав, що Естер укусив павук. З вигляду це була «чорна вдова». Бадді та його бабуся йшли собі, були вже на півдорозі, коли вона раптом уклякла й відпустила його руку. Естер кричить: «Господи!» — й обома руками зриває з голови капелюшка, видираючи разом зі шпильками пасма сивого волосся. Звук був такий, казав Бадді, ніби рвеш навпіл стару газету. Її чорний церковний капелюшок круглий і чорний, розміром десь із баночку з-під порошку для ванн. Одним помахом руки вона жбурляє цього капелюшка на землю. Обома своїми церковними черевичками Естер утоптує цей чорний атлас у дорожний пил. Її чорні черевички посіріли від пилу. Збурений ногами пил клубочиться хмарою довкруг її пальта. Сумочка метляється в руці, й вона махає Бадді, щоб він відійшов назад, примовляючи: «Не торкайся його!»

І товсті жмути сивого волосся Естер, вирвані з кореннями, все ще пришпилені до капелюшка.

Носком свого церковного черевичка Естер перевертає капелюх, і обоє присідають подивитися, що там таке.

Змішаний із пилом та гравієм, із подертою вуаллю та зіжмаканим атласом, кволо ворущачи однією лапою, лежить павук. Запилений чорний павук із червоною плямкою у формі клепсидри на черевці.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Родич «гудзикових павуків», як називають їх у

Північній Африці, з роду *Latrodectus*, родини *Theridiidae*, «чорна вдова» гніздиться у відлюдних місцях, таких як старий непотрібний одяг або сортир на подвір'ї. Поки внутрішні вбиральні не витіснили вуличні, переважна більшість укусів «чорної вдови» приходилися на сідниці або геніталії постраждалих. Останнім часом павуки кусають здебільшого тоді, коли потрапляють у пастку між одягом і шкірою жертви — наприклад, якщо павук улаштує гніздо в черевіку чи рукавичці, яку рідко вдягають.

Айрін Кейсі: Бабуся Естер торкається волосся на маківці, пучками двох пальців мацає поміж своїх кучерів, перекидаючи буклі то на один бік, то на інший, поки на решті не намацує якусь точку, і тоді рот її широко розчухується, а очі, навпаки, міцно замружуються. Коли вона розплющує їх, каже Бадді, коли його бабуся розплющує свої очі, то вони мерехтять від сліз.

Вона відкриває сумочку, клацнувши замком, і виловлює в ній паперову хустинку. Коли Естер притискає хустинку до тім'я, каже Бадді, коли вони дивляться на цю хустинку, то бачать там плямку свіжої крові. І після цього Естер каже йому: «Біжи щодуху і приведи свого татка». Естер Кейсі опускається на одне коліно, потім сідає, потім лягає на узбіччі дороги і каже: «Хлопчику, хутко!»

Ехо Лоуренс: Рент казав, що бабуся сказала йому: «Біжи хутко, але якщо ти виявишся не досить швидким, пам'ятай, що я так само люблю тебе...»

Кеммі Еліот (☀️*подруга дитинства*): Можете вбити мене, якщо я брешу, бо я не брешу, але міддлтонські пси дичавіли ще більше, коли вітер дув надто сильно. Знаєте, один порив вітру — і всі сміттеві баки котяться по землі. Собаки це люблять.

Перший урок, який засвоює дівча в шостому класі, — септик здатний перетравити не все. Усякі оті жіночі штучки: тобі доводиться загортати їх у газету й старанно заривати поглибше в сміття. Приїжджає гівновіз, щоб викачати твій септик, знаходить там щось, окрім природних відходів, — і будь ласка, плати додатково.

Звісно, коли вітер перекидає сміттевий бак у чиємусь дворі, у результаті всюди літають брудні «котекси». У таку вітряну погоду «червоні дні календаря» приходять до всіх без винятку. Тампони та прокладки — регулярні війська під проводом вітру — отримують перемогу. Загорнуті в газети, які неухильно губляться, вони виставляють напоказ темнаву кров, обліплена піском та реп'яхами. Обтикані насінням стоколосу, мов подушечки для голок. З кожним перевернутим баком ця армія покинутої крові стає дедалі більшою, крокуючи в ногу з вітром. Поки вони разом не докрокують до паркану. Або кактуса.

Шот Даньон: Рент чув, що поблизу виють і клацають іклами собачі зграї. Він не хотів залишати свою бабусю, але ж вона сказала йому йти.

Кеммі Елліот: Йй-бо, не брешу. Звичайнісінький паркан із трижильного колючого дроту ставав наче прикрашений до Різдва від усіх цих білих штук. Підійдеш близь-

ко — і побачиш, що там само почіплялися й гандони, ніби грона здутих святкових кульок. Лопотять собі на вітру, зелені, чи сірі, чи світло-блакитні, а кінчик кожної гумки все ще відтягує донизу біла рідина.

Настромлені на дротяні шипи, до тебе лопотять гігієнічні прокладки та суперусмоктувальні тампони для сильних виділень. Гладкі й ребристі презервативи. Марки кондомів і прокладок, яких ти ніколи в житті не бачив на полицях «Придорожної бакалії».

Стара кров і згустки — такі чорні, що скидаються на гудрон. Кров брунатна, мов кава. Водянисто-рожева кров. Сперма, змертвіла майже до стану чистої води.

Для більшості людей кров — це просто кров, особливо для чоловіків, але повірте, вам буде важко знайти два однакових тампони серед повислих на відтинку колючого дроту довжиною в милю.

То тут, то там можна бачити лобкове волосся. Світле, темне, сиве. Заходиться добрий вітер — і от всі ми, мешканці Міддлтона, вивішені напоказ, мов ті пташечки на телеграфних дротах. Мов на стенді 4-Н клубу¹ на окружному ярмарку.

Шериф Бейкон Карлайл: Якщо хочете знати, найважче було утримати собак у будинках. Не треба було навіть бачити сперму та кров, розвішану по колючих дротах, щоб знати, що вітер перекинув чийсь смітник. Пси

¹ 4-Н — популярна в США молодіжна організація. Назва походить від чотирьох літер Н, з яких починаються слова «Head, Heart, Hands, Health» («Розум, серце, руки, здоров'я») — своєрідне гасло організації. 4-Н нараховує приблизно 90 000 клубів по всіх Сполучених Штатах.

починали казирися: скавулити, дряпати двері. Здирати фарбу та протирати килимки в намаганні дістатися до того запаху, такого невловного, що тільки собачий ніс може його зачути.

Це зовсім не так, як коли вони просяться надвір у своїх справах. Собаки вловлюють запах гандонів і затишок, якими шурхотить суховій, і починають заливатися слиною.

Не дай боже вам відчинити двері. Здебільшого всі сідають на телефон і заходяться звинувачувати одне одного в бардаку й закликати когось іншого, щоб він усе прибрав.

Кеммі Елліот: Місця тут такі рівнинні, що бачиш усе від краю і до краю, варто лише кинути оком. Місцевий люд надто пихатий, щоби кидатися в бій із сексуальним торнадо. Ніхто не хоче, щоб товариство дивилося, як він збирає цей сороміцький врожай, ніби якісь там стиглі помідори.

Тут таке — або кожен збирає своє, або ніхто не збирає нічого.

Як завжди, ціла подія. Глухий кут добропристойності.

Мері Кейн Харві (☀учителька): Якби я вже не вчителювала, боже ж мій, скільки байок я могла б оповісти про Бастера Кейсі. Надзвичайний молодий чоловік.

Шериф Бейкон Карлайл: І не забувайте, що багато хто, навіть хлопці з ФБР казали, що бабуся Естер була першою жертвою Рента.

Мері Кейн Харві: З мовних дисциплін найвищою оцінкою Бастера була С, але склалося враження, що він здатен збудувати цілий світ за допомогою самих лише гілочок і камінців, та ще кількох слів, які він вивчив. Я би порівняла це з тими маленькими шедеврами, які роблять із підручного непотребу в'язні або моряки в далеких рейсах. Наприклад, точні моделі Ватикану, збудовані з сірників, або Акрополь, склеєний із кубиків цукру. Це витвори мистецтва, що постали з браку інструментів та матеріалів, вимагаючи при цьому невичерпної кількості часу та зосередженості. Це пам'ятники терпінню.

Боді Карлайл: Щоб ви зрозуміли, якої популярності набув Рент до свого випускного класу, розкажу вам таке. Однієї ночі наші пси почали вити й дерти двері. Було вітряно, й без усякого денного світла кожен розумів, що прийшов звичайний сексуальний торнадо.

Рент постукав у наші кухонні двері. Поки моя мама патякала по телефону, розкидаючися звинуваченнями, він махнув мені рукою, щоб я виходив. Через його плече був перекинутий порожній лантух.

Побачивши мішок, мати похитала до мене головою: «Ні». Але я відіпхнув собак від дверей і пішов за Рентом у ніч, де скаженів вітер, здуваючи наше волосся та коміри сорочок на один бік.

На огорожі тріпотів під вітром жмуток білої фігні, оскаженілий та живий, мов кролик у капкані. Гандони ляскотіли, наче сірі язики з краплями слини на кінцях. Рент зірвав одну гумку й підніс до носа — наповнений

спермою кінчик метлявся небезпечно близько до його верхньої губи. Понюхав і сказав: «Преподобний Кертіс Дін Філдз». Він посміхнувся і сказав: «Я цей сморід де хочеш упізнаю».

Рент кинув сміття в лантух. Він зірвав затичку, з однією тільки крихітною червонястою крапелькою посеред білого тампона. У місячному сяйві червоне виглядало чорним. Рент понюхав його та нахмурився.

Понюхав знову, тепер із заплющеними очима, й сказав: «Ну гаразд, це Лу-Енн Перрі, але схоже, вона знову почала приймати оті свої фтористі пігулки...»

Рент сунув червону крапочку й мені, але я заперечно похитав головою.

Перш ніж який-небудь славний хлопець встиг висунути надвір і запропонувати нам допомогу, Рент обібрав паркан за нашим будинком по всій довжині, відгадуючи кожен хуй і кожну піхву.

Мері Кейн Харві: У Міддлтоні для молоді замало стимулів. Суспільне життя зосереджене довкола церковних або шкільних заходів. Фермерська спілка організовує зустрічі на кожних вихідних, інколи ще кекуок¹ із настанням

¹ Кекуок — танець (походить від маршу зі складними кроками), який зазвичай танцювали чорношкірі раби і в якому найкращий танцівник отримував шматок торта. Зараз кекуок часто виконується на ярмарках, церковних та шкільних заходах як гра, в якій учасники в ритмі музики ідуть по пронумерованих квадратах, а коли музика уривається, вони завмирають і ведучий називає номер виграного квадрата. Той, хто стоїть у пронумерованому квадраті, отримує торт.

весни та ярмарок промислів під час курортного сезону. Або ще молодші скаути влаштують благодійну «вечірку з привидами» під Геловін.

Боді Карлайл: У Рента Кейсі був просто собачий нюх. Цей бладхаунд в людській подобі міг вистежити будь-що. Після того як він почав затримуватися на вулиці допізна, його нюх ще покращився. Оскільки він був найпопулярнішим хлопцем у школі, то знав кожне ім'я, що стояло за тим чи іншим запахом. До дванадцятого класу всі ці його таланти — всі разом — почали нарешті працювати на нього.

«Дивися», — сказав мені Рент і показав білу прокладку з доладною червоною квіткою посередині. Маленькою, як фіалка. Навіть не принюючись, він сказав: «Міс Харві з уроків англійської».

Виття незримих псів на вітру, цей звук обтікає нас.

Він може сказати, що це міс Харві, з форми кривавої квітки. «Виходить відбиток піхви, — каже Рент, водячи пальцем по контурах червоної плями. — У сто разів індивідуальніший, ніж відбиток пальця». Пляма, каже він, точнісінько як поцілунок отого її місця.

Думаю, вам не треба питати, звідки Рент знає, яку форму має оте місце міс Харві. Він міг намалювати вам, наче звірині сліди на снігу чи піску, безмежну кількість варіацій місцевої піхви. Корінної чи просто проїжджої. Просто з того, як далеко загорнувся знятий презерватив, Рент знав, що за хуй виліз із нього.

Вдалині, в кухонному вікні нашого будинку, можна було бачити силует моєї мами, що стояла біля мийниці, зі зведеним та відставленим убік ліктем, з телефонною

слухавкою, притиснутою до волосся. Можливо, вона дивилася на нас. Напевно, дивилася.

Рент зняв наступний клубок білого, позначений червоною плямою. Понюхав його і глянув убік мого дому.

Я спитав його: «Хто це?» — й кивнув на кляксу старої крові.

Цей новий відбиток піхви, ця нова квітка була більшою за ту, що належала міс Харві. Цілий сонях проти її фіалки.

І Рент відкрив свого лантуха зі словами: «Облиш».

Ні, ну справді, сказав я та потягся за прокладкою: «Дай я понюхаю».

Рент укинув пляму-сонях у мішок. Він відійшов на крок від мене, далі вздовж паркану й сказав: «Певен, що це твоя мама».

Моя мама, яка все ще дивиться. Її вухо все ще розшукує винних у телефонній слухавці.

Коли ти виходив на вулицю разом із Рентом Кейсі, час мав звичку зупинятися. Цей момент був одним з тих, коли час заціпило. Ця мить назавжди приречена тривати в моїй голові. Ці зірки, ті самі старі, зужиті зірки, на які люди й досі загадують бажання. Місяць сьогодні ввечері — той самий місяць, що й тоді.

Шериф Бейкон Карлайл: За той час, поки Рент Кейсі добіг до церкви та поки ми всі добігли назад до старої Естер, її знайшла собача зграя. Маму Айрін. Вони залишили від неї просто бридке *щось*.

Боді Карлайл: Якщо Рент коли-небудь і трахав мою маму, то в мене не стало духу його про це спитати.

4 — Фальшиві зірки

Ехо Лоуренс (☾*руйнувальниця*): До того, як Рент почав ходити в садочок, але вже після того, як він почав спати в звичайному ліжку, мати щодня вкладала його, коли велика стрілка на годиннику вказувала на два, і не дозволяла вставати, поки вона не вкаже на три. Сонний чи ні, Рент мусив залишатися в цьому ліжку, в своїй кімнаті на горищі, з подушкою, обіпертою на стінку. У ліжку він притискав до себе набивного кролика, якого називав «Ведмідь».

Уявіть момент, коли ваша мама чи ваш тато вперше помічають, що ви не просто гарнюсінька крихітна копія їх самих. Ви такий же, як вони, але кращий. Освіченіший. Невинніший. А тепер уявіть момент, коли ви припиняєте бути їхньою мрією.

Якщо день був сонячний і здалеку долинав собачий гавкіт, Рент казав: «Ведмідь хоче погратися...»

Якщо він не був утомлений, то казав: «Але ж Ведмідь ще не хоче спатки...»

Рубі Елліот (☀*сусідка дитинства*): Ми, дівчата, які ходили до школи разом з Айрін Шелбі, знали, як близько

Бастер Кейсі був від того, щоби взагалі не народитися. Айрін було заледве тринадцять, коли вона здибалася з Честером, заледве чотирнадцять, коли вона народила. Якщо чесно, їй зовсім не кортіло бути єдиною на весь дев'ятий клас матусею-годувальницею з розтяжками по всьому тілу.

Една Перрі (☀сусідка дитинства): Вважайте, що ви ніколи цього не чули, але перш ніж Бастер з'явився на світ, Айрін постійно розводилася, як вона мріє малювати картини та вирізати статуї. Вона так і не вирішила, які саме. Айрін добралася аж до доктора Шмідта, намагаючись позбутися дитини. Ходила до преподобного Філдза, вимолюючи дозволу покинути дитину після народження. Усе це ніяк не допомогло — її власна мати, Естер Шелбі, сказала їй, що дитина буде прокляттям Диявола з плоті та крові.

Ехо Лоуренс: Айрін, вона притискалася губами до крихітного Рентового чола. Сидячи на краєчку його ліжка, вона грозилась пальцем набивному кролику і казала: «Нам усе ще потрібно спатки». Вона казала: «Давай-но порахуємо наші зірочки, поки не захочеться спатоньки». Рентова мама змушує його рахувати: «Одна... дві...» — так усі наклейки, приліплені до фарбованої стелі. «Чотири, п'ять, шість», — і вона задкуючи виходить зі спальні та причиняє за собою двері.

Рубі Елліот: Чесне слово, але ж сама Естер народила Айрін у такому ж віці. Чет Кейсі був єдиною людиною,

завдяки якій Рент з'явився на світ. Чет і Айрін одружилися, але їй довелося покинути школу. Тепер, коли всі бачать, яким шляхом пішов Бастер Кейсі, що за епідемію він розпалив, важко не думати, що Айрін зробила хибний вибір.

Ехо Лоуренс: Усю цю годину, проведену на самоті, Рент дивився у стелю розфокусованим поглядом, поки його палець досліджував теплий глибокий світ усередині голови. Щодня о другій Рент лежав тут і колупався в носі. Витягуючи звідти в'язкі шнурки шмаркотиння, він качав їх між двома пальцями доти, доки шмарклі не чорніли. Чорні кульки вперто прилипали то до вказівного пальця, то до великого та не хотіли відпадати, хоч як запекло він трусив рукою. Кожну глейку маленьку чорну кульку він приліплював до стіни над своєю подушкою, і біла фарба була вся всіяна чорними грудочками. Вся інкрустована маленькими кульками зі шмарклів, розплющеними, розмальованими петлями та закрутами — тисячами відбитків маленьких Рентових пальчиків. Сувеніри з мандрівок усередину власної голови. Завжди одне й те саме відбиття вказівного пальця його руки. Ця покраплена райдуга, ця арчаста фреска з козючок ширилася все далі разом із тим, як довшала його маленька дитяча рука. Висохле шмарковиння просто над подушкою було тепер лише чорними крапочками, порохнявими дарунками на пам'ять з тих часів, коли він був справді маленьким. Сотні денних снів по тому крапки були вже завбільшки з родзинку і

ширилися так високо, як тільки Рент міг дістати, лежачи на спині й упершись головою в подушку.

Стелю його кімнати Айрін обклеїла яскравими зірочками, які світилися зеленим, якщо вимкнути світло.

Приголів'я Рентового ліжка було негативом нічного неба. На ньому липкі чорні цятки склалися в інші сузір'я. На той час Рент не бачив жодної різниці.

Една Перрі: Між нами кажучи, першим життям, яке цей маньяк Рент Кейсі зруйнував, було життя Айрін. Перше прекрасне майбутнє, яке він обірвав, належало його мамі.

Ехо Лоуренс: Тієї другої години, коли Рент перестав бути янголом, мама саме підтикала йому ковдру перед денним сном. Нахилившись над подушкою, вона поцілувала свого крихітку Бадді й побажала йому солодких снів. Його кругле обличчя тонуло в пухкій подушці. Довжелезні вії опустилися донизу, лягаючи на рожеві щічки.

Якщо подивитися на старі фото, Айрін Кейсі там така вродлива. Не просто молода — вона вродлива тією вродою, коли лице виходить спокійним, а шкіра довкола очей та губ — гладенькою і розслабленою, тією вродою, яка можлива лише тоді, коли любиш того, хто фотографує.

Рентова мати — вродлива молода мамуля, ніжний поштовх м'яких губ на його обличчі біля вуха. Вона — це дихання, це шепіт «на добраніч», змішаний із запахом її сигарет. Із кондитерським ароматом її шампуню. Із квітковими пахощами її крему для шкіри.

Її дихання каже: «Ти манюній матусин скарб».

Каже: «Ти наше маленьке янголятко».

Більшість матерів говорять так зі своїми чадами тоді, коли вони двоє ще залишаються однією істотою.

«Ти мамусин ідеальний маленький чоловік».

У цю мить — до коров'ячих очей, до укусів гримучої змії, до підліткових ерекцій, — в цю мить Рент і його мама востаннє такі близькі. Такі люблячі.

Ця мить — кінець того, що нам хотілося би зберегти назавжди.

Доктор Девід Шмідт (☉міддлтонський лікар): На мою думку, обоє Кейсі стали кепськими батьками. За моїм досвідом, величезна кількість молодих людей дивляться на дітей як на потішну витівку. Можливо, як на покарання. Дитина — вона просто є, її не зроблено з хрому тобі на забаву. Дитина не забезпечить тобі роботу за солідним столом, під кондиціонером.

Чет Кейсі: він дивився на дитину як на найзапеклішого ворога й найкращого друга — водночас.

Ехо Лоуренс: Перед тим денним сном мама Рента перегинається через ліжко. Пальцями однієї руки вона відводить волосся з його чола, його яскраво-зелені очі дивляться на неї, його очі завеликі для його обличчя. Його очі рахують її зірки.

Вона встає, щоб повернутися на кухню, чи до саду, чи до телевізора, і тут вродлива молода Рентова мама — вона зупиняється. Усе ще напівнахилена над його ліжком,

вона дивиться на стіну понад подушкою, її очі сіпаються і з'їжджаються до перенісся від намагання роздивитися щось на побілці. Її губи трохи розтуляються. Її сірі очі все кліпають і кліпають, пильно вдивляючись у стіну, її чарівне гостре підборіддя притискається до шиї. І вона рукою тягнеться вперед: один палець трохи відведений, ніготь готовий сколупнути щось із білої фарби. Гладенька шкіра між бровами збігається в зморшку.

Рент розвертається в ліжку, вигинає спину, щоб і собі подивитися.

Його мати каже: «Що це таке?..»

І її ніготь злегка стукає по чомусь, по чорній грудочці, по кульці, по маленькій опуклості з чогось майже сухого, по сплюснутій родзинці, яка відвалюється й падає біля Рентової голови на подушку. Маленький чорний відбиток пальця поруч з його лицем.

Рентова мама, її очі оббігають дугоподібний розсип чорних цяток на стіні, рій глейких плямок, що спускається по спіралі просто до голови її янголятка на подушці.

Як любив казати Рент: «Деякі люди просто народжуються людьми. Іншим із нас...»

По-своєму ми всі однакові. З першого погляду кожен із нас розпізнає суху козючку. Ми всі знаємо, які липкі вони на дотик під нашими стільцями та столами.

Преп. Кертіс Дін Філдз (☉священик Міддлтонського християнського братства): Не було такого гріха, який маленький Рент не здійснив би. Ні, малень-

кий Бадді зростав таким грішником, що його переступів стало б на всю їхню родину.

Ехо Лоуренс: Оце один з тих моментів, які тривають потім усе твоє життя. Сцена, яка спалахом пронеслася перед очима Рента за мить до смерті. Час уповільнився, зупиняється, зупинився, застиг. Єдиний острів, який ти знайдеш у неозорому туманному океані свого дитинства.

Протягом років, які тривала ця мить, обличчя Рентової мами викривилося і взялося зморшками. Її обличчя стало м'язами, а не шкірою. Її губи розтяглися та загорнулися, оголивши кожен зуб на всю його довжину під цими її рожевими яснами. Її повіки смикалися та тремтіли, її пальці скрутилися, всохнувши до стану кігтів. За вічність цієї однієї миті молода гарна жінка, схилена над Рентовим ліжком, поглянула на нього новим відьомським лицем і просичала: «Ти...»

Вона ковтнула, горлянка смикнулася всередині жилавої шиї. Потрашаючи своїм старезним кігтем у напрямку поцяткованої стіни, вона сказала: «Ти просто...»

Лежачи на спині, Рент розвернувся, щоб поглянути на свою гордість, свою колекцію.

Усі ми пережили цей момент, коли наші рідні вперше розуміють, що ти ростеш не для того, щоб стати ними.

Фальшиві приклеєні зірки Айрін проти реальної козючкової фрески Рента.

Його гордість — її сором.

Логан Елліот (☀друг дитинства): Так і є. Цей малий Кейсі не зробив нічого такого, просто обрубав корені та спалив мости, як і всі.

Шот Даньюн (☾руйнувальник): У такі хвилини ти маєш вигляд невдалого експерименту своїх батьків, споглядати який їм тепер доведеться до кінця життя. Їхній приз за найгірше щось. А твої тато й мама стають мов Бог, занадто тупий, щоб створити щось ліпше за тебе.

Ти ростеш, щоб стати живим доказом обмеженості своїх батьків. Їхнім антишедевром.

Ехо Лоуренс: Його мати подивилася на Рента з висоти всього свого розпрямленого зросту і сказала глибоким голосом, якого Рент ніколи не чув доти, голосом, який буде відлунювати потім усередині нього до кінця життя, вона сказала:

«Ти огидна маленька потвора».

Тієї обідньої пори Рент перестав бути для своєї матері чимось таким, як «Ведмідь» для нього. Це була мить його справжнього народження. Початок його реальної особистості.

Того пообідку, уперше за всі денні сні в своєму житті, Рент справді заснув.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза (☾історика): На наступному обіді в День подяки, після того як «чорні вдови» до смерті закусили стареньку бабусю Естер, Айрін Кейсі відмовилася зайняти місце старенької на

кухні. Однаково наступною в черзі на місце за дорослим столом була Рентова прабабуся Хетті. Черга наслідування була такою ж чіткою, як дати й імена, записані в родинній Біблії.

Шот Даньюн: Мотрошно, скажіть? Під кінець того Дня подяки старенька бабуся Хетті звивалася й дряпалася. Фігня з лисячого хутра, яку вона вдягала, щойно підвертався привід, така: дві чи три лисячі шкурки з усіма цими їбучими мордами й лапками, пришитими так, щоб звисали довкола шиї, гівняна штука, з якої так і стрибають блохи.

Це більш ніж моторошно. Такі старі люди: одного подиху вітерця досить, щоб їх убити. Зламаного стегна. Бджолиного укусу. Шматочка зіпсованого пирога з тунцем. Ці «чорні вдови», кусючі блохи — все це інший природний бік славетного селяцького способу життя. Це можуть бути бурундуки, байбаки або білоногі миші, кролі, вівці або скелясті білки, але хтось в цьому їхньому природному світі розкидається блохами. Спершу бабуся Хетті поскаржилася на те, що їй дере в горлі та болить голова. Тоді на біль у шлунку. Хетті задихається. Годинка в шпиталі, й вона помирає від пневмонії.

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Остання викликана пацюками епідемія чумної палички в Америці датується 1924 та 1925 роками. Вона походила від повсюдної практики труїти зграї степових собачок підсаджуванням чумної тварини. До початку тридцятих

місцеву популяцію байбаків було винищено на 98 відсотків, але ті 2 відсотки, які залишилися, стали безсимптомними носіями бубонної чуми.

Ехо Лоуренс: Він завжди прокидався з криком. У його нічних жахах, казав Рент, маленька кокетлива вуаль його бабусі, чорна, мереживна, починає ворухитися. Капелюшок, здається, оживає, дере сам себе на клапті, чорні нитки повзуть униз по її щоках, жалять, і бабуся Естер кричить. У цих снах Рент чув собачий гавкіт, але не міг бачити зграю.

Шериф Бейкон Карлайл: Ці сни були ясно й чітко від почуття провини. Провини за вбивство тієї старенької. За розповсюдження інфекції.

Шот Даньюн: Ці маленькі пухнасті клубочки, якими вони здаються в природознавчих фільмах: щороку в середньому двадцятіро людей стикаються із чумним ховрашком або бурундуком. Їхні лімфовузли роздуваються, кінчики пальців на всіх кінцівках чорніють, і вони помирають. Я маю на увазі — люди. Не пухнасті клубочки.

Ехо Лоуренс: Давайте, спитайте Айрін Кейсі про стіну в Рентовій спальні. Справа закінчилася тим, що вона поклеїла там шпалери. Для неї засохлі шмарклі були гіршими за асбест.

Стіна над ліжком уже дорослого Рента, в його власній квартирі, так само була останньою річчю, якої ви хотіли б торкнутися.

Айрін Кейсі: Наскільки я можу пригадати, ми поклеїли шпалери в спальні Бадді, коли йому виповнилося три або чотири. Шоколадно-коричневі, з малюнком із ковбоїв, що арканять коней, на таких не видно ніякого бруду. Незвично темні, зате практичні для кімнати хлопчика.

Щодо всього іншого, типу стінки, обліпленої козючками, — такого ніколи не було. Бадді був чудовою дитиною. Справжнє маленьке янголятко. Ми приклеїли на стелю зірки: знаєте, ці наклеєчки, що світяться в темряві, — вийшли маленькі ковбої під зоряним небом. У цій частині все правда, а от інше... Я б ніколи не назвала свою дитину монстром чи тим більше прокляттям диявола.

І Бадді ніколи не розповів би іншим таку історію.

5 — Невидиме мистецтво

Боді Карлайл (☀друг дитинства): За кілька тижнів до Великодня руки місіс Кейсі починали пахнути оцтом навіть сильніше, ніж у сезон консервації. На плиті у місіс Кейсі кипіли каструлі з водою. Одна — для того, щоб зварити вкруту яйця. У другій каструлі вода варилася з оцтом та всякою подрібненою фігнею для кольору — щоб яйця фарбувати.

Кейсі, хоч і жили в глибинці, курей купували вже забитими. Найгірше, що можна сказати в цих місцях про людину: «Вона купує яйця», але місіс Кейсі їх купувала. Тільки білі. Тільки з-під кур породи легорн. Переважно до Великодня.

Заходиш до Кейсі крізь кухонні сітчасті двері — риииип... гуп! — і бачиш місіс Кейсі, що сидить, обидва лікті обіперши на стіл. Її окуляри для читання сповзли на кінчик носа. Її голова закинута назад. Посеред столу біла свічка, товста, як у церкві, горить, розпускаючи ванільний дух. Довкола вогника розпливлося прозоре озерце воску. Місіс Кейсі занурює вишивальну голку у віск і бере в руку яйце. Тримавши його за низ і верхівку між великим

і вказівним пальцями, так щоби зручно було повертати, вона пише розплавленим воском по шкаралупі.

І ти нічого не можеш із собою вдіяти — зупиняєшся й дивишся.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Молоді вішають у своїх будинках дзеркала. Старі вішають портрети. І, якщо мені буде дозволено зробити одне дріб'язкове спостереження, члени сільських громад хваляться ремеслами — цим сумнівним наслідком надміру дозвілля, браку навичок та дешевизни прядива.

Боді Карлайл: Невидимі, наче шпигунське письмо, — тільки місіс Кейсі може сказати, де саме білий віск розчинився на тлі білого яйця.

Пічка заставлена киплячими каструлями, кожна з яких пахне по-іншому. Цибуля. Буряк. Листя шпинату. Сморід червоної капусти. Чорна кава. Плюс запах оцту. У кожній каструлі свій колір: жовтий, червоний, зелений, блакитний чи брунатний. Усе виварено до решти, щоб забарвити бульйон. Ланч не готовий.

Її очі збіглися й дивляться на кінчик носа, вона така зосереджена на воскові, що навіть її рот, цілий рік нафарбований червоним, розкрився, — не озираючись у наш бік, вона каже: «Якщо ви двоє жуєте смолу, то виплюньте». Вона каже: «Там над пічкою є крекери».

Я і Рент.

Якщо стояти поруч досить довго, то, можливо, вона скаже, як віск не дає фарбі дістатися до яйця. Біля її ліктя

лежать яйця — начебто білі, але насправді напівприкрашені ділянками, які не зафарбуються. Просто дивлячись на неї, забуваєш, що там, надворі, на тебе чекає мурашник. Або дохий енот. Навіть коробка сірників.

І нехай ти помираєш від бажання з'їсти ланч, однаково будеш натомість підглядати за тим, як місіс Кейсі чаклує над яйцями.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Без сумніву, в багатьох культурах копіткі, проте недовговічні твори мистецтва виконують роль містичного ритуалу, молитви чи медитації.

Боді Карлайл: Її лікті стоять на столі, одна рука занурює вишивальну голку у віск, друга бере яйця — одного прекрасного дня місіс Кейсі, не дивлячись на мене й Рента, каже: «Хапайте по яйцю або вимітайтесь». Вона каже: «Ви мене бісите».

Місіс Кейсі дає кожному з нас голку й холодне, зварене накруто яйце, й наказує не дай боже не трусити стіл. «Подумайте про що-небудь», — сказала вона. І показала нам, як занурювати кінчик голки у віск і як доносити одну-єдину прозору крапельку воску до шкаралупи магазинного яйця з-під курки породи легорн. «Намалюйте свою думку голкою», — сказала вона. Крапля за краплею. Біле на білому. Невидиме. Таємне.

Рент каже: «Ти мені скажи. Я не можу придумати, що намалювати».

І його мама каже: «Що-небудь придумається».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Чи це піранські писанки, чи піщані мандали тибетських буддистів — їхнім головним завданням є добитися стійкого фокусу та повністю заволодіти увагою митця. Попри вразливу природу самого витвору, процес творення стає способом вийти за межі тимчасового.

Боді Карлайл: Рент, я та місіс Кейсі довкола того столу — всі схилилися над свічкою, вогник якої потопає в сонячному промені з віконця над мийкою, малюємо всяку всячину, про яку можемо розказати тільки ми, — навіть не думаємо про те, що голодні. Кожен з нас — не більше ніж віск та яйце в наших руках. З усіма цими каструлями, в яких киплять зелень і цибуля, з повітрям у кухні, переповненим паром та їстівним духом, ніхто з нас не підстрибнув, коли сігчасті двері — рииип... гуп! — і поруч стоїть містер Кейсі.

«Що на ланч?» — запитує він.

«Я думала, ти пообідав», — каже місіс Кейсі.

Рент зупинився й просто тримав яйце в руці, більше не крапаючи на нього воском зі свічки. Його дихання та руки цілковито закрижаніли.

А я — я малював на своєму яйці восковий день, сонечко з промінцями, дерево, мій дім, воскову хмаринку в небі, але про це знаю тільки я.

Він, містер Кейсі, каже: «Айрін». Він каже: «Не роби цього з хлопцем».

І місіс Кейсі каже: «Ти сказав, що пообідав у їдальні».

Містер Кейсі, перехилившись через пічку, суне ніс по черзі в кожну каструлю, принохується та каже: «Не каліч його».

Усе ще втуплюючи скошені очі на своє яйце, на незриму таїну своєї думки, місіс Кейсі каже: «Чого не робити?»

Рент нічого не малює.

І містер Кейсі каже: «Не каліч хлопця за те, що тобі довелося вийти заміж». І він сьгає рукою до миски з яйцями обіч ліктя місіс Кейсі. З бездоганно-білими яйцями, які насправді вже наполовину прикрашені її таємним письмом, яке вона виводила протягом цілого ранку. Невидиме мистецтво.

«Ці не бери», — каже місіс Кейсі, відірвавшись від яйця та дивлячись поверх своїх окулярів.

Але двох яєць уже нема, вони вже зникли в долоні містера Кейсі.

І гучно, на весь дім і навіть на весь двір, місіс Кейсі кричить: «Ці не бери!»

Містер Кейсі обертається до вікна і — тюк, тюк, тюк — яйцем об край мийки, щоб почистити.

А я — я малюю воскового птаха в небі, що летить над моїм будинком, незримий для ока. Я крапаю манюнькі крапочки воску на дерево, щоб намалювати яблука.

Того пообіддя я вперше відчув, як застрягає час. Поки Рент і його мама сиділи, мов закрижанілі, а в повітрі висів сірчастий запах жовтка, і дух оцту, і пахощі варених овочів, які забарвлювали цей оцет, минул тижень, минуло літо,

минули сотні днів народжень. Ми сиділи під сонцем, що на ціле сторіччя завмерло ляпкою у вікні над кухонною мийкою.

Навіть годинник затамував дихання.

Містер Кейсі з'їв яйця, дивлячись у кухонне вікно, його тінь падала на вогник свічки, від чого той став яскравим та освітлював усе на столі. Сірчастий запах круто зварених яєць від шкаралущі, яку він викинув у трубу. Він заглитнув два яйця, і сігчасті двері — рииип... гуп! — зачинилися за ним.

Після цього сонце знову поповзло і торкнулося краєчка віконниці. Час відчепився. Усі годинникові стрілки знову зацокали.

Шериф Бейкон Карлайл: Тільки не треба робити з Чета Кейсі негідника за ті злочини, які скоїв його малий. Як на мене, коли ми народжуємося, то нікого не любимо. Любов — це вміння, якого треба вчитися. Як дресирують собак. Можливо, це дар, для якого ти або створений, або ні. Як мускули. І якщо ти не можеш навчитися любити кривих родичів, значить, не любитимеш нікого. Аніко-гісінько.

Боді Карлайл: Коли місіс Кейсі ложкою опустила в барвник перше яйце, усі ми вперше побачили таємні малюнки одне одного.

Вона поклала моє яйце на дерев'яну ложку і занурила в каструлю з відваром червоної капусти, що смердів оцтом і пердінням, — але назад витягла пофарбованим насиньо.

Кольору синього неба. Блакить, що залила яйце всюди, крім тих місць, де був віск, явила дерево з яблуками, дім, хмарку та сонечко в синьому небі. Мій дім, куди я хотів повернутися до того, як знову прийде містер Кейсі.

Опустивши своє яйце в каструлю з буряковим бульйоном, місіс Кейсі витягла його назад повністю червоним. Криваво-червоним. Червоним усюди, окрім довкружного примхливого візерунку з воскових ліній, заплутаного, наче павутиння або мереживні фіранки. Навіть не фіранки, а слова, письмо. Ажурне, ніби вірші у валентинках. Надто ажурне, щоб можна було прочитати.

Підчепивши на ложку Рентове яйце, його мама каже: «В який колір?»

«В зелений», — каже Рент.

«Значить, в зелений», — каже вона.

Коли яйце виринає, на ньому з'являються горизонтальні воскові лінії. Вертикальні лінії розкреслюють його на квадрати.

Рент торкається пальцем яйця. Торкається його вдруге. Він бере його з ложки, яку тримає мама. Взявшись за самий кінчик, Рент трохи занурює яйце в каструлю з відваром цибулі. З жовтою барвою.

Рент витягає яйце і тримає, напівзелене й напівжовте. Білі лінії воску ділять його, наче паралелі й меридіани — шкільний глобус.

«Який гарний ананас», — каже місіс Кейсі.

«І зовсім не ананас», — каже Рент.

Частково зелене, частково жовте яйце, розкреслене на маленькі квадратики білими лініями воску. Рент підіймає

жовто-зелене яйце, взявши його двома пальцями за низ і верхівку, та каже: «Це осколкова граната МК-2».

Наповнена гранульованим тринітротолуолом, каже він. Дальність кидання — до 100 футів. З вибуховим радіусом до 33 футів та чавунним стаканом для шрапнелі. Радіус смертельного ураження — сім футів.

Рент кладе ручну гранату на рушничок, де вже сохнуть червоне яйце його мами та блакитне моє. І Рент, він каже: «Давайте наробимо їх побільше».

Ехо Лоуренс (Друйнувальниця): Якщо вірити Ренту, сад був володінням його мами. Газон — територією тата. Айрін визначала час за цвітінням рослин. Спершу крокуси, потім тюльпани, незабудки, нагідки, ротики, троянди, лілійники, рудбекії та соняхи. Шпинат, потім редиска, латук і рання морква. Для Честера Кейсі один тиждень — це був час, за який треба підстригати газон. Година — час, за який треба пересунути поливалку. Усі ми живемо за різними годинниками та календарями.

Одного Великодня, розповідав Рент, мама сховала яйця серед тюльпанів та трояндових кущів. Вона дала йому кошик і сказала: «Щасливого полювання, Бадді».

У Рента й досі є шрам на руці, там, де його вкусив павук.

Боді Карлайл: Великодній ранок, Рент сягає рукою під квітку чи кущ — і відсмикується назад. Рентові очі стають — шмяк! — великі та вирячені, втупившись у павука, що повис на тильній стороні Рентової долоні. Він

струшує мерзоту геть, але під ним уже почали червоніти й набрякати крапочки укусу. Темно-червоні жилки зміїлися вгору, розгалужуючись від болючих, пекучих відмітин.

Рент у сльозах біжить назад до кухні, відставивши вкушену руку, пальці на ній вже роздулися й стали великими й негнучкими, мов рукавичка кетчера.

Містер Кейсі кидає погляд на сина, одна рука якого розбухла та почервоніла, в другій метляється рожевий великодній кошик із фарбованими яйцями, по Рентових щічках течуть сльози, і містер Кейсі каже: «Ану закрой рота».

Шот Даньюн («руйнівальник»): Ця сцена з церквою, коли його бабуся Естер падає мертвою, — все це досі свіже в Рентовій пам'яті. Як вона прикусила язика своїми вставними щелепами.

Боді Карлайл: Місіс Кейсі, вона у ванній кімнаті, підправляє макіяж перед походом до церкви.

Містер Кейсі ляпає Рента по святкових штанях нижче спини й каже не заходити назад у дім, поки не знайде всіх яєць.

Рент усе ще простягає набряклу руку та квилить про те, що це була «чорна вдова», про те, що він скоро помре. Про те, як сильно болить.

Тато розвертає його за плечі та виштовхує надвір зі словами: «Як тільки принесеш усі яйця, ми надамо тобі допомогу». Замикаючи на засув сігчасті двері, щоб Рент не зайшов, містер Кейсі каже: «Якщо ти не будеш марудитися, можливо, не втрапиш руки».

Шериф Бейкон Карлайл: Рент завжди розводився про те, що піде з дому, втече та вибере собі іншу родину, та, на мій погляд, цього б ніколи не сталося. Якщо ти не можеш сприйняти рідню з усіма її найгіршими заскоками, то жоден чужий тобі тим більше не підійде. Усе, чого навчився Рент, — це кидати близьких людей.

Боді Карлайл: Рент, одягнений в білу сорочку й метелик, в лакованих туфлях та паску, на звичному нехитрому великодньому полюванні на яйця — тепер це все перетворилося на Перегони зі Смертю. Його маленькі рученята колотять по квітах, згинаючи їх, ламаючи стебла. Його ноги топчуть петунію. Чавлять вершечки моркви. З кожним ударом серця Рент відчуває, як отрута з його руки підбирається ближче до його мозку. Пекучий біль укусу згасає, поступаючись місцем онімінню — спершу терпне долоня, потім і вся рука.

Його мама виходить надвір і знаходить його: він лежить долілиць на тій купі компосту, що лишилася від її садочка, тяжко дихає, земля прилипла до вологої павутинки сліз, яка розбіглася довкола обох його зелених очей.

Ехо Лоуренс: Отож вони залишили його там. Сіли в машину й поїхали на ранкову Великодню службу.

І це знову той момент, кінець того, що нам хотілося б розтягти на віки.

Боді Карлайл: Рент так і не знайшов жодного яйця, окрім тих трьох. Вони повернулися додому, і це було все, чим він міг похвалитися за цілий день полювання. Три

яйця та павучий укуси на руці, що вже майже зменшилася знов до дитячих розмірів.

Цей павук, саме ця «чорна вдова» присадила Рента на отруту.

Навіть після того, як місіс Кейсі обнищпорила свій сад, усі ці потовчені та видерті рослини, вона не змогла знайти жодного яйця, яке там сховала. Решту літа її сад простояв у руїнах. За тиждень і газон містера Кейсі став таким самим.

Ехо Лоуренс: Слухай. Мені Рент казав, що він знайшов усі яйця, а тоді поклав їх до коробки, яку сховав у якомусь сараї чи то халупі. Щотижня він витягав два-три яйця й розтикував їх у найгустішій траві, саме перед тим, як батько мав стригти газон. До того часу яйця стали смердючими й чорними, такими зогнілими, що далі нікуди.

Щоразу, як Рентів тато наїжджав на одне з них своєю електричною газонокосаркою, лунав сморідний вибух, який охоплював усе. Лезо газонокосарки, траву, татові черевики та холоші його штанів. Рентові ручні гранати з ручним розписом перетворилися на фугаси. Газон та сад стали зонами стихійного лиха. Рент казав, що за сітчастим парканом починалися джунглі. Чорна смердота обляпала кожен бік будинку. Усе так сильно заросло, що навіть ганку не було видно. Проїжджаючи машиною повз, ви вирішили, що в домі ніхто не живе.

Боді Карлайл: Він фарбував яйця насіро, із червоною смугою, — як гранати АВС-М7А2 зі сльозогінним газом.

Світло-зелені з білою верхньою половиною були димовими шашками AN-M8. Місіс Кейсі розлила по пляшках залишки відварів. Слоїки з яскравою червоною та жовтою, блакитною та зеленою рідиною — це було все, що лишилося від її саду. Щоби барва не вицвіла на сонці, місіс Кейсі поставила пляшки у глиб шафки над холодильником.

До кінця року Рент потроху тягав ці барвники. З літа й до самого Різдва він витягав брудні батькові шорти з купи непераної білизни та наносив дрібні крапельки жовтого на матню кожної пари.

Щоразу, посцявши сидячки, містер Кейсі обтрушував свій член, намагаючись позбутися останньої краплі сечі. Промокав шматочком туалетного паперу. Але щотижня — нові й нові крапочки жовтого на його шортах. Коли Рент почав використовувати крапельки червоного барвника, його татко ледь не склеїв ласті.

Ехо Лоуренс: Уже в дорослі роки найулюбленішим Рентовим способом здихатися роботи було закрapati в кожне око по крапельці червоного харчового барвника та сказати шефу, що в нього кон'юктивіт. Ну, знаєте, «черво-не око». За тиждень хвороба минала, і він використовував жовту барву — з натяком на гепатит. Справді майстерним прийомом було приїхати на роботу, щоб хтось інший помітив його очі, червоні чи жовті, та змусив шефа силоміць відправити Рента додому.

Тоді Рент приїжджав до мене зі своїми яскраво-жовтими очима, й ми вирушали по маршруту в пошуках команди.

Боді Карлайл: Містер Кейсі викинув купу бабок на лікування інфекції сечового міхура, якої в нього ніколи не було. Він заковтнув стільки антибіотиків, що майже весь той рік слав ріденьким.

Ехо Лоуренс: Перед смертю Рент дав мені біле, зварене накруто яйце. Він сказав, що написав дещо на шкаралупі білим воском, але прочитати напис неможливо — білим воском по білій шкаралупі. Якщо з ним що-небудь станеться, тільки тоді, сказав Рент, я можу пофарбувати яйце й прочитати послання.

Тепер це яйце вже таке давніше, що я боюсь його торкатись. Якщо шкаралупа лусне, то через сморід, який усе заповнить, мене просто виселять.

Боді Карлайл: Після того як Рент забрався до міста, після його смерті, ФБР приперлось і витрусило з мене все, що могло. Ви б тільки бачили, як запалали їхні очі, коли я оповів про ті великодні ручні гранати.

Айрін Кейсі (☀Рентова мати): Тієї зими, після того як Чет покинув стригти газон, усю зиму собачі зграї приходили качатися на спині. Щоб хутро просмерділось. Ті самі собаки, що розірвали бабусю Естер. Не можу зрозуміти, чого собакам кортить такої гидоти. Цей сморід, жахливий, мов кара небесна, пси, схоже, носили з гордістю.

6 — Зубна Фея

Боді Карлайл (☉друг дитинства): Не смійтеся, але одного пам'ятного літа паличка лакриці коштувала вам п'ять доларів золотом. На звичайний водяний пістолетик треба було спустити п'ятдесят баксів.

Весна Зубної Феї геть-чисто перевернула міддлтонські стандарти життя.

Усе почалося з того, що Рент зі своєю скаутською краваткою на шиї прийшов до мого будинку в суботу і сказав моїй мамі, що нам треба цілий день збирати банки з-під фарби, щоб заробити значок за переробку відходів.

До того я і Рент носили тільки скаутські краватки. Якщо твоя рідня не могла купити тобі нічого, окрім жовтої краватки на шию, ти посідав найнижчу сходинку серед молодших скаутів. Інші хлопці, заможніші, мали темно-сині формені сорочки. У багатіїв були однострої з сорочки і штанів. Мілт Томмі козиряв статутним скаутським ножом з піхвами, скаутським паском із бляшаною пряжкою та компасом, який можна було вішати на пасок за гачок. На кожне зібрання він приходив у своїй вщерть заповненій значками наплічній стрічці.

Бренда Джордан (☀ подруга дитинства): Я обіцяла нікому не розповідати, але в ті часи, коли ми зустрічалися, Рент Кейсі розказав мені про незнайомця. Тоді як бабуся Естер лежала помираючи, на дорогу невідь-звідки виїхав незнайомиць. Сказав, що він нагляне за Естер, а ще сказав Ренту, де можна знайти золото. Рент казав: просто старий високий чувак.

Той старий сказав Ренту, що він його справжній, правдивий татко, який приїхав з міста навідати його. Той незнайомиць сказав, що Честер Кейсі йому ніхто.

Боді Карлайл: Без різниці, як тяжко ти його заробив, скаутський значок з усією цією закрученою вишивкою однаково коштував п'ять доларів. Ми з Рентом не заробляли значків.

Того літа ми штовхали тачку від ферми до ферми, стукаючи в кожні двері. Питаючи: чи нема у вас іржавих бляшанок з-під старої, висохлої фарби, які валяються поруч і які ми могли б забрати? Скаутська акція зі збору металобрухту, каже їм Рент, і народ осміхається — самі раді позбутися старих бляшанок. І так усю суботу, поки ми з Рентом назбираємо собі цілу купу в stodолі у його старих.

Рент за допомогою викрутки знімає металеву кришку з однієї бляшанки, і її стінки виявляються повністю вкритими рожевою фарбою, що лишилася від фарбування спальні, яка вже цілу вічність як іншого кольору. Забуті кольори фермерських кімнат з усіх околиць, кімнат, що давно вже перейшли у спадок нащадкам. Ніяких несподіванок. Просто засохла фарба. Аж врешті Рент підважує

кришку однієї бляшанки, і вона виявляється напханою газетами — деякі з них просто зібгані в кульки, а в деякі загорнуто щось тверде. Розгортаючи газети, ми знаходимо там старі пляшки. Темно-синє скло бозна-яких давніх пляшок. Маленькі слоїки з-під крему для обличчя та баночки з-під ліків.

На дотик газети м'які, як оббивка більярдного столу, папір не білий, а жовтий, повний закликів припинити злочини, війни та пошесті, що знаменують кінець світу. Газети кожного наступного року анонсують новий, черговий кінець світу.

Хартлі Рід (☉ власник магазину «Придорожня бакалія»): Одна дитина, Джорданівська мала, притягла пригорщу золотих монет. Більшість із них — золоті долари «Голова Свободи»¹ 1897 року. Пізніше з'ясувалося, що вона взяла каменюку та розтрощила вставну щелепу своєї бабусі. Виміняла зуби з неї на «гроші Зубної Феї», як на них кажуть малюки. Принесла ці гроші мені та забрала ляльковий дім — спецзамовлення з каталогу Вокера.

Боді Карлайл: Бляшанки з-під фарби всередині набиті монетами. Золотими й срібними монетами, туго запакованими, щоб не бряжчали. На деяких були вибиті орли, що борються зі зміями, а на деяких — симпатичні дівчата

¹ Liberty Head Gold Dollar — перший золотий долар США. Не зовсім зрозуміло, яким чином монети могли бути датовані 1897 роком, якщо випуск доларів цього зразка припинився у 1856-му, а випуск золотих доларів взагалі — в 1889 році.

або старі чоловіки: дівчата зображені на повен зріст і майже без одягу, а от від стариганів на монетах одні лише зморшкуваті обличчя.

Золоті жуки, каже Рент, люди, що не довіряють ні уряду, ні банкам. Ні сусідам, ні родині. Ні дружинам. Самотні скнари-одинаки, каже Рент, що громадять своє золото й падають із інфарктом, коли таємницю всього їхнього життя викрито.

Рент каже: це не можна назвати грабунком, якщо власник золота давно помер, а істинні та законні спадкоємці не викликали в нього достатньо любові, щоб він повідомив їх про заховані гроші. Піратські скарби. Ці бляшанки з-під фарби, що стоять на полицях у сараях, іржавіють у стодолах та в багажниках закинутих авто.

Виявляється, Рент знав, що навкруги повно грошей — не в кожній бляшанці, але чимало, знав про це дуже давно, але не збирався заморочуватися зі збиранням бляшанок, доки не вигідає, чим пояснити появу в нас таких статків. Два скаути з самими лише краватками, не здатні нашкребти бодай на скаутські значки, перетворюються на отаких-от нас, що сиплють золотими й срібними монетами з датами більше ніж сторічної давнини.

Хартлі Рід: Попит і пропозиція. Адже ніхто не наставляв на дітей пістолета, змушуючи їх витратити гроші. Це були їхні гроші, на які вони могли купувати що душа забажає. Це ж природно: росте попит — росте ціна. Коли всі дітлахи міста торгуються за розчинну вишневу шипучку, ціна на неї неодмінно зазнає інфляції.

Боді Карлайл: Інфляція — це і був Рентів спосіб відмити нашу піратську здобич. Почавши з наших найближчих друзів-п'ятикласників, ми розпитували: в кого зуб хитається? Кожному малюку, в якого випав зуб, — дзинь! — ми давали срібну чи золоту монету й наказували сказати, що то принесла Зубна Фея. У п'ятому класі більшість малих уже допетрали, що Зубна Фея — це все вигадки, але наші старі ще не казали нам такого.

Кожного вихідного ми збираємо бляшанки з-під фарби, штовхаємо свою тачку дедалі довшими дорогами, щоби дістатися до найвіддаленіших ферм, до відірваних від світу ранчо, де справді забута грошва мала би просто нагромадитися.

І кожного тижня ми даємо все більше золота й срібла дітям, які пояснюють своїм родинам, що це їм Зубна Фея принесла в обмін на молочний зуб.

Більшість дорослих розуміла, що справа нечиста, але мамусі й татусі не бажали визнавати, що набрехали про Зубну Фею, Санта Клауса й усе таке. Ми брешемо рідним, рідні брешуть нам, ніхто не хоче визнавати, що він брехун.

Ніхто з колег-п'ятикласників не настукав на мене з Рентом, адже нікому не хотілося розставатися з грішми і всі вважали, що далі буде ще.

Усі вляпалися в одну й ту саму зубнофейну брехню.

Можна змусити цілу купу народу повторювати одні й ті самі брехеньки, якщо всі вони мають у тому свій зиск. Якщо ти змусив говорити ту саму брехню всіх до одного, то це вже більше не брехня.

Лівія Рошель (☀*Учителька*): Того року, коли я викладала в п'ятому класі, донька Елліотів прийшла до мене з золотою монетою і спитала, скільки вона може коштувати в перерахунку на Тутсі Ролли¹. Ми знайшли дещо про цю монету в бібліотеці: це виявився золотий долар «Голова Свободи», 1858 року випуску², номіналом у 2,5 долара. На лицьовому боці був зображений жіночий профіль, увінчаний словом «Liberty», по колу розташувалися тринадцять зірок.

Згідно з книжкою, в якій ми дивилися, ця золота монета коштувала п'ятнадцять тисяч доларів.

Я боялася, що дівча вкратило цю монету, тож спитала, звідки вона в неї. І ця Елліотівська мала, вона відповіла мені, що Зубна Фея принесла їй монету в обмін на зуб, який випав, і ткнула пальцем у дірку в роті. Випав верхній моляр, звичайний молочний зуб.

Боді Карлайл: Премоляри коштували п'ять доларів золотом. Моляри — десять. Сайлас Харлан стверджував, що втратив дванадцять різців, дев'ять ікол та шістнадцять зубів мудрості протягом тих літніх канікул. Бувало, що

¹ Тутсі Ролл (Tootsie Roll) — м'яка карамель, загорнута в «рулончик», випускається компанією «Тутсі Ролл Індастріз» (Tootsie Roll Industries, Inc.) з 1896 року і стала однією з візитних карток американської масової культури.

² Знову ж таки, не зовсім зрозумілий рік випуску монети, бо карбування долара «Голова Свободи» припинилося в 1856 році. Золотим долларом, який карбували в 1858-му, був долар «Велика голова» типу «Індіанська принцеса», на якому було зображено голову індіанської жінки в автентичному головному уборі.

старші діти продавали п'ятикласникам свої зуби за половину прибутку. Малюки намагалися втрутити конячі зуби, собачі зуби, великі коров'ячі зуби, стерті до стану пеньків. Ренту довелося перетворитися на справжнього зубного експерта. Він відрізняв срібну пломбу від ртутної амальгами. Справді зламаний зуб — від видертої коронки. Людські зуби громадилися в його кімнаті спершу в банках з-під супу, потім у коробках із-під сигар, із-під взуття, і зрештою — у господарчих сумках. Міддлтонський Зубний Музей.

Збагативши весь п'ятий клас, ми з Рентом не викликали ніяких підозр нашим власним багатством. Але на кожну монету, яку ми віддавали іншим дітям, припадало дві, котрі залишалися нам. Ренту діставалося вдвічі більше, ніж мені, і він своє не витрачав.

Поруч із тією купою грошей, що пішла гуляти містом, наші з Рентом витрати не здавались підозрілими. Вони були нормальними, зважаючи на новий стандарт життя.

Капітани бейсбольних команд потихеньку гребли хабарі, тож найпаскудніший гравець міг опинитись на подачі. Учителі в Міддлтонській початковій школі за тишком-нишком сунути пару сотень забезпечували табель із самими оцінками А. Були няньки, які брали на лапу сотню срібних доларів 925-ї проби за те, що діти не лягали спати, дивлячись кіно після опівночі.

Лівія Рошель: Містер Рід у своїй «Придорожній бакалії» був тільки радий продавати малюкам солодощі. Іншою ознакою часу було те, що магазин прибрав відділ

«Подарунки для пані» та розширив секцію «Іграшки й дозвілля» аж до відділу з замороженими продуктами. Протягом року здавалося, ніби половину крамниці займають цукерки, пневматичні рушниці й ляльки. Треба було їхати аж до Пітман Міллз по новий фільтр для бойлера, зате «Придорожня бакалія» мала в наявності сімнадцять різновидів ракет із феєрверками різної форми та кольору.

Боді Карлайл: Ми зрозуміли, що люди здатні продати будь-що будь-кому, якщо добре заплатити. Інфляція охопила всю міддлтонську економіку. Підбадьорені грошеними Зубної Феї, діти більше не чубилися за підстригання газонів. Пляшки з-під газованої води та пива, придатні для склотари, нагромаджувалися вздовж доріг.

Місцевий люд став називати це «теорією просочування благ знизу вгору»¹. Усі діти багаті. Усі дорослі посміхаються, і лестять, і поводяться зразково, щоб загарбати їхні грошенята.

Озираючись на ті часи, я розумію, що ми спричинили справжній бум, почали відродження маленького містечка Міддлтон. Діти купляли новенькі велосипеди, і «Придорожня бакалія» нарешті зробила нормальний паркінг. Ідучи знов до школи тієї осені, діти мали на собі ковбойські черевики з ящіркової шкіри. Паски для родео з пряжками,

¹ В оригіналі — «trickle-up theory of prosperity», жаргівливий парфраз з «trickle-down theory», популярної свого часу економічної теорії, яка припускала, що деякі поступки заможним шарам населення, наприклад зниження податків, можуть позитивно впливати на стан усіх соціальних верств завдяки загальній стимуляції економіки.

всипаними бірюзою. Наручні годинники — такі важезні, що вони ледь не згинали малюка на один бік при ході.

Другий бум почався на Різдво, коли Санта вкидав золоті й срібні монети до панчіх п'ятикласників — однаково, слухняних чи не надто.

Лівія Рошель: На своїх заняттях я намагалася переконати учнів, що реальність — це наслідок договору. Будь-які речі, від діамантів до жуйки, мають певну цінність тільки тому, що ми всі погодилися з цим. Закони на зразок обмеження швидкості є законами тільки тому, що більшість людей згодні поважати їх. Я намагалася довести їм, що їхнє золото варте незрівнянно більшого, ніж той мотлох, який вони хочуть за нього отримати, але це було те саме, що споглядати, як американські індіанці продають свої племенні землі за намиста й брязкальця.

Діти Міддлтона справді стимулювали нашу економіку. Протягом тижня та маленька дівчинка з Елліотів тихцем протягала Тутсі Ролли до класу. У середніх класах її обличчя вже нагадувало шматок сирого м'яса для гамбургера.

Ехо Лоуренс (Сруйнувальниця): Найжахливіше в цьому всьому те, що ніхто, крім Рента, навіть не підозрював, як далеко дехто може зайти, щоб отримати це золото.

Мері Кейн Харві: Діти розповідали мені про жінку, що продавала колоту кригу з вишневим сиропом у паперових ріжках. Два ріжки за золотий долар. Бачили б ви,

як малюки брали шматочок-другий, а решту викидали в траву на спортивному майданчику.

Гроші, заради яких ти не працював, дуже швидко витрачаються.

Бренда Джордан: Зубна Фея до кожної родини приходять по-своєму. Елліоти, ті загортали зуб у серветку і спали, поклавши його під подушку. На ранок у серветці виявлялися гроші. Перріси кидали зуб у склянку, наполовину налиту водою, і ставили склянку на кухонне підвіконня. Уранці замість зуба у воді лежали гроші. У Гендерсенів ритуал був достоту як в Елліотів, але вони використовували мереживну хустинку, яку називали «зубним носовичком». Перріси користувалися однією й тією ж склянкою — ажурною гранчастою міркою, якою зазвичай розливають спиртне і яку вони називали «зубною склянкою». У нашій родині ми клали зуб у воду, але залишали його на всю ніч на столику в узголів'ї. Біля трохи прочиненого вікна, щоби фея могла влетіти.

Один-єдиний раз я ледь не видала Рента Кейсі тієї ночі, коли поміняла зуб у своїй склянці на срібний долар Моргана¹ 1897 року. Але вранці це були звичайнісінькі 25 центів із сучасною датою. Я знала, що мої старі змахлювали й забрали справжні гроші, але змушена була демонструвати радість.

¹ Morgan Dollar — срібна американська монета, карбована з 1878 по 1904 рік, а також у 1921-му, й названа на честь художника Джорджа Т. Моргана, який створив дизайн обох сторін монети.

Кеммі Елліот (☀ *подруга дитинства*): Дорослі брешуть дітям про Зубну Фею. Діти брешуть. Кожен знає, що всі брешуть. Потім дорослі за сотні баксів продають кульки з гелієм дітлахам, які не знають у житті нічого кращого. Дорослі крадуть у дітей, потім торговці крадуть у них самих. Жадоба на жадобі їде та жадобою поганяє.

Йй-богу, літо Зубної Феї знищило будь-яку довіру поміж міддлтонцями. Відтоді ніхто не бере чуже слово на віру. Для кожного будь-хто інший — брехун. Але всі так само всміхаються і поводяться чемно.

Шот Даньюн: Наступного Дня подяки надходить черга Рентової бабусі Бел посісти місце за дорослим столом. Потім буде черга дядечка Клема. Потім — дядечка Уолта й тітоньки Петті. Рент каже, його мама стояла й рахувала на пальцях: чотири, п'ять, шість родичів мають померти, перш ніж вона зможе їсти як доросла.

До кінця того святкового обіду бабуся Бел вже обливається лихоманковим потом. Температура її тіла сягає 105 градусів¹, але вона скаржиться на холод. Серед інших симптомів наявні запаморочення, слабкість, болі в м'язах. Рент каже, його бабуся задихається, бо, як виявляється пізніше, її легені наповнюються рідиною. Її нирки відмовили. На півдорозі до шпиталю, каже Рент, бабуся перестала дихати.

Ехо Лоуренс: Пізніше виявляється, що везучій бабусі Бел пощастило заразитися смертельним вірусом.

¹ За шкалою Фаренгейта, прийнятою в США (40,5 градусів за Цельсієм).

Він зветься «хантавірусом»¹, і ним можна заразитись від якоїсь тваринки — Рент називав її «білоного оленяча миша». Миша сере, лайно висихає на порошок. Ти вдихаєш цей гівняний пил, і вірус убиває тебе за шість тижнів.

Вона була старою пані з червоною помадою та напудреним носиком.

Рент каже, окружна влада зробила пробу тальку в пудрениці бабусі Бел, і, ясна річ, він наполовину складався з мишачого лайна. Сухий, дрібний пил з гівна диких мишей. Подушечка в пудрениці була вся в цьому порошокнявому гівні. Таємницю було розкрито. Нібито розкрито.

Шот Даньюн: Не думаю, що Рент був таким собі серійним убивцею-натуропатом — павуки, блохи, миші та бджоли, — але таку точку зору цілком можна довести.

Боді Карлайл: Усього лише дрібка мого золота забезпечила мені оті темно-сині штани та сорочку, і скаутський ніж, і компас, і пасок. А що Мілт Томмі був шестикласником і не знайшов ніяких скарбів, я заплатив йому сто баксів золотом за його нагрудну стрічку з усіма значками, які вже були туди пришиті. З усіма, починаючи «Значком за першу допомогу» і закінчуючи «Значком зразкового громадянина».

Люди й справді продадуть тобі що завгодно за гарну ціну.

І я зрозумів, що куплена за гроші стрічка зі значками не варта й собачого лайна.

¹ Вірус, що вражає гризунів (мишей, пацюків та інших) і може бути переданий людині при потраплянні їхніх екскрементів у травну або дихальну систему.

7 — Будинок із привидами

Боді Карлайл (☉друг дитинства): Єдиний раз, коли Рент витратив щось зі свого золота, був тоді, коли він покотив свою тачку по дорозі до «М'ясної фасувальної фабрики Перрі».

Преп. Кертіс Дін Філдз (☉священик Міддлтонського християнського братства): Щорічний «будинок із привидами» влаштовували в будинку фермерської спілки, і робився він із промасленого брезенту, котрий смердів дизельним паливом і вішався так, щоб утворювати непроглядний темний тунель, яким треба було пройти. Брезент розвішували таким чином, щоб коридор повертав праворуч і ліворуч, інколи завертав назад та виходив сам у себе, щоби заплутати того, хто ним іде, й зробити шлях якомога довшим. Діти чекали початку, і Рент проводив їх крізь тунель по одному. Усередині були різні дитячі пустощі. На дальньому кінці на малюків чекало свято з конкурсом костюмів, тортом і солодким. Одного року була піньята¹.

¹ Горщик із солодощами, підвішений до стелі, який один із учасників свята мусить розбити палкою, маючи при цьому зав'язані очі.

Усередині тунелю було темно, хоч в око стрель, і тільки подекуди запалювалося світло, щоб показати щось моторошне. Дальній кінець був найтемнішим, і Рент одягав на ваші очі пов'язку. Він занурював вашу руку до великої миски, повної варених макаронних ріжків, змішаних із холодним маслом, і казав: «Це мізки». Ви мацали в місці политий олією виноград або чищені, зварені накруто яйця, а Рент казав: «Це видлубані очі». Сьогодні все це здається нудним. Тепер це непросте випробування для дитячої фантазії — стоячи в темряві із зануреною в теплу желатинову воду рукою, слухати, як Рент Кейсі каже: «Це свіжа кров...» — і справді уявляти, що це моторошно.

Луелла Томмі (☀сусідка дитинства): На святі в кінці тунелю з привидами діти жують торт і грають у «Качечка, качечка»¹. Грають у «Передай апельсин»². Діти питають, чи можна їм серветку, щоб витерти руки, якими вони мацали підробні мізки, легені та інші моторшні штуки. Інші діти витирають руки об власні костюми чи одне об одного.

Мала Елліотова виходить із тунелю в червоному по самісінькі лікті. У дуже червоному. І ридає. Убрана маленьким янголом із крильцями з китайського шовкового паперу, натягнутого на дротяний вішак, та з дротяним

¹ Дитяча гра, подібна до нашої гри в «хустинку».

² Популярна на вечірках з приводу Геловіну гра, в якій учасники стоять по колу та передають одне одному апельсин, затиснувши його під підборіддям і не допомагаючи руками. Ті двоє, хто випустив апельсин, вибувають із кола.

німбом, посипаним золотистими блискітками, мала Елліотів витирає очі однією рукою і розмащує червоне по обличчю. Мала Елліотова, вже просто схлипуючи, вона каже: «Рент Кейсі поклав справжнє, живе серце мені просто в долоню...»

І я кажу їй: «Ні, сонечко. Це все було не насправді». Я наслинюю серветку, щоб відтерти їй лице, і кажу: «Насправді то було не серце, а просто звичайнісінький пере-стиглий почищений помідор». Спершу я просто боюся, що вона сильно перелякалась. Я опускаюся на коліна, витираю її лице паперовою серветкою, і папір розлазиться. Тоді я помічаю, що ця червона штука дуже липка, спідничка малої склеїлась від неї фалдами. Липка й поплямована чорними цятками. Згустками. Це не просто червоний харчовий барвник. І ще запах. Навіть крізь дизельний сморід цього старого брезенту, крізь цей креозотний дух, яким відгоняють залізничні шпали в спекотний день, я чую солодкий, трохи схожий на календулу, трохи на дух з нічного горщика запах зіпсутого м'яса.

Гленда Гендерсен (☀сусідка дитинства): Хай Господь милує. Усі діти, їхні пальці, чи одна долоня, чи обидві, чи руки повністю, ще й костюм докупи, маленькі пірати, чи феї, чи волоцюги, але всі вони перемашчені кров'ю. Червоною кров'ю, такою давньою, що вже почорніла. Беручи торт, вони залишили кров на ванільній глазурі. На черпаку для фруктового пуншу кров, і кров на апельсині для гри в «Передай апельсин». На всіх крекерах для

гри «Свистючий крекер»¹ криваві відбитки маленьких пальчиків.

По бетонованій підлозі фермерського дому з брезентового тунелю тягнуться орди маленьких слідів, відбитки кедів та сандалів, витупцянні в липкій крові. Лоуелл Річардс, учитель старшої школи, позичає в когось ліхтарик і йде глянути, в чому річ.

Шериф Бейкон Карлайл: Жахливіше, ніж найжахливіше поліцейське фото з місця злочину.

Луелла Томмі: Люди подейкували, що Айрін Кейсі притягла додому й заморозила послід, коли народила Бадді. Моїм першим враженням було, що, можливо, Бадді перетворив це на одну зі сцен для «будинку з привидами»: Вішальник, Привид, Видіння Пекла, Плацента Айрін Кейсі...

Слава Господу, я помилилася, — але не набагато.

Полк Перрі (☀ сусід дитинства): Я б ніколи не продав Ренту Кейсі ті очі, якби знав, що малий вилупок збирається зробити. Те, що сталося, було явним сигналом, що з того Кейсі виросте вбивця.

Лоуелл Річардс (☀ учитель): У темряві Рент Кейсі тримає хлопчика Гендерсенів за руку й занурює цю руку в миску. У світлі мого ліхтаря миски повні крові — густої,

¹ Дитяча гра, при якій кожному учаснику видається три крекери: за командою діти засувають усі крекери до рота; перший, хто спроможеться свиснути, виграв.

мов пудинг. Миски з легенями забитої худоби. Свинячими й бичачими легенями, сірими, зваленими в купу. Миски звивистих сірих мізків, розчавлених та спресованих. Кишки та нирки стекли на підлогу.

В одній салатній мисці перекочуються очні яблука різного розміру. Коров'ячі, свинячі та конячі очі витріщаються звідти, заплямовані відбитками закривавлених пальців. І вся ця гидь уже починає нагріватися та смердіти. Нирки, і сечові міхури, і жаровні, навантажені кишками.

Полк Перрі: Я вам скажу, це просто жахливий сон. Скрізь відрізані язики.

Лоуел Річардс: Просто на моїх очах Рент Кейсі тримає долоню малого Гендерсена розкритою догори й кладе йому в руку щось лискуче й темне, примовляючи: «Це серце...»

Величезне мертве коров'яче серце.

І малий Гендерсен, із пов'язкою на очах, хихотить і стискає серце. Кров сочиться з перерізаних трубок.

Боді Карлайл: Моторошно про це думати, про нас, що міняють зуби на золото, а золото — на видлубані очі. Усе в цьому світі завжди або плоть, або гроші, ніби не може бути одним та другим водночас. Це ніби хтось був би водночас і живий, і мертвий. Цього ніхто не може. Доводиться вибирати.

Шериф Бейкон Карлайл: Як усякий Кейсі, ясна річ, він почав удавати, що все це випадковість. Казав людям,

що вважав, ніби «будинок із привидами» завжди було влаштовано саме так. Казав, що не міг і подумати, що опора всього суспільства, настільки гідна довіри, й честі, й поваги, як очільники скаутських осередків, дорослі люди, брехатимуть маленьким дітям. Цілком у стилі Кейсі — вдавати із себе тупого. Рент сказав, що діти здавна нетерпляче прагли помацати мізки й легені. Що нема зовсім нічого моторошного в мацанні вчорашніх макаронів. У його вустах наші старі добрі вигадки з виноградом та харчовим барвником зазвучали як ганебні злочини.

Лоуелл Річардс: Рент Кейсі не був злим. Він скоріше, як би це сказати, намагався знайти щось справжнє в цьому світі. Діти зараз ростуть ні до чого не прив'язані, вони просто підключають свої порти й форсують життя, впарене їм іншими. Пригоди секонд-генд. Я думаю, Ренту хотілося, щоб усі пережили хоча б одну справжню пригоду. Уся громада, щось таке, що єднає людей.

Коли всі в місті дивляться той самий старий фільм або форсують один і той самий пік, це не зближує людей. Але після того, як їхні діти повернулися додому в заліплених кров'ю костюмах, з кров'ю під нігтями, яка не вимивалася тиждень, та з просмердженим волоссям, це змусило людей говорити. Не можу сказати, що вони були щасливі, але вони говорили й були разом.

Сталося щось таке, що справді стосувалось тільки Міддлтона.

Шот Даньюн (Сруйнувальник): Рента діймали не тільки форсовані переживання. Його бісили срані діти,

вбрані солдатами, принцесами та відьмами. Поїдання торта, ароматизованого штучною ваніллю. Святкування кінця жнив, яких давно вже нема. Фруктовий пунш, зроблений на фабриці. Ритуали для задовбрювання духів — чи для чого там робиться весь цей довбаний Геловін? — здійснювані людьми, які нічогісінько про це не знають. Що діймало Рента, так це срана штучність усього цього.

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза («історика»): В Африці люди не вірять у Зубну Фею. Натомість у них існує Зубна Мишка. В Іспанії — «Ratoncito Perez». У Франції — «La Bonne Petite Souris». Крихітний чарівний гризун, що краде зуби та залишає натомість гідну заміну. У деяких культурах зуб, який випав, треба сховати в зміїній чи пацючій норі, щоб його не змогла знайти та використати відьма. В інших діти кидають молочні зуби в палаюче багаття, а тоді риються в холодному попелі в пошуках монеток.

Через віру в Санта Клауса, потім у Великоднього Кролика, потім у Зубну Фею Рент Кейсі дізнавався, що це не просто гарні казочки та звичаї, покликані тішити малюків. Або формувати їхню поведінку. Кожна з цих трьох традицій вимагає від дитини повірити в неможливе за певну винагороду. Це послідовність ускладнюваних випробувань, покликана збудувати дитячу віру та фантазію. Перше випробування — повірити в існування чарівної людини в обмін на іграшки. Друге — повірити в існування чарівної тваринки в обмін на солодощі. Останнє випробування найскладніше, а винагорода в ньому найбільш

абстрактна: повірити, погодитися з існуванням літаючої феї, яка залишить тобі гроші.

Від людини — до тварини — до феї.

Від іграшок — до солодоців — до грошей. Таким чином, у доволі цікавий спосіб магія віри та довір'я перемикається з іскристої чарівності фей на брутальні, бляклі копійки. З єдвабних крилець на п'ятаки... десятицентовики... та четвертаки.

Таким чином, дорослішаючи, дитина здійснює водночас дедалі більш вагомі подвиги уяви та віри. Починаючи з Санти в ранньому дитинстві та закінчуючи Зубною Феєю в той час, коли з'являються дорослі зуби. Або, якщо висловлюватися чесніше, починаючи із дитячої віри в будь-які припущення та закінчуючи абсолютною довірою до національної валюти.

Шот Даньюн: Ідеться про розчарування. Усі ці вигадки та реальність постійно перетікають одне в одне. Золото варте копійчаної цукерки. Цукор вартий золота. Макарони сходять за мізки, а дорослі присягаються, що Зубна Фея справді існує. Хоч би й те, що така химерна побрехенька культури, як Санта Клаус, проводить половину щорічних роздрібних розпродажів. Якийсь міфічний товстодупий сраль стоїть біля керма нашої національної економіки. Це понад усяке розчарування.

Того вечора Рент Кейсі, нехай ще зовсім маленький хлопчик, просто хотів, щоб хоч щось було справжнім. Навіть якщо це смердюча кров і тельбухи.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Усі святкові звичаї є вправами з когнітивного розвитку, новими, більшими випробуваннями для дитини. Попри те, що більшість батьків не помічають цієї функції, вони продовжують практикувати самі вправи.

Рент також бачив, наскільки поруйнування ілюзій визначає те, як дитина застосовує будь-які нові вміння.

У дитини, яка ніколи не прокатилась із Санта Клаусом у снях, може так і не розвинутисть здатність фантазувати. Для неї не існує нічого, крім буквального та об'єктивно-відчутного.

Дитина, позбавлена ілюзії раптово, наприклад однолітками або сиблінгами, може схилитися до того, щоб не вірити нічому — ані відчутному, ані уявному. Ніколи не довіряти й не дивуватись.

Але дитина, яка добровільно відмовляється вірити в Санта Клауса, Великоднього Кролика чи Зубну Фею, ця дитина може винести звідти найважливіше знання. Ця дитина може побачити могутність своєї уяви та віри. Вона буде користуватися можливістю конструювати власну реальність. Ця дитина стане сама собі паном. Вона визначатиме природу власного світу. Своє бачення. А вчиняючи так, силою свого прикладу вона визначатиме й реальність інших двох типів — нездатних уявляти і нездатних вірити.

Преп. Кертіс Дін Філдз: Неважливо, наскільки добре вона вкрита воском чи лаком: дерев'яна підлога однаково довго зберігає запах. У фермерському домі дошки з чисто-

го кедра, припасовані «шип у паз», — навіть в останні дні літа можна було унюхати, що там сталося. Спека. Достатньо було одній дитині виблювати свого торта — Дорріс Томмі, мені здається, — і сморід збурих стількох інших, що важко навіть сказати, хто був другим.

Денні Перрі (☀друг дитинства): Усюди була сама кров та блювотиння, ніби товстий килим укрив усю підлогу. Кров та блювотиння. Насправді саме звідтоді люди почали називати Бастера Кейсі його прізвиськом — Рент. Бо кожен малий перехилився та робив якийсь такий схожий на це слово звук. Діти зойкали: «Рент!» — і повертали ванільний торт і глазур. Зойкали: «Рент!» — і видавали фонтан пурпурового фруктового пуншу.

Міддлтонці й досі, якщо недужі чи напилися, кажуть: «Здається, зараз буде Рент», коли відчувають, що ось-ось блювонуть.

Боді Карлайл: Перед тим як забратись до міста, Рент віддав мені двадцять чотири молочники по галону¹ кожен, щерть наповнені людськими зубами. Від зубок малюків і до колишніх дідусевих щелеп, викопаних із чемоданів та коробочок із ностальгійним мотлохом. На мою думку, валізи, які він потяг до мегаполісу, були напхані самим лише золотом.

Рент називав ці молочники «Міддлтонський зубний музей».

¹ Американський галон дорівнює 3,78 л.

8 — Ведення

Воллес Бойєр (☀ *торговець машинами*): Якщо перед вами справді успішний торговець машинами, він у першу чергу суне вам до рук свою візитку. Торговець вітається, представляється й простягає вам свою картку, бо дослідження з людської поведінки засвідчили, що дев'яносто дев'ять відсотків клієнтів використовують вашу візитку як виправдання, щоби піти з вашого салону. Більшість покупців, навіть якщо їх нудить від тебе самого і від твоїх машин, однаково почуваються винними за те, що відібрали в тебе час. Якщо клієнт має можливість попросити в тебе візитку, він з легшим серцем може розвернутися й піти. А ти хочеш заарканити якнайбільше покупців, тому даєш йому візитку тієї ж миті, як його бачиш, — і він у пастці.

Фахівці з людської поведінки кажуть, що за перші сорок три секунди, які ти бачиш незнайомця, ти оцінюєш його статки, вік, мізки й вирішуєш, чи будеш ти його поважати. Саме тому розумний торговець машинами носить пристойний костюм. Він не шкребе собі в голові й не нюхає опісля пальці.

Вікопомне дослідження, проведене Університетом штату Каліфорнія в 1967 році та підтверджене потім безліч

разів, свідчить, що п'ятдесят п'ять відсотків люського спілкування базується на мові тіла — на тому, як ми стоїмо, як нахилиємось, як дивимось одне одному в очі. Ще тридцять вісім відсотків спілкування проходить за допомогою тону, швидкості та гучності, з якими ми говоримо. Найдивніше те, що тільки сім відсотків нашого повідомлення сприймається безпосередньо крізь наші слова.

Тому в розумного продавця його найбільший талант — правильно слухати.

Ми це називаємо «вести» клієнта: ти підлаштовуєш швидкість свого дихання під його. Він стукає ногою чи барабанить пальцями, і ти робиш те саме — з такою самою швидкістю. Якщо він чує вухо або витягує ший, ти чекаєш двадцять секунд і робиш так само. Слухаєш його слова і спостерігаєш, як рухаються його очі, коли він говорить. Більшість клієнтів сприймає довколишнє через зір, і переважну кількість часу їхні очі зведені вгору: ліворуч, якщо вони щось запам'ятовують, але праворуч, якщо брешуть. Наступна група сприймає світ за допомогою слуху, і їхні очі бігають туди й сюди. Найменша група пізнає довкілля за допомогою доторків та рухів, і ці, говорячи, дивляться вниз.

Представники візуального типу можуть сказати: «Дивіться» або «Я бачу, що ви маєте на увазі». Вони кажуть: «Уявити собі не можу» та «Побачимось». Така Ехо Лоуренс: весь час дивиться на тебе.

Клієнти аудіального типу швидше скажуть: «Слухайте», або «Це звучить непогано», або «Невдовзі поговоримо». Наприклад, отой Шот Даньон: майже не тримає очного контакту, зате якщо ви говорите швидко, ваші слова звучать збуджено, то він миттю заковтує наживку.

Ваші кінестетичні клієнти кажуть: «Це для мене не важко», або «Ти упіймав суть?», або «Перехоплю тебе пізніше». Це той малий, Недді Нельсон: стоїть занадто близько, постійно тицяє в тебе пальцем, торкається тебе, щоб упевнитися, що ти його слухаєш.

При справді ефективному «веденні» продавець переймає тип сприйняття покупця — візуальний, аудіальний чи кінестетичний — через спрямування погляду під час розмови: вгору, в боки чи вниз. Ваша мета — створити спільний ґрунт. Не всі люблять бейсбол або навіть ловити рибу, зате кожен обов'язково захоплюється собою.

Ти — твоє власне улюблене хобі. Ти експерт із себе самого.

Усе, що робить хороший продавець, — це тримає очний контакт, копіює мову твого тіла, киває, чи сміється, чи підтакує, щоб висловити свою зацікавленість, — ці звуки чи жести називаються «вербальними знаками уваги». Єдине, що треба зробити продавцю, — це довести, що він так само захоплений вами, як і ви самі. Після цього у вас обох з'являється спільна пристрасть — Ви.

Потім буде ще багато чого: вбудовані команди, подолання протесту, «гарячі кнопки», ствердні питання, контрольні питання... що душа забажає.

Кожен хороший продавець скаже вам: ще до того, як потурбуватися, що ви знаєте, клієнт хоче знати, наскільки ви турбуєтесь.

І якщо перед вами справді хороший продавець, то він знає, як удавати, ніби ви йому насправді, справді-справді не до сраки.

9 — Рибалка

Боді Карлайл (☀друг дитинства): Живе-живісіньке звіряче хутро — ось чого врешті-решт мали б торкнутися мої пальці. Рент просто під'юджує мене засунути руку ще глибше під землю. Мої пальці слизькі від жиру. Я, майже весь залитий червоним сонцем, розтягнувся на піску, моя рука пробирається все нижче, холодна, мов крижинка, у темряві звірячої нори. Може, вона скунсова. А може, це лігво койота чи ховраха.

Рент дивиться мені просто в очі, каже: «Ну що, щось намацав?»

Моя рука сліпо намагає плутане коріння кущів шавлії, гладенькі камінці, а тоді — гмммммм — хутро. М'яка шерстка відсувається, тікаючи від моєї руки в глиб тунелю.

Рент каже: «Давай за ним».

Пориви вітру відносять від нас зібганий лист фольги, усе ще жирний після залишків м'ясного хлібця¹ місіс Кейсі. Рублена яловичина та орегано, що в них ми кожен

¹ Meatloaf — м'ясна страва, в якій рублене м'ясо з різноманітними домішками (хлібним м'якушем, паростками пшениці, вівсяним борошном, яйцями та ін.) формується на зразок хлібного буханця, а тоді запікається або коптиться.

вимастили ту руку, якою лазимо в нори, м'ясний хлібець позаходив нам глибоко під нігті, від нього слизько в нас між пальцями. І моя рука, заблукавши десь під землею, сягнула далі, ніж я міг собі уявити, — я тягнуся й відчуваю це хутро і швидко калатання серця під ним. Майже таке саме швидке, як моє власне.

Лу-Енн Перрі (☀️*подруга дитинства*): Власне, дівчат, які йому подобалися, Рент зазвичай цілував. А хлопців — брав на «норну риболовлю». І те й друге було тестом на твою довіру.

Боді Карлайл: Улітку, коли народ переважно відправлявся рибалити (вздовж усієї ріки, будь-якої спекотної днини), Рент прямував в іншому напрямку.

Можна було просто побачити, як Рент упродовж ранку блукав пустелею, розпластувався на одному боці, його рука зникала по самий лікоть у якійсь брудній дірі. Було неважливо, по яку істоту — по скорпіона, змію чи степового собачку — тягнувся навпомацки Рент у темному підземеллі, розраховуючи на найгірше.

Та поскільки «чорна вдова» великоднього ранку не вбила його, Рент вирішив уполювати щось, що могло б. «Мене прищепили проти кору та дифтерії, — казав він. — Гримуча змія — це просто моє щеплення від нудьги».

Укус мідноголового щитомордника¹ він називав «моє щеплення від домашніх клопотів».

¹ Cottonmouth, water moccasin (англ.), *Agkistrodon contortrix* (лат.) — отруйна змія, що водиться на сході та південному сході США; її укуси доволі болючі, але для життя безпечні.

Ці гримучі змії, в половині випадків вони просто забували впорснути свою отруту. Згідно з книжками, каже Рент, гримучі змії, щитомордники — всі вони бояться тебе більше, ніж ти їх. Людська істота видає дуже багато тепла — ось що бачать гримучі змії. З'являється щось таке велике й гаряче, і все, що залишається змії, — це вищирити свої висячі ікла й — чмак! — устроювати їх тобі в руку.

Ніщо так не розчарувало Рента, як сухий укус. Біль є, а отрути нема. Щеплення без вакцини. Ці подвійні дірочки, що біжать його руками та обвивають його гомілки, — і ніяких червоних рубців. Сухі укуси.

Замість того щоб рибалити на річці, Рент виходив із заднього ганку, йшов за діжку, в якій палять сміття, повз машинний ангар, у поля, орендовані під люцерну, — зрошувальна система «Рейн Бьорд» — шух-шух-шшшух! — стріли води просто в палюче сонце. За люцерною починалася межа з дикої маслини, з кудлатими шапками довгого сріблястого листя. За ним починалися цукрові буряки. За ними — знову межа. За нею — паркан із колючого дроту, повністю обліплений перекотиполем, що прагне увірватися досередини. Піймані котекси та гандони тріпочуть на вітру, повні міддлтонської крові та сперми.

Після того — ще одна межа. Минувши ці три межі від заднього ганку в оселі Кейсі, ви опиняєтеся в пустелі. Рентові походи по звірині укуси — він називав їх «піти рибалити».

Айрін Кейсі: Червоні мурахи мали стати сигналом тривоги. Бастер завжди приходив додому з руками й но-

гами, геть укритими червоним сипом мурашиних укусів. Від цього болю більшість дітей мали ридати, але Рент ходив спокійно, ніби це була звичайна пітниця.

Боді Карлайл: Його старі не чули й половини. У школі Рент міг закасати рукав і перелічувати укуси: червона мураха, бродячий павук¹, скорпіон.

«Більшість моїх щеплень», — казав Рент.

Протягом усього дев'ятого класу Рент відпрохувався з гри у «вишибайли» проти дванадцятикласників через свіжий укукус гримучої змії. Тоді як усіх нас чавили до бісової матері, Рент стягав спітнілу шкарпетку й показував тренеру розпухлу червону ступню. Дві дірочки-проколи сочилися прозорою рідиною, в якій можна було впізнати отруту.

Між собою ми називали це його щепленням проти гри у «вишибайли».

Для Рента біль був першою межею. Отрута — наступною. Хвороба була не більше ніж межею за ними всіма.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): «Чорна вдова» вбиває лише п'ять відсотків з тих, кого кусає. Протягом години після укусу нейротоксична речовина латротоксин поширюється лімфатичною системою жертви. Ваш живіт скорочується й перетворюється на жорстку пральну дошку з затверділих мускульних

¹ Нобо spider (англ.), *Tegenaria agrestis* (лат.) — один з небагатьох північноамериканських павуків, укуси якого в основному є медично значущими.

тканин. Можливо, ви нестримно пітнієте або так само нестримно блюєте.

Іншим поширеним симптомом є пріапізм. Це натуральні ліки від еректильної дисфункції. Рент ніколи не казав про це батькам, але того Великодня він уперше в житті зіткнувся з ерекцією. Секс і комашина отрута повністю злилися в його дитячій психіці.

Ехо Лоуренс (руйнувальниця): Це і є секрет Рентового тяжіння до змій. Навіть у місті він мав знайти «чорну вдову» або «бурого самітника»¹, щоби бути придатним до чогось у ліжку. Він це називав «прийняти бустер-дозу».

Як то кажуть, не намагайтесь повторити в домашніх умовах, але в результаті член стояв годинами — за бажанням. Причому величезний, як важіль перемикання передач. Трохи глюконату кальцію — і все зменшувалося до норми.

Шериф Бейкон Карлайл (ворог дитинства): Рент Кейсі завжди підсувався під укуси тільки для того, щоби піймати кайф. Отрута — просто ще один наркотик, який можна вжити. Ще один прихід. Як слуга закону я можу вам сказати, що запеклий наркоман не схожий на звичайних людей. До кінця цієї історії ви будете ох як шоковані тим, що Рент наробив, аби стати й бути наркоманом.

Боді Карлайл: І не запитуйте. Я ніколи так і не зрозумів цього потягу. Поки інші дітлахи нюхали бензин або

¹ Brown recluse (англ.), *Loxosceles reclusa* (лат.) — павук сімейства *Sicariidae*, що часто селиться в тихих куточках будинків і може завдати болючого, але безпечного для життя укусу.

клей для аеромоделей, Рент більшість літніх днів проводив на пузі в піску, поміж кущів шавлії. Більшість місцевих дітей тікали від реальності, натомість Рент намагався бути готовим до неї.

Ці брудні отвори під камінням, над ущелинами, в які він заглядав, ці місця, де він нічого не міг бачити, — це було майбутнє, якого всі ми так боялись. Після того як він засував руку в імлу і не помирав від цього, Ренту було вже не так страшно. Він закочував штанину й витягав ногу носком уперед. Він сидів посеред пустелі й запихав свою босу ногу в лігво койота — повільно, так, як люди пробують воду в купелі кінчиком великого пальця ноги. Чи, бува, не гаряча вона або, може, холодна. Тільки поглянути на Рента: обидві руки напруженими пальцями зарилися в пісок, очі щільно замружені, груди розперті одним глибоким, повним вдихом.

На дні цієї діри — скунс, енот, койотиха з цуценятами або ж гримуча змія. Відчуття м'якого хутра або гладкої луски, тепле чи холодне на дотик, тоді — чвак! — хватка зубатих щелеп, і вся Рентова нога здригається. І Рент ніколи не витягав її так, як роблять інші, завдаючи собі ще гірших ран, поки зуби тримають намертво. Ні, Рент давав щелепам ослабити хватку. Може, ще раз міцно цапнути. Увігнатися поглибше. Відпустити. Занудьгувати. Потім — хвиля гарячого дихання біля його пальців. Чути, як під землею вологий язик злизує його кров.

Коли Рент витягав ногу з тієї діри, шкіра була прокушена й подерта, проте нога чисто вилизана від бруду. Його чиста шкіра сочилася — крап-крап-крап — чистою кров'ю. Його очі — самі тільки чорні зіниці — весь час

відкриті, Рент стягає з себе другу туфлю та шкарпетку, закасує другу холошу та суне іншу оголену частину себе в темряву, щоби побачити, що може статися тепер.

Протягом усього літа Рентові пальці на руках і ногах були подерті, обведені кривавою смугою. З кожним ядучим укусом, із кожним маленьким вприском отрути Рент тренувався для чогось грандіозного. Щепився проти страху. Хоч би що було в майбутньому — жахлива робота, чи одруження, чи військова служба, — це була просто удосконалена модель койота, що жує твою ногу.

Ехо Лоуренс: Слухайте. Першого ж вечора, коли я зустріла Рента Кейсі, ми їли в італійській забігайлівці, а він каже: «Тебе ніколи не кусала змія?»

Він у куртці, тому я навіть не уявляю, як спотворені в нього руки.

Він продовжує шпиняти мене так, ніби це моя вада, кажучи: «Повірити не можу, що людина може прожити так довго й жодного разу не отримати залп від скунса».

Так, ніби все моє життя було самою лише оглядністю та обмеженнями.

Рент струшує головою, дивлячись у тарілку зі спагетті й зітхаючи. Тоді відвертається вбік і, поглянувши на мене лише одним оком, каже: «Хто ніколи не *казився*, той, вважай, і не жив».

Отакий нахаба. Ніби він якийсь селюкуватий Містер Праведник.

Великий розумник. Та він би навіть з триступеневою коробкою, розташованою на баранці, не впорався.

До того вечора він ніколи не бачив *равіолі*.

Доктор Девід Шмідт (☀ *Міддлтонський лікар*): Цей маленький вилупок, цей син Кейсі, він виявляв симптоми ще до того, як потурбувався повідомити батьків про укус. Вірус сказу міститься в слині зараженої тварини. Будь-яке кусання чи облизування і навіть чхання може перенести заразу. Якщо ви вже підхопили її, вірус захоплює вашу нервову систему, ідучи вгору по спинному хребту до мозку, де починає розмножуватись. Ранню стадію називають «прихованою фазою» хвороби, адже в цей час ви не виявляєте жодних симптомів. Ви можете бути заразним, як диявол, але все ще мати нормальний вигляд і почуття.

Прихована фаза може тривати від кількох днів до багатьох років. І весь цей час ви можете інфікувати інших своєю слиною.

Боді Карлайл: Замість того щоб форсувати піки, Рент хотів іти рибалити. Він завжди казав: «Мое життя може бути коротким і нецікавим, але воно моє, а не якесь конвеєрне, уживане, секунд-генд життя».

Шот Даньон: Бути покусаним гримучою змією — це так старомодно.

Доктор Девід Шмідт: Найнестерпнішим було те, що той Бастер Кейсі був популярним хлопцем. Він мав бути. За останні десять років ми шість разів лікували зараження сказом в особи чоловічої статі. Усі шість разів це був сам Бастер. Але ми мали 47 випадків захворювання в дівчат, більшість з яких були його співученицями, а двоє були жінками з педколективу школи. Крім того, троє нараз вирішили перервати вагітність від невідомого батька.

Лу-Енн Перрі: Хоч як поглянь, а Бастер був небезпечним учасником для гри у «пляшечку».

Пол Перрі (☀ сусід дитинства): Насправді Рент у своєму житті довше був носієм сказу, ніж не був. І це носіння більше робило його божевільним, аніж будь-які воші у ваших мізках. Утім, є багато людей, які вважають божевільних дуже привабливими.

Лу-Енн Перрі: Я ніколи не вагітніла від Бастера, але сказом він мене заражав безліч разів. Уперше — ми стояли під омелою в школі на Різдваному балу. Один поцілунок (я, у червоному вельветовому жакетику, з білою блузкою під низом, стою в центрі першого ряду на сцені та співаю «О, дивна ніч», співаю солодкі ноти, як усякий янгол, моє біляве волосся, як у янгола, кучерями спадає до середини моєї спини, я вся уособлення солодкості) — і я підхоплюю сказ.

Люб'язність Бастера Кейсі.

Доктор Девід Шмідт: Щиро кажучи, я не можу звинувачувати в усіх випадках захворювання одного цього хлопця, але ми не мали жодного випадку сказу відтоді, як Бастер Кейсі полишив місто.

Лу-Енн Перрі: Безліч дівчат заразилися сказом таким самим шляхом. Напевно, половина нашого класу — в перший рік старшої школи. Бренда Джордан скидала на «Дістань яблучко»¹, в яку ми грали на Геловін, бо її черга була після Бастера, але насправді — вона з ним цілувалася.

¹ Гра, в якій діти по черзі намагаються дістати зубами яблука, що плавають у мисці з водою.

Бастер Кейсі для деяких дівчат був тим самим, що змії — для нього. Чимось на кшталт місця, куди батьки суворо заборонили тобі сунутися. Але й чимось на кшталт маленької помилки, яка потім убереже тебе від більшої.

Щодо таких помилок, як поцілунок із Бастером, то в більшості випадків найгірша помилка — це не вчинити її. Після того як вродливий хлопець заражає тебе сказом двічі, тричі, ти вгамовуєшся й одружуєшся з кимось менш захопливим раз і на все життя.

Ехо Лоуренс: На нашому другому побаченні Ренту закортіло поворушити листя в парку. Найпевніший спосіб ухопити сказ — це зв'язатися з пацюками. Покопайтесь в листі досить довго — й обов'язково знайдете пацюка, який вас укусить. Пам'ятайте про це, коли наступного разу захочете пострибати на купі осіннього листя.

Лу-Енн Перрі: Власне, цей хлопець у всіх викликав захоплення. Крім, напевно, його власного батька.

Шот Даньон: Хіба це дивно? Хворий на сказ тринадцятирічний наркоман із проблемною сексуальністю, що підсів на зміїну отруту, — що ж, можна сміливо заявити, що це найгірший нічний жах будь-якого батька.

Лу-Енн Перрі: Я про те, що Бастер Кейсі був помилкою, яку дівчина має зробити, поки вона ще достатньо молода для того, щоби повернутися після цього до життя.

Боді Карлайл: Ми в пустелі, за три смуги від усього іншого світу, Рент все ще дивиться мені в очі, питаючи: «Відчуваєш, як б'ється серце?»

Я відчуваю хутро. Голублю хутро. Під землею. Закопаний. Ця моя рука все ще бліда, мов кістка. Слизька — і пахне жиром із м'ясного хлібця.

Залитий сонцем, засмаглий, я так само киваю: «Так».

Рент посміхається, він каже: «Не витягай».

Відчуття цього хутра, м'якого й теплого, поки — чмак! — щось не впинається у складку між великим і вказівним пальцем, шкіряну перетинку між ними протнуло щось гостре, і моя рука здригається так сильно, що аж гупає по стінах нори, що туго схопили мій лікоть і всю руку аж до плеча, — я по саму ключицю занурений у біль і намагаюся вирватись.

Рентові руки охоплюють мої груди ззаду та відтягають мене від землі.

Діра в моїй руці — ніякі не дві пробиті крапки. Не маленька підкова від укусу койота. Кров шугає з однієї-єдиної діри, великої та наскрізної.

Рент дивиться на кров і на скривавлену наскрізну дірку, він каже: «У тебе укус». Він каже: «Укус зайця».

Ми обидвоє стікаємо кров'ю з маленьких дірочок на долонях і ступнях, дивимось, як наша кров усмоктується в пісок під палючим сонцем, Рент каже: «Це все...» Він каже: «Як по мені — ото б таке в церкві...»

10 — Вовкулаки

Фібі Трюффо, доктор філософії (☀епідеміолог): Серед найдавніших забобонів, притаманних давнім культурам, є пересторога ніколи не пити з джерела, до якого часто приходять вовки. Так само наші предки позбувалися всякої зазвичай бажаної здобичі, скажімо, оленя чи лося, якого завалила згряя вовків. Порушення цих заборон — як і простий укус вовка, — за повір'ям, призводив до перетворення на міфічного монстра з частково людською, частково вовчою, частково собачою природою, кровожерного й лютого — вовкулаку.

Так само як старозаповітні заборони на свинину та молюсків, без сумніву, рятували древніх від передчасної смерті від трихінельозу та сальмонельозу, ці ранні, пов'язані з вовками забобони тримали людей якнайдалі від найменшого сліду слини, яка дуже ймовірно несла в собі *Lyssavirus* — рід морфологічно простих, негативно полярних РНК-вірусів, які протягом віків перетворювали ссавців по всьому світу на джерела інфекції.

Деніз Гарднер (☀агент з продажу нерухомості): Я ще й досі бачу, як Марго мчить надвір, щоб зустріти

своїх друзів. На них на всіх чорне мереживо та ажурні панчохи, ніби в них щовечора Геловін.

Ця маленька істота завжди висіла на її светрі, наче хутряна прикраса. Брошка. Ці її маленькі жакні кігтики, що чіпляються за чорну вовну светра, — а в деякі вечори Марго підбирала волосся вгору й давала кажанові угніздитись на маківці або звисати вздовж її обличчя, ніби самотня сережка. Усі її друзі-готи подуріли на них... Маленькі шкірясті паразити — я маю на увазі, кажани, а не друзі Марго. З кажанів виходили прекрасні, моторошні домашні звірятка для тинейджера-вампіра. У всіх її друзів були такі. Це такий сором, але ми були такими наївними. Зоомагазини не стали б торгувати ними поруч із цуценятами й кошенятами, якби вони були небезпечні. Так сказав мій чоловік, Шон.

Шон Гарднер (☀підрядник): Нашу доньку звали Марго, але її маленькі друзі-вампири називали її «Монстр». Кажана вона назвала «Малий монстр», а тоді скоротила це до «Монті».

Фібі Трюффо, д.ф.: Найважливіше в епідемії Кейсі те, що наймасштабніший спалах сучасності виник через недогляд у протоколах імпорту. За «Карантинним регламентом для імпортованих товарів» (42 CFR 71.54), продавати кажанів як домашніх тварин на території Сполучених Штатів заборонено. Кажанів імпортують виключно до акредитованих зоопарків та дослідницьких інститутів. Тим не менше, в цьому конкретному інциденті проце-

дурна помилка дозволила в 1994 році ввезти до країни вантаж з кількох тисяч єгипетських могильних кажанів (*Rousettus aegyptiacus*)¹ для продажу в зоомагазинах.

Шон Гарднер: Ми купили кажана для Марго в подарунок на Різдво. Поправлюся: вона його купила. Ми з її мамою відшкодували їй гроші. Він коштував триста доларів, з Єгипту чи ще з якогось богом забутого місця. Якесь неоковирне лайно. Її мама близько до нього не підходила.

Смердів Маленький Монті нестерпно.

Фібі Трюффо, д.ф.: З усіх заражених того року тільки двадцять відсотків укусила чи подряпала тварина. Типовий випадок — у березні 1995 року: чотирирічна дівчинка в штаті Вашингтон, у спальні якої знайдено кажана. Позаяк дитина не повідомила про контакт із твариною, то не здійснено жодного профілактичного лікування. Згодом і кажан, і дівчинка виявились інфікованими.

Серед байбаків хвороба розповсюджується, коли тварина займає барліг, у якому перед тим мешкала хвора особина.

Оскільки вірус передається переважно зі слиною, то навіть такі дрібниці, як кашель або чихання, можуть спри-

¹ У даному випадку присутня деяка плутанина: англійською названий один вид, а латиною інший. *Rousettus aegyptiacus* — це єгипетський летючий собака, ссавець з родини Фулярхвостих ряду Рукокрилих. Ця істота справді популярна як домашня тваринка, адже за нею просто доглядати.

чинити зараження тих, хто перебуває поблизу. У ліфті або в кабіні літака — точно. З технічної точки зору, підхопити сказ так само просто, як підхопити застуду. Але при застуді ви починаєте одразу виявляти симптоми.

Деніз Гарднер: Учителі Марго поскаржилися, що вона нервово поводиться. Сказали, що вона здається неспокійною. Розгубленою. Інколи стривоженою. Вона була в нас проблемною дитиною. Усі її маленькі приятелі-готи поводитися достоту так само: завжди насуплені та неввічливі. Просто жахливі. Ми такого і в думках не мали. Зрештою, коли Марго принесла оцінку D з основ світового права, її лікар-педіатр прописав їй риталін.

Фібі Трюффо, д.ф.: Після ураження вірусом пересічний хворий відчуватиме поколювання в місці контакту, укусу чи подряпини. Якщо інфекція потрапила крізь слизову оболонку, то місце проникнення стане гіперчутливим. У разі зараження через орально-генітальний контакт, як це було з серотипом Рента, симптоматичне поколювання охоплює геніталії та навкологенітальну область — і воно, за словами, навіть по-своєму приємне. Ця приємність може пояснювати швидкий, якщо не сказати блискавичний, темп поширення інфекції серед населення.

Шон Гарднер: Симптомами є задумлива та асоціальна поведінка, усамітнення, що чергується з приступами ворожості й агресії. Якщо Центр контролю за хворобами лікуватиме всіх підлітків із такими ознаками... гадаю, в жодного уряду не стане на це грошей.

Фібі Трюффо, д.ф.: В інкубаційний період, який також зветься «прихованим», від шести до дев'яноста днів, розмноження вірусу локалізоване в прилеглих до місця ураження тканинах. Зворотний аксоплазмичний потік стрімко несе вірус крізь центральну нервову систему. Він уражає клітини мозкового стовбура, довгастого мозку, гіпокампу, клітини Пуркінє та мозочок — проникаючи до кожної клітини, розмножуючись та брунькуючись у середині неї — і врешті спричиняє виродження спинного мозку, головного мозку й аксонів та демієлінізацію білої речовини головного мозку.

У міру того як зростає вірусне навантаження, найслабші тканини тіла стають йому найпідвладнішими — особливо слинні залози. При появі перших симптомів, у продромальній фазі, хворий може мати гарячку, нудоту, головний біль, хронічну втому та брак апетиту.

Шон Гарднер: Якщо чесно, коли зважити, як сьогоднішні підлітки поводяться, ніхто не може звинуватити нас у тому, що ми нічого не помітили. Особливо коли поглянути, які в них тепер танці.

Деніз Гарднер: Шон скидав її настрій на музику, яку вони слухають.

Шон Гарднер: Ну, дружина казала, що це все ті відеоігри.

Фібі Трюффо, д.ф.: Після продромальної фази настає фаза збудження, що характеризується посиленням

слиновиділенням, м'язовими судомами, безсонням, надмірною агресивністю та нав'язливим бажанням щось кусати або жувати.

Коли інкубація хвороби завершилась і поведінка зараженого стає підозрілою, лікування вже неможливе. Третя й остання стадія хвороби — це параліч і кома. Пізніший розтин виявляє антигени, коли антитіла сказу вводять у зразки тканин мозку та досліджують під люмінісцентним мікроскопом.

Деніз Гарднер: У найгірший період нам зателефонувала Сильвія Леонард. Це мати Діна Леонарда, одного з тих малих друзів-готів нашої Марго. Так от, Сильвія телефонує і каже, що, здрасте-мордасте, Дінів ручний кажанчик щойно гігнув. Цей малий пухнастик забився до шухляди з Діною нижньою білизною і тепер смердить так, що хай Бог милує. Здох. І Сильвія хоче дізнатися: чи кажан Марго теж захворів? Сильвія хоче дізнатися: чи зберегли ми чек, і чи не могла б вона скористатися нашим чеком, щоб спробувати відшкодувати збитки за дохлого кажана?

Ми витягаємо взуттєву коробку з-під ліжка Марго, і сморід розлягається такий, що з ніг збиває. Ми навіть не відкриваємо кришку. Шон, мій чоловік, Шон просто відносить коробку на задній двір і закопує Малего Монті разом з усіма піщанками, хом'ячками, кошенятами, золотими рибками, ящірками, папужками, морськими свинками, мишами та пацюками, яких Марго просила й благала завести. Йй-богу, наш задній двір просто вимощений мертвими тваринками.

Фібі Трюффо, д.ф.: Саме слово походить від санскритського слова «gabhas», яке було у вжитку ще за 3000 років до Різдва Христового — значило «чинити насильство». До XIX століття вірус розповсюдився по всіх країнах світу, особливо по Європі. Люди, які боялися, що заразилися сказом, зазвичай накладали на себе руки.

Інфікованих або навіть тих, про кого ходили такі чутки, часто вбивали ближні — зі страху. Або зі співчуття.

Історично вірус рухався від одного виду ссавців — джерела інфекції — до іншого. В 1700-х роках хворобу переносила переважно руда лисиця (*Vulpes vulpes*), і сказ отримав новий плацдарм, коли цю тварину почали імпортувати до Нового Світу для традиційного британського лисячого полювання. У 1800-х смугасті скунси (*Mephitis mephitis*) настільки часто слабували на гідрофобію, що для них побувала популярна сленгова назва «Кішка Фобі»¹. Після 1960-х енот-полоскун (*Procyon lotor*) посів місце найчастіше інфікованого виду. У меншій мірі — койоти (*Canis latrans*), відповідальні в середньому за п'ятдесят заражень щорічно. Комахоїдні кажани — за 750 протягом такого ж періоду.

До появи ліссавірусу Рентового серотипу від сказу щорічно помирало не більше 100 000 чоловік, переважно в тропічних або субтропічних регіонах. Попри щорічні витрати в розмірі мільярда доларів на спроби зупинити хворобу, попри сто років вакцинацій та публічних розтлумачувань, кількість інфікованих серед тварин сягнула свого піку в 1993 році.

¹ В оригіналі «Phobey Cats».

У зв'язку з епідемією, яку приписують Бастеру Кейсі, людина на даний момент є найбільшим видом-джерелом вірусу сказу.

Шон Гарднер: Наскільки я зрозумів, є два різновиди сказу. Оцей ваш «тихий» сказ, коли не починаєш казирися й нікого не кусаєш. Просто згортаєшся в клубочок під ліжком і віддаєш Богу душу. І нормальний сказ, «буйний», який трапляється у вісімдесяти відсотків людей. Коли слинишся, і лаєшся, і молотиш усе довкруз, розбиваючи вщент власну спальню, включно з колекцією «Ляльки світу», та називаючи свого тата «брудним їбучим гівноїдом» та «пиздоголовим хуєсосом»... Власне, саме такий сказ був у нашої Марго.

Деніс Гарднер: Дуже соромно про це думати, але мені здається, що ми почали оплакувати Марго того дня, коли їй виповнилося тринадцять і вона вперше пофарбувала своє волосся начорно.

Фібі Трюффо, д.ф.: Можна посперечатися з тим, що всі давні заборони на розпусту були покликані перешкодити ліссавірусу або іншим хворобам перекинутися на людей.

Давні культури також застерігали, що байстрюки священників стають вовкулаками. Так само як плоди інцесту.

Деніс Гарднер: Мені соромно, але коли я вперше запідозрила, коли з'явився перший сумнів, що у Марго сказ, я списала це на навмисне вдавання. Якщо подивитись

на Марго та купку її маленьких готів, то в них було за правило бути брутальними та дивакуватими. Надто вже було схоже, що хворіти на сказ — це їхня найулюбленіша фантазія. Що ж, я вже сказала: мені за це дуже соромно.

Фібі Трюффо, д.ф.: Коли вірус уже почав розмножуватися й поширюватися вздовж чутливих і рухових нервів, інфікована людина ще довгі місяці не виявляє симптомів, зате поширює довкола вірус і заражує нових хворих. Такий сценарій був у випадку з імовірним суперпоширювачем Бастером Кейсі.

Ні, епідеміологи більше не вживають термін «нульовий пацієнт». Кожного особисто відповідального за десять і більше заражень ми називаємо «суперпоширювачем». Чим були «Тифозна Мері» Маллон для тифу, або Гаєтан Дугас для СНІДу, або Ліу Джіан Лун для атипової пневмонії, тим Бастер Кейсі став для сказу.

Шон Гарднер: Наша Марго — ви ж знаєте, що сталося. Стільки її друзів померло, що ми служили спільну заупокійну службу. Не тільки Дін Леонард. Крім того, ховати маленького гота — це зовсім інше. Так, це однаково розриває серце, але видається не таким жахливим. Насправді наша Марго мала кращий — гаразд, здоровіший — вигляд, ніж до хвороби. З вигляду, з їхніми нарядами й похмурістю усе це нагадувало її шкільний бал в одинадцятому. Тільки ніхто не танцював. Не всміхався. Не сміявся. Усі понурі та вдягнені в чорне...

Гаразд, це було *точно* як її шкільний бал.

11 — Бджоли

Ехо Лоуренс («руйнувальниця): Слухай сюди. Одного року на День незалежності весь клан Кейсі вирушає на пікнік. Барбекю з маршмалоу¹ та пересмаженою тваринною плоттю. Усі тітоньки й дядечки, усі кузени й кузини, цілий акр Кейсі розсипався тут і там на коцах або складаних садових стільчиках, поїдаючи кукурудзу. Усі обіймаються та ручкаються з усіма.

Навіть надворі покоління, яке все контролює, яке всім володіє, — дорослі — сидить за столом для пікніка. Решта — на землі. Склад дорослих трохи змінився після смерті Естер, і Хетті, і Бел, але не надто.

Того сонячного дня спершу одна бджола, а потім друга дзижчить біля дорослого столу. Старенькі бабульки відганяють їх помахом. Потім стіл вкрився комахами. Дорослі були повністю обліплені бджолами.

Шериф Бейкон Карлайл (☀ *ворог дитинства*): Пізніше судмедексперт питає: хто-небудь із покійних тримав бджіл раніше? Він вимагав, щоб йому сказали: чи хтось

¹ М'які цукерки на зразок суфле.

із них працював із вуликами? Щось таке (він назвав це «ройовий атрактант») могло пояснити причину атаки.

З польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Феромон Насонова. Пластиковий слоїк завбільшки з мізинець міститиме стільки бджолиного атрактанту, скільки виробляють п'ять тисяч бджіл, коли рояться й викидають аромат у повітря. *Apis mellifera*, бджола медоносна, слідує за цим запахом, шукає будь-які щілини чи діри, в яких можна створити новий вулик.

Прихлопування таких бджіл змушує їх викидати «тривожний» феромон, що приваблює ще більше бджіл для атаки. А що їхніми головними природними ворогами є ведмеді, атакуючи, бджоли зосереджуються на очах, носі й відкритому роті агресора — до будь-яких місць, що видаються їм темною дірою, бджоли будуть лізти. Той вуглекислий газ, який видихатимуть жертви, робитиме комах іще агресивнішими.

Сам по собі ройовий атрактант має приємний, ледь чутний цитрусовий запах. Майже невловний для людини. Позаяк феромон Насонова такий дієвий, то кращим способом зберігати його є покласти пластиковий слоїк до запечатаної скляної пляшки, а пляшку захистити глибоким заморожуванням.

Штот Даньюн («руйнівальник»): Це була ніби хмара, що заступила сонце, здоровезний чорний сучий шторм. Який гуде. Посеред ясного сонячного дня починало дощити. Але замість води дощило бджолиними жалами. Зуб даю. Згори лився добірний біль.

Ехо Лоуренс: Люди бігли до своїх машин, верещали, поки їхні роти не заповнювалися бджолами, вони похлиналися бджолами, покусані й задушені насмерть. Поки втрутився окружний інфекційний контроль, Рентів дядечко Клем був мертвий. Так само як тітонька Петті або дядечко Клетус. Дядечко Уолт помер у лікарні.

Шот Даньюн: Жопоголові з ФБР, які розпитували про Руйнівальні Ночі після Рентової смерті, — цим агентикам дуже сподобалась історія з бджолами. Вони ледве встигали строчити в записниках.

Ехо Лоуренс: Попустися. Ніхто не називав це вбивством. Поки що ні.

Шот Даньюн: Чи не дивно? Це було ніби щось зі Старого Заповіту: Пікнік Смертоносної Бджоли, Удар Мишачого Гівна, Bloshina Чума й Фатальний Павучий Капелюшок. Коли був наступний обід з нагоди Дня подяки, після восьми старечих смертей, решта покоління відсиділася вдома. Старійшини Кейсі повернули дорослий стіл своїм зрілим дітям. Осада закінчилась. Естафету було передано.

12 — Їжа

Ехо Лоуренс («руйнівальниця»): Способом зупинити час — як піщані мандали для буддистів чи прикрашання яєць для Айрін Кейсі — для Рента було лизання пизди. Він частенько втискався головою мені між ніг і засував у мене язика. Він підіймався на лікті, причмокував губами — з підборіддя в нього крапало — і казав: «Ти на сніданок їла щось із корицею...» Він облизував губи та заковчував очі, кажучи: «Не французький тост... щось інше». Рент пихтів і чавкав, а тоді підіймався з сьйливими очима та казав: «На сніданок ти випила чашку чаю “Констант Комент”¹. От звідки кориця».

З одного тільки мого смаку та запаху він розкривав цілий мій день: чай, цільнозерновий тост без масла, чистий йогурт, чорниці, сендвіч із темпе², одне авокадо, склянка апельсинового соку та буряковий салат.

¹ Рецепт чаю, з якого почалася американська чайна компанія «Чайна компанія Бігелоу».

² Фрементований продукт харчування, що готується з соєвих бобів; популярний у країнах Південно-східної Азії, широко використовується у вегетаріанській кухні.

«І в тебе було замовлення на фаст-фудові цибуляні кільця, — каже він плямкаючи. — Велике замовлення». Я називала його «Пиздомедіум».

Боді Карлайл (☀друг дитинства): Коли більшість людей сиділа за столом, проказували молитву, передавали одне одному їжу та їли її, давали собі ради з добавкою, пригощалися пирогом і кавою, тоді випивали ще чашечку кави й починали прибирати тарілки, — за той самий час родина Кейсі могла тільки відкусити один шматочок. Один шматочок м'ясного хліба чи запіканки з тунця, і все ще його жувати. Не просто повільно їсти — не розмовляти, не читати книжки, не дивитись телевізора. Уся їхня увага зосереджувалась на їхніх ротах, на жуванні, смакуванні, відчутті.

Ехо Лоуренс: Подивіться на речі реально. Більшість мужиків рахують кожний рух свого язика. Щоразу, відриваючись, щоб ковтнути повітря, вони засікають час твого задоволення. І лизання за лизання: ти знаєш, що все це покривається з верхом тим задоволенням, яке даєш їм ти. Тому, поки вони лижуть, ти не можеш розслабитися й завестися, бо знаєш, що лічильник-то мотає. Кожен рух язика — інвестиція в майбутній мінет.

Навіть ті типи, що ненавидять бухгалтерію та рахунки, ті, хто тільки зниже плечима на запитання про ощадний рахунок або баланс по кредиту, — навіть вони точно підраховують, скільки разів їхній язик пройшовся по твоїй киці. І яке їх чекає відшкодування. Сексуальний еквівалент сачків та рахівників.

Усі мужики — крім Рента Кейсі. Він устроїв у тебе язика — і можуть проминути роки. Гори можуть зруйнуватися.

Една Перрі (☀ сусідка дитинства): Якщо за Різдваною вечерею в Англії знаходиш у їжі бруньку гвоздики, то це значить, що ти негідник. Автоматично. Якщо маленький шматочок прутика — ти ідіот. Без заперечень. А якщо ти відкушуєш від чогось, а там шматочок тканини, — усім ясно, що ти хвойда. Просто уявіть: тебе оголошують хвойдою просто за різдвяним столом, — але Айрін Кейсі присягається, що прочитала таке в книжці.

Ехо Лоуренс: Одного разу, улаштувавшись у мене між ніг обличчям, Рент випірнув подихати і, знімаючи з язика лобкову волосинку, сказав: «Що сьогодні сталося? Щось погане...»

Я сказала йому забути про це.

Він лизнув мене й закотив очі, лизнув знову і сказав: «Штраф за парковку? Ні, щось гірше...»

Я сказала йому забути. Я сказала, що нічого не сталося.

Рент лизнув мене знову, тільки тепер повільніше, проводячи язиком знизу догори, його дихання було гарячим, і він подивився вгору й уп'явся в мене очима, аж доки я не поглянула вниз на нього. Він сказав: «Мені шкода». Рент сказав: «Ти сьогодні втратила роботу, правда?»

Мою тупу йобану роботу, де я продавала йобані мобільні телефони.

Отак він міг дізнатися про все на світі своїм носом, а також на смак. Таким був Рент Кейсі. Ніколи не помилявся.

І між оргазмами я розплакалась.

З польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза («історика»): У кожної сім'ї є власне Святе Письмо, але більшість не може його сформулювати. Це історії, які люди переповідають, щоби підживити свою ідентичність: хто вони, звідки прийшли, чому поводяться саме так.

Рент часто казав: «Кожна сім'я — це звичайний маленький культ».

Безін Карлайл (☉сусід дитинства): Тільки не смійтеся, але у Франції, Айрін Кейсі розповідала, у торт запікають металевий талісман. Традиція така: той, кому на укус потрапить талісман, готує наступну вечерю, але французики такі жадюги, що вони радніше проковтнуть його. Щоб не треба було пригощати.

Зі свого чтива Айрін, казала, дізналася, що мексиканці запікають у їжу маленьку лялечку Ісуса. Іспанці вкидають дріб'язок. Айрін показала мені маленьку брошуру про готування всяких вигадливих пирогів, де все це розказано. Повна історія пирогів з усього світу.

Айрін Кейсі (☉Рентова мати): Як я пригадую, Чет і Бадді не були з тих, хто їсть повільно. Я їх у цьому натренувала. Це було над мої сили: спекти їм власними руками торт «Пожива диявола»¹ й дивитися, як Чет і

¹ Здобний шоколадний листковий пиріг.

Бадді ковтають його за три укуси. Ці двоє давилися одним куснем, потім другим, аж поки від торта лишався тільки брудний таріль. Навіть поїдаючи мої страви, вони обговорювали якісь плани, або читали каталог, або слухали новини по радіо. Весь час жили за місяці в мабутньому. За милі звідси попереду.

Єдиним винятком була їжа, яку вони самі добували для столу. Щоразу, як Чет підстрелював гуску, ми сиділи й наввипередки торохтіли, як гарно вона смакує. Або якщо Бадді вивуджував форель, знову ж таки сім'я проводила цілий вечір за їжею. Бо у форелі кісточки. А жуючи гуску, треба стерегтися сталевого шроту. Це ціна, яку треба віддати, коли не зважаєш на те, що їси. Отримуєш риб'ячу кістку в горло і задушувешся насмерть, або гострою кісткою тобі пробиває піднебіння. Або випльовуєш задній зуб, обламаний об шріт.

З польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Святе Письмо дому Кейсі говорить: «Секретний складник усього смачного — це щось, що може зробити боляче».

Не те щоб вона намірялася робити боляче людям. Айрін мінувала їжу тільки через надмір турботи. Якби їй було начхати, вона б годувала їх замороженими обідами і вважала, що справу зроблено.

Безін Карлайл: Ну, не забувайте. В основному я бачила Кейсі в церкві. На недільній службі та після — на вечерях усклад, які організувала фермерська спілка.

Секретний складник, який змушував людей по-справжньому розсмаковувати персиковий коблер¹, — вишневі кісточки, що на них всі боялися натрапити. Можна випадково навіть щелепу зламати. Секретом хлібного пудинга з яблуками була вмішана в нього купа гострих скалок із горіхової шкаралуці.

Поїдаючи її запіканку з тунця, ти не пасталакав і не гортав мимохідь «Нешнал Джіогрефік». Твої очі й вуха опинялись у тебе в роті. Весь твій світ опинявся в тебе в роті, обережно намацуючи маленькі бганочки фольги, які Айрін Кейсі ховала в шматочках тунця. Побічним ефектом повільного жування було природне, глибоке розкуштування і те, що вся їжа смакувала краще. Можливо, інші пані були куди вправнішими куховарками, але цього ніхто не помічав.

Шот Даньюн (*«руйнувальник»*): Рентів тато додержував правила: «Якщо щось схоже на випадковість, на тебе ніхто не розсердиться».

Айрін Кейсі: У чоловіків є схильність до поспіху, вони завжди рвуться, щоб швидше закінчити роботу.

Ехо Лоуренс: Ось вам секрет самотньої дівчини: з чоловіком треба повечеряти на першому побаченні, бо так можна дізнатися, як він буде тебе трахати. Хамло, що вмість глитає свою порцію, навіть не глянувши, що жує, — з таким типом у ліжко не залазь.

¹ Тут: гарячий фруктовий десерт, а не алкогольний коктейль.

Боді Карлайл: Місіс Кейсі пекла такі торти на день народження, що доводилося горіти з сорому за свою ліниву матусю. Інколи це був шоколадний локомотив, що тягнув поїзд, із одним вагоном — вишневим пирогом, іншим — ванільним, а за ними платформи й цистерни, кожен зі своїм смаком, поки потяг не завершувався кленовим гальмівним вагоном. Але навіть не намагайтеся скуштувати її торт, бо доведеться ласувати сосновими трісками й кров'ю.

Логан Елліот (☀друз дитинства): Насправді, якщо ти не жував як слід її їжу, то її їжа жувала тебе.

Айрін Кейсі: Я зрозуміла, що доки їжа сильніше смакує, аніж робить боляче, ти їстимеш. Доки ти більше насолоджуєшся, ніж страждаєш.

Безін Карлайл: Взагалі, вечері всклад, організовані фермерською спілкою, мали б бути суспільною подією, яка дає людям можливість поспілкуватися, приділити одне одному увагу. Не візьміть це близько до серця, але щоразу, як Айрін Кейсі приносила свій курячий пиріг або «трибобовий салат»¹, люди, замість соціалізуватися, зосереджено витягали з рота всякий непотріб. Її страви були непогані, але заступали собою товариські теревені. Замість говариства, яке вкотре переживує, хто поставив синець під оком його дружині чи хто розважається з її чо-

¹ Салат із трьох видів бобів, який у Сполучених Штатах є традиційною закускою на пікніках та обідах усклад.

ловіком, у кінці кожного колективного обіду залишалася хіба що купка справжнього сміття біля кожної тарілки. Горбок із кісточок, камінчиків, скріпок. Цілі бруньки гвоздики, гострі, мов канцелярські кнопки.

Една Перрі: На Різдво в чужоземних народів є традиція пекти торт, сховавши в ньому маніпусіньке малятко-Ісуса. Вони кажуть, що той, хто знайде фігурку малого Христа, буде особливо благословенний цього року. Просто маленький ляльковий малюк з пластику. Але Айрін Кейсі зазвичай вмішувала в своє тісто стільки ж ложок маленького Ісуса, скільки борошна й цукру. Засувала малятко-Христа до кожного кусника. Можливо, вона просто хотіла, щоб якомога більше людей відчуло себе пестунчиками долі, але це завжди виходило якось ненормально: товариство, що відригує цілі зграї, цілі приплоди голеньких, рожевих пластикових Спасителів. Родить цих мокрих немовлят з власних вуст. Величезні відбитки зубів угризлися та вчепилися Спасителю в усміхнене лице. Різдвяний обід усклад в будинку фермерської спілки, і народ сидить за довгими столами, прикрашеними червоним гофрованим папером, і всі відкашлюють цих заслинених маленьких Христів — це ніколи не здавалося так уже добродібно.

Безін Карлайл: Так само як не завжди кращою дитиною є та, яку ти любиш найбільше, — інколи це дитя, яке приносить тобі найбільше клопоту, — так і люди запам'ятали тільки ту їжу, яку на колективні обіди прино-

сила Айрін Кейсі. Про іншу їжу, куди ліпшу, як-от горіхові брусочки Гленди Гендерсен чи запечене грушеве пюре Саллі Пібоді, — про цю їжу ніхто й не згадував удруге — просто тому, що вона не душила вас до напівсмерті.

Ехо Лоуренс: Того разу після оргазму я відчуваю в собі якийсь *тиск*, не біль, а швидше щось таке, як коли тампон усередині перекошує. Ніби мені варто сходити пі-пі. Рент засуває в мене два пальці й витягає щось рожеве. Гладке й лискуче від слини.

Навіть голі, ми ніколи не дотикаємося. Висохлий та в'язкий чи мокрий та слизький, завжди відчувається тонкий шар поту, чи слини, чи сперми.

Так само спираючись на обидва лікті, Рент розглядає щось на своїй долоні.

Ніби він щойно висмоктав цю *рожеву* штуку з мене.

Тож, ясна річ, мені доводиться сісти й подивитись. Але це просто жарт.

Маленька лялечка. Немовля, зроблене з рожевого пластику. І Рент каже: «А це як тут опинилось?» Мантра його матусі.

Він шкіриться до мене й каже: «Ця штука тут перетворює мене на короля фортуни...»

Майже не має значення, що з його слиною я дістала сказ.

13 — Виставляння

Боді Карлайл (☀друз дитинства): У понеділок уранці я зазвичай почувався виснаженим, бо цілу ніч у неділю не спав, зазубрюючи алгебру. Містер Вайланд задавав домашніх завдань на шість-вісім годин гарування, і я завжди залишав їх на останню хвилину. Заплющивши очі, я все ще можу чути голос очевидця, дівчини, яка виводила ці заняття. Оскільки неможливо вивести думки — а тільки різний чуттєвий мотлох типу смаку, запаху, звуку та вигляду — то очевидець проговорює кожен крок свого рівняння, базикає без упину, поки ти дивишся, як крейда в її руці видряпує цифри на дошці.

Її голос говорить: «Якщо X дорівнює косинус Y , а Y більший за Z , то детермінант X має включати...» І на цьому я засинаю. Усе ще форсую, але вже хроплю на весь дух. Усе, що я знаю вранці в понеділок, це запах крейдяного пилу. І стукіт: щоразу стукає, коли її крейда торкається дошки, щоб провести нову лінію. Не інтерактивної дошки «Smart Board» і навіть не білої дошки, по якій пишуть фломастером, а отак жалюгідно — звичайної класної дошки. Через десятки років я все ще можу сказати, що очевидець була правшею і носила червоного светра з довгими рука-

вами, які високо закасувала на зап'ястках. Вічний присмак чорної кави у неї в роті. Рука найтаймера, хтось мені був сказав. Ніякої засмаги на тильному боці. І він, і кісточки, і долоня — все одного кольору.

Єдине, що не давало мені засипатися, було те, що Рент Кейсі не знав узагалі ні хріна, а містер Вайланд виставляв оцінки на кривій¹. Найчастіше в понеділок Рент ще вдосвіта стукав у вікно моєї спальні. Ми блукали за двома захисними смугами, поки Рент не знаходив собі діру. Із засуканим рукавом, засунувши себе під землю по саме плече, Рент просив мене вчити його. Алгебри. Історії. Соціології. Він винуватив у цьому павучі укуси, отруту чи сказ, але скаржився, що його порт не працює. Що він підключений, але не форсує ні фіга.

Денні Перрі (☀друг дитинства): Рент Кейсі лягав на живіт у пісок, спирався ліктями обабіч нори й засував туди ніс. Просто на запах, понюхавши якусь брудну діру, Рент міг визначити кроля, чи койота, чи скунса, чи смертоносного павука. Міг навіть сказати, *який саме* там павук.

Щоби стати другом Рента Кейсі, завжди треба було пройти певне випробування. Хлопакам доводилося засунути руку в темну нору, на яку він укаже, по самий лікоть, не переймаючись, хто там усередині.

¹ Система оцінювання, прийнята в деяких американських школах: оцінка виставляється не за якимось загальним критерієм, а внаслідок зіставлення рівня знань кожного учня між собою.

Боді Карлайл: Ми в пустелі — дивимося, як із-за обрїю прибуває світло, вогненні кольори, я розповідаю Ренту про федеральний акт СЕКСОТ і про те, яка блїда й моторошна в Алгебри рука. Рука, що ніколи не бачила сонця. Смак чиеїсь кави досї в моєму ротї.

І Рент каже: «От лайно». Він лізе вільною рукою за пояс своїх штанів і стискує зуби.

«Павучий стояк, — каже він. — Завжди починається після укусу». І він ялозить у себе в матні, щоб приховати стирчак.

З польових нотаток Гріна Тейлора Сїмза («історика»): Хронїчний прїапїзм — один із неосновних симптомів отруєння алатротоксином. Використовуючи свої спричиненї отрутою ерекції, Рент розправлявся з усіма конкурентами, які ще лишалися в місцевїй громаді. Він мїг ніколи не повертатися додому, але ніколи й не *мав* цього робити. Це дещо, відоме багатїям, але незрозумїле рештї, — ніколи не *спалюй* мости. Яке марнотратство. Натомїсть *продай* їх.

Кеммі Елліот (☀подруга дитинства): Наш учитель геометрії, містер Вайланд, той самий, що ганяє нас першим і другим курсами алгебри та витягає до дошки, демонструючи твою обмеженїсть усьому класу, — він складає руки на грудях, водить язиком по внутрїшньому боковї своєї щоки, опускає очї на Рента й каже: «У вас якась проблема, містере Кейсі?»

І Кейсі нахиляє голову, притискаючи донизу підборїддя, трохи здїймає стегна, показує обома вказівними

пальцями на свою матню, де блискавка надулась, вису- нулась, випнулась так туго, що можна бачити сріблясті сталеві ікла всередині. «Містере Вайланд, сер, — каже Рент, — у мене тут нестерпна ерекція, що триває вже дві години...»

Йй-богу. Лунає здивоване зітхання, але не з ряду від- мінничків, що сидять попереду. Це швидше ті, хто вчить- ся на В й вірить у те, що чує. Кілька рядів позаду класу, переважно слабенькі трієчники, гигочуть не розтуляючи вуст — крізь зуби.

«Будучи так само зрілим чоловіком, містере Вайланд, — каже Рент, — ви можете оцінити всю болючість і потен- ційну травматичність подібної ситуації».

Містер Вайланд — усе повітря заразом виходить з нього. Одним видихом. Його складені руки западають у скулену грудну клітину. Його губи роззявлюються, віддви- сають так, що видно потемнілі від тютюну нижні зуби кольору кістки.

«Як ви думаєте: може, з цим треба комусь показати- ся?» — продовжує Рент, насуплюючи брови, між якими залягають стривожені зморшки.

Геометричне рівняння, накреслене крейдою на дошці, зникає, щезає з класу. Стає не більше ніж набазграни- ми крейдяним пилом нерозбірливими кривулями поруч із сороміцьким, брудним дивом підліткового сторчака. У мізках містер Вайланд блискавично обраховує правиль- ну відповідь. Він стоїть і виставляє себе тупаком перед цілим класом.

Шот Даньон («руйнівальник»): Містер Вайланд у безвихідній пастці. Якщо він відважує Ренту запотилничник, просто сміється й наказує шмаркатуму покидьку сісти й зосередитися на цифрах, школа опиняється перед загрозою судового позиву. А що коли в малого справді ургентна ситуація і його штука стане багровою та відвалиться? Шкільний округ буде змушений виділити на урегулювання цієї проблеми ще десять мільйонів доларів на бюджетних читаннях. Звісно, Рент виявляв деструктивну поведінку в минулому. Звісно, Рент міг би повідомити про ситуацію не в такій викличній формі, та все це не зарахується на засіданні суду, коли містер Вайланд стоятиме за кафедрою свідка й розповідатиме журі присяжних, чому він висміював та принижував учня, який імовірно помирав від гангрені.

Кеммі Елліот: Легке тріпотіння повік містера Вайланда, посмикування вуха та судомні рухи адамового яблука — ось і все, що видає напружену роботу його думки. Його бліде обличчя стає рожевим, а тоді й темно-червоним. Усе його обличчя майже таке ж червоне, як язик. Ніби час зупинився.

«Містере Вайланд», — звертається хлопчачий голос.

Денні Перрі викидає руку вгору та каже: «Гей, містере В!» Він вимахує рукою, його пальці швидко стріпуються в повітрі, і Денні каже: «Мені також треба до медичного кабінету. З тією ж проблемою».

Бренда Джордан (☀ *подруга дитинства*): Наскільки я пригадую, Рент мав хіба дві сорочки. Одні джинси.

Принаймні це все, що ми бачили. Одна й та сама зелена сорочка в шотландську клітинку з довгими рукавами, які ховали місиво шрамів на його руках. І ще блакитна, з довгими рукавами, з тонкого полотна, з перламутровими кнопками замість гудзиків. Можна було чути, коли Рент нервує, бо тоді він розстібав і застібав кнопки і ззаду класної кімнати долинали негучне клацання.

Кеммі Елліот: Зі сторчаком, що контуром випинається з однієї сторони джинсів, майже пульсуючи в такт із серцебиттям, Рент іде до медпункту. Кнопки на його сорочці клацають гучно й швидко, мов попкорн.

Сайлас Гендерсен (☀ друг дитинства): Найдавніша жіноча відмовка від будь-яких занять — сказати, що в тебе «болі». Просто шифр, який дає шанс випити кілька таблеток аспірину й прогульбасити півсеместровий іспит із тригонометрії. Якщо подумати, у пацанів нічого такого немає.

Лоуелл Річардс (☀ учитель): Сформувався чіткий логічний зв'язок між сонячною погодою та кількістю хлопців, що потерпають від хворобливої ерекції пеніса. Власне, незручність була не так у самих пенісах, як у неможливості приховати їх у такому набряклому стані. Ба більше, юрист округу зауважив, що ввести дрес-код, який передбачає стриману, скромну, щільну нижню білизну, буде нереально, і це тільки погіршить ситуацію, повернувши надмірну увагу до питання.

Наші головні зусилля були спрямовані на те, щоб вирішити питання налитих фалосів непрямо, обхідними

шляхами. Юрист округу порадив не засуджувати прямо ерегування на території школи. Жоден повноважний представник округу не мав визнавати, намагатися приховати або припинити жодні помітні ерекції.

Кеммі Елліот: Найбільшою таємницею Рентового життя був його одяг. Удома він мав шафу, вщерть напактовану сорочками, брюками, джинсами та жилетками. Вішаки були почеплені так щільно, що поперечина в гардеробі прогнулась посередині під вагою. Проблема була в тому, що Айрін Кейсі не могла не творити. У неї не виходило *не* виражати себе. Вона весь час опановувала нові навички, вишиваючи соняхи чи листя плюща. Усміхнені півмісяці та зірки. Пробувала аплікації-самоклійки та фарби з блискітками. Хромовані заклепки. Батик та «виварювання». Місіс Кейсі сиділа скулившись по півночі й шила до сліпоті при слабенькому світлі, намагаючись перетворити звичайний одяг у щось особливе.

Рентову гідності ніяк не вражали блискучі веселки та вишивка на одязі старшокласника, але він не міг стерпіти того, що діти казали про роботу його мами. А діти казали, що з неї жахливий художник. Казали, що в неї нема й на дрібку таланту. Він не носив своє серце на рукаві. Більше було схоже на те, що вона пришила Ренту на рукав своє власне.

Логан Елліот (☀ друг дитинства): З Рентом був цілий натовп нас, охоплених божевіллям. Натовп, що кричав про рівні права для ерегованих, заявляв, що нас притискають, і палив бандажі на шкільній парковці.

Лейф Джордан (☀*друг дитинства*): Рент був нашим захисником, наші вимоги включали терапевтичну ідальню, що функціонуватиме безперервно, адже всім відома неможливість одночасно споживати їжу та зберігати ерекцію. Ми вимагали відкритого, рівного визнання наших біологічних... — і на наступному слові ми застрягли. Чи можна це назвати «труднощів»? «Перепон»? Чи «нашої біологічної недієздатності»? Це останнє слово — ми з ним незле намучилися.

Зрештою всі погодилися на формулюванні «тягар», вимагаючи: «Повного та рівного визнання того природженого тягара, покладеного на чоловічу анатомію». Послухайте, як приємно й шляхетно звучить оце «тягар».

Боді Карлайл: За всі нудні роки викладання алгебри в містера В було небагато можливостей навчитися, як бути з потенційно небезпечними для життя ургентними сторчаками. Виявляючи себе геометричним ідіотом чи демонструючи всьому класу сторчак, ти однаково втрачаєш гідність. Принаймні саме так поставив цю складну проблему Рент, і містер Вайланд намагався гідно пережити розмірковування під тиском усіх цих завмерлих в очікуванні поглядів.

Лейф Джордан: Може, ми б умовили якогось лікаря назвати це «синдромом хронічного сторчака».

Мері Кейн Харві (☀*учителька*): Рент Кейсі особисто сказав йому: «Ось. Це моє щеплення від сорому та пониження на уроках геометрії. Віднині й довіку».

Кеммі Елліот: Були діти, начебто виховані, що підіймали руку й казали: «Перепрощую, міс Харві...» Казали: «Понад усе на світі мені б хотілося розібрати зараз це чудове речення, але мене катує цей шматок чавуна, що так почервонів, аж болить...»

Чесне слово. Діти казали: «Може, якщо я трохи подихаю свіжим повітрям...» Поки півкласу не опинялося надворі.

Лоуелл Річардс: Викладачі не наважувались вимагати від учнів чоловічої статі повної включеності в заняття, бо побоювалися, що хлопці, змушені вставати, виказуватимуть непристойне збудження, яке спричинятиме хаос у класі та підриватиме авторитет учителя.

Шериф Бейкон Карлайл (☼ ворог дитинства): Якби ми з вами говорили про природні ерекції, це була б зовсім інша справа. Але це були аптечні, спричинені хімією сторчаки, що з'являлися за бажанням, аби порушити мирну шкільну атмосферу.

Лоуелл Річардс: Попри те що звідусіль долинали чутки про деяких студентів, які вживають препарати, призначені для лікування еректильної дисфункції, юрист округу вирішив, що поки немає достатньої підстави вимагати від учнів аналізу сечі. Юридична рада попередила, що хоч деякі з ерекцій можуть бути результатом уживання незаконно добутих ліків, які відпускаються виключно за рецептом, все-таки більшість випадків генітального збудження спричинені природою й, отже, підпадають під

захист «Закону про американців з обмеженими можливостями». За порадою юриста шкільного округу адміністрація організувала презентацію виключно для учнів чоловічої статі з певних вікових груп.

Д-р Девід Шмідт (☀ міддлтонський лікар): Мої слайди містили кольорові фото, на яких зображувалися пеніси, уражені довготривалим пріапізмом і, як наслідок, гангреною. Спеціально для цієї лекції я відібрав найтяжчі випадки, зображення членів, у яких крайня плоть, голівка та печеристе тіло потемніли до пурпурово-чорного або райдужного темно-зеленого кольорів, типових для розвиненого некрозу в збіднілих на кисень тканинах.

Сайлас Гендерсен: Деякі хлопці брали шнурок і перев'язували собі причандал. Інші носили огірок. Звісно, перев'язувати штуку, наповнену кров'ю, — це могло бути доволі боляче, але постійний контроль за положенням огірка забирав усю увагу. Хай Господь милує, але бачили б ви тих чуваків, які шкандибають перевальцем до сортиру, щоб усе поправити, й на півдорозі з їхньої холоші на підлогу гепається огірок або цукіні.

Пацани називали це «виставляння», «плямування» чи «засування».

Плямування — це коли береш на кінчик пальця трохи олії або шампуню (чогось достатньо жирного, щоб не засохло) й ставиш темну крапку собі на передок. Типу фальшивої змазки.

Лоуелл Річардс: Успіхи стратегії, обраної округом, залишались мізерними.

Кеммі Елліот: Рент Кейсі вдягав до школи одні й ті самі дві сорочки, бо не зміг би стерпіти, якби діти насміхались над його мамою. Навіть він сам усвідомлював, що вишивані райдуги та плющі, якими вона гаптує холоші його блакитних джинсів, мають геть убогий вигляд. Тож Рент притяг додому дві сорочки з секонд-генду й пару звичайних джинсів і сховав їх у сараї, де міг перевдягатися дорогою до або зі школи.

Він опинився між двох вогнів. Якби він став носити одяг, спотворений вправами його мами, то слухав би кпини на її адресу доти, доки його серце не розбилося б. Та якби він сказав мамі, щоб вона покинула цяткувати його речі, то *сам* розбив би її серце.

Денні Перрі: Отож до весняного семестру тиждень, і Рент розпочинає переговори зі шкільною радою щодо наших вимог. За закритими дверима, в учительській, вони розмовляють, поки решта нас чекає в коридорі.

Боді Карлайл: Учительська була для нас табу, ми навіть не знали, що там є двері назовні. Після того як ми казна-скільки просиділи в коридорі на п'ятих точках, до нас вийшло шкільне керівництво. Але без Рента Кейсі.

Денні Перрі: Виявилось, Рент дав драла через ті таємні двері, що вели надвір, вислизнув від нас, забравши з собою чек на десять тисяч доларів та атестат, який засвідчував, що він закінчив шкільну освіту достроково.

Логан Елліот: Осьо вам хрест. Рент залишив нас стирчати там з нашими стояками, тримаючи стенд із гаслами,

з членами напоказ, — і він ішов звідти забезпечений всім необхідним, із чеком на кругленьку суму від шкільного округу. Народ і досі кличе його Бенедиктом Арнольдом¹ Стояка.

Сайлас Гендерсен: Без нього Еректильна революція перетворилася на пшик. Утратила силу. Ми стали просто пацанами з овочами в трусах та гумовими жгутами на щюцюрках.

Довіритися Ренту Кейсі було великою помилкою.

Ще більшою помилкою були гумові жгути. Нічого так не мордує, як шматок жгута, закручений і затягнутий, що геть заплутався у твоїй волоссі.

Лоуелл Річардс: Ця обгородка вивела Рента на новий шкільний рекорд, забезпечивши йому середній бал 4,0 та найкращі характеристики, плюс рекомендації в кожному виді спорту. Це Ренту Кейсі, котрий за все життя не пнув м'яча й не пробіг жодного кроку.

Та якби він хоч колись заявився на зустріч випускників, то міддлтонські чоловіки стояли б у черзі, щоб його вбити.

Боді Карлайл: Чек на бабки ще до закінчення школи — замість просто диплома. І те й інше просто па-

¹ *Бенедикт Арнольд* — генерал Континентальної Армії, що боролася за незалежність Америки. Отримавши командування фортом у Вест-Пойнті, Арнольд здійснив невдалу спробу здати його британцям. Ім'я цього учасника війни за незалежність стало для американців синонімом слова «зрадник».

пiрці, якi люди погодилися вважати важливими. Дiйти згоди — великий крок вiд брехнi до реальностi.

Рент розкусив, що реальнiсть — штука, яку можна будувати. Як грошi Зубної Феї. Якщо в брехню вiрять достатньо людей, це вже нiяка не брехня.

Мері Кейн Харві: Навiть через стiльки рокiв я все ще знаходжу написи: «Рент Кейсi звалив звiдси», видряпанi на партах у моєму класi.

Лейф Джордан: Аякже, дехто так i не вибачив Ренту його зради. Але бiльшiсть хлопцiв — ми просто вiдмахнулися. Витрусили зi штанiв морквини й продовжили жити своїм життям.

Айрiн Кейсi (☀Рентова мати): Ми могли дозволити собi тiльки найпростiшi речi, але я прикрашала їх вишивкою та заклепками. Хлопцi люблять побiльше блискучого хрому. Інколи я нашивала особливи прикраси або об'ємнi аплікації. Я знаю, Баддi любив цi речi. Він одягав їх до школи й носив дуже бережливо.

Того дня, коли він пішов з дому, Баддi спакував багато одягу, щоби носити його в мiстi. Він так пишався.

14 — Відхід

Боді Карлайл (☉ друг дитинства): Витягти весь Рентів одяг ми могли тільки вдвох. Увечері, перед тим як полишити дім, він просто вдавав, що спакував їх до валізи. Натомість Рент узяв сміттєві мішки й наповнив їх, охайно складаючи сорочки та штани. Півжиття його мама згаяла на вишивання. Наймолодші її роки пішли на пробивання заклепок та розшивання додатковими прикрасами звичайних синіх джинсів. Рент брав кожну сорочку, затискав підборіддям, дбайливо розгладжував зморшки на грудях, тоді загинав рукави. Заціпував усі гудзики. Засував усі складені сорочки й штани до чорних пластикових мішків.

За обрієм, за смугою диких маслин, за три горизонти від ферми Кейсі, ми йшли та йшли, доки не почало світати. Діставшись до самої глушини, Рент витягнув із мішка сорочку. Тримаючи її одною рукою за комір, у другій він потрусив запальничкою. Рент викресав маленький вогник, він стояв, дивлячись на яскраві «варені» кольори в променях непевного світла. Шедевр його мами. Ця сорочка ставала все яскравішою та яскравішою, поки Рент

нарешті відпустив її, дав їй упасти, палаючи, біля його ніг. У світлі вогню довкола нас згрудилися маленькі жовті зміїні укуси, блищали очі собак, скунсів і койотів, тварини споглядали, дружно увігнавши зуби в Рентову шкіру.

Ехо Лоуренс (*«руйнувальниця»*): Коли ви вперше зустрічалися з Рентом, найперше впадали в око його зуби. Замість жуйки він та його дружки-рагулі общипували смолу з окружних доріг. Влітку чорна смола проступала крізь щілини в асфальті, й вони її жували. Зуби, які вони продавали Зубній Феї, були чорні-чорнющі.

Боді Карлайл: Рент часто виносив по ночах своє радіо надвір, до пустелі. Він ходив і неоковирно крутив ручки, намагаючись піймати дорожні новини з усього світу. Аварії і все таке. Притиснувши радіо до вуха, Рент слухав і посміхався. Заплющивши очі, він казав: «"Година пік" не припиняється, десь вона завжди є».

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: На 79-му кілометрі швидкісної траси 417, у північному напрямку, зверніть увагу на абсолютно вишневий «Додж Монако», певно, найважче з усіх купе, які коли-небудь сходили з конвеєра, чотири тисячі фунтів Winchester Gray, посилені двигуном V8 на 175 кінських сил. Дуже гарні приховані фари. Офіцер із місця аварії каже, що водій «Монако» явно натрапив на слизьку ділянку і його занесло у правий ряд. Водієм була 31-річна особа жіночої статі, що дістала

численні поранення, типові для випадку, коли на друзки розбивається небитке скло.

Ехо Лоуренс: Під час Руїнувальних Ночей Рент часто розповідав про те, як покидав Міддлтон. Як свого останнього вечора вдома він жував смолу. Той вечір Рент просидів зі своїм батьком на засипаному гравієм узбіччі шосе, за третьою поштовою скринькою, як іти від паркану з колючого дроту на краю нашої ферми. Сонце, що стає все невиразнішим на тлі ніжного, зарослого пшеницею обрію. Честер Кейсі, що сидить навпочіпки на підборах своїх ковбойських черевиків серед порохнявого духу гравію. Рент, що всівся задом на картонну валізу, наповнену золотими та срібними монетами.

Боді Карлайл: Стара валіза, яку взяв Рент, аж репалась від грошей Зубної Феї.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: «Монако» зазнав бічного зіткнення з «Лінкольном Континентал Марк IV», який і справді вартий галасу довкола нього — кольору «каліфорнійський сонячно-жовтий», зі шкіряним кремовим салоном — перша модель американського автомобіля, в якій представлена обивка зі зйомними подушками. Хлопці зі «швидкої» зателефонували, щоби повідомити, що постраждала з «Монако» зазнала переважно лівобічних ушкоджень, включно з розривом печінки, селезінки та лівої нирки. Безпосередньою причиною смерті став, схоже, перетин аорти.

Ехо Лоуренс: Рент жував смолу в останній вечір свого дитинства. Його валізу упаковано — доставлено до узбіччя, батько й син чекають біля металевого знаку автобусної зупинки, подірявленого кулями, наче швейцарський сир. Вітер трохи погойдує знак з боку в бік. Під свист вітру в цих іржавих дірках Рент каже: «У мене є секрет, який я маю тобі розповісти».

І Честер Кейсі каже: «Ні». Він каже: «Ні, ти не маєш. У тебе нема від мене жодних секретів». Упершись обома руками в стегна, Чет Кейсі встає. Вигинаючи й викручуючи хребет, поки він не хрусне, Честер злегка копає носком ковбойського черевика картонну валізу, розмальовану під шкіру, просто постукує по ній. Стукаючи носком черевика по брунатному картону, Рентів батько каже: «Ти ніколи не розповідав мені цього, але я знаю, ти не спакував нічого, крім готівки отутечки».

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Одна обізнана людина повідомляє, що «Марк IV» отримав пошкодження міокарда й розрив перикарда, та ми не можемо підтвердити цього, поки слідчий не випатрав його в моргу. Я Тіна Щосьтам, ви слухали «Звіт від зіваки» на АВТО-Радіо, що виходить кожні десять хвилин або ж після чергової аварії...

Ехо Лоуренс: Майбутнє починається завтра, і Ренту треба висловитись, поки біля них не зупинився автобус. Просто зараз. Це дещо, про що тато не захоче дізнатися. Просто тут. Рентові слова — факт, який розпочне нове майбутнє. Або найновіше минуле. Або й те й інше.

Прихлопуючи комах, прикриваючи долонями лице від піску та вітру, Рент каже: «Щоб ти знав... — плескає рукою себе ззаду по шиї та каже: — Я ніколи не одружуся».

На краю землі зблискує зірка, стає яскравішою, сліпучо-яскравою, росте так швидко, що пролітає повз раніше, ніж ти чуєш її звук, відчуваєш порив вітру та піднятий нею пил — просто машина: з'явилася й зчезла. Світло її фар блякне за іншим краєм землі.

І Рентів тато каже: «Ні». Він присідає в гравії навпочіпки й каже: «Ти так вирішив, щоб мене настрахати». Честер Кейсі каже: «Щойно ти зустрінеш дівчину на ім'я Ехо Лоуренс, твоє рішення зміниться».

Вітер хилить кожну будячину, кожен кущик стоколосу на один бік. Гойдає кожним пучечком шавлії. Вітер доносить запах диму від вишитого шовку та зотлілого джінсу. Хромових заклепок.

От погляньте. Це неможливо, щоб Честер Кейсі знав моє ім'я. Ми ніколи не зустрічались. У той час я ще не знала нічого про Міддлтон чи про Рента.

Логан Елліот: Єдине, що було погано в домі Кейсі, коли ти приходив туди, так це те, що його мамця підслуховувала під дверима вбиральні. Чесне слово. Коли я вперше про це дізнався, я відчинив двері, а вона стоїть там, перегородивши мені шлях, і каже: «Я була б дуже вдячна, якби в своїх подальших візитах до цього дому ти мочився в положенні сидячи».

Байдуже, що я тоді ще не знав слова «мочитися».

Ехо Лоуренс: Того вечора, чекаючи на автобус, Рент і його тато мружилися, коли нова зірка зближувалася на обрії, дедалі збільшувалася, пролітала поривом вітру та дизельного смороду, зірка вибухала білими передніми фарами, жовтими ходовими вогнями¹, червоними задніми ліхтарями. Таксі, трейлер-дальнобійник, вантажівка з двома причепами. Зрештою зникали.

Рент каже: «Я зустріну якусь дівчину?» Він каже: «Звідки тобі таке знати?»

І його тато каже: «Звідти ж, звідки я дізнався, що старий зупинився біля тебе — і розмовляв із тобою, перш ніж ти побіг із вісткою про бабусю Естер». Честер каже: «Старий на “крайслері”, який сказав тобі, що він твій правдешній татко».

Сплювуючи чорним убік, на гравій, Рент каже: «На якій моделі “крайслера”?»

І Честер Кейсі каже: «Звідти ж, звідки я дізнався, що твоя бабуся Естер скрикнула, побачивши старого, назвала його Дияволом і звеліла тобі тікати».

На сході від знаку про зупинку спалахують справжні зірки. Усе більше зірок світять просто над головою. Мерехтять, але залишаються яскравими.

Чухаючи комашині укуси, потираючи шкіру, аби зігнати сироти, Рент каже: «Припустімо, що це правда... Що ще сказав мені старий?»

¹ Маються на увазі DRL, daytime running lights, — обов'язкові в деяких країнах (у США — в деяких штатах) передні ліхтарі, що запалюються під час руху для більшої помітності транспортного засобу в умовах денного освітлення.

Кеммі Елліот (☀подруга дитинства): Удома в Кейсі, якщо ти частувався арахісовим маслом, місіс Кейсі завжди змушувала розгладити залишок у банці. Отож масло завжди було ніби щойно з магазину.

Ехо Лоуренс: Честер Кейсі розповідає сину: «Той старигань, він сказав тобі, що він твій справжній тато, сказав розшукати його в місті, щойно зможеш». Ковбойський черевик Честера постукує по картонній валізі натягнутим носком: «І той старий сказав тобі, де розшукати всі ці бабки».

І Рент спльовує чорну смолу, так близько, що заляпує трохи валізу. Слина, заражена сказом. Чорні плямки на новенькому картоні. Рент просто сидить там і хитає головою: «ні».

Честер Кейсі каже: «Той старигань, він сказав тобі правду про те, що він твій правдешній татко».

Шериф Бейкон Карлайл (☀ворог дитинства): І не просіть, щоб я відчував жаль. У середньому ваш мегаполіс — не що інше, як збочення різного рівня. Рент розповів цю історію просто для того, щоб зійти за свого. Він і містер Кейсі, вони просто трохи частіше за пересічних батька й сина починали, як то кажуть, міряться, чий хрін довший.

Ехо Лоуренс: На краю світу вигулькнула ще одна зірка.

Рент каже: «Ти просто брешеш мені, щоб я не нудьгував за домом...» Він соває дупою на картонному кейсі, набитому золотом.

У місті, розповідає йому Честер, він знайде свого справжнього батька і свого діда. Рент відкриє свою справжню природу. «Але перш за все, — каже Чет, — щойно зустрінешся з Ехо Лоуренс, передай їй від мене гарненький цілунок». Він каже: «Дай їй знати, що в неї підвищений холестерин».

Бренда Джордан (☉подруга дитинства): Я вам цього не казала, але Рент показував мені золоту двадцятидоларову монету, яку мама дала йому на прощання. Датовану 1884 роком. Місіс Кейсі сказала, що Чет Кейсі не був насправді Рентові татом, але так і не розповіла, звідки в неї взялась та монета, яку вона подарувала йому на щастя.

Ехо Лоуренс: І його тато, — ніби прощаючись чи бажаючи доброї ночі, — Чет Кейсі нахилиється до Рентового волосся. Його обличчя хилиться до шкіри на синовому чолі, там, де вітер відкинув назад чуприну, до цієї оголеної латочки — його тато наштотується на неї. Його губи притискаються і відстрибують геть.

Честер говорить: «Скажеш Шоту Даньюну, щоб забронював тому своєму крихітному мопсику, Сенді, хлібати воду в сортирі».

Ще одна неможлива порада. Шот ніколи не зустрічав Чета Кейсі. Навіть я не знаю, як звуть ту його маленьку псину.

Чергова нова зірка більшала. Фари автобуса — суцільна сяйлива пляма, що розпадається на дві окремі зірки. Що ближчими стають вогні до Рента і його тата, то дедалі ширше розбігаються фари.

«Щойно ти виявиш свою справжню природу, — каже Честер своєму синові, — примчиш назад до Міддлтона з усієї дури».

Айрін Кейсі (☀Рентова мати): Коли б і хто бу Міддлтоні не розтулив свого рота, тобі завжди доводиться питати: «Навіщо ви мені це розповідаєте?»

Шот Даньон (☾руйнувальник): Дивно, скажіть? Але останніми словами, які Чет Кейсі сказав до сина, поки той махав йому з віконця автобуса, був крик: «Дізнайся правду і поспішай назад, і, можливо, тобі вдасться врятувати маму від нападу того божевільного придурка...»

Ехо Лоуренс: Честер Кейсі, з обома великими пальцями, закладеними за передні шльовки на синіх джинсах, він каже: «Не сильно мороч собі цим голову. Усе це перестане здаватися нісенітницею тільки тоді, коли буде ось-ось, майже-майже, ще-трішечки-і-пізно».

Рентів тато кричить: «Мені так гірко: я більше не побачу тебе, ніколи».

15 — Форсовані піки

Шот Даньюн («руйнувальник): Та що це за брид-ня? У цьому магазині з найкращим прокатом усіх часів та народів ви патякаєте про «Маленька Беккі гуляє теплої весняної днини». Отаке лайно, життєрадісне лайно, тупі виродки цілими днями заходять сюди і беруть його напрокат. Єдина причина, через яку я зайнявся цим бізнесом, — це те, що я люблю транскрипти, люблю з самого малку, але це мене вбиває. Це вже більше ніж повна бриддя.

Вісім годин щоденно давати напрокат копії «Маленька Беккі шукає мушлі на узбережжі». Усім подавай те саме масове ходове лайно. Кажуть, що беруть його дітям, але все це фігня. Цим товстезним мудакам середнього віку просто треба чогось, аби згаяти час. Нічого похмурого, чи гострого, чи викличного. Нічого хоч трохи артового.

Просто щось, що забудеться одразу після хепі-енду.

Любовна історія, яку процідили крізь чийсь рожевенький мозок.

Ваше головне переживання, те, що люди називають «форсованим піком», — це просто файл із записом чийогось мозкового транскрипту, копії всіх сенсорних

стимулів, які певний очевидець накопичив, вирізаючи гарбуза до Геловіну чи перемагаючи в «Тур де Франс». Офіційно первинного учасника так і називають: «очевидець». Найвідомішим очевидцем є Маленька Беккі, але це ще не значить, що вона найкраща. Маленька Беккі — це просто мозок, мертвий настільки, щоби приваблювати якнайбільшу аудиторію. Хімія її мозку забезпечує чудову, славу перцепцію пікових переживань від софтбоулу¹. Їзди на сіні. Валентинового дня. Різдвяного сраного ранку.

Вона — це те, чим колись були кінозірки. Ваш локомотив для руху крізь переживання. Вона — просто хтось із милим характером, ідеальним рівнем серотоніну та співвідношенням L-допаміну й ендорфіну.

Можете казати, що я трохи засильно завис на всіх тих новітніх технологіях.

І ви вже мені повірте, з кількома транскриптами я побавився як слід. Береш копію «Гарбузова вечірка Маленької Беккі на Геловін» і пересприймаєш її крізь себе під кислотою. Умикаєш пік, під'єднуєшся до всіх п'яти доріжок: тактильної, звукової, нюхової, візуальної та смакової. Ковтаєш кислоту. І в той самий час виводиш транскрипт самого себе, який переживає Гарбузову вечірку під кислотою.

Потім пересприймаєш уже *цей запис* крізь когось із синдромом Дауна або алкогольною фетопатією².

¹ Софтбол — американська гра, схожа на бейсбол, з використанням меншого за розмірами поля та крупнішого м'яча.

² Синдром вроджених порушень у дітей, матері яких уживали алкоголь під час вагітності; переважно виражається в ушкодженні центральної нервової системи.

Потім результуючий запис пересприймаєш крізь собаку, припустімо німецьку вівчарку, й отримуєш чудовий продукт. Чесне слово. Пік, вартий часу й грошей на форсування. Утім, як би дивно це звучало, ви ставите його на полицю й не очікуєте отримати нічогосінько, крім обурення.

Йобана правда полягає в тому, що ціла індустрія продає свій продукт гівнюкам.

Того дня коли «Маленька Беккі успішно шукає скарби» потрапила на полиці, черга з засранців тяглась аж за рік. Ми штовхнули щось близько п'ятнадцяти сотень копій.

На полиці «Наш вибір» мої улюблені транскрипти стоять під шаром пилу. Ніхто не хоче підключитися й пережити десять годин «Вогнепального поранення на полі бою» або «Останні хвилини серед живих: фінальні миті на борту в найгірших авіакатастрофах світу». Оце паскудство я люблю. Мені найбільше подобається частина, де очевидець щойно-щойно розпочав виводити своє пікове переживання. Він тільки під'єднався, щоби писати копію, і ви можете понюхати реактивне паливо за мить до того, як воно спалахне. Ви можете розсмакувати бурбон, який усе ще в нього в роті. Пасок безпеки такий тугий, що вривається у ваші стегна. Поруччя двигтять під вашими ліктями, все тіло дерев'яніє, суглоби троцаться під щільно стисненими м'язами. Потім, як у кінці всякої пересприйнятої смерті, іде різкий сплеск там, де припиняється передача. Останній нервовий імпульс того хлопця, виведений на мобільник його дружини.

Коли ви під'єднуєтесь до свого порта в задній частині вашої шиї, щоб передати запис ваших нервових подразників, коли ви транслюєте свої переживання, офіційно це називається «виведення».

«Художник-записувач» — це офіційний термін для означення будь-кого, хто бавиться з мозковими копіями, незалежно від того, чи ви завантажуйте, чи форсуєте, чи пом'якшуєте доріжки.

І навіть не сподівайтесь продати свій витвір мистецтва. Жодна студія не візьме радикально-одурілий пік для масового продажу. У студій свій маркетинговий жаргон. Вони викидають на ринок «Подорож до Антарктики», сприйняту крізь очевидця типу Роберта Мейсона, якусь бездоганно гречну пару очей та вух. Але студії ще й підсолодять цей форсований пік пересприйманням його крізь кастрованого кота, католицького священика, домогосподарку, перекачану естрогенами. Ринок підкорюється цукерочкам, солоденькому лайну.

До того ж у вас є нові автоматичні переривачі. Якщо якоїсь миті під час форсованого піку частота й наповненість вашого пульсу або рівень кров'яного тиску перевищать федеральні норми, підключення зупиняється. Просто купка юристів намагається прикрити індустрії її колективну дупу.

Підсоложене, пом'якшене, обережно змішане лайно є ідеальним подарунком.

Це вже занудливо понад усяку міру, але наш бестселер з-поміж усіх переживань останнього року називався «Паротяг через країну». Йй-богу, не брешу. Сімдесятидво-

динний набір підключень у подарунковій коробці, в якому ти не робиш ні хріна, крім як сидиш у пиздувату по-тязі та вилупляешся на краєвиди, що пропливають повз. Нюхаєш запах обивки та рідини для чищення. Команда постобробки навіть не потрудилася погасити хімічний душок. Очевидець — Роберт Мейсон, одягнений у вовняні панталони, від яких вам свербить усю дорогу. Побризканий парфумом «Олд Спайс». Кульмінація всього дійства настає, коли ви відправляєтесь до вагона-ресторану та з'їдаєте сніданок — якусь жирнючу шинку та яйця.

Якби цей транскрипт робив я, то виходив би з потягу на кожній зупинці. Бродив би такими місцями, як Ріно, Цинциннаті та Мізула. Я пересприйняв би всю подорож крізь собаку: чудовий старомодний трюк для підсилення нюхової доріжки. Справді змушує запахи вибухати. Щодо смакового треку, я позичив би його в найкращих гурманських переживаннях, а потім процідив крізь когось, хто дотримується суворої дієти, для того щоб справді побільшити кожен присмак. Це називається «загострення».

Половина індустрії складається з чудиків, які пересприймають усе і вся, аби підсилити доріжки. Вони наймають сліпих для створення аудіального треку. Хоч це і проти всіх законів, але коли пересприймаєш будь-який тактильний трек крізь однорічного малюка, то оксамит відчувається як оксамит. Граніт — як граніт. Ніякого неохайного розгадування текстур. Ніяких мозолів, щоб замулювати відчуття справжньої шкіри чи справжнього волосся. Крихіткам ні до чого форсуючий порт у кар-

кові, але таких зустрічаєш повсюди. Ця сфера сповнена покидьків, готових заміксувати крізь власну дитину твої порнографічні піки. Це, звісно, вже понад усякий несмак, проте кожен легко впізнає порно-пик, пересприйнятий крізь ніжну, чутливу дитячу шкіру. Не дивно, що реальний світ не витримує ніякої критики, як порівняти з форсованими переживаннями.

Дітлахи підсилюють тактильний трек. Сліпці викручують на повну звук. Голодні розвивають смак. Собаки — запах. Щоби загострити візуальну доріжку, деякі спеціалісти з обробки радять пересприймати її крізь птахів. Яструбів. Ну, ви зрозуміли, мисливських птахів. У школі, я знаю, дітлахи пересприймали крізь глухих — казали, в результаті це дає краще розрізнення. Отже, берете всі ці пересприйняті доріжки, міксуєте їх — і маєте залізничну подорож, варту уваги. Як на мене, якщо ви вже плануєте збути гівняне переживання, то принаймні якість має бути на висоті.

На мою думку, ці сімдесят дві години виходять із чийогось життя. Цей форсаж замініть щось реальне, що людина могла б зробити, тому він має бути того вартий. Дідько, він має бути більш ніж вартий. Якщо якийсь засранець довіряє вам свій час, він має отримати залізничну подорож, підсолоджену пересприйманням крізь плейбойського кролика під героїном. Під морфіном, у найгіршому разі. Дивитись на всі ці нудні гівняні гори, що пропливають повз, накачавшись опіатами й бавлячись із власними супермегазвабливими цицечками. Якщо ви

хочете гарно привітати старого з Днем батька, такою буде моя порада щодо подарунку.

У школі, після того як усі кіношколи, більше, вся кіноіндустрія перекинулась на мозкові транскрипти, я славно потрудився, пересприймаючи все це крізь наркоманів. Повештайтесь біля будь-якого транскрипційного навчального курсу, і ви неодмінно знайдете обдовбаних чудиків, готових приправити студентський проект за додаткову плату. Або поквапливих диваків, які дозволять вам пропустити крізь них нудну фігню, щоби пришвидшити її темп. Якщо вам просто потрібен софт-фокус, злигайтеся з любителем кодеїну, проженіть крізь нього свій фінальний мікс для виведення, і всі контури стануть доволі пом'якшеними. Дуже приглушеними.

У транскрипційній школі в кожного курсу вибірково брали сечу на аналіз. Тому доводилося пересприймати крізь чужаків. Якщо ти вбухав сто штук, щоб отримати магістра мистецтв у галузі мозкової транскрипції, тобі не надто кортить здати нечистий аналіз і вилетіти зі школи геть. Перш ніж ти зможеш впарити що-небудь індустрії, треба засвоїти, як визначити ліквідний пік. Потім — як вибрати правильного первинного учасника на роль очевидця. Як структурувати переживання. Якщо це трапеза з шістнадцятьма змінами страв або політ на повітряній кулі над Голландією, вам треба розраховуватися з рівними інтервалами. До того ж вам треба весь час тримати в напрузі увагу; якщо це форсоване переживання про подолання Ла-Маншу вплав, вам не захочеться все

зіпсувати судомами чи головним болем. Ніхто не стане купляти сраний повнометражний головний біль. Навіть якщо прогнати це переживання крізь оксиконтинувий кайф, клятий головний біль ні фіга не прибереться з вашої тактильної доріжки. Повірте на слово.

Щодо професіоналів, то найпевніший шлях — форсувати для ринку товарів широкого вжитку, ну, ви зрозуміли, оці форсовані переживання, в яких ви весь час п'єте кока-колу і носите одяг «Nike», весь час дивитесь прямо на бренди й логотипи. Їсте харчі, які смакують настільки незрівнянно, настільки слиногінно, що одразу розумієш — цей смаковий трек пересприйняли крізь якогось дикуну, що помирає з голоду в спустошеному голодомором ніде.

Хіба не дивно? Але за рис і консервоване молоко на суму в п'ятдесят баксів хто-небудь прожене всю смакову доріжку крізь таку довжелезну чергу живих скелетів, що ви ледве зможете дійти до кінця піку без переривання — так безтямно бажатимете купити содової. Пончик. Гамбургер. Одеколон «Олд Спайс».

У транскрипційній школі вас навчать усього про ефективний темп, щоб ви не перевантажили свого споживача. Ви засвоїте всі юридичні критерії для виробничих кодів і рейтингових систем. Що відрізняє пік із рейтингом G від піку з рейтингом PG-13. Класифікації, базовані на фізичних реакціях, електролітному балансі та рівні гормонів, пульсі та диханні тестової групи. Хороший спосіб заспокоїти пік, скажімо знизити його з рейтингу R до рей-

тингу PG, — це пересприйняти переживання крізь запеклого любителя травки. Просте вирішення проблеми.

У випускній роботі ми всі мали створити повнометражне пікове переживання. Для своєї дисертації я мав грандіозну ідею. Ми говоримо про три-шість годин ліквідного сенсорного матеріалу. Ідея, яку я мав, вона була просто розкішна. Я влаштував вечірку. Запросив одного товариша-азіата. Одного єврея. Одного чорного. Одного гея. Одну хтиву лесбіяночку. Одну гетеросексуальну дівчину з групи підтримки. Корінного американця¹. Червонопикого селяка. Іспанця. Ірландця. Ескімоса. Ви захопили суть. По одному з усього. Вони не знали цього, але я виводив імпульси, граючи тим часом роль господаря, майже рівно по десять хвилин розмовляючи з кожним із гостей. Родзинкою моєї ідеї було те, що я попросив кожного запрошеного пересприйняти вечірку. Кожен з них мав зустріти самого себе й розглядати, чути, нюхати й відчувати себе ті десять хвилин, які ми розмовляли.

Змонтувавши кожний вивід окремо, я зробив так, що весь чотиригодинний пік був розцвічений зустріччю людини з самою собою. Індус зустрічав індуса. Квакер зустрічав квакера. Отака хрінь протягом кількох годин.

Інший студент мого класу записав народження своєї першої дитини, а потім пересприйняв через себе, тримаючи малого на руках у сонячний день. Чотиригодини сен-

¹ Тут ідеться про політкоректно поіменованого американського індіанця, а не просто про уродженого громадянина Штатів.

тиментів, забарвлених перкоданом¹. З легких ореольчиків довкола всього завжди видно, що переживання прогнали крізь когось під знеболювачем.

Цей перкодановий чувак — факультетська комісія заявила, що його дипломний пік продемонстрував напрочуд високу ринкову життєздатність. І дала йому 360 балів із можливих 400.

Мій диплом сподобався комісії не настільки.

Це було гірше, ніж стихійне лихо. Ніщо не посилює контрасти так сильно, як адреналін. Кожного гостя так ковбасило від споглядання себе очима чужинця, що переживання було важко витерпіти, не від'єднуючись. Гірко понад усяку міру. Форсуючи цей пік, усі пітніли так нестримно, що весь час відмовляла подача даних. Деякі члени комісії не змогли підтримувати підключення вже після двох годин.

Мій задум полягав у тому, що, як мені здавалося, людям буде приємно зустріти когось цілковито схожого на них самих. Типу, чому більшість французів прагнуть залишатись у Франції. Чому всі південні баптисти ходять до однієї церкви. Ну, ви зрозуміли, знайся кінь з конем.

Найбільша хуйня, що комісія відмовила мені в дипломі.

Купка гівняних дуп.

¹ Перкодан — сильний комбінований знеболювальний препарат, у складі якого є опіат оксикодон; використовується для тамування різких коротких болів.

Тепер щомісяця, коли пересилаю школі внесок на погашення мого кредиту, внизу чека, там, де пишуть: «За...», я завжди вписую до бланку: «Дякую за найкраще лизання очка в історії людства!»

Щоб робити ці блядські виплати, я працюю тут. Даю напрокат копії транскрипту «Маленька Беккі полює за великодніми яйцями» людям, яким просто треба пережити ще одну нестерпну ніч на самоті. Оцим людям, які самі собі осточортіли до смерті.

Дивно, скажіть? Але всередині себе, по секрету, я відчуваю, що той диплом зовсім не зламав мого життя. Не так уже й сильно. Навіть із сотнею штук студентського кредиту на шиї мені не вдається надто засмучуватися. Я дещо засвоїв, може, не про форсовані піки, але про людей.

Чи це благословення, дар чи технологія, але ми все так само знаходимо спосіб, щоб усе нахуй зіпсувати. Цими днями перкодановий чувак, що випустився з найкращим резюме, заходив сюди взяти напрокат пік, усе так само колисаючи свого малюка. Він сказав, просто збовкнув, що уклав контракт із Робертом Мейсоном на транскрипт подорожі на плоту по бистрині, який має невдовзі вийти. Таким, блядь, знаним їбучим гравцем він став. Таким великим цабе в індустрії.

Малому немає ще й року, але чувак уже вкрутив маленький чорний порт у карк своїй дитинці.

16 — Команда

Ехо Лоуренс (*«руйнувальниця»*): Кожної Ночі Медового Місяця я вбиралась в один і той самий щасливий вельон. У різні з цих ночей я вдягала і довгі, і короткі весільні сукні. У ніч наприкінці серпня мені не кортіло вести машину без кондиціонера, маючи на собі триста шарів тюлю плюс важкий шовк згори того всього. У цих нижніх спідницях і важеля передачі не знайдеш. Але взимку, коли ведеш крізь заметіль, ганяючись «на виживання» по закрижанілих вулицях, той самий тюль може врятувати тебе від замерзання до смерті.

Шот Даньон (*«руйнувальник»*): Тієї ночі, про яку йдеться, команда складалася з Ехо — за кермом. Грін Тейлор Сімз був її штурманом. Я був дозорчим правого борту. Дівчина на ім'я Тіна Щосьтам була дозорчим лівого борту, але вона всю дорогу штовхала Ехо в спинку сидіння й торочила, куди тій повертати, щоб знайти машину, на якій може бути прапорець.

Горе-порадники — це завжди жахливо. Але коли цей ентузіаст їде на місці лівого дозорного, це вже просто

занадто. Це, блядь, взагалі нестерпно. Ехо вирулює на узбіччя, і Грін каже: «Досить».

Ця Тіна Щосьтам каже: «Чудово». Вона розчахує свої двері й обіруч згрібає численні спідниці її рожевої дружчиної сукні. Вона каже: «Співпереживати транскрипти Маленької Беккі й то краще, ніж ходити у вас за попихача».

Грін та я, ми здаємося ще тими жевжиками в наших смокінгах, у чорних метеликах, зі штучними гвоздиками, приліпленими до лацканів. На обох бортах нашої тачки за допомогою незліченних тубиків білої зубної пасти написано: «ЩОЙНО ОДРУЖЕНІ». Ці печива «Орео»¹, скручені навпіл і причеплені. До заднього бампера ми прив'язали дзвоники й бляшанки — пряме порушення Комендантських обмежень шуму, але навіть днювальники попустять молодятam.

Із гуркотом дзвоників, із білими стрічками, що лопотять на антені, ми гальмуємо біля хідника, а там якийсь хлопака стоїть, запхавши руки до кишень. Тіна Щосьтам жбурляє свого весільного букета йому в лице зі словами: «Гей, чувак!», вона кричить: «Лови!» Шовкові квіти б'ють його в обличчя, але він устигає їх піймати. Він швидкий. Він швидкий хлопець, а нам бракує одного дозорчого. Дивно, скажіть?

Я кричу: «Ти!» Я кажу тому хлопцю: «Маєш бабки на бензин?»

Так виходить, що цей хлопець — Рент Кейсі.

¹ Печиво, популярне у Штатах протягом вже майже ста років.

Ехо Лоуренс: Слухай сюди. Знайомство з автокомандою — це як вихідна позиція у всякому іншому спорті. Якщо це солідна команда, ти почнеш із найнижчого рангу. Це дозорчий лівого борту, тобто той, хто сидить за водієм. Позиція номер три — дозорчий правого борту, який їде за штурманом. Позиція номер два — штурман, що їде на передньому пасажирському. Бути водієм — те саме що грати на місці квотербека¹, центр-форварда, пітчера² або голкіпера. Позиція номер один. Гламурне місце.

Тіна Щосьтам: Моя стара тачка — я називала її Вишнева Бомбочка — закінчила свою кар'єру на чортовому звалищі, заквацана до смерті. Таке буває, і найпевніше ти опинишся в самісінькому низу, за спиною в якогось іншого водія, чиї колеса все ще живі-здорові. Кого-небудь типу Ехо Лоуренс. Не думайте, що я її ненавиджу. Це все її брехеньки. Спитайте в Ехо, чим вона заробляє на життя; якщо вона назве щось інше, окрім траху, це брехня.

Ехо Лоуренс: Зверни увагу. Команди «квачистів» — це зграйки, зібрані просто на вулиці. «Акула», самотній водій, якому потрібна команда для допомоги, захисту чи просто для товариства, їздить довкруг, поки не почалося «вікно», шукаючи гравців, яких можна підібрати «з бордюра». Якщо у вас немає тачки, просто станьте на

¹ В американському футболі — «розпасовувач», граючий помічник тренера.

² У бейсболі — гравець, що подає м'яч.

якому-небудь розі та підійміть великий палець. Машина пригальмує поруч і питає: «Ти в грі?»

Ти кажеш: «А що у вас вільне?»

Вони кажуть: «Нам усе ще потрібен лівий дозорчий». Вони кажуть: «Маєш бабки на бензин?»

Деякі команди, які шукають учасника, попросять показати, чи можеш ти швидко й плавно крутити головою, щоб шия при цьому не хрустіла. Нікому нахрін не потрібен дозорчий із травмою хребта чи шиї після якоїсь аварії. Мати бабки на бензин — умова не обов'язкова, але вони демонструють міру твого зацікавлення.

Тіна Щосьтам: Інваліди зі зрощеними хребцями, лузери, відомі своєю курячою сліпотою або ж далекозорістю — їх можна бачити на хіднику всю ніч. Можливо, якась команда зглянеться й виділить їм ніяку позицію. У великій тачці невдаха може отримати те, що називають «місцем талісмана» — серединку заднього сидіння, де робити просто нічого, окрім як сидіти й патякати для підтримки настрою. В усьому іншому вони справжнісінькі Негодящі Іграшки.

Якщо у вас коротка шия чи слабенькі очі, то краще беріть із собою багато бабла на бензин і моліться про гарну команду з великим заднім сидінням. Розвивайте свій гумор та людські якості.

Ехо Лоуренс: «Вікно» — це чітко визначений час від моменту, коли гра починається, і до її кінця. Можна брати

«вікно вихідного дня» — суботне, чотири години. Або зіграти в «понеділковому всенощному вікні» з восьмої до восьмої.

Шот Даньюн: Тієї ночі, коли ми зустріли Рента, він дав драла з якоїсь нічліжки по талонах, чекаючи, поки його розподілять у перехідне житло для найттаймерів. У місті, де більшість людей або працює, або форсує піки, хлопцю, в якого нема роботи, а порт не приймає ні хріна, тільки й залишається, що тинятися вночі.

Рент залазить до тачки і простягає мені четвертак. Каліка, скажіть? Бабки на бензин — сраний четвертак. Якщо, звісно, не рахувати, що він золотий і датований 1887 роком. Не знаю, що то була за монета, але Ехо завела машину, і ми пірнули в дорожний потік. Рент запхався на наше задне сидіння так, ніби він чекав на цьому розі, все своє сране життя чекав, коли ми пригальмуємо. І Грін, перекрутившись, щоб дотягтись назад, каже: «Дозволь я гляну на цю монету поближче».

Ехо Лоуренс: Хороший водій не дивиться нікуди, окрім як уперед. Хороші дозорчі не дивляться нікуди, крім як назад і в боки. Це не їхня справа — дивитися, куди машина прямує. Хороший штурман пантрує свій бік і половину вітрового скла.

Ви не просто видивляєтесь машини, які можна стукнути. Ви чатуєте на машини, які наближаються, щоб засадити вам. Ви шукаєте машин, які вже сіли комусь на хвоста. Ви пильнуєте поліції. Не тільки під час гонки,

але весь час, коли стоїте на парковці, чи дражнитесь, чи просто так собі катаєтесь. Чи вистежуєте. «Дражнитися» значить кермувати чим-небудь вишневим, бездоганно-недоторканим, чистим та відполірованим просто посеред проспекту, «поля», або «траси», або «лабіринту». Ти бачиш виставковий яскраво-червоний лімузин, що гуде на цій центральній смузі, з ігровим прапорцем напоказ (гуркотливі бляшанки молодят чи малюнок «футбольної матусі» — аби показати, що вони в грі), але хрін ти його наздоженеш.

Це не значить, що купа новачків не намагається, виламуючись із гурту в гонитві за шматочком цієї червоної фарби.

Ветерани, команди, які знають, що таке «дражнилки», — ті спершу обдивляться. Ззаду одразу ж опиняються «тачки-тіні», розсипані широким загоном, — команди, що працюють у спілці з машиною-дражнилкою, готові вмазати новачкам, яких винесли чорти. Коли наступного разу ви почуєте звіт передачі «Небозі в дорозі» про прокляття кепських водіїв, то це про тачки-тіні, які ведуть рахунок на новачків.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Леви, і тигр, і ведмеді, оце так так! Яким би не був талісман вашої команди, остерігайтесь напливу футбольних фанів цього вечора. «Пуми», вперед! Обережно на постовому колі вздовж північного боку: там групове зіткнення з шести машин. Важко сказати, хто в ньому переможці, проте

схоже, що всі вони є аматорськими командами. Жодних травм, але камери дорожнього руху фіксують велику юрму, що чубиться на аварійній смузі.

Ехо Лоуренс: Коли наступного разу проїжджатимете повз отаке ніфігове звалисько, подивіться прямо вперед — тільки швидко, — й, можливо, побачите «дражнилку», цю анітрохи не пом'яту, все так само гарнюню червону задницю, що зникає за рогом далеко попереду.

Тіна Щосьтам: Оцей справді легкий спосіб квацати, ми його називаємо «флірт». Береш і просто гарненько штовхаєш чийсь зад своїм переднім колесом. І якщо жертва подивиться і вподобає тебе, якщо йому сподобається те, що він побачив, ти їдеш геть, а він пускається слідом. Пересічна особа, вона займається Нічним Руйнуванням для того, щоби бути серед людей. Це дуже товариське заняття, спосіб знайомитися з іншими: ви по кілька годин сидите без діла й розповідаєте різні байки. Можна було б сидіти вдома, та навіть якщо ти співпереживатимеш вечірку, це все одно буде самотність. Пік із вечіркою закінчується, і ти так само всю ніч відбуваєш на самоті.

Навіть Руйнувальні Ночі стають нудними, якщо не можеш знайти іншу команду з визначеним прапорцем, — але це принаймні колективна нудьга. Як у родині.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Руйнувальні Ночі приваблюють переважно людей або занадто бідних, або занадто багатих для того, щоб

приєднатись до гонитви середнього класу за фінансовим успіхом. Містер Даньюн та міс Лоуренс не вважали, що їм є що втрачати.

Шот Даньюн: Не проїхали ми і двох сраних поворотів, як нашу машину кидає вперед, шини звискують, приплющені до асфальту. «Акула» зчесав нам фарбу на лівому кутку багажника і вже готовий повторно квацнути наш лівий задній бік.

Усе ще тримаючи свій букет шовкових квітів, Рент смикається навсібіч, вигукуючи: «Хлоп у нас стукнувси!» Горлаючи: «Він стукнувси!»

Дивлячись у дзеркало заднього виду, Ехо каже: «Чого ж ти йому дав?» Вона каже: «Слідкуй за своєю сучою, блядь, чвертю!»

Грін тримає між двома пальцями золотий четвертак, торкаючись самісіньких країв, і каже: «І де вам пощастило заволодіти такою надзвичайною монетою?»

І Ехо б'є по газах, кидаючи нас у черговий правий поворот, поки «акула» все ще длубає нашу фарбу.

Тіна Щосьтам: Усі знають, що повнолуння значить «Перегони Молодят». Медовий місяць, відкритий для кожного. Роблячи це щомісяця протягом кількох років, обростаєш повними вішаками весільного вбрання. Повними вішаками. Сорочки з мереживними манжетками й смокінги. Моя пристрасть — чарівні щербетово-рожеві весільні сукні. Але більшість руйнувальників носять убрання з величезними пишними спідницями та

підарськими вельонами. Безперестанку одна команда піддає в зад іншій, і між двома тачками збиваються в купу вісім наречених, щоб досхочу поверещати одне на одного на аварійній смузі. Деякі з них мають волохаті ручиська та борлаки, що так і скачуть під квадративими щетинястими підборіддями. Один із волохатих кулаків згрібає шлейф сукні, демонструючи всім і кожному бруднючі шкарбани під низом. Усі команди в сукнях і вельонах: чорні й білі, чоловіки й жінки — всі наречені схожі як викапані.

Ехо Лоуренс: Повний місяць — найкраща ніч для початківців. Прапорець, який дуже просто впізнати. Кремом для гоління пишете «ЩОЙНО ОДРУЖЕНІ» на дверях, багажнику й капоті. Прив'язуєте трохи білих стрічок до радіоантени та вдягаєте найліпший вихідний одяг. Команда-початківець витрачає максимум десять доларів, щоби увійти до гри.

Молодята-ветерани — їх можна перерахувати на пальцях. «Тойота», «б'юік», «мазда», «додж», «понтіак». Червоний, синій, сірий, чорний. Цей місяць, цей медовий місяць, можливо, створить п'яту машину-ветерана, готову вкритися вм'ятинами.

Шот Даньон: Щоразу в Ніч Медового Місяця бачиш тачку з написом «ЩОЙНО ОДРУЖЕНІ» буквально на кожному розі. Наречені стоять на перехрестях, шукаючи вільного нареченого. Женишки чекають на бордюрах, убрані в циліндри, в надії на те, що їм удасться впіймати з руки молоду на власних колесах.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Ключовий момент наряджання до всякої Ночі Медового Місяця — прикріплення бутоньєрки за допомогою шматка двобічної липкої стрічки. У випадку аварії нікому не хочеться, щоб довга пряма булавка встормилася в нього десь біля серця.

Ехо Лоуренс: Ще одна порада: затягніть плівкою сидіння. Ще перед Тіною Щосьтам у нас під час імпульсу на задньому сидінні була новенька дозорна. «Акула» впилявся в нас, квацнув наш правий задній кут, та так сильно, що нас швиргонуло вбік: потоки машин і вогні летіли на нас з усіх усюд, клаксони розривалися — і ця новенька дозорна, вона всцялася. Пошкодження від квача були для нашого Бондо дрібничкою. А от сцязки тієї дівчини ми вимивали з заднього сидіння не один тиждень.

Шот Даньюн: «Акула» все ще квацає наш зад, це якийсь гівнюк на «Мазераті-Куатропорте Екзек'ютів GT», пофарбований у «бордо понтевечіо»¹. Я скрутив шию та подивився в заднє вікно: це був не самотній «акула». На місці штурмана їхала рожева хмаринка. Дружка. Наша Тіна Щосьтам, яку ми нагнали в три шиї. Її зуби склалися в овальну округлість — так широко розчаввся рот. Це Тіна так нестримно реготала щоразу, як бампер «акули» гоцав нас у зад.

¹ Глибокий бордово-брунатний відтінок із кольорового ряду автомобілів «мазераті».

Усе ще жмакаючи Тінин штучний букетик, Рент пере-
кручується під своїм ременем безпеки, намагаючись щось
розгледіти, й каже: «Чого це він до нас причепився?..»

Ехо Лоуренс: Після того як їх заквацали, всі разом,
молодята й дружки, починають удавати фальшивий гнів.
Фальшиво кричати й вирячувати очі. Фальшиво битися
напоказ для народу, що пригальмовує подивитись. Ефект
зіваки. Рух поблизу вповільнюється так, що авто пере-
суваються ледь не плазом, бо всім кортить подивитись
виставу. Поліція не зупиняється ніколи, принаймні на
дрібних аваріях.

Весільні гурти просто намагаються витягти максимум
користі з моменту, коли їхнє життя уповільнюється. З ім-
пульсу, коли дві машини сходяться разом.

Це звичайні люди, які дивляться, як їхні життя стис-
каються до стану доларів, цілі дні й години їхнього життя
сплющуються так само, як підбиті частини їхніх машин.
Цілі години обслуговування столів, сортування пошти,
продавання черевиків — все це скручується, поки в них є
досить грошей, щоб придбати всклад якісь колеса. Весіль-
ну сукню. Прив'язати якісь бляшанки та купити крем для
гоління.

Наступного новолуння ці люди ганяють самі чи хтось
ганяється за ними. Вони їздять і махають руками тим з
нас, хто не в ділі. Вони зусібіч визирають «акулу», до-
слухаються до гуркоту ворожих бляшанок, поки інша
команда «щойно одружених» не помічає їх і не пускається

навздогін. Крутий поворот, чорні гумові сліди на дорозі, одна машина женеться за іншою так швидко, що аж бляшанки плинуть над землею. Один червоний вогник — і ось момент, коли час вибухає. Те, що інженери автомобільних креш-тестів називають «імпульс».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Починаючи з Санта Клауса як когнітивної вправи, дітей спонукають приймати ту ж модель реальності, яку приймають інші їхні однолітки. Навіть якщо ця реальність очевидно вигадана та недолуга, віру заохочують подарунками, які підтримують і розвивають звичні культурні омани.

Найвидатнішим консенсусом сучасного суспільства є система дорожнього руху. Спосіб, яким потік незнайомих може контактувати, розділяючи свою путь, у більшості своїй подорожуючи без пригод. Досить одного незгодного водія, щоб перетворити все на анархію.

Ехо Лоуренс: Коли задня машина стукає передню, наречених кидає на ремені безпеки, їхні вельони хльоскають з такою силою, що на обличчі з'являється сип, який гравці звать «мереживний опік». Кожен занудний день завдовжки в сто років — усі вони вибухають, щоб наповнити ці півмиті. Це імпульс.

Тут час стискається, доки не вибухне вповільненою миттю, що може тривати роки.

Машина, заради якої ти затягав пасок, сплющується, стає меншою, але твоє життя розплющується. Стає більшим. Повертається до справжніх розмірів, а то й біль-

ших. Наречені на узбіччі, які злісно жбурляються білим рисом, — вони просто намагаються розтягти цю мить. Вичавити імпульс до решти.

Шот Даньюн: Тіна й «акула» більшають у нашому задньому вікні, регочучи й нахилиючись уперед так сильно, що аж вітрове скло пітніє від їхнього дихання. Їхній бампер стукається в наш зад праворуч, наші ресори й амортизатори вищатъ. Їхні передні колеса крутяться так близько, що парктронік Ехо починає пищати. Пищить дедалі швидше. Ближче нема куди, колеса «акули» відривають одну з наших бляшанок, які волочаться по землі, решту розплескують, перетинають мотузку. Так близько, що парктронік Ехо починає звучати як один безперервний писк.

Рент нахилиється вперед, щоби потріпати Гріна по високо підбитому плечу смокінга, й каже: «До речі, вітаю».

І все ще оглядаючи золоту монету, Грін питає: «З чим?»

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Увічнення Санта Клауса та Великоднього Кролика прокладає шлях подальшій соціалізації — включно з прийняттям дорожніх правил, які дозволяють величезній кількості водіїв змішуватись на наших шляхах. В додаток наполягають на тому, що подорож — це спосіб дістатись якогось захопливого фінішу, і тому хвилювання й небезпеки дороги варто звести до мінімуму. Увічнюють хибне твердження про те, що сама по собі мандрівка нічого не значить.

Шот Даньюн: Тіна й «акула» відривають у нас ще одну бляшанку, знов гуцають нас у зад, трохи відступають. Сміючись. Рент каже: «Ви...» — і він хитає пальцем на Гріна та Ехо, кажучи: «Ви одружились...»

Грін каже: «Нова команда попереду праворуч».

І Ехо каже: «Знайдіть мені діру!»

Ехо Лоуренс: Обома ногами я тисну на педаль газу й уже планую осліпити цю Тіну Щосьтам жменею білого рису. Я вже бачу свою тачку на якомусь звалищі, усе ще зашмаровану зубною пастою з напису «ЩОЙНО ОДРУЖЕНІ».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Діяльність, випадково охрещена Руйнувальними Ночами, заперечує думку про те, що їзда — це щось таке, що треба перетерпіти, аби добитися кориснішого, більш задовільного проведення часу.

Тіна Щосьтам: На наступному ж клятому поліцейському аукціоні конфіскованого майна я торгуватимусь проти Ехо. Менш ніж за один клац одометра нам обом будуть потрібні нові колеса.

Шот Даньюн: І срана «акула» відстає.

Ехо Лоуренс: Тіна ляпається об свій підголовник. Її цицьки та низки перлів підкидаються високо, аж до шиї. Вельоновий опік. Ззаду підіймається пара, і їхня задниця отримала квача. Вона геть розбита.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Нашу «акулу» вполював хтось інший. «Мазераті» розтрощено поміж міріадів дзвіночків, битого скла та бляшанок.

Шот Даньон: Ехо завозить нас за ріг, у якийсь темний провулок. Вона гасить передні та задні вогні, залишивши двигун мотати вхолосту. Вона відхиляє свій вельон, щоб краще роздивитись Рента, і каже: «Ану забирай свою дейтаймерську сраку з моєї тачки!»

Простягуючи їй золоту монету, Грін каже: «Ти знаєш, скільки це коштує?»

І Рент Кейсі, він торкається сидіння, нюхає свої пальці й каже: «Дівчина, що впісялася три, може, чотири тижні тому». Рент дивиться на нас і каже: «Вона їла паприку того дня».

Рент шкiриться до нас своїми просмоленими зубами й каже: «Народ, хтось із вас знає чувака на ім'я Честер Кейсі?»

17 — Погромник

Лінн Коффі («журналістка»): Поет Джон Кітс написав: «Усяка людина вбиває те, що любить». Усяка людина, окрім розумної. Той, хто не хоче відбувати у в'язниці, той, хто має розум, наймає Карла Ваксмана.

Тіна Щосьтам («руйнувальниця»): Звідки мені було знати, що за гидоту задумав Вакс? Я не могла цього знати. Тієї першої ночі, коли він узяв мене в команду «з бордюру», тієї Ночі Медового Місяця, коли Ехо витурила мене, Вакс пригальмував біля узбіччя в «Мазераті-Куатропорте Екзек'ютів GT». Фарбованому в темно-червоний «бордо понтевечіо». Палісандрові панелі на приборній дошці. Стеля обшита замшею «алькантара»¹, а сидіння з підігрівом навсправжки роблять м'язам твоєї дупи безперервний шведський масаж². Вакс опустив вікно з мого боку — загудів електричний підіймач. Я все ще стою на бордюрі в своїй рожевій дружчиній сукні, і Вакс махає мені чимось еластичним і білим. Це він так вітається.

¹ Композиційний матеріал, яким вкривають чимало різноманітних поверхонь; виробляється італійською компанією «Alcantara S. p. A.».

² Масаж, комбінований із системою пасивного та активного тренування м'язів і суглобів.

«Перш ніж чого-небудь торкнешся, мала, — каже він мені, — надінь оце».

Це гумові рукавички.

Лінн Коффі: Це трагічно. Молоді люди рідко купують ці екзотичні спортивні машини, і вже точно не професійні баскетболісти чи футболісти. Їм не вдається звикнути до ковшеподібних сидінь. Ні, всі ці машини дістаються старшим чоловікам, середнього чи похилого віку, які рідко їх водять. Ці «мазераті», «феррарі» та «ламборджині» стовбичать у гаражах роками, ніби самотні коханки, заховані від прямого сонячного світла.

Джаррелл Мур (*приватний детектив*): Згідно з моїм розслідуванням, ніхто на сто відсотків не певен, хто саме проводить Руйнувальні Ночі, але це не може бути одна особа. Цей тип мав би відстежувати фоли за кожним учасником. Якщо хто-небудь протягом двох місяців тричі заявляє про ваші порушення правил, вас просто перестають повідомляти про наступну гру. Порушенням вважають надто потужне квацання — сила зіткнення вираховується за швидкістю кожної машини. Усе, що в сумі перевищує двадцять миль на годину¹, вважається фолом. Якщо я їду на десяти, а ви — на одинадцяти, і ви звертаєте, щоб стукнути мене «лоб у лоб», — ось і перевищення відмітки «двадцять». Я можу заявити про порушення правил.

¹ Далі в тексті швидкості часто вказуються без посилання на одиниці, всі вони подаються в американських милях, а це приблизно дорівнює 1,6 кілометра.

Перевищення швидкості при зіткненні — це тільки один фол, про який можна заявити.

Тіна Щосьтам: Вакс міг розповісти вам такі деталі, яких кляті власники не зможуть. Усі типи кабриолетів — «Фіат Спайдер», «Мазераті Спайдер» і «Феррарі Спайдер», — усі вони названі на честь якогось кінного екіпажу XVII сторіччя. Без даху і з високими колесами — ця допотопна карета скидалася на павука.

Вакс вмів дати собі раду з трансмісією типу «формула І» чи «камбріокорса», з пелюстками перемикування передач на кермі. Він бачив, що колір «ягуар рейсінг грін» насправді виявляється на півтона світлішим, ніж «бритіш рейсінг грін». Коли відчиняєш дверцята «мазераті», й тільки «мазераті», то чуєш ледь вловне, дуже високе підвивання... Вакс розказав би вам, що це гідравлічний підсилювач керма.

«Чудово», — казав Вакс, пильно роздивляючись «Ягуар ХJR», пофарбований в колір «зимовий золотий». Розім'явши пальці, він казав: «Вони розщедрилися на баранку з підігрівом». Потім переставляв «джей-гейт»¹ на другу передачу й таранив у зад який-небудь іржавий «субару»-універсал.

Лінн Коффі: У культурі Руйнувальних Ночей Карл Ваксман був «погромником». Різновид найманого вбивці.

Шот Даньон (*«руйнувальник»*): Я, моє завдання — забезпечувати музику для ідеальної Руйнувальної Ночі.

¹ Коробка передач, використана в цій моделі «Ягуара», куліса якої має форму літери J.

Але, бля буду, мене б перло бути погромником. Нещодавно вночі я дивився, як один погромник зчесав кожнісінький дюйм фарби з «Саліна-S7» за півмільйона баксів. У тачки три з половиною дюйми кліренс, а водила погнав її по бездоріжжю. Це вже більше ніж садизм.

Лінн Коффі: Люди, які наймали погромника, демонстрували свою любов до рідкісних машин. Власник може мати бажання розтрошити на друзки «Роллс-Ройс Сілвер Клауд» або «Роллс-Ройс Сілвер Шедоу», але той самий власник ніколи не зможе власною рукою понівечити таке гарне авто.

Тіна Щосьтам: Один випадок, «Ягуар X-тайп», Вакс каже: «Ти можеш у це повірити?» Однією долонею він ляпає — бам! — по шкіряному керму зі словами: «Ти можеш повірити в таке, блядь, жлобство! Заощадити й погодитися на колеса “тобаго” — не на “протесу”, навіть не на “кайман”»¹! Утопивши газ, Вакс вискакує переднім правим колесом на хідник, досить далеко, щоби вирвати одну із цих сталевих поштових скриньок, що вибухає іскрами, й уламками, й білими конвертами, поки колесо не гупає глухо в канаву, так і не скинувши нижче сорока.

Лінн Коффі: Між іншим, Ваксман брав гонорари за звільнення від розкісних машин. Переважно це були машини, які ось-ось мали бути втрачені в брудненькому процесі про розлучення. Або автомобілі, які власник не

¹ Усі три назви — типи коліс до «Ягуар X-тайп», з яких «тобаго» приблизно в півтора раза дешевші за інші два.

міг більше утримувати. Або просто афера зі страхуванням. Або просто на зло.

Певний посередник передавав Ваксману ключі та конверт із готівкою, як правило, із двома-трьома сотнями доларів, а тоді казав йому, де знайти авто. Власник полишав місто, дбаючи про алібі на ті кілька днів, поки Ваксман міг насолоджуватись їздою. До того часу, поки господар повертався, щоб заявити, що його машину вкрадено, Ваксман уже встигав спустити її під укіс у місці, де її не судилось знайти.

Шот Даньон: Щоб мені здохнути, я бачив, як люди зупиняються посеред похорону, покійник осміхається собі в труні, старенькі леді схлипують, а люди зупиняються, щоб змінити музику. Поставити Моцарта замість Шумана. У музиці вся сіль.

Значення цього факту просто неможливо переоцінити.

Скажімо, ви прямуєте на південь федеральною автострадою, вишиваючи сам-один по центральній смузі та слухаючи АМ-радіо¹. Поруч вигулькує тягач, що везе ліс або бетонну трубу, кріпильний ремінь лускає, і вантаж гепеться на тонколистий дах твоєї маленької тарадайки. Розплющений цілою горою бетону, ти лежиш прошарочком, точнісінько як м'ясний салат, поміж шарами сталі та скла. І з цим останнім, швидким тріпотінням твоїх повік, дивлячись крізь довгий тунель на Світло Боже та на свою

¹ Радіомовлення, що використовує амплітудну модуляцію (звідки й назва).

бабусю, яка йде, щоб тебе обійняти, — чи захотілося б тобі почути по радіо ще одну рекламу: про мегакрутий, суперповний, пов'язаний із закриттям підприємства, із банкрутством — із чим хочеш — розпродаж автозвуку?

Тіна Щосьтам: Інший момент, можливо, на нашому третьому побаченні — «Додж Вайпер», Вакс розводиться про те, як клієнти вимивають і натирають, розбирають кожнісінький дюйм свого авта, перш ніж передати гроші та ключі. «Це як дивитися на цих акторок, — каже він мені, — цих жінок, які фарбують і завивають волосся, манікюрять нігтики, гладенько виголюють і вкривають засмагою ніжки, а вся ця біганина тільки для того, щоб з'явитись у порнофільмі з груповою».

Вакс скеровує цього «Вайпера» вниз по бетонних сходах у парку, залишаючи за собою довгий слід із залишків нашої вихлопної системи та підвіски, та каже: «Мала, я міг би ридати за цими бездоганними нафарбованими нігтиками, якби вони не були такими, блядь, дурнуватими».

Шот Даньон: Бля буду. Якщо вашу тачку виносить на зустрічну смугу й ви помираєте, слухаючи, як «Арчіз» співають «Шуга-шуга», — це все ваші лінощі.

Лінн Коффі: У деяких руйнівальниках можна було впізнати погромників чи погромниць. За тим, що їхні тачки завжди були допотопними — подибувались навіть «Шеветт» або «Пінто», — завжди по-виставковому бездоганними та відполірованими. За тим, що прикрас було

мінімум — тільки базовий прапорець. І за тим, як охоче вони в'їжджали на бордюри, зачіпали боком бетонні розділові бар'єри. З усього цього можна було вирахувати, що їхня тачка — це чиясь мрія, що зійшла на пси. Чарівна коханка або трофей, який власник не хотів би побачити в чужих руках.

Мур Джарелл: Інше порушення, про яке ви можете заявити, — це квацання по заборонених зонах. Ніяких бокових зіткнень — тобто коли в'їжджаєш лобом у боковину своїй жертві. Ніякого буцання під кутом будь-де між передньою та задньою віссю.

Тіна Щосьтам: Щодо Рента й Вакса, то їм обом допікало, що прадавні гори й ліси краяли по шматочках, аби забезпечити доступні споживачу робочі поверхні з граніту для кухонь типових котеджів чи перуанські палісандрові приборні панелі в розкішних машинах, які ніхто не водить.

Якось Вакс обмовився, яким напрочуд бридким йому здається те, що всі ці світлі голови, спроможні винаходити чудодійні ліки, розщеплення атомного ядра та захопиви комп'ютерні спецефекти, виявляють повний брак фантазії, коли надходить час тринькати власне бабло: гранітні кухонні поверхні та шикарні тачки. Говорячи про це, Вакс кермує божевільніше, ніж будь-коли, — можна бачити, як стрілка повзе за відмітку вісімдесят, дев'яносто, сто.

Лінн Коффі: За допомогою образу погромника, а може, й будь-якого руйнівальника, ми можемо змалювати самоспрямоване «агресивне водіння».

Деякі чоловіки можуть проголошувати, що обожнюють жінок; вони будуть одружуватися десятки разів, а потім знущаннями доведуть кожну дружину до самогубства. Карл Ваксман почував щось подібне до цих крадених розкішних авто. Він любив гнати на сімдесяти, коли всі ці заздрі очі дивилися йому вслід, але обурено відкидав факт, що для такого всезагального визнання йому потрібен «ягуар» чи «БМВ». Те, що авто навіть не належить йому, було болючим ударом. Остаточне свідчення всіх тих вад, які він у собі відчував.

Шот Даньон: Щоб я здох, але я ніколи не виходжу з дому без збірки на всі випадки життя. Закоханість. Зустріч зі смертю. Розчарування. Нетерпіння. Дорога. Я ношу збірку для будь-яких людських станів. Для будь-чого чудового чи жахливого, що може зі мною статись, і мій спосіб не брати речі занадто близько до серця — це дібрати до них ідеальний саундтрек. Навіть тієї ночі, коли загинув Рент, моєю першою думкою було: «Концерт для скрипки №2 Філіпа Гласса чи фортеп'яний концерт у соль-мажорі Равеля?»

Джаррелл Мур: Наскільки я розумію, головна особа в Руйнувальних Ночах мала би вести підрахунок фолів. Крім того, відстежувати команди за їхніми номерними знаками. Крім того, визначати прапорець і вікно для кожної гри. Так, і ще повідомляти всім учасникам про наступні перегони. Якщо це лише один тип, можна сміливо битись об заклад, що він страх який зайнятий і що

це не якийсь там бандюк. Він має бути збіса метикуватим хлопцем.

Тіна Щосьтам: Байдуже, був це «лексус» чи «роллс-ройс», у кінці кожної зустрічі на Руйнувальних Ночах ми з Ваксом стояли на верхівці спускової платформи для суден, що на Медісон-стрит, у тому місці, де платформа загиналася — круто пірнала в глибоку воду. За нами тягнувся хвіст зі шплінтів та голчастих вальниць карданових шарнірів, моторної оливи, гальмівної рідини й, можливо, клаптів вуглецевого волокна. І дим, кляті туманні смути чорного чи синього диму. Наша трансмісія ледве не віддавала Богу душу.

Я вилазила й дивилася, як Вакс переставляє важіль на першу передачу. З двигуном ще на ходу, в ті ночі, коли поблизу нікого не було, він натискав аварійну кнопку сигналізації. Що за проклятучий звук! Сирена і всі вогні, які ми ще не розколотили, — вони блимали, то вмикаючись, то вимикаючись. З цього-от «мерседеса» чи «ламборджині», який сигналив і мигтів, вилав Вакс та затраскував двері. Машина вже котилася до низу платформи, носом уперед у чорну воду. Це як дивитися за спуском океанського лайнера. «Титаніка». Сяють білі й бурштинові вогні, заходиться гудок, навіть коли машина занурюється глибше, вже з-під води ці розтрощені залишки чиеїсь мрії продовжують стогнати й сяяти тихше й блідіше, поки не осядуть на якусь таємничу гору розбитих мрій — «ягуарів», «салінів» і «корветтів» — для вбивства яких люди найняли Вакса.

18 — Місто

Тодд Рату (☀ *торговець монетами*): Малий, що помер. Він приходить із вовняною шкарпеткою, закрученою у вузол, і починає розв'язувати її зубами. Нічого в цій старій, жовтій шкарпетці не може бути варте мого часу. Мій дозвіл свідчить, що я можу не закриватися ще чотири години після нічного сигналу, якщо не залишатиму крамниці. Після сигналу я замикаю двері на електронний замок й усім, хто приходить, відчиняю, натискаючи в себе кнопку. Цього малого з брудною шкарпеткою я трохи не відмовився пустити. Хто їх знає, цих найттаймерів.

Зате навіть я знаю, що малий новачок. З нього ще навіть не зійшла засмага. Тому я вирішую скористатися шансом заробити грошенят. Погляньте на те, що було в Новому Орлеані у 1982-му: якийсь бульдозерист, працюючи на будівництві в діловій частині міста, не переривається на обід, з усіма цими бізнесменами, що вештаються навкруги у своїх трійках. Бульдозер гребеться в багнюці й розриває три дерев'яні скрині з четвертаками «Свобода, що сидить» 1840-О¹. Не золото, не подумайте, але монети вар-

¹ Монети цього типу карбовано в Новому Орлеані та в Сан-Франциско й марковано відповідно літерами О і S.

тістю в межах від двох до чотирьох штук за кожну. Усі ці банкіри та юристи, у своїх костюмах та сукнях, стрибнули в тванюку й борюкалися одне з одним. Били й копали одне одного за пригорщу цих гобрехтівських четвертаків¹.

Я до того, що ніколи не знаєш, де ховаються поклади скарбів.

Едіт Стіл (*«кадровий менеджер»*): Ми провели з містером Кейсі співбесіду на місце нічного доглядача за ландшафтом. До нашої фірми його спрямували за програмою трудової допомоги СЕКСОТ. Після третього випадку непояви на роботі, причиною якого стала п'ята травма, отримана в не пов'язаному з роботою дорожньому інциденті, містера Кейсі було викреслено з наших платіжних відомостей.

Тодд Ратц: Балтиморська знахідка 1934 року: двоє хлопчаків вешталися по підвалу орендованого будинку й знайшли діру в стіні. У серпні 1934 року вони витягли з неї 3558 золотих монет — усі датовані роками до 1857-го. У будинку номер 132 по Саус Еден-стрит, місто Балтимор, штат Меріленд. Велика частина цих монет, як ми кажемо, «у бездоганному стані». Якнайменше, «зовсім не були в обігу» або «майже не були в обігу»².

¹ Крістіан Гобрехт — гравер, який у той самий час зробив дизайн іншої монети вартістю в чверть долара, майже ідентичної з вигляду до «Свободи, що сидить».

² Тут використано не зовсім точні назви грейдів з ширококовжivanoї градації стану монет, створеної Вільямом Х. Шелдоном. Назви неточно наведені вже в тексті оригіналу, тому переклад, на жаль, не обов'язково відповідає прийнятим у нас нумізматичним термінам.

Лью Террі («*управитель нерухомоті*): Якби це залежало від мене, я б ніколи в житті не здавав житла «нічним туристам» — цим діткам дейтаймерів, які переходять на інший бік. Усе це просто щоби подразнити батьків, це новонавернення. Ці малолітні покидьки відчувають себе зобов'язаними жити згідно з усіма негативними стереотипами про найттаймерів, які тільки існують, — гучна музика й співпереживання наркотичних трипів — але статут домоуправління каже, що якнайменше десять відсотків усіх твоїх модулів мають бути доступними для новачків. Кейсі в'їхав голий як бубон, хіба що з одною валізкою, у модуль 3-Е. Я пустив би вас подивитись — тільки двері досі опечатані поліційною стрічкою.

Тодд Ратц: Малий із шкарпеткою, він вгризається зубами у вузол, і чути, як усередині дзвякають одна об одну монетки. Я про те, що цей звук змусив мене порадіти, що я таки пустив малого досередини. Я можу на слух відрізнити срібло від міді чи нікелю. Після стількох років у моїй крамниці я можу почути дзвін монет і сказати, в них двадцять два чи двадцять чотири карати золота. Дзвякнуло так, що я був би сам не проти, щоб вгризтись в цю смердючу брудну шкарпетку зубами.

Джефф Пліт («*менеджер із добору кадрів*): Згідно з нашими записами, ми найняли Бастера Кейсі на два тижні на місце посудомийника. За якимось дивним збі-

гом протягом недовгого періоду нашої з ним співпраці шістнадцять відвідувачів, що прийшли пообідати, натрапили на сторонні предмети у своїй їжі. Цими предметами були різні речі — від сталевих канцелярських скріпок і до п'ятицентовика Буффало, датованого 1923 роком.

Тодд Ратц: Малий засуває в шкарпетку руку аж по самий свій кощавий лікоть і витягає звідти повну пригорщу... як ми кажемо, «неможливих» монет. Золота монета у двадцять доларів 1933 року — в бездоганному стані. Золота монета в десять доларів 1933 року — не була в обігу. Чотиридоларова монета 1879 року, «Свобода із зачесаним волоссям», у майже бездоганному стані.

Джаррелл Мур (☞ *приватний детектив*): Моя офіційна заява така: «Бастер Ландру Кейсі, відомий також як «Рент» Кейсі, зателефонував мені й домовився про зустріч, щоб обговорити мої послуги в розшуках утраченого біологічного батька. Я тоді повідомив свого потенційного клієнта, що моя базова ставка — тисяча доларів на тиждень, плюс витрати. Зазначений потенційний клієнт запевнив мене, що за ціною справа не стане».

Бренда Джордан (☀ *подруга дитинства*): Тільки обіцяйте нікому не казати: Рент також розповів мені, що той старий, який виказав йому, де шукати монети, той незнайомец, що виїхав на дорогу з нікуди, сказав, що він давно загублений, правдивий Рентів татко з міста.

Тодд Рату: Маючи справу з таким пацаном, ви вже повірте, я обшукав усе на предмет можливої підробки. Кожен долар «Свобода, що іде» 1828-D. Кожен золотий четвертак «Орел» 1905-S. Явні фальшивки. Срібний долар 1804-го чи долар Лафайета. Я кладу конфедератський напівдолар 1861-O під лінзу та шукаю коралові структури чи сліди солоної води — «ефекти кораблетрощі», які можуть розповісти мені більше, ніж хотів би малий. Я перевіряю її на мікроскопічну зернистість, яку міг спричинити пісок на морському дні.

Ми тут говоримо про монети, які не були шліфовані чи закатані в слаб¹. «Дикі» монети. На деяких зовсім нічого, крім мішкових подряпин.

Альфред Лінч (*«вимищувач»*): Робота з контролю над шкідниками мало для кого є життєвим покликанням, але Рент Кейсі накинувся на неї, як той тарган на котячу жрачку. Хлопак нишпорив попід будинками, на горищах — йому було байдуже, кого вимищувати, — хоч кажанів-вампірів. Змії, кажани, пацюки, таргани, отруйні павуки — ніщо з цього не кидало Рента Кейсі в піт.

Дивно, але його медичний огляд виявив сказ. Ніяких наркотиків чи чогось такого, але в нього був сказ. Клініка розібралася з цим і зробила йому нову імунізацію від правцю.

¹ *Слаб* — запаяна пластикова упаковка для довгострокового архівного зберігання, в яку грейдингова компанія поміщає монету, попередньо давши їй оцінку. Використовується переважно для рідкісних монет.

Тодд Ратц: Повірте, я тільки вдавав, що перевіряю цінність його монет за каталогом. Я розповів йому про «Голову Свободи» Барбера, такий напівдолар, як у нього, 1892-О, що коли Чарльз Е. Барбер його викарбував, у газетах писали, що орел виглядає придохлим від голоду. Сама голова Свободи скидалась на «мерзенного імператора Вітеллія, хворого на зуб». Травлячи малому професійні байки, насправді я переглядаю списки краденого майна за останній рік.

Малий дивиться кризь мою вітрину. Він трясє шкарпеткою, підкидаючи монети, які ще всередині. Каже, його бабуся померла, лишивши їх йому. Стверджує, що це єдине джерело його колекції.

Альфред Лінч: Одною-єдиною проблемою, яку я мав із Рентом Кейсі, були вибіркові перевірки коробок для ланча, які ми проводимо десь раз на місяць. Коли люди збираються додому, ми просимо дозволу зазирнути до їхніх коробок для ланчу. Наші хлопці лишаються на самоті в чужих будинках, інколи з коштовностями та іншими цінностями під рукою. Вибіркові перевірки допомагають їм стримуватися.

Ніколи не піймав Рента на крадіжці діамантів, але одного разу ми відкрили його коробку, а всередині все кишить павуками. «Чорними вдовами», яких він мав знищити того дня. Рент каже, що це трапилося випадково, і я йому вірю.

Адже нікому не спаде на думку тайкома притягти додому гніздо отруйних павуків, я про це.

Тодд Ратц: Ми вдарили по руках, я заплатив малому п'ятнадцять штук дрібними купюрами. Віддав йому кожний папірець, який був у мене в сейфі. П'ятнадцять штук за золоту двадцятку 1933-го, золоту десятку 1933-го та чотиридоларовик 1879-го.

Коли я питаю, як його звать, малий замислюється, розглядає підлогу та стелю, а тоді каже мені: «Ще не вирішив».

Повірте, мені було геть байдуже, якщо він брехав. Мені було байдуже, що він відмовився розрахуватись чимось, крім готівки. Або що зуби цього малого, якими він розв'язував шкарпетку, були забарвлені чорним. Агато-чорні зуби.

Я це до того, що один тільки золотий «Подвійний Орел» Сент-Годена 1933 року — це монета на вісім мільйонів доларів.

19 — Учень за кермом

Шот Даньюн («руйнівальник»): Однієї Учнівської Ночі Рент попрохав Гріна Тейлора Сіммза зробити знімок — фото, на якому Рент стоїть поруч зі мною. Рент простягає Гріну цю одноразову паперову камеру та, витягнувши в струну одну руку, стукає себе ребром долоні по колінах і каже до Гріна: «Звідси й до верху».

Грін тієї ночі вів свою машину, величезний «даймлер», і ми зробили привал у «драйв-ін», щоби чогось перехопити. Рент стоїть поруч зі мною, обхопивши мене за плечі. Він торкається горбинки порта, там, де він виступає між першим і другим шийними хребцями на моєму карку, і Рент каже: «Як воно?»

Він оповідає мені, як через сказ його власний порт ні фіга не форсує. Його пальці все ще притискають і труть шкіру довкола мого. Його пальці теплі, ніби він щойно тримав горнятко з кавою. Лихоманково теплі. Гарячі.

Порт — це наче додатковий ніс, пояснюю я йому, тільки на зашийку. Але не просто ніс, а ще й очі, язик, вуха, п'ять додаткових способів бачити. Інколи, кажу я, це повна фігна. Ти начебто сам контролюєш свій порт, але часом

надходить така всеохопна хіть випити «коки» чи з'їсти картопляних чипсів — херні, якої ти ніколи не їси, — що стає однозначно зрозуміло: акули бізнесу транслюють піки чи ефекти, які проходять крізь твій порт навіть тоді, коли він не під'єднаний.

Грін стоїть, прихилившись до водійських дверцят своєї тачки, тримає камеру біля обличчя і говорить: «Скажеш коли». Повз нього проїжджають машини, на деяких є знак «Учень за кермом». Кілька команд пригальмовують, щоби побачити, чи немає в нас прапорця.

Рент кладе долоню мені на карк і каже: «Давай».

От, наприклад, того вечора я не був голодний, поки не проїхали повз той фаст-фуд. Моя слина — це реальність. Але смак чизбургера з беконом у моєму роті — це форсований ефект.

Грін Тейлор Сіммс: «Скажіть “чїїїзбургер”!»

І Рентова рука згрібає мою шию, він розвертає моє лице до себе і впивається своїм ротом у мій. Коли камера спалахує, друга його рука вже пірнула між моїх ніг, проникаючи та лапаючи поміж кнопками моєї ширінки.

Схибнутий гівнюк. Його гарячий язик у моєму роті, його слина на моїх губах, слина, що швидко передає сказ. Спалах спрацьовує двічі, перш ніж я відштовхую від себе Рента Кейсі, і він каже: «Дякую, старий». Він бере у Гріна паперову камеру та каже: «Мій татко очам своїм не повірить, що я знайшов такого кльового бой-френда».

Хуйня, скажіть?

А я — я просто плююся й плююся. Гарячий смак сиру, бекону та казу. Плююся й плююся.

АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»: Погані новини для тих із вас, хто прямує на захід швидкісною трасою 213: чотиридверний хардтоп¹ зачепив боком роздільний бар'єр і перекинувся, ставши пасткою для водія та одного пасажера. Хлопці зі «швидкої» кажуть, що водій — 35-річний чоловік, який швидко втрачає кров через складний перелам стегна, його пульс слабкий, а кров'яний тиск стрімко падає. На даний момент лікарі передбачають зупинку серця через утрату крові, нових відомостей чекайте за чверть години. Це АВТО-Радіо, звіт для програми «Небозі в дорозі»: «Ми знаємо, чому ви витріщаєтесь!»

Шот Даньон: В Учнівські Ночі прапорцем є один із тих знаків, що попереджають: «Обережно, учень за кермом». Ви маєте зробити два чималеньких знаки та повісити один поперек свого заднього боку. Другий треба повісити на ніс, але так, щоб він не перешкоджав притоку повітря до радіатора. Новачки, команди, що очікують за багато від своїх вентиляторів з віскомуфтами та насосів системи охолодження, роблять собі знаки на всю решітку, і ви можете бачити, як вони стоять на узбіччях перегріті.

Ехо Лоуренс (руйнувальниця): Правила Руйнувальних Ночей вимагають від усіх команд використовувати

¹ Хардтоп — автомобіль з кузовом, який має жорсткий дах і не має рамок на стеклах дверцят.

одну з форм знаку «Професійної водійської школи Аякса», з тих пір як кілька сезонів тому один справжній учень за кермом забрів до маршруту під час вікна. Той хлопець тепер легенда. Бідний учень — розповідають, що шість різних команд по черзі квацали машину, гнали його кілька кварталів, дружно гвалтуючи його задній бампер, поки не відпав глушник. Народ каже, учень та його інструктор просто катапультиувалися — загнали машину на тротуар і залишили з відкритими передніми дверима й незаглушеним двигуном.

АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»: Ось чергові новини щодо перевернутого авта на 213-й. Звільнення водія триває, але ми вже бачимо ознаки мозкової субарахноїдальної кровотечі та пневмоцефалії, спричиненої ударом лоба об дзеркало заднього виду, розташоване на вітровому склі. Ось і все, що можна побачити на боці з західним напрямком. Чекайте нових повідомлень за чверть години. Це АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»: «Ми знаємо, чого ви витріщаєтесь!»

Шот Даньон: Руйнівальні Ночі — це може звучати захопливо, але в основному воно складається з сидіння, базікання та нарізання кіл. Катаєшся туди-сюди, визираючи машину з прапорцем, відповідним теперішньому вікну. Прапорець оголошується за телефоном, електронкою або миттєвим повідомленням, які розходяться по руках. Часом буває вікно, коли бачиш якусь божевільну команду, наряджену для Ночі Медового Місяця, з усім

весільним мотлохом на тачці. Іншого разу бачиш команду в перуках — машина в них розмальована гівном на кшталт «Уперед, командо!», яке б чудово підійшло для Ночі Футбольної Матусі. Якщо у вас неправильний прапорець, ви скидаєтеся на придурків. Або й гірше.

Про команди з неправильним прапорцем подекують, що то поліція намагається зіпсувати гру. Або це ті, хто надто вже запекло квацав, стукав чужі тачки в бік чи інші заборонені зони. Ти припускаєшся багатьох порушень — і люди починають дзвонити на гарячу лінію Руйнувальних Ночей і заявляти на тебе. Певна кількість фолів на рахунку — і тобі перестають приходити повідомлення про прапорець та вікно.

АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»: Коротенька інформація щодо аварії на 213-й. Хлопці зі «швидкої» розповідають, що водій має ознаки рваних пошкоджень перикарду — того маленького мішечка, що тримає серце. За попередніми оцінками, локальний поштовх ударив серце об хребет, спричинивши травму задньої стінки міжшлуночкової мембрани. Мертвий — значить мертвий, а година пік — значить новини кожні десять хвилин. Це АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»: «Ми знаємо, чого ви витріщаєтесь!»

Шот Даньон: Тієї Учнівської Ночі я їду на місці штурмана, а Рент прикриває зад. «Поле» здається не надто людним. Я плюю в опущене вікно, кажучи Ренту: «Навіть

якщо ти заразив мене сказом, я не твій лизун». Плюю та кажу: «*Особливо* якщо ти заразив мене сказом».

Зазвичай Рент пахне, мов склянка чистої води, але не сьогодні. У кожній точці, де він мене торкнувся, я тхну бензином. «Що це за сморід?» — питаю я в нього.

І Рент каже: «Диметилциклопропанкарбоксил». Він обертається, пильнуючи правий задній кут крізь задне скло. Рент каже: «Начебто має вбивати павуків».

АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»: Новини щойно з 213-ї: подальший огляд водія виявив бічний компресійний перелом правого стегна, що призвів до бічних переломів тазового розгалуження, ушкодження крижово-здухвинного зчленування при зіткненні та тріщини вертлюжної западини. Для тих з вас, хто на Північному боці: північний виїзд з 614-ї на західний напрямок Хелмсберзької швидкісної уповільнений через учнівську машину, що заглухла на правому узбіччі. Тіна Щосьтам для передачі «Небозі в дорозі».

Шот Даньон: Грін тайкома переслідує «учня за кермом», пантруючи, і пробивається через потік у пошуках кращого кута, сподіваючись відтіснити ціль у якусь бічну вуличку, де солідний квач не приверне зайвої уваги. Можливо, уваги поліції. Грін тримає фургон, таксі, автобус — будь-що велике та яскраве — між нами так, щоб жертва не помітила нашого прапорця.

Пильнуючи за «акулами», я питаю Рента, чи він шукає собі хлопця.

І Рент каже: «Не-а». Він би й німецьку вівчарку їбав, каже Рент, якби це змусило родину менше його любити. Щоб урятувати їх від болю.

«Частина моєї стратегії», — каже Рент, крутячи головою, щоби покрити два квадранти, наш лівий і правий борти. «Чим гірше мої будуть про мене думати, — каже він, — тим менше їм болітиме, що я пішов».

Автобус, що їде поруч із нами, він гальмує, стає на зупинці. Ми не захищені весь той час, поки Грін промовляє: «Джентльмени, прошу пристебнутись»; лівий дозорчий нашої жертви витріщається назад, просто на наш прапорець.

Ціль пірнає в наступний правий поворот, до вузького провулку, набитого припаркованими машинами, і Грін повз автобус кидає нас навздогін. Два «учні за кермом», що лишають за собою дим та сліди від шин.

АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»:
Ці новини надійшли просто з машини «швидкої допомоги», яка зараз везе нашого перекинутого з 213-ї: важко напевно сказати до розтину, але схоже на те, що є ще одне невелике пошкодження проксимального відділу порожньої кишки з проривом у черевну порожнину. Подейкують, що досить двом тисячам мілілітрів гнійної речовини вилитися до вашої черевної порожнини — і водій «швидкої» вирубає всі ці сирени та кумедні вогники. Ще одна річ, яку варто пам'ятати, поспішаючи до міста на роботу.

Шот Даньон: Наша ціль їде потихеньку, занадто близько до машин на парковці, щоб ми могли квацну-

ти її без супутніх руйнацій, які ускочать нам у копійчку. Вліпити вм'ятину гравцю — це за правилами, але якщо зачепиш якусь безневинну тачку на приколі, доведеться відповідати. Платити за ремонт. Наша ціль зважає на це й підсувається ближче до припаркованих машин, щоб залишатись у безпеці, аж доки зможе позбутися нас, відступивши у тил. За спину союзника. Або копа.

Не спускаючи з ока свого ігрового квадранта, я питаю Рента, педик він чи ні.

Саме цієї ночі Грін Тейлор Сіммз почав називати його Гекльбері Фаггом.

І Рент каже: «Насправді я ніколи не стану доктором наук. Навіть не просіть мене поділити щось у стовпчик». Він каже: «Я небагато можу зробити, щоб мої старі мною пишалися...» І він нахиляється вперед, тягнучись за передне сидіння, щоб увімкнути радіо. Тіна патякає. Вона приймає дзвінки від парамедиків і дорожньої поліції та склеює докупи свою носопхальну справу.

«Але, — продовжує Рент, — якщо я змушу своїх не покладати на мене завеликих надій та мучитись турботами про те, що вони мене зіпсували, то достатньо, щоб від мене якимсь дивом залетіла дівчина, — і в них дах зірве від радості та полегшення».

АВТО-Радіо, звіт для передачі «Небозі в дорозі»:
Останнє повідомлення від хлопців зі «швидкої» щодо фатальної аварії на 213-й: пісня, під яку померли пасажири, була «Моя Шарона» гурту «Кнак». І в результаті Брайан Ламбсон стає нашим новим переможцем конкур-

су «Смертельна пісня». Брайане, якщо ви нас слухаєте, за- телефонуйте протягом години, щоб забрати свій приз. Це була Тіна Щосьтам, для передачі «Небозі в дорозі» — «Ми знаємо, чого ви витрищаєтесь!»

Шот Даньон: Коли Рент тягнеться за передне сидіння, щоби поклацати кнопками радіо, на тильному боці його долоні стає видно написи, зроблені синьою кульковою ручкою: P295/30 R22, P285/30 R22, 425/65 R22,5. Явно розміри шин. Великих шин.

Кивнувши на сині написи, я питаю: «Був на автошо- пінгу?»

І Рент каже: «Наскільки добре ти знаєш Ехо?» Він сідає на місце.

«Доволі добре, — кажу я йому. — Навіть дуже».

Грің Тейлор Сімміз ледве торкається педалі газу, сповнений терпіння. Жертва їде майже впритул до нас. Трохи не обтираючи рядок припаркованих машин. Обидві наші тачки поволі котяться на першій передачі. Сморід інсектицидів. Аромат сказу.

«Ехо немає: сьогодні вночі вона працює. Робить хуйню, яку я не хочу тут пояснювати. Геть заплутане лайно».

Рент каже: «Чи є хтось, кого Ехо сильно-пресильно, всім своїм серцем ненавидить?»

Я цікавлюся, чи не хотів Рент сказати «любить»?

І Рент знизує плечима й каже: «Хіба це не те саме?»

20 — Звалища

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Якщо зважити видовищність, кульмінацією культури Руйнувальних Ночей мали б бути Ялинкові Ночі. Задумка була, як і завжди, дібрати такий прапорець, який невтаємничена публіка могла б оминати увагою як буденний, звичайний — чи принаймні випадковий.

Серед прапорців-випадковостей були кавові чашки та пакунки з ланчем. Квач-команди використовували ці прапорці під час «Ойбля»-ночей, наприклад під час Кавової «ойбля»-гри, учасники якої виявляли себе за допомогою великого дорожнього кухля, приклеєного чи прикрученого до даху машини. Справжню каву туди наливали за бажанням. У випадку «ойбля»-гри «Брунатна валізка» команди приклеювали собі на дахи брунатні валізки для ланчу. Для загальної маси ці прапорці були кумедними випадковостями, і невтаємничені водії, можливо, проїжджали повз, регочучи й тицяючи пальцями, намагаючись привернути увагу колеги й допомогти в проблемі заблукалого предмета.

Перегони «Малятко на борту» використовували інший тип прапорця-оказії. Ясна річ, суспільна реакція була

куди менш веселою при вигляді машини, що жене, стрімко маневруючи в потоці автомобілів, із дитячим сидінням та малям, нібито забутим на даху.

Шот Даньюн (Сруйнувальник): Аукціоністи починають торги з п'ятдесяти доларів, кажучи: «...Мені почулося п'ятдесят? Хто хоче дати мені початкову ціну в п'ятдесят баксів за лот номер один?»

Це «На буксирі в Семмі», тому сьогодні має бути ніч вівторка. У середу поліційний розпродаж конфіскованого майна в «Радіо-пошуку». Організовано, скажіть? По п'ятницях ми були б на «Патрульному буксирі», оглядаючи тачки. Машини, конфісковані у злочинців. Покинуті машини. Машини, арештовані за ордером на обшук чи через несплачені паркувальні талони. Машини, за якими ніхто не звернувся, прибуксовані з платних парковок. Усі вони за безцінь відходять тому, хто назве найбільшу ціну.

Якщо ви хочете знайти машину, на якій можна поїздити кілька днів, обмалювавши й обліпивши її різною хернею з усіх боків, а тоді впилятися в іншу тачку зі звалища, — це ваш ринок. У вікнах деяких машин, написані неоновояскравим восковим олівцем жовтого чи помаранчевого кольору, видніють написи: «Злманий ремнь ГРМ». Або: «Трісна підвска». На одному великому чотиридвернику, все ще закаляному зубною пастою з напису «ЩОЙНО ОДРУЖЕНІ» та обвішаному бляшанками, накреслено на вітровому склі: «Вищрблені вистпи кулчків».

Машина, виставлена на торг просто зараз, побита й пом'ята, — на приборній панелі ви все ще знайдете кірку засохлої крові з прилиплим до неї волоссям.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Лялька немовляти й кріселко були, ясна річ, прикручені. Більшість команд весь час використовували ту саму просвердлену дірку й ті самі болти — щотижня, міняючи дитяче сидіння на кухоль кави або на валізку для ланчу. Інші команди, в міру того як їхні машини вкривалися вм'ятинами та подряпинами й ставали дедалі менш привабливими як ціль, — ці команди починали розвивати основну тему. Замість кухля для кави вони могли прикрутити собі на дах еспресо-автомат і тацю з кавовими чашечками та блюдцями. Кошик французьких булочок з шоколадом. Тонку срібну вазочку з єдиною червоною трояндою, що тремтить у стрімкому потоці повітря.

Шот Даньон: Аукціоніст монотонно торохтить: «...сімдесят п'ять, сімдесят п'ять, хто дасть вісімдесят. Хто запропонує ціну вісімдесят доларів? Здається, я чув вісімдесят?..»

Рент і Ехо все ще нишпорять по майданчику, зазираючи під капоти. Ехо показує на покорчені, заіржавілі мінівени, все ще розцяцьковані клаптями крепованого паперу й написаними гуашшю словами: «Вперед, командо! Тигри, вперед!» Сидіння й підлога всіяні снеками й фаст-фудними обгортками, залишеними тут, коли команда забралася з авта тієї Ночі Футбольної Матусі.

Ехо відчиняє водійські дверцята купе, на даху якого все ще прив'язана вицвіла штучна різдвяна ялинка. Одним пальцем вона тицяє в кнопку на стерео, але нічого не відбувається. Вона тицяє ще раз, сильніше, і звідти вискакує диск. «Моя улюблена збірка для гонок», — каже вона й крутить диском у Рента перед очима. Ехо каже: «Думала, я вже ніколи її не почую».

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сімза: З наближенням Дня подяки простенька забута на даху чашка з кавою виростала в індичку з пап'є-маше, пофарбовану та залаковану до лискучо-брунатного стану. У тонконогі келихи, що розхлюпували червоне вино. У сільнички та перечниці. Й у високі білі свічки в латунних свічниках, з яскравими язичками полум'я на батарейках. Експозиція таких масштабів, як правило, значила, що це остання гонка, яку команда проводить у цьому конкретному автомобілі. Встановлення тарелів із бататами й зеленими бобами вимагало просвердлювання десятків дірок крізь дах і стелю.

Для цих пишних автопроводів, які називали «Похороном» або «Останнім забігом», команди приїжджали на маршрут або поле не пізніше ніж за годину до вікна. Поки офіційно не почнуться гонки, ці машини дефілюють у своїх прикрасах та хизуються ними, влаштовуючи грандіозне прощання, перш ніж нічний заїзд викине їх на звалище.

Шот Даньюн: Художник-записувач усередині мене все ще шукає миттєвостей, гідних виведення. Я все тягнусь назад і торкаюсь порта, готовий клацнути ви-

микачем. Можливо, вивести цікавий момент з побаченого на власні очі. Те, який вигляд має поїдена іржею машина. Або те, як Рент усміхається до Ехо, коли тільки краєчок її дупи виглядає з-під напіврозкритого капота, а її голос, приглушений мастилом та листовим залізом, каже: «Ця поворотна затулка зовсім *зайобана*».

За кілька тарадайок від нас понівечений хардтоп сидить у багнюці по самі ободи. На кришці багажника яскраво-рожевою фарбою, іскристо-рожевим лаком для нігтів навкіс написано: «Вишнева Бомбочка III». Поруч із цією руїною стоїть Тіна Щосьтам.

Коли Тініні пальці стискаються в кулаки й вона, люто місячи грязюку, починає просуватися в напрямку задниці Ехо, я врубаю свій порт, щоб вивести цю криваву бійню.

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Як я вже згадував, в плані чистої видовищності ніщо не може змагатися з Ялинковими Ночами. На ці рідкісні перегони всі машини, як старі, так і нові, приїжджають якнайраніше, щоб похизуватись. Спочатку задумувалося прив'язувати вічнозелену різдвяну ялинку до даху автомобіля, ніби ви — щаслива родина, що везе деревце додому від риночку на перехресті чи просто з лісу. Але, як і у випадку з самотньою кавовою чашкою, що розрослася в цілу учту, нехитрої зеленої сосенки невдовзі стало недостатньо.

Команди використовували штучні ялинки, звісно ж прив'язані до даху вздовж; обрубок стовбура зазвичай стирчав над капотом, а мотузки надійно притягували деревце до бамперів. Розпочавши з оригінальної Ялин-

кової Ночі, команди стали обвішувати гілки сріблястою мішурою. Вони прикручували яскраві зірки до верхівки, що звисала, підстрибуючи, над багажником. Люди приклеювали чи прив'язували дротом сьйливі прикраси поміж гілочками. Не пізніше ніж за дві години до вікна Ялинкової Ночі гравці виїжджають на парад; згори на їхніх машинах сяють вогниками їхні ялинки, й дроти тягнуться через вікно до підкурювача або електропроводки. Різдвяні гімни гримлять із кожної стереосистеми. У ту мить, коли починається вікно, всі ці різдвяні вогні хутко згасають. Машини з параду затихають. Команди кидаються врозтіч, і починається справжнє полювання.

Шот Даньон: Аукціоніст каже: «...сорок доларів. Чи дадуть мені сорок доларів? Та годі, народ, дорожче коштує налити повний бак. Чи дадуть мені тридцять?..»

Ехо все ще стоїть нахилена — її руки по лікті в двигуні, лице притиснуте впритул до поворотної затулки, коли Тіна підходить і зупиняється позаду неї зі словами: «Гей, лярво!»

Рент спирається обома ліктями на переднє крило, зазираючи до Ехо під кришку капота.

Аукціоніст каже: «...Мені почулося двадцять п'ять? Двадцять п'ять доларів?..»

І Тіна каже: «Чуєш, припини заявляти на мене брехливі фоли». Тіна каже, звертаючись до задниці Ехо: «Якщо ти витуриш мене з гри, я почну дзвонити з цим брехливим лайном на тебе».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: З погаслими різдвяними вогнями «ялинкові машини» здають-

ся чорними, кудлатими, колючими... монстрами. Ніжне подзенькування скляних та кришталевих підвісок, що гойдаються на гіллі, — легенький натяк. Команда може проїхати повз будь-який живопліт або кущ і побачити, як він спалахнув сотнями барв у їхньому дзеркалі заднього виду. Виск шин — і вся ця купа сяйливих вогнів та кольорів протирається боком об їхнє авто й знову зникає без сліду серед ночі.

Шот Даньон: Аукціоніст каже: «...Двадцять доларів? Можемо ми розпочати торг із двадцяти?..»

І з глибин моторного відсіку, так само притискаючи обличчя до протипожежної перебірки, Ехо каже: «Відвали. Я навіть не знаю твого поточного номера». Усе ще не показуючи Тіні нічого, крім дупи, Ехо каже: «Як я можу заявляти на тебе фоли, якщо я не знаю твого номера?»

Аукціоніст каже: «Двадцять! У нас є двадцять. Хто хоче підняти до двадцяти п'яти?..»

Рент спостерігає за Ехо, так само спершись на лікті, так само притулившись до крила. Я — я все ще спостерігаю, виводжу, щоб мати змогу ще раз програти це вдома.

Тіна каже: «Гей, денне чмо!..» Вона каже до Рента, тепер гучніше: «Ти, з чорними зубами! Дейтаймере!»

Рент підводить очі. Рукава його сорочки закасані, й видно шрами на передпліччях.

І Тіна каже: «Твоя подружка розповіла, чим вона заробляє? На чому вона робить бабки, які витрачає потім на колеса?»

Рент нічого не каже. Просто за звичкою я спльовую. Знов спльовую. Ехо витягає одну руку з моторного від-

сіку, лікоть згинається, на світ Божий з'являється долоня. Долоня запихає розсувний гайковий ключ до задньої кишені штанів.

І до задниці Ехо, до ключа, що визирає з кишені, Тіна Щосьтам каже: «Твоя подружка, яка тобі так подобається, вона трахається за гроші». Тіна складає руки на грудях, відхиляється назад і кричить: «Твоя люба подружка — паскудна хвойда!»

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Наступного дня після Ялинкової Ночі вулиці палахкотять. Вони сяють. Золоті й сріблясті стрічки сухозлітки зблискують і тремтять на вітру. Потовчені скляні іграшки хрустять під мимоїжджими шинами.

Шот Даньон: Аукціоніст каже: «Маємо двадцять три. Є пропозиція двадцять три долари. Двадцять три — раз...»

Ехо відступає назад і повертається, щоби поглянути на Тіну.

І Рент каже: «Це правда?»

Аукціоніст каже: «...двадцять три — два...»

Ехо викручує собі шию в один бік, у другий, поки не хруснуть хребці, а тоді каже: «Що правда?»

Рент каже: «Те, що вона сказала...» Він каже: «Ти справді моя подружка?»

І аукціоніст каже: «Продано!»

21 — Ехо

Канада Мерсер (☉розробник програмного забезпечення): Ми з дружиною найняли Ехо Лоуренс після одного обіду з друзями. Знайома пара, Тайсо́ни-Ні́лси, саме народили свого первістка, і потреби немовляти постійно переривали застілля. Після того як матуся укотре вийшла, щоби приділити малюкові увагу, татко сказав: «Я тішуся, що ми поекспериментували з сексом утрюх до того, як завели дитину». З немовлям у домі, сказав він, у них би ніколи не знайшлося досить часу та усамітнення, щоб випробувати зв'язування, вібратори та перевдягання в поліційну форму. Але тепер усе це для них — пройдений етап, і тому вони анітрохи не шкодують про появу маленького. Вони мали дуже щасливий вигляд.

Вийшовши з того обіду, ми з Сарою раптом відчули, що в нас дуже мало часу. Уже міркуємо про народження власних дітей, а ще не пробували навіть анального сексу. Ніколи й не обговорювали секс утрюх. За кілька днів ми зателефонували Тайсонам-Нілсам і запитали, як вони зустріли жінку, що погодилася на секс із сімейною парою. Вони знали одну дівчину, яка працювала виключно з па-

рами нашого віку. Дівчину-найттаймера, яка радо відвідає наше помешкання після комендантського сигналу.

Ехо Лоуренс (☞ *руйнувальниця*): Забудь про це. Поліція так і не знайшла того уйобка, що випилявся в мою родину. Останнє, що я пам'ятаю про батьків, — ми їхали. Ми завжди їхали. Мама завжди була за кермом сірої машини, яку їй видали на роботі, такої побитої зусібч, що вона скидалась на шматок станіолу, який спершу зібгали, а потім спробували знову розкатати narівно. Мама була інженером комунікацій і тому завжди читала мені лекції про продуктивність у робочому режимі: про продуктивність рівня E в порівнянні з рівнем K. Вона зупинялася посеред естакади — так, що ми могли поглядати на шосе під нами й на потік автомобілів, що проїжджали вниз, і влаштовувала мені бліц-іспит про щогодинний об'єм і про чинник години пік у розрахунку дорожнього потоку.

Я спала на задньому сидінні цього сірого авта, коли хтось упилявся в нас лоб у лоб.

Сара Мерсер (☉ *керівник відділу маркетингу*): Коли вона приїхала, ми побачили молоду жінку з — як я назвала б це — сухорукістю. Один її лікоть був викривлений, вигнутий трішки, і ця рука здавалася паралізованою. Пальці згорнулися всередину долоні, й вона ніколи не користалась ними, щоб що-небудь схопити чи підняти. Нога з того самого боку була трохи коротшою за іншу, й вона, схоже, за кожним кроком закидала її аж від самого стегна і зайшла до нашої вітальні, відчутно накульгуючи.

Вона була б дуже гарненькою, якби не парез чи то параліч, який, схоже, залишив усю ліву частину її обличчя млявою та нерухомою. Бідолашка, вона доходила майже до кінця речення та зупинялася з широко розкритим ротом, вочевидь намагаючись видушити з себе потрібне слово. Це були справжні тортури, таких жахливих зусиль коштувало не перепиняти й не закінчувати кожну думку за неї. Після келиха мерло вона розповіла, що всі ці ганджі походять від однієї травми мозку, якої завдала їй мати, ударивши по голові.

Ехо Лоуренс: Так і є. Я кажу так людям. Моя мама вдарила мене. Так само й тато, але зовсім не таким чином, яким я дозволяю це їм уявити. Насправді формально — це я їх ударила. При імпульсі від зіткнення я кулею вилетіла з заднього сидіння й ударила обох їх у потилицю. Офіцер на місці подій так і не вніс цього до протоколу, але я їм обом зламала шию. Я з такою силою вдарилася своєю головою об таткову, що права скронева доля мозку сплющилася. Ця крихітна ручка, яка в мене зараз є, — це та сама рука, що була в мене у вісім років. Нога трішки виросла. Афазія, коли я видушую з себе слова, — це невеличке крутіїство: я вдаю, ніби останнє слово в реченні майже душить мене... і я замовкаю... намертво. Ніби я ніяк не можу видушити з себе потрібне... слово. Ця напруга змушує людей справді мене слухати.

Машиною, яка в нас врзалася, був інший сірий седан, що належав дорожньому управлінню округу, такий

самий, як той, за кермом якого була моя мама. Побитий і пом'ятий зусібч. Лобове зіткнення, а вони так і не змогли знайти того водія. Звучить... зараз, доберу слово... підозріло.

Сара Мерсер: Дівчинка виросла сиротою, зустрічалася з кожним, хто пропонував. Один з кавалерів потяг її до приватного свінгерського клубу, де люди займаються *цим* один в одного на очах. Він переконав її здійснити коїтус просто в центрі клубу. Ввійшов у неї ззаду. Вона — перша жінка серед прибулих того вечора, тому вони привертають багато зайвої уваги. Щоб витерпіти це, вона міцно заплющує очі. Весь час хлопець тримає її паралізовану руку й нашіптує на вухо: «Meine kleine hure...»¹.

У глибині душі вона втішається всією цією увагою, десятками незнайомих чоловіків, змушених на неї дивитися. Коли випробування вже позаду, вона виявляє, що її шкіра заллята більше ніж просто потом. Вона страшенно радіє, що не стала знімати туфлі, бо стоїть у невеличкій калюжі. Сперма всіх цих людей стікає з неї. Як би химерно це не звучало, але той вечір явно зробив дива з її самооцінкою.

До того вона навіть не знала, що той її залицяльник говорить німецькою.

Канада Мерсер: Постало питання венеричних захворювань, і вона наполягала, що тут нема ніякої проблеми.

¹ «Моя маленька шлюшко» (нім.).

Ця Лоуренс, вона пояснила, що робітники сексуальної сфери завжди практикують оральний секс як частину прелюдії. Вона сказала, що справжня мета цього — як годиться протестувати клієнта на хвороби. Сифіліс, сказала вона, смакує як курка з карі. Гепатит — як телятина з каперсами. Гонорея — як чипси, ароматизовані сметаною та цибулею. ВІА — як попкорн із маслом. Вона подивилася на мою дружину й сказала: «Дайте мені лизнути вашу кицьку, і я скажу вам, чи схильні ви до кондилом і чи не загрожує вам прогресуючий рак шийки матки». Більшість різновидів раку, сказала вона, смакують схоже на соус тартар.

Ехо Лоуренс: Уже дорослою я помітила, що від їзди в автобусі мої долоні пітніють. Коли я їхала в таксі, то ледве могла вдихнути. За кермом серце гупало в мене у вухах, а зір ставав чорно-білим. Я була *от настільки* від зомління. Я була певна, що хтось має в'їхати в мою машину. На несвідомому рівні мої спогади про те зіткнення тримали наді мною контроль. Це зайшло так далеко, що я не могла перейти вулицю, боячись, що якийсь водій поїде на червоне світло.

Мій світ продовжував руйнуватися, стаючи дедалі меншим і меншим.

Сара Мерсер: Канада вам розкаже. У нас сиділа приємна, мила кульгава дівчина, яка принесла з собою чорний шкіряний наплічник і поклала його на столі у вітальні.

У певну мить вона відставила келих із мерло й підійшла до наплічника, розкрила блискавку й стала витягати ці... штуки. Довгі, товсті штуки з рожевої гуми, настільки зношені в деяких місцях, що було страшно, як би вони не зламалися навпіл просто всередині тебе. Рожева гума, заляпана та заплямована. Брунатні плями, які, можливо, були старою кров'ю. Чорний наліт там, де підтікали батарейки. Штуки, про призначення яких я нічого не могла сказати. Наручники та пов'язки на очі. Клістир із носиком, що аж ніяк не був дуже чистим. Гумові рукавички. Якись жахливі підпружинені штуки, що скидалися на товсті електрокабелі, вона назвала їх «затискачі для цицьок».

Усі ці жахи дівчина викладає на мій полірований обідній стіл «Дрексел Херітідж», там само, де ми ставимо індичку на День подяки. І розширювальне дзеркало, о господи, таке старе, аж із тріщинами в прозорій пластмасі. Я пам'ятаю, як вона каже: «Ви можете робити будь-що з цього зі мною...»

Ехо Лоуренс: Мій виступ — там, де я кажу про визначення у людей гепатиту й хвороб статевих органів на смак, — я розповідала це задовго до того, як зустріла Рента Кейсі. Той факт, що він може насправді зробити цей трюк, був повністю, цілковито, нів'їбенно неймовірним. Одного разу він лизнув мою пизду й сказав, щоб я зовсім покинула їсти яйця. За смаком моєї кицьки він визначив, що в мене зависокий холестерин. Пізніше прийшов мій аналіз крові — Рент, виявляється, влучив у десятку.

Канада Мерсер: Ця дівчина, Ехо, вона витягла товсту білу свічку та запалила її, сказавши нам почекаати, поки віск розплавиться, щоб ми могли лити його їй на голі груди. Вона загасила сірника й сказала нам: «Я не хочу, щоб ви мучили мене, бо вам мене *шкода*. Я хочу, щоби ви справді *насолоджувалися*, мучачи мене». Вона сказала: «Я хочу цього вечора бути майже *вами*».

Ця юна особа сказала, що терпіти не може того, що вона називає «*жалісливе* садо-мазо».

Ехо Лоуренс: Прикиньте. На думку мені спала ідеальна терапія: якби я змогла зіграти зіткнення й вижити в ньому, то, можливо, я почала би позбуватися свого страху. Якби я могла просто стукнути свою машину об іншу, спричинивши дрібну аварію. Згодом я б зрозуміла, що фатальні аварії трапляються так рідко, що про них немає смислу й хвилюватись. Отож я почала переслідувати інших водіїв, вишукуючи ідеальну жертву для удару. Бездоганна аварія. Одна-єдина бездоганна, контрольована аварія.

Певна машина могла мати чудовий вигляд, але коли я наближалася, то бачила дитяче крісельце на задньому сидінні. Або водій був настільки молодим, що було ясно — аварія знищить його страховку. Або ж я слідувала за кимось, поки не пересвідчувалася, що в них дуже низькооплачувана робота й останнє, що треба цим людям, — вивихнута шия.

Та хай там як, зміна ролей допомогла моїм нервам. Замість того щоб чекати смерті від якогось іншого лег-

коважного водія, я стала хижакom. Мисливцем. Цілу ніч я вистежувала. Ви навіть не уявляєте, у скількох людей я висіла на хвості, роздумуючи, чи не стукнути мені їхню тачку.

Канада Мерсер: Ні, ми ніколи так і не зайнялися сексом утрюх. Дівчина навіть не скинула своєї куртки. За тиждень я повернувся додому й застав Сару на кухні, вона пила з дівчиною чай. Ми заплатили їй дві сотні доларів готівкою — за одну годину чаювання. Сара весь час розповідала їй, яка вона гарненька. За тиждень по тому я прийшов додому, коли Сара мила дівчині волосся в кухонній раковині. Сара зробила їй перманентну завивку з висвітленими пасмами й заплатила по дві сотні доларів за кожну з трюх годин, які це зайняло.

Якби Сарі вдалось підняти її самооцінку, ми сподіваємося, дівчина могла б знайти собі іншу роботу. За розмовами з нею, за постійним розхвалюванням ми й думати забули про наші плани завести дитину. Дівчина коштує нам так дорого й забирає в нас стільки вільного часу, що я б і собаку собі не дозволив купити. І до сьогодні ми бачимось з нею щотижня. І я впевнений, що в нас намітився деякий прогрес.

Ехо Лоуренс: Моєю ідеальною аварією виявився якийсь тип з мертвим оленем, прив'язаним до даху машини. Якийсь йобаний убивця Бембів, чувак у камуфляжній куртці та шапці-вушанці. Він вів бридкий чотиридверний

седан із мертвим оленем, примотаним поздовж, — голова відкинулась на вітрове скло.

У місті дохлий олень — не така штука, яку легко спустити з ока, тому я тримаю дистанцію та їду за ним назирці крізь околиці, вичікуючи свій час, вибираючи найкращу точку, де б обдерти його душолюбну задницю. Де-небудь, де аварія не заблокує рух та не загрожуватиме перехожим.

Прикиньте. Я полюю на нього так само, як він пантував бідолашну чотириногу істоту. Чекаю свого найліпшого пострілу.

Я про те, що я справді в захваті від цього. Я така охуєно збуджена. Я прослизав на жовте світло, залишаючи між нами чималу купу машин. Я пригальмовую та відступаю, коли він повертає, а потім їду слідом у той самий поворот. Я даю іншим машинам прослизати між нами, щоб він не помітив, як довго я стирчу в його дзеркалі заднього виду.

В одному місці я упустила вилупка. Загорівся червоний, але він проскочив і на наступному розі повернув праворуч. Усі ці місяці вистежування — і моя ідеальна аварія вислизнула. Загорівся зелений, я рвонула з місця в надії знайти його, повернула в той самий поворот, але його не було. Через весь наступний квартал я їду, роззираючись на кожному перехресті, сподіваючись, що десь промайне оленьчий труп, цей бідолашний, сумний забитий олень, але нічого, просто ні хуя. Нікогісінько. Мій годинник відлічує хвилини до ранкового сигналу, й остання річ у світі, яка мені потрібна, — це йобаний чек

на п'ять сотень баксів за те, що мене впіймали на вулиці при світлі дня.

Сара Мерсер: Ми подзвонили Тайсонам-Нілсам, і вони зізналися, що теж не займалися з цією дівчиною сексом. Власне, вони кінець кінцем вирішили завести дитину саме через те, що простий підрахунок показав — це дешевше, ніж зустрітися з Ехо щотижня.

Ехо Лоуренс: Слухай сюди. Я їхала додому, радіючи принаймні тому, що не отримаю штрафного комендантського квитка й не доведеться зіткнутися ніс до носа з якимось селюкуватим мисливцем над розтровоною боковиною його авта, — коли це побачила мертвого оленя. Машина з'їхала з вулиці й гуде вхолосту на проїзній доріжці якогось фаст-фуду. Вікно водія опущене, й бородате обличчя гаркає щось у спікерфон для замовлень. У флуоресцентному світлі ліхтарів тачка здається поплямленою іржею. Фарба на ній обідрана. Більша частина машини жовта, наче сцяки, але двері водія небесно-блакитні. Кришка багажника бежева. Я з'їжджаю на узбіччя й чекаю.

Рука подає білий пакунок крізь віконце, водій віддає руці кілька купюр. Ще мить, і засцяно-жовта машина потихеньку котить по тротуару, в'їжджаючи в потік. Перш ніж він знову щезне, я вже сідаю в нього на хвості. Я затягну ремінь безпеки тугіше довкруг своїх стегон. За мить до того, як мій передній бампер стукне його бік, я глибоко вдихаю. Я заплашую очі й тисну педаль газу.

І знову, блядь, ні хуя. Тачка зривається вперед, пролітаючи між інших машин так стрімко, що мертвий оленьчий зад метляє туди-сюди хвостом у мене перед очима.

Переслідуючи його, я забуваю про свої негодящі рюку та ногу. Я забуваю, що половина мого обличчя не вміє всміхатись. Переслідуючи його, я не сирота й не дівчина. Я не найттаймер з убогою квартиркою. Оленьчий зад вихляє крізь потік машин, і це все, що я бачу.

Попереду спалахує червоний. Засцяно-жовта тачка, її стоп-сигнали теж спалахують червоним, коли вона пригальмовує, щоби повернути праворуч. На одну мить олень щезає, поки я сама не завертаю за ріг. І тут, на тихій бічній вуличці без поліції та перехожих, я заплющую очі й... тарак!

Цей звук, цей звук досі лунає в моїй голові. Це намертво замерзлий час. Хотілося б тільки, щоб я вивела тоді цю гонитву й атаку, але я й так ніколи її не забуду.

Мій ніс зарився так глибоко в його багажник, що мертвий олень відв'язався. Мотузка порвалася, й олень розвалився. Десь біля живота тулуб розірвався надвоє. І всередині, замість крові та тельбухів, олень — білий. Абсолютно білий.

Водій розчахує двері й вилазить назовні, такий бородатий. Його стебнована камуфляжна куртка величезна. Вуха шапки підстрибують з кожним його кроком у моєму напрямку.

Я кажу: «Твій блядський олень...» Я кажу: «Він несправжній».

І чувак каже: «Ну ясна річ, він несправжній».

Я кажу: «Це... пінопласт?»

Олень виявляється мішенню для стрільби з лука — в натуральну величину.

І мисливець, він каже: «Де в біса твій прапорець?» Обійшовши мою тачку ззаду, він дивиться на мій номерний знак і каже: «Можеш мені повірити, я заявлю на тебе фоли... без прапорця... зіткнення з величезним перевищенням... численні фоли».

Сара Мерсер: Ми так і не наважилися поекспериментувати зі зв'язуванням та поліційною формою. На Різдво ми спитали в Ехо, що б вона хотіла отримати від Санти, і вона сказала нам: «Ділдо для фістинга». Натомість ми скинулися з Тайсонами-Нілсами та кількома іншими парами й купили їй машину. Було схоже, що вона жахливий водій.

Ехо Лоуренс: Ці йобані висвітлені пасми — дочекатися не могла, поки вони відростуть.

Сара Мерсер: Аж до сьогодні мене з душі верне від будь-чого з соусом тартар.

22 — Історія

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Щодо мене особисто, то причина моєї участі в Руйнувальних Ночах дуже проста: я вважаю своє життя дуже цінним. Я обожнюю своїх друзів та сім'ю. Я дорожу своїм хорошим самопочуттям та міриадами чудових здатностей моїх немолодих, але все ще здорових тіла й розуму.

Я вважаю себе напрочуд наділеним добрим везінням, але ж випадковості трапляються. У нашій країні щорічно вбивають десь 16 000 людей. За той самий період близько 43 000 гине в автомобільних аваріях.

Щоразу, коли я за кермом, у мене можуть відібрати все, чим я дорожу. Вкрасти в одну мить без належної правової процедури. Коли знаходишся в автомобілі, смерть кожні декілька секунд пролітає від тебе на відстані пальця. Щоразу, коли чиясь авто проїжджає повз моє по зустрічній смузі, я можу зазнати тортур жорстокіших і болючіших, ніж ті, до яких можуть опуститися всі диктатори світу. Можливо, той, інший водій за все життя не їв нічого, крім гамбургерів, — і, поки його машина наближається до моєї швидкісною трасою, не витримує його засмічене серце.

Засліплений болем, він хапається за свої неосяжні груди. Його авто летить убік, вривається в моє й кидає в іншу машину, у бензовоз, в огорожу з самого краю урвища.

Попри весь мій життєвий шлях, повний знежирених десертів та вечірніх пробіжок підтюпцем, назло всій моїй обачливій стриманості та самодисципліні — я замурований і запханий у мушлю з криці й алюмінію. Моє тіло в незліченній кількості місць понівечене друзками битого скла. Моя низькохолестерінова кров струменить, щоб покинути мене гарячими пульсуючими потічками.

Попри всю мою обережність, жертва серцевого нападу і я будемо однаковісінько мертві.

Випадковості трапляються.

Ехо Лоуренс прийшла до Руйнувальних Ночей, щоб розв'язати проблеми своєї особистої історії. Містер Даньон — щоб пережити справжню подію, після того як усе життя співпереживав записаним пригодам інших людей. І я би припустив, що Рент Кейсі просто насолоджується перебуванням у товаристві інших людських істот. Я прийшов до Руйнувальних Ночей, бо випадковості трапляються. Люди, яких ти любиш, помруть. Ніщо з того, чим ти дорожиш, не вічне. І мені треба прийняти й осягнути цей факт.

Айрін Кейсі (☀Рентова мати): Пригадую той час, коли ми отримали від Бастера листа. У той самий конверт була покладена фотокартка, на якій він цілує якогось див-

ного хлопця. Я не знала, що про це й думати. На одному фото Бастер був наряджений у сорочку й метелика — на весіллі в товариша, — тому Честер сказав, що в нас усе ще є надія. Бадді написав нам, що працює винищувачем шкідників і має свою квартиру. Написав про візит до дантиста. У дівчини, з якою він познайомився, він бере уроки йоги. Дівчина, дякувати Господу.

Ми написали у відповідь, що Кеммі Елліот запитувала про нього в церкві на службі. Вона щойно закінчила останній курс уколів проти сказу. На випадок, якщо вони з друзями недоїдають, я послала йому пакунок з вершковою помадкою. Того сорту, який він найбільше любить. З купою колотих волоських горіхів та канцелярських кнопок.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): До початку дії «Акту про системну експлуатацію комунікацій і сполучень особами та транспортом» — акту СЕКСОТ, як називають його в народі, — коли інженери-транспортники намагалися змусити систему пропускати більше автомобілів, їхнім найпершим методом було дослідити, як саме переривається дорожній потік. Що це була за ланцюгова реакція, яка почалася з бокового зіткнення й створила затори до самого обрїю в усіх напрямках? Більшості з цього ви просто вірите на слово. Ніякі вільні для доступу документи не підтверджують чогось аж настільки конфіденційного. Не існує ніякої офіційної

інформації про наймані «машини-підрядники». На папері уряд називає цей проект «Конструювання випадкових інцидентів».

Айрін Кейсі: Деякі інші знімки, які прислав Бадді, — на них були його нові найкращі друзі. На одному фото була дівчина, яка здавалася геть нездоровою. Одна її рука була, хай Господь милує, ніби сухенька лапка богомола. Зовсім малюпусіньке рученя, долоня підібрана до грудей. Крихітні пальчики тримали один кінець рожевої бейсбольної бити, такої довгої, що її верх лежав у дівчини на плечі. Вона сиділа по-турецьки на килимі та, схоже, терла бейсбольну биту квадратним клаптем наждачки. На інших знімках дівчина втирала в свою рожеву биту крем для взуття. На моєму килимі вона б такої брудної роботи не робила, це вже точно.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): «Конструювання випадкових інцидентів» полягало в тому, що інженери-транспортники брали старі, ніяк не позначені автопаркові машини й навмисно стикалися одне з одним на перевантажених магістралях протягом години пік з метою дослідити ефект. Проект одним пострілом убив двох зайців: по-перше, застарілі чотиридверні седани відправлялись на звалище, прислужившись людству, по-друге, дорожні інженери накопичували відеосвідчення того, як водії поводяться при аварії, що сталася в їхній безпосередній присутності.

Ніхто з інженерів не входив у зіткнення на швидкості, достатній для того, щоб поранити колегу, і найстрашнішими результатами цих пригод були подряпини на фарбі та вм'ятини в залізі. Утім, на відео можна було бачити, як рух стрімко вповільнювався до стану вуайеристського плазування. Загальновідомий та докучливий «ефект зіваки».

Браннан Бенворт, доктор стоматології («дантист»): Згідно з нашими записами, Бастер Кейсі здійснив єдиний візит до нашого кабінету. Одна з наших стоматологів-гігієністів і досі ще розповідає про його зуби. Найжахливіші плями, які вона будь-коли бачила. Містера Кейсі спрямував до нас наш давній клієнт, улюбленець усього персоналу, молодий чоловік на ім'я Карл Ваксман.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Суспільно активні «цікаві Варвари», чудики зі слабкими нервами, скаржаться на звіти про дорожній рух на АВТО-Радіо. На передачу «Небозі в дорозі». Цей голос, що промовляє слоган: «Ми знаємо, чого ви витріщаєтесь!» Звичайна річ, за цим радіошоу стоїть транспортне управління. Транспортним інженерам просто треба знати, чи будуть водії так само витягати шиї, якщо вже й так знатимуть, що побачать. Якби радіоведучий розповідав їм усі найпохмуріші деталі, чи ще утворювалися б затори?

Транспортне відомство моніторить частоти парамедиків, щоб передати диктору на АВТО-Радіо всі криваві

факти. Більша частина широкої аудиторії обожнює цю передачу. Люди аж мліють від дорожньо-транспортних пригод. Швидкий погляд чи гарне, довге витріщання.

Ехо Лоуренс («руйнувальниця»): Так, я хотіла, щоб Рент робив вправи йоги перед Руйнувальними Ночами. Це б нікому не завадило — просто щоб стати гнучкішим й уникнути травм. Йога й розтяжки. Я показала йому «позу собаки, що дивиться вниз» і «позу кролика». Ми саме працювали над «позою лучника», коли він запитав мене про погромника, з яким водиться Тіна Щосьтам, її хлопця, Карла Ваксмана. Рент був просто в захваті від зубів цього гівнюка.

Тіна Щосьтам («руйнувальниця»): А мені начхати, що там каже поліція. Вакс того селяка не вбивав.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Задовго до сучасних Руйнувальних Ночей транспортні інженери врізалися один в одного. Їх видно на відео: по чотири пришелепуватих на кожну сіру машину, один з них за кермом. Один провадить запис на камеру. Двоє інженерів на варті — визирають інші сірі машини з подряпинами та вм'ятинами. Усі тачки — однакова державна власність: чотири циліндри, коробка-автомат, триточкові ремені безпеки та великий напис: «НЕ КУРИТИ», приклепаний до приборної панелі.

Хлопцям у машинах з автопарку подобалося полювати один на одного. Ці сірі автопаркові седани було так

легко знаходити, особливо по закінченні банківського дня!¹ З повним страхуванням здоров'я, за кермом не своєї тачки, з цілковитим дозволом та заохоченням трощити, ще й отримуючи понаднормові на додачу, — команди інфраструктурників дорожили своєю роботою.

Джаррелл Мур (*«приватний детектив»*): Наша фірма змогла визначити тільки одного ймовірного кандидата, який відповідав непевному опису, що його наш клієнт дав своєму біологічному батькові. Особу на ім'я Чарльз Кейсі. Це добра новина. Цей Чарльз Кейсі, відомий як «Чарлі», добився статусу найттаймера та забезпечення житлом за вербувальною програмою СЕКСОТ. Він здійснював широкий спектр громадських робіт, будучи записаним у коледжі.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: «Конструювання інцидентів» було таким захопливим, що коли час, відведений для досліджень, скінчився й людські ресурси перерозподілили для вивчення автомобільного потоку та розрахунку періоду зміни сигналів світлофора, ці дорожні маніяки просто не могли скласти зброю. Навіть без отримання чеків, змушені бити свої власні машини, ці незвичайні інженери продовжували свої ігри. Звичайна річ, залучилися сторонні. Неважливо, наскільки дбайливо ти оберігаєш якусь таємницю, — випадковості трапляються.

¹ Тобто після 15:00.

Джаррелл Мур: Погана новина полягає в тому, що Чарльз Кейсі, якого ми знайшли, зник безвісти і вважається померлим вже майже шістнадцять років. Він був інженером дорожнього руху в місті й загинув при аварії під час роботи. Схоже, він виписав машину з окружного автопарку, а тоді послав її в лобове зіткнення з іншим автомобілем, за кермом якого була його колега. Жінка та її чоловік — обоє загинули. Донька подружжя, що спала на задньому сидінні, залишилася після аварії калікою.

Тіло Чарльза Кейсі не знайшли на місці подій. Родина, яку він вбив, їх звали Ларрі та Супрема Лоуренси.

Айрін Кейсі: На останньому знімку, який Бадді прислав додому, видно, що ця калічка, вона шліфує та полірує зовсім не бейсбольну бити. Цей товстезний рожевий дрючок, який вона тре наждачкою та металевою мочалкою і обплямлює кремом для взуття та використаними пакетиками чаю, він виглядає достоту як якась гігантська секс-іграшка. Отака дівчина, з цією кривою рукою, яка робить собі брудний величезний причандал... це вже занадто — бачити її в ролі мами твоїх онуків.

З польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Як би дивно це не звучало, але персонал «швидкої допомоги» продовжує передавати Тіні Щосьтам жаскі подробиці кожного інциденту в годину пік. В офіційних паперах будь-хто це заперечуватиме, але це так.

Усе це пов'язано. Постанова СЕКСОТ. Командні зіткнення. Ніч проти дня. «Небозі в дорозі». Сплачені

нами податки стали плацдармом для того, що з часом перетворилося на культуру Руйнувальних Ночей. Хлопці в машинах з автопарку, рекомендації, винесені їхнім дослідженням, розділили цю країну на день і ніч. І вони забезпечили нас денною радіопрограмою з найвищим рейтингом на цьому ринку.

Ехо Лоуренс: Так, їбать його, саме так. На могилі мого батька написано ім'я Лоуренс Лоуренс. І це зовсім не смішно. Але Ваксман убив Рента. Звісно, в нього були шикарні зуби, але він був втіленим злом.

Шот Даньон («руйнувальник»): Більше ніж злом.

23 — Кохання

Шот Даньон («руйнівальник»): Тієї миті, коли Рент прийшов до мене з питанням, у машині якої моделі найбільше задне сидіння, я зрозумів, куди він хилить. Я порадив йому купити машину з темною оббивкою.

Ехо Лоуренс («руйнівальниця»): Забудь про це. Коли ми вперше залишились наодинці, я спитала Рента, чого він *справді* від мене хоче. Чи планував він позустрічатися зі мною, а потім привезти мене додому як страхолюдну ломаку для побиття батьків? Може, роман із покрученою калікою був останнім актом підліткового протесту? Надійним способом розлютити своїх там, на фермі?

Чи, може, я була якоюсь еротичною фантазією? Може, це надто нудно — кохатися з нормальними дівчатами, в яких руки й ноги однакового розміру, а роти здатні повернути поцілунок? Може, трахнути мене — це одноразова мета в його грандіозному сексуальному «полюванні на сміття»¹?

¹ Гра, в якій учасники мають за обмежений проміжок часу знайти та зібрати певні предмети.

Чи, може, я просто була єдиною дівчиною, яку він знав у цьому великому страшному місті? Його наставником. Провідником до світу найтаймерів. Чи не був секс його способом утриматися зі мною, бо йому було надто лячно самому в цьому жаскому новому світі?

Сидячи на задньому сидінні того «Ельдорадо», я справді видала Ренту на повну. Ми припаркувалися біля якихось кущів, подалі від ліхтарів, але ж у місті ніколи не буває по-справжньому темно. Пригадую, Рент був у своєму синьому «комашиному комбінезоні» й смердів токсинами. Ні те ні друге не звучить надто романтично.

Шот Даньюн: Частиною моєї роботи — орендувати ідіотам ці срані піки — є співпереживати по кілька з них самому, щоби бути на короткій нозі з різними найменуваннями, які зараз в обігу. За тих кілька тижнів ми отримали від дистриб'юторів самі браковані транскрипти. Я співпереживаю пік із десертом, і випадає смакова доріжка. Замість товстого шмата шоколадного торта — повен рот липкої, жирної м'якоті. Він пахне шоколадом, але в роті стає просто якоюсь тягучою структурою. Прив'язаний до дому протягом комендантської години, я одного разу вирішив співпережити свій улюблений порнопік, і жодна вагіна не пахла. Проблема була не в транскриптах. Проблема була в моєму мозку.

Ехо Лоуренс: Сидячи в тому «Ельдорадо», Рент дивиться на мене, поки я не припиняю говорити. Він мов-

чить трохи, десь стільки, скільки міняються два кольори на світлофорі, а тоді каже: «Що ти їла вчора на сніданок?»

Жодна машина не проїжджає повз. Вулиця порожня. Рентові очі затоплені тінями. Його чорних зубів не видно.

Учора? У мене на кухні є заморожені вафлі, але коли я йду до «Обіду в Томмі», то замовляю рагу. Я кажу Рентові: «Пластівці». Я кажу: «Ні, стривай. Французький тост. Ні... тост із корицею».

Рентова рука повзе по сидінню, поки його пальці не торкаються моїх. Він підіймає мою руку до обличчя, торкається губами кісточок, він нюхає, заплющивши очі, й каже: «Неправда». Він каже: «Вчора ти їла суміш з вівсяними пластівцями, кленовим цукром та гарбузовим насінням, ванільним йогуртом і сушеною журавлиною...» І ясна річ, він потрапляє в десятку.

Шот Даньон: Більшість форсованих піків — повна фігня проти навіть найспокійнішої Руйнівальної Ночі, проведеної в машині з друзями, музикою та перекусами, завжди в легкій небезпеці. З секретною місією зустріти інших незнайомців. Справжніх людей. Подорож у нікуди.

Тим не менше, я форсував піки ще з пелюшок. Мої батьки проганяли через мій порт розвиваючі піки. Половину свого дитинства я провів підключений до піків-бейбісітерів. А що я художник-записувач, то неможливість під'єднатися робить мене сліпим живописцем чи глухим музикантом. Гірше за найгірше нічне жахіття.

Ехо Лоуренс: Рент підносить мою долоню до мене, кажучи: «Понюхай». І я нахиляюся, щоб не почути нічого, крім своєї шкіри, свого мила, пластикового запаху свого старого лаку для нігтів. Його інсектицидного смороду.

Моя голова нахилена до долоні, і Рент прихилиється ближче, зариває носа в моє волосся, торкаючи губами шию під вухом, він втягує повітря й каже: «Що було на вечерю дві ночі тому?»

Мої пальці все ще переплутані з його. Його дихання на моїй шиї. Відчуваючи його губи та гарячий кінчик його язика, притиснутий до жилки на моїй шиї, там, де б'ється серце, я кажу: «Індичка?» Кажу: «Лазанья?»

І Рентове тепле дихання, його шепіт у моє вухо — він каже: «Салат “Тако”. Біла цибуля, не жовта й не червона». Він каже: «Подрібнений качанний салат. Протерте курча».

Мої соски вже твердіють, я питаю: «Біле м'ясо чи червоне?»

Шот Даньон: Нежить може викривити сприйняття піка так само, як їжа ніколи не смакує правильно, коли хворієш. Певно, я підхопив застуду. За тиждень, без жодних шмарклів чи болю в горлі, я все ще не міг під'єднатися й нормально сприйняти пік. На той час я вже надумав собі мозкову пухлину.

Ехо Лоуренс: Цілуючи мої повіки, Рент прошепотів: «Тобі варто викинути ті троянди...»

Рент ніколи не був у мене вдома. Тоді він навіть не знав, де я живу. Я спитала: «Які троянди?»

«Вони були від твого хлопця?» — каже він.

Я попросила його сказати мені, якого вони кольору.

«Чи, може, від твоєї дівчини?» — каже він.

Я спитала, чи він шпигував за мною.

І Рент каже: «Рожеві». Усе ще цілуючи мене в лоба, нюхаючи та смакуючи мою шкіру, мої заплющені очі, мій ніс та щоки, він каже: «Дві дюжини. Сорт Ненсі Рейган, змішаний з гіпсофілою та білими малюпусінькими гвоздичками».

Це був подарунок, пояснюю я, від однієї пари середнього віку, на яку я інколи працюю.

Шот Даньон: Лікар з клініки телефонує мені за тиждень — власне, просто пані з клініки дзвонить мені й каже, що я маю прийти знов якомога швидше. Вона не повідомлятиме жодних деталей щодо мого аналізу крові. У них така блядська усмішечка в голосі, з якої одразу знаєш, що новини погані. Розрахунковий відділ просто потребує повної виплати, перш ніж ти склеїш ласти. Тому я йду, і лікар каже — це сказ. Йй-богу, сказ. Він робить мені першу з п'яти ін'єкцій. Він не може обіцяти, чи я коли-небудь зможу форсувати хоч один пік.

Просто з клініки, з таксофона в приймальні, я дзвоню Ехо й кажу їй ніколи, ніколи-ніколи не дозволяти Ренту торкатися своїм ротом її губ.

Ехо Лоуренс: Цілуючи мої губи, Рент оповідає, що голівка душу в моїй ванні зроблена з латуні, а не з хрому. З його запаху й смаку він визначає, що я сплю на подушках, набитих гусячим пером. У мене є свічка з кокосовим ароматом, яку я ніколи не запалювала.

Лью Террі (*«управитель нерухомості»*): Я відвідав помешкання містера Кейсі один-єдиний раз, зі стандартним повідомленням про візит до апартаментів за 24 години. Пройшла чутка, що він тримає домашніх тварин. З першого погляду я не побачив нічого. Матрац на підлозі. Телефонний апарат. Валіза. У вбиральні висів отой синій спецодяг, у якому всі його тільки й бачили. Чистий чи брудний, Кейсі пахнув як отрута.

Якщо хтось каже, що я там щось украв, то там, власне, нічого було брати.

Ехо Лоуренс: Я дозволила Ренту цілувати себе не тому, що він унюхав їжу, яку я їла. Я поцілувала його після того, як побачила, як ніжно він поводить ся з цим величезним страхітливим павучиськом. Коли ми сиділи там, на задньому сидінні «Ельдорадо», він розстебнув блискавку на кишені куртки й засунув туди руку. Він розтулив пальці, показуючи мені величезного жаского павука. Повільно перевертаючи долоню, він дивився, як павук переповзає знизу на тильну частину, видряпуючись по крупних венах.

Ми обоє дивимось на цього монстра, і я питаю: «Він отруйний?»

Лискучий, а не волохатий. Ніжки тоненькі, наче вісім агатово-чорних голок для підшкірних ін'єкцій — павук згинає усі вісім колінець, присідаючи, щоб торкнутися Рентової шкіри.

Павучисько виглядає таким же потворним, як я почувуюся.

І Рент каже: «Я називаю її Доріс».

Лью Террі: Під задньою стіною вбиральні я знаходжу банки, виставлені в рядок на підлозі. Різного розміру, з-під майонезу, пікулів, соусу для спагеті, з прозорого скла та з каламутного. На перший погляд вони видаються порожніми, але я одну відкриваю. Усередині нема нічого, але коли я вже збираюся закрутити банку, виявляється, що на зворотній стороні кришки сидить здоровезний чорний павук. Гігантські суглобисті потвори в усіх банках.

Неважливо, хто там що каже, я нічого не взяв. Ні грошей... — нічого.

Ехо Лоуренс: Від нашого дихання запітніли вікна, але, дивлячись на цього павука, ніхто з нас не міг видихнути. Тієї миті, коли Рент видихнув, павук укусив його. Рент утягнув повітря, і я втягнула, і він сказав: «Опусти своє вікно».

Я відчинила вікно.

Перекинувшись через мене, Рент виставив руку в нічне повітря. Струшуючи павука в кущі побіля дороги, він сказав: «На добраніч, Доррі».

Він був перехилений через мене, стегна притискалися до моїх колін, і я могла вже відчувати вплив отрути «чорної вдови».

Тодд Ратц (☀*торговець монетами*): Десь у той самий час, коли той малий Кейсі продавав мені свої монети, я познайомився з Лью Террі. Террі приніс мені кілька непоганих зразків. Наскільки я пам'ятаю, четвертак «Індіанська голова» 1910 року в дуже гарному стані. Четвертак «Голова Свободи» 1907 року, гідний грейду AU-50. Нічого надзвичайного, але я купив їх. Поки мене не допитала поліція, я навіть не знав, що Террі та Кейсі жили в одному будинку.

Ехо Лоуренс: Поки губи Рента рухаються по моєму горлу вниз, я пропоную йому визначити на запах, якими контрацептивами я користуюсь.

Поки його губи рухаються вниз по моїх грудях, Рент каже: «Ніякими. У тебе була менструація тридцять чотири... ні, тридцять шість годин тому».

Коли я сказала «по моєму горлу вниз», я мала на увазі зовнішній бік.

Тодд Ратц: Цей тип, Лью Террі, з нього враз видно, що він народився ночувальником. Блідий. Його лице та руки такі ж світлі, як при народженні. Завжди носить один і той самий маслянисто-брунатний плащ і брунатну в'язану шапку-панчоку, натягнуту низько на очі.

Ехо Лоуренс: «До речі, — каже Рент, — нащо б незайманій дівчині здалися контрацептиви?»

Тодд Рату: Однієї ночі в моїй крамниці цей типчик Террі запропонував мені «Голову Свободи» та «Індіанську голову» й сказав, що сподівається отримати за них півтори тисячі доларів.

Ехо Лоуренс: Звісно, я була незайманою. Із цим покрученим манюнім відросточком замість руки. У половині випадків я й сама цього не відчувала, але з одного кутика рота в мене текла слина. З паралізованого боку. З моєю роботою я створила йобане надомне виробництво максимальної непривабливості. Ви думаєте, я могла це так просто виправити? Клацнути пальцями й перетворитися з ярмаркової почвари на сексуальну кицьку?

Тодд Рату: Минав час, і той малий Кейсі з'являвся з дедалі гіршими та гіршими монетами. П'ятицентовики «Буфало». «Пшеничні пенні»¹. Нічого, вартого уваги. Його запаси явно сходили нанівець.

Ехо Лоуренс: Наступної ночі Рент надіслав мені дві дюжини червоних, їбать його, троянд. І ключі від «Галаксі 500».

Шот Даньюн: Ці срані уколи від сказу тривали цілу вічність. Усе ускладнювалося тим, що я постійно заражав

¹ Монета номіналом в 1 цент, що карбувалася в США з 1909 до 1958 року.

себе знову власною зубною щіткою. Під кінець мій порт був таким же дохлим, як і наростень на Рентовому карку. Більше ніж дохлим.

Лью Террі: Єдина інша деталь, яка запам'яталася мені в помешканні Кейсі: біля його ліжка я знайшов усі ці маленькі грудочки, приліплені до стіни. Круглі й темні, як жучки. М'які, наче маленькі кульки гашишу. Тільки вони смакували не так, як гашиш.

Ехо Лоуренс: Тієї першої ночі, яку ми провели наодинці в «Ельдорадо», все, про що я могла думати, було: «Дякувати Богу за ці шкіряні сидіння кольору “темне бургундське”».

24 — Вовкулаки II

Вівіка Броулі (☞ *танцівниця*): Бачите, яка на одній моїй нозі гладенька й біла шкіра — наче кусень мила? До нападу я мала гарні ноги. Бозна-скільки чоловіків мені це казали. Неважливо, була я роздягнена чи ні, варто було скинути туфлі, як дехто з клієнтів одразу розщедрювався на чайові.

Фібі Трюффо, д.ф. (☼ *епідеміолог*): У розпал Пелопоннеської війни в 431 році до н.е. Фулідід писав про пошесть, що поширилась на північ з Ефіопії, через Єгипет і Лівію. Мешканці Афін потерпали від лихоманок, чхання та жахливого кашлю. Їхні тіла палали червоним від ціанозу, поки тисячі страждальців не скидали з себе одяг, і нестерпна спрага не топила їх у глибокій прохолодній воді громадських криниць та водоймищ. Місто-держава було деморалізоване, його флот — послаблений. Таким чином кір знищив цивілізацію давніх греків.

У першому столітті до н.е. смертельно небезпечний різновид віспи вигнав гуннів з їхніх рідних земель у Монголії на захід, у напрямку Риму. Остаточним ворогом ве-

ликої армії Наполеона стала *Rickettsia prowazekii*, інакше відома як тиф.

Наші найвидатніші цивілізації завжди гинули під тиском епідемії.

Карло Тієнго (*«менеджер нічного клубу»*): Вів? Будьте певні, в ті часи всі танцюристи форсували який-небудь ефект, щоби залишатися під кайфом, принаймні поки вони виступають. Більшість наших танцюристів бавилися опіатними ефектами, які постачав клуб.

Не зовсім легально, майте на увазі, але просто у виконанні. Хтось ловить кайф — справжній, первинний кайф, — а тоді співпереживає якийсь епізод з конвеєра, припустімо якийсь транскрипт Малої Беккі. Виводить своє переживання, а потім ми беремо й проганяємо через цей транскрипт від'ємне рівняння, щоб відфільтрувати оригінальну Маленьку Беккі. Залишається чистий опіатний ефект. Радіокайф. Просто прихід, який ми можемо транслювати локально на сцену й закільцювати так, щоб ефект ніколи не припинявся. Танцівниця входить у кайфову освітлену пляму — і ніщо на світі її вже не цікавить.

Фібі Трюффо, д.ф.: У 1347 році англійці були нацією хліборобів, яка вирощувала й експортувала зерно. Того ж року італійські купці привезли до Генуї «чорну смерть», і до 1377-го року півтора мільйона англійців — третина всього населення — були мертві. Оскільки аграрні роботи суттєво скоротились, вся економіка переключилася з постачання зерна на розведення овець, — й англійська феодална система завалилась.

Вівіка Броулі: Берні працював охоронцем на вході. Це просто жах — те, що сталося. Вони шматували його на частини, так, вони це робили, поки не з'явилися копи.

Карло Тіенго: З клієнтами, зауважте, зовсім інша історія. Наш бізнес — продавати разове, первинне переживання. Якщо ми ловимо когось, хто записує чи виводить свої переживання в клубі, ми його виштовхуємо втришия, причому назавжди.

Щоб захистити нашу продукцію, ми зробили частиною політики закладу транслявання змішуючого ефекту. Вирубає всі активні порти. Вони виснуть. Якби ми так не вчинили, зараз тут сидів би повний перший ряд записувачів, які б виводили кожну танцівницю, щоб викласти її в мережу. Один-єдиний виведений «танець на колінах»¹ може зламати кар'єру якомусь нещасному дівчиську. Перший гівнюк платить за те, щоби побути з нею, зате кожен наступний може отримати це за так.

Фібі Трюффо, д.ф.: Під час Великої чуми в Лондоні в 1665 році кількість померлих коливалася від 100 до 400 осіб на тиждень до першого липня. На початку липня ця цифра виросла до 2000. До кінця липня щотижня помирало 6500 людей, а до кінця серпня — 7000. Звичайним поширювачем бубонної чуми були блохи, що паразитували на європейських чорних пацюках (*Rattus rattus*), натомість вибух нової хвилі інфекції був спричинений

¹ Індивідуальний стрип-танець, що виконується на колінах уклієнта.

зміною шляху її передачі. Замість укусів бліх, збудник хвороби, *Pasteurella pestis*, почав розповсюджуватися від людини до людини через краплинки слини та слизу, що вилітали під час чхання та кашлю.

Карло Тієнго: Це через сказ у нас пізніше стало так багато роботи. Ці збоченці підчеплюють його й не можуть більше форсувати все це зужите паскудство з мережі. Вони змушені приходити до центру й платити за первинні переживання. Повірте, я мав би здогадатись. Кожної вівторкової ночі ми бачимо більше ніж шістьох людей у залі, а це тривожний знак. Тієї ночі, коли ми втратили Берні, довкола сцени сиділо не менше п'ятдесяти слин'ків. Їх судомило. Слина звисала довгими нитками з кутиків їхніх ротів. Вони мружаться навіть при тьмяному світлі. Усі ці вияви — явні синдроми сказу.

Фібі Трюффо, д.ф.: Розпочавшись у 1490-му, нова епідемія поширилася в Європі та Азії. Першим симптомом була невелика виразка в місці зараження, яка зникала через три-вісім тижнів, залишивши по собі ледь помітний шрам. Протягом кількох тижнів жертва здавалася здоровою. Китайці називали це «кантонською німечю». Японці — «китайською німечю». Для французів це була «іспанська німеч». В англійців же вона називалася «французький сип». Сучасна її назва походить від пастуха, якого Піроламо Фракасторо вигдав у поемі «*Syphilis sive Morbus Gallicus*»¹.

¹ «Сифіліс, або Галльська німеч» (лат.).

Вівіка Броулі: Один із моїх постійних клієнтів, такий лисуватий ночувальник, мав не надто добрий вигляд. Він сидів, поклавши обидва лікті на оббитий край сцени, й стікав слиною — слина бігла в нього по підборіддю, аж блищала. Наше правило — «ніяких доторків», але він простягає п'ять доларів, складених повздовж, ніби хоче засунути мені їх між пальцями ніг. Він далеkobійник, якщо я все правильно пам'ятаю.

Раніше я завжди робила французький педикюр, тоді, коли пальців на ногах у мене було ще десять. Тепер, якби я зняла в салоні свої туфлі, педикюрниця втекла б із криками.

Фібі Трюффо, д.ф.: У своїй пізній латентній стадії третинний сифіліс послаблює стінки кровоносних судин, призводячи до смерті від серцевої недостатності чи нападу. Хвороба вражає й центральну нервову систему, ушкоджуючи мозок. Симптоми включають зміни особистості, позначені маніакальним оптимізмом та підвищеною збудливістю, які закінчуються прогресивним паралічем. Ця гіперактивність у поєднанні з розгальмовуванням, спричиненим уже згаданими ушкодженнями мозку, може також спонукати хворого шукати насолоди в нестримній, безсистемній сексуальній активності, яка сприяє поширенню хвороби та виправдовує широковідому другу назву сифілісу — «хвороба Купідона».

Карло Тієнго: Вів виставляє свою ступню, як завжди, коли бере чайові. Слинько — просто збоченець, який

зайшов після роботи в день зарплатні. Він встає зі свого стільця й перехиляється через край сцени. Вів сидить, відкинувшись назад на руки, й тицяє ногою йому в лице, саме так, як ці дочки люблять. Потім вона починає кричати.

Вівіка Броулі: Бачите, отут на моїй нозі, де мають бути три маленькі пальці? Оце він так уп'явся своїм ротом. Лисий далекобійник. Він тримає мене обома руками за щиколотку та кусає, а я кричу й кличу Берні. Карло стоїть за баром і нічого не робить. Іншою п'ятою я б'ю лисого в лоба, в очі. У цю мить Берні хапає його ззаду за плечі та розвертає.

Звук, із яким його зуби зійшлися, оце «кляц» і досі звучить у мене в голові. З тієї миті, коли я почула це «кляц», моя нога має такий вигляд.

Фібі Трюффо, д.ф.: До 1564 року Іван IV, перший цар Усія Русі, дозволяв свободу думки та слова. Іван приймав звернення від своїх підданих незалежно від того, до якої верстви вони належали, і навіть найбідніші громадяни мали до нього доступ. Із трьох його синів один помер у віці шести місяців, другий був байдужим і тупуватим, а третій приєднався до батька, коли старіючий цар поволі виправдав своє прізвисько «Іван Грозний».

Усі три сини страждали від уродженого сифілісу. Коли церебральний сифіліс їхнього батька почав прогресувати після 1564-го, він стратив тисячі людей через спалення та варіння живцем. У місті Новгороді батько й син провели п'ять тижнів, шмагаючи в'язнів до смерті, смажачи

їх живцем чи топлячи під річковою кригою. 19 листопада 1581 року він насмерть заколов свого сина, названого на його честь, списом зі сталевим наконечником.

Карло Тієнго: Бенжамін Сірл, люди називали його Берні, він був здоровезний. Як мінімум три сотні фунтів. Грав у професійний футбол¹ за «Рейдерів» один сезон. Берні розвернув психа. Відірвав його щелепи від ноги Вів і розвернув, а шиз одразу встромив свої зуби Берні в шию. У вену, яка там збоку є. Спритник.

Фібі Трюффо, д.ф.: Серед скалічених та загиблих через сифіліс були англійський король Генріх VIII, французькі королі Карл VIII та Франциск I. Серед митців — художники Бенвенуто Челліні та Тулуз-Лотрек, а також письменник П'єр де Мопассан.

У Парижі 1500 року третина мешканців була носіями сифілісу. За свідченнями Еразма Роттердамського, тих французьких аристократів, які не були заражені хворобою, люди їхнього кола вважали за неотесаних та грубих. У 1579 році військовий лікар Вільям Клоуз повідомляв, що три чверті лондонців заражені сифілісом.

Вівіка Броулі: Дивно, що саме запам'ятовується в таких випадках: я дивлюсь на свою ногу і бачу — звідти стирчить дрiт. Срібний дрiт і рожевий пластик. І на одну божевільну мить я думаю — я робот, я якийсь андроїд. І я тільки зараз про це дізнаюся... Але насправді ні. Я обдов-

¹ Мається на увазі американський футбол.

бана форсованим ефектом, я стікаю кров'ю, і я шокована. Але я не андроїд.

А той дріт — то в лисого чувака був протез на частині верхніх зубів, і два штучних зуба все ще стирчать із моєї ступні. Його справжні зуби встромлені Берні в горло.

Фібі Трюффо, д.ф.: Як і у випадку з бубонною чумою, швидкість поширення сифілісу зросла в зв'язку зі змінами організму-збудника. Найпевніше, хвороба не завезена з Нового Світу, а була спершу африканським шкірним захворюванням, відомим під назвою «тропічна фрамбезія», яке поширювалося переважно через контакти між дітьми, що грались оголеними. З бактеріологічної точки зору ці хвороби ідентичні, хоча тропічна фрамбезія передається через будь-який фізичний контакт, викликаючи сип на шкірі. Оскільки в холоднішому кліматі Європи був необхідний одяг, тропічна фрамбезія стала хворобою, що передається через основний спосіб привітання — поцілунок у губи. Тільки коли сифіліс поширився до масштабів епідемії, європейці відмовилися від поцілунків на користь рукостискання і хвороба набула своєї нинішньої венеричної форми.

Карло Тіенго: Може, це від вигляду крові чи ще від чого, але всі до одного слиняві збоченці, які тільки були в клубі, навалюються на Берні. Вів та інші дівчата замикаються в гримувальній. Бармен і я, ми замикаємося в офісі та дзвонимо в поліцію. Двері там з цільного дуба,

товстенні, як телефонний довідник, але ми все одно чуємо, як Берні волає про допомогу.

Фібі Трюффо, д.ф.: Буде не так уже й химерно припустити, що нинішня епідемія сказу — так само як чума або сифіліс — походить від випадкових контактів, стаючи інфекційною хворобою, звичайною для перенаселених міст. Як і сифіліс, ця недуга приводить хворого у збуджений стан, у якому він найчастіше шукає та інфікує інших. На додаток шкода, яку ліссавірус наносить центральній нервовій системі, заважає інфікованому форсувати або якимось іншим способом отримувати задоволення від усамітнених радощів мозкових транскриптів. Ця неможливість посилює ймовірність того, що заражена особа шукатиме насолоди поза домом, поринаючи в такі ризиковані соціальні контакти, як Руйнувальні Ночі або хаотичний секс.

Вівіка Броулі: Бідолашний Берні. Коли копи всіх перестріляли, їм довелося робити розтин шлунків, для того щоб знайти всі частини, які ці люди відірвали. Вуха Берні, його ніс і губи. Хірурги в шпиталі показали мені пальці ніг у ванночці з солоною водою та запропонували пришити їх наново. На нігтях усе ще був чудовий французький педикюр із білими кінчиками.

Але я тільки подивилася на ті пальці, пожовані й напівперетравлені тим далекобійником, та сказала лікарям: «Відчепіться».

25 — Йолоп

Айрін Кейсі (☀Рентова мати): Залежить від того, кому ви вірите — цій покаліченій дівчині чи поліції, але їхня перша ніч разом — це була та сама ніч, коли Бадді нібито вбив ту леді. Оту, що тримала маленький зоомагазин, оту Ліббі.

Шот Даньон (☹руйнувальник): Що найпрекрасніше в Руйнувальних Ночах, так це те, наскільки вони схожі з реальним життям. Я про те, що п'яному водію наплювати на те, що ти все життя малював і наступного тижня відкривається твоя перша персональна виставка. Паскудно, скажи? Лось вагою в 1500 фунтів, який стоїть у тіні обіч дороги й ось-ось стрибне, він і уявлення не має, що в тебе наступного тижня має народитись дитина.

Засалені гальмівні накладки чи любитель потеревенити по мобільному...

Розбовтані гайки чи сонний водій трейлера...

Для всього цього лайна байдуже, що ти три роки як зав'язав із випивкою, чи що нарешті маєш гарний вигляд у плавках, чи що зустрів якусь надзвичайну людину й глибоко, безтямно, пристрасно закохався. Сьогодні, коли ти забираєш речі з хімчистки, пересиляєш факсом ці ось

записи, чи складаєш чисту білизну, чи миєш посуд після обіду, на тебе вже полює щось геть несподіване.

Офіцер Ромі Міллз (≡ *слідчий у справах про вбивство*): Жертва, Едіт Ліббі, мала п'ять футів вісім дюймів зросту й сто двадцять вісім фунтів ваги. Її тіло виявили під час ранкового комендантського обходу в районі, що розмежовує округи дейтаймерів і найттаймерів. Причина смерті не була очевидною. На тілі не було жодних помітних пошкоджень. Місце, про яке йдеться, не оглядалося з існуючої системи вуличних камер.

Шот Даньон: Куля, чи п'яний водій, чи пухлина, підписані твоїм іменем, — я мирюся з цими фактами за допомогою Руйнувальних Ночей. Це ніч, коли я контролюю хаос. Я стаю частиною фатуму, який не можу опанувати. Я танцюю з невідворотним, і я виживаю.

Моя систематична маленька генеральна репетиція.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Будь-яка ідея прогресу залежить від не надто пильного споглядання минулого. Без сумніву, вулиці стали менш залюдненими, ніж до початку комендантських годин за актом СЕКСОТ, але суспільству доведеться завжди мати справу з певним обуренням серед тих людей, що відчують себе ошуканими в нинішніх обставинах.

Лінн Коффі (≡ *журналістка*): Дослідіть будь-яку пречудову демократію, починаючи від античної Греції, і ви побачите, що єдиний шлях, за яким функціонує кожна система, — це працюючий клас рабів. Чорноробів, які

згрібають сміття, щоб вищий прошарок міг воювати й голосувати. Такими стали й найттаймери — ефективний та дієвий спосіб прибрати рабів із очей.

Я перепрошую, але після двох десятиліть репортажів про місцеву політику, мені здається, я заробила право сказати нарешті правду. А правда в тому, що жоден найттаймер ніколи не буде обраний президентом.

Офіцер Ромі Міллз: Інша історія з Вейдом Моррісоном. Вік — двадцять чотири роки. Уроджений найттаймер. Посеред ночі він упав, так само мертвий, як і Ліббі. Ми не трактували самі ці випадки як убивства, поки вони не почали складатися в закономірність.

Лінн Коффі: Це та сама сегрегація — але не за місцем, як задне сидіння в автобусі чи балкон у кінотеатрі. Це сегрегація за часом. Давайте скажіть, що це соціальна домовленість на кшталт обмеження швидкості чи будівельних стандартів, але це все одно життя в «цвинтарну зміну»¹. Одне-єдине «тік-так» після півночі — і ви побачите, наскільки ви рівноправний.

Як запасний аргумент завжди наводять те, що всякий ночувальник може залишити місто й жити в сільській місцевості, яка не підпадає під дію постанови I-SEE-U. Але це потребує грошей. До того ж більшість можливостей щодо роботи й навчання зосереджена в містах.

Офіцер Ромі Міллз: Щодо вбивства Моррісона, ми мали свідчення, що жертва була схильна до перепадів

¹ Американська назва нічної зміни — з опівночі й до 6—8 години ранку.

настрою та нападів агресії. Під час одного з типових нападів дейтаймер відмовив покійному в обслуговуванні після ранкового сигналу. Основним способом підтримання комендантської години є штрафи, які стягуються з бізнесовців, що дозволяють собі продавати послуги чи товари людям, котрі виявляються поза домівками всупереч своєму часовому статусу. У випадку з Вейдом Моррісоном продавець продуктової крамнички попросив показати його статус-карту. Коли виявилось, що Моррісон найттаймер, продавець відмовився продати йому сигарети, тож, за повідомленням очевидців, Моррісон зі словесними погрозами залишив крамницю.

Айрін Кейсі: Поки все це тривало, Бадді залицявся до дівчини з цим перекошеним лицем.

О, в них були відбитки його пальців, в уряді, відтоді як він послав заяву на нічний статус. Вони знали все на світі, щоб підставити його, як останнього йолопа. Такий хлопець, як він, — ніхто, звати його — ніяк; їм був потрібен ніхто, от це і сталося.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: З усіх протестних груп нічної культури мені найбільше до душі та фракція, що вимагає оголосити сонце поза законом. Вони торгують одягом та наклейками на бампери зі своїми гаслами. Наприклад: «Сонце — геть з віконця!» Або: «За місячне сяйво — все інше зайве!» На жаль, я бачу, наскільки це може засмутити сильних світу цього.

Інша популярна наклейка на бампер закликає: «Відберімо день!»

Жарт однієї людини дуже легко стає закликом до зброї у вустах іншої. Історики припускають, що «Mein Kampf» було написано радше як дотепну сатиру, пародію, яку широкий загал потрактував надміру буквально.

Лінн Коффі: Ще Томас Джефферсон попереджав, що будь-яка нація завжди потребуватиме певної маргінальної території — як спускового клапана чи місця, куди можна збирати нескінченний потік божевільних та ідіотів. Це ніяк не відбито в офіційній пропаганді, але нічний статус — велика сміттярка для ваших розумово неповноцінних. Для ваших злобних відлюдків. Ваших калік. Ночувальники мають безкоштовне медичне обслуговування. Це частина заохочувальної програми. Лікарні гівняні й залюднені, але безкоштовні. Є дотації на житло. Робота переважно низькокваліфікована, але заробітна платня на кілька баксів вища, ніж за таку саму безперспективну роботу в денний час. Зовсім не дивно, що нездатні до соціалізації стають найттаймерами.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Озираючись назад, мушу сказати, що ми й гадки не мали про події, які розгортались. Само собою, хтось читав про ті смерті в газетах, але я не звернув на них жодної уваги. Ми були куди більше зосереджені на приготуваннях до наступної Ночі Медового Місяця чи на прикрашанні ялинки до Ялинкової Ночі. Зловісна тінь нависала над Рентом, а ми обговорювали, вішати білі чи кольорові вогники на наше різдвяне деревце. «Понтіак» чи «додж»? Сосна чи ялина?

Офіцер Ромі Міллз: Третя жертва загинула так само, як і перші дві. Розтин виявив енцефаліт і мієліт мозку, з присутністю тілець Негрі в пірамідальних клітинах гіпокампу та в клітинах Пуркін'є в мозочку. Якщо сказати коротко і ясно — це сказ. Усі три жертви загинули від сказу, без жодної діагностики та лікування.

Айрін Кейсі: Бастер писав нам, що дуже закоханий і з кимось зустрічається. Його тато і я, ми тільки молилися, щоб це виявилася дівчина, а не хлопець.

Офіцер Ромі Міллз: Згідно з даними Центру контролю за хворобами, найостаннішим виявленим випадком сказу в регіоні став 26-річний чоловік на ім'я Кристофер Даньюн.

Протягом попереднього дослідження втратила свідомість і померла четверта жертва — від недіагностованого завчасно енцефаліту, пов'язаного зі сказом. Ми боялися, що хвороба поширюється в геометричній прогресії. Ми, можливо, бачили сотні або десятки тисяч людей, які не підозрюють про те, що заражені.

Шот Даньюн: Це могла би бути катастрофа, яка спіткала Рента Кейсі. Або пожежа. Або сраний штаб якогось смертоносного вірусу.

Так затишно знати — після всіх аварій на Руйнівальних Ночах, у яких я вижив, — що того дня, коли я нарешті зустрінуся зі Смертю, ми будемо старими друзями, які колись загубили одне одного.

Я й Смерть, розлучені при народженні.

26 — Заперечення

Шот Даньюн (руйнувальник): Дивно, скажи? Останню ніч, яку я провів із Рентом Кейсі, ми згаяли на «милосердне квацання». Чим більше у твоєї машини пошкоджень на носі, тим кращий вигляд ти маєш на Руйнувальних Ночах. Я знаю команди, які обробляють кувалдою бампер та передні крила кожної нової тачки, просто розтרוщують собі фари та решітку радіатора, аби не здаватись новачками.

Цілком протилежного статусу надають задні пошкодження від отриманого квача. По-перше, тому, що це таврує тебе як лузера, якщо ти попався під удар стільки разів. По-друге, тому, що коли в тебе на задниці забагато вм'ятин, ніхто навіть не схоче за тобою ганятися. Коли «акули» наносять пошкодження, вони хочуть, щоб їх було видно. Кожна команда визирає що-небудь неторкане, щоби буцнути. Можна витратити півночі на гонитву за побитою тачкою, але якщо повз проїде щось ідеально пофарбоване, з виставковим виглядом, і на ньому буде прапорець, тебе неодмінно потягне на цілочку.

Недді Нельсон (руйнувальник): Ви знаєте, що в Руйнувальних Ночах означає Ніч «Продам авто»? Знаєте, що

прапорець — велика ціна, написана білим через вітрове та задне скло? Щоби прапорець був єдиним для всіх і не повторювався, ви маєте завжди ставити ціну 13 000 доларів та 50 центів, ви це знаєте? Ви уявляєте, який почався б хаос, якби прапорцем просто була будь-яка ціна?

Шот Даньюн: Однієї Ночі Мертвого Оленя ми котимося собі з нашим пенопластовим оленем на даху, аж тут нас просто нізвідки атакує блядський «Парк Авеню». Він вривається нам у праву фару, перебиває шланг радіатора, і наш охолоджувач накривається до чортової матері. «Парк Авеню» відступає з невеликими пошкодженнями корпусу. Хоч у них і підняті вікна, нам чути, як вони регочуть. Рент вилазить із нашого заднього сидіння й іде до команди в тій машині. Містер Грошовий Мішок, він нахиляється до водійського вікна й витягає з задньої кишені стосик банкнот. Вони підписуються під виходом з гри й увозять свого мертвого оленя додому на автобусі. Ми переносимо нашого оленя до їхньої машини і граємо це до кінця вікна в «Парк Авеню».

Боді Карлайл (☀друг дитинства): У листі, якого Рент написав до мене, він казав, що коли людина знаходиться в машині, неможливо відрізнити, чоловік це чи жінка. Білий це чи чорний. З його слів, команди, які найважче було перемогти, завжди склалися з калік. З калік або педиків. Посадіть їх у машину на рівному ігровому полі — й одразу побачите яку-небудь стримувану фрус-

трацію. Ніхто не водить так сказано, як каліки з паралізованими ногами та ручним керуванням. Або як тощаві стофунтові¹ дівчатка.

Из польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза («історика»): Ніч, про яку йдеться, наша остання ніч, проведена разом, була Ніччю Матраців. Найбільше з того вечора мені запам'яталося, як Рент розстібає кнопки на своєму синьому уніформеному комбінезоні, стоячи під яскравим світлом паркувального майданчика, поки ми п'ємо каву. Пам'ятаю його груди, всіяні наче сотнями додаткових сосків, незчисленими круглими, припухлими слідами. «Бродячі павуки, — пояснив він мені. — Наскочив на кількох на роботі». Він сказав, що намагався протягти їх тайкома додому, вкинувши за пазуху.

Шот Даньюн: У певні вікна, коли за всю ніч ти не квацнув жодної тачки й ніхто так само не дістав тебе, просто щоб не йти додому засмученим, можна заліпитися в якусь розвалену стару «акулу». Кожної гри бачиш розвалини, які торохтять довкруг, кожна у власній хмарі синього диму, їхні задниці розколошмачені до стану облуплених бляшанок, що двигтять та брязкають. Брухт на колесах. Ти врїзаєшся в нього, і ця трухлява «акула» почувається частиною гри.

Коли в'їжджаєш у якийсь драндулет із жалю чи відчаю — це «милосердне квацання».

¹ 100 фунтів = 45,36 кг.

Ехо Лоуренс («руйнувальниця»): Та ну. Даньюн мов про одне й те саме: «Не роби цього!» Не плутайся з Рентом. Не закохуйся. Даньюн усе відтягував мене вбік і весь час: «Ти все ще можеш форсувати піки?» І весь час: «Зроби аналізи!»

Я дозволила Ренту їздити на моєму задньому сидінні не один місяць.

Шот Даньюн: Останньою грою, яку ми провели як команда, була Ніч Матраців. Дехто фарбував балончиками свій матрац начорно, щоб його важче було помітити. Моя вам порада: прочиніть бічні вікна та протягніть мотузку крізь машину. Прив'яжіть свій матрац, залишивши всередині тачки ковзний вузол. Коли раптом з'явиться поліція, винюхуючи, що й до чого, ви розв'яжете ваш вузол та скидаєте матрац. Він злітає, стягуючи за собою мотузку, і ось ви вже просто ще одна невинна машина на міській вулиці.

Нашої останньої Ночі Матраців, забачивши будь-яке поплямлене, брязкітливе, древнє іржаве корито з засмальцьованим матрацом на даху, Рент казав: «Стукни його». Він заводив: «Буцни його, хай їм буде вдала ніч».

Ехо Лоуренс: Відзнач це в себе. Рент був таким романтиком. Одна річ — купити дівчині троянди, щоб вона дивилася, як вони в'януть та гниють. Набагато краща думка — купити дівчині нафаршований під зав'язку «Скайларк», який вона може розтрити. Однієї Ночі Медового Місяця мій коханий вручив мені ключі від білого «Лінкольна Континенталь» з усім на світі. Дуже солідні

колеса. Такий м'який хід і таке гучне стерео, що коли в один прекрасний момент якийсь «Фольксваген Джетта» врізався в нас з тилу й застряг своїм передком під нашим заднім бампером, ми цього навіть не помітили. Ми майже півгри проїздили, тягаючи за собою цю маленьку тачку, набиту розлюченими людьми.

Шот Даньон: Ну, повна хуйня, скажи? Із цим «милосердним квацанням»: тієї ж миті, коли витягаєш свій бампер із якогось подовбаного, кволового, іржавого заду, ти вже шкодуєш, що не поїхав собі просто додому, не заліпивши жодного квача. Ти, бува, почувашся так брудно і так похмуро, що не в силах навіть вилазити з машини й горлопанити. Ти просто штовхаєш і тікаєш. Штовхаєш і тікаєш. За правилами Руйнувальних Ночей це вважається фолом, але швидше за все ця гора металобрухту буде надзвичайно вдячна тобі, щоб заявити про порушення.

Найгірше те, що можна уявити себе самого через кілька років участі в Руйнувальних Ночах, як ти тягаєш туди-сюди свій пом'ятий зад і сподіваєшся натрапити на когось досить знудьгованого чи розпачливого, щоб тебе стукнути. Переважно ти штовхаєш і тікаєш тому, що дуже вже сумно бачити машини-розвалюхи, але їхніх водіїв бачити просто нестерпно. Як правило, вони носять корсети на шиї та ходять із паличкою, задубілі й кульгаві. Дуже ймовірно, що це ти сам через кілька років.

Ехо Лоуренс: Дай подумати. Рент купив мені «Ле Сабр», який я не змогла так уже швидко розбити. Він ку-

пив мені «Кавальєр», який я впиляла в зад чиємусь «ауді». Потім він купив мені «Регал», його я кинула на сусідню смугу, щоб попсувати бік «Таурусу». Ні, чекай, десь тут ще мав бути «Гранд Ам». «Гранд Ам», і «Кугар», і «Гранд Маркіз». О, ще «Ле Барон», який ми підпалили, намагаючись поїсти фондю на одній з ігор. Певно, ця машина не рахується.

Шот Даньюн: Ми зупиняємося на червоне світло, аж тут їде гора брукху, вся трясеться й кахикає, за квартал від нас, наміряється квацнути нас по задниці. Навіть на цій відстані чути, як стукають кулачки в моторі, його ресори вищатать, а фари поблимують. Звискують ремені вентилятора, поплямлений матрац трясеться на даху. Це чудовисько підповзає все ближче, але ми в пастці, чекаємо на зелене.

Нарешті зелене світло загорається, а чудовисько все ще волочить себе вперед, шкандибаючи в напрямку нашого бампера. Ехо починає розганяти двигун, але Рент каже: «Зачекай».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Юний Рент здійснив найдобріший та наймилосердніший акт щедрості.

Шот Даньюн: Ми стирчимо там, поки горить усе зелене світло, потім ціле червоне і половину наступного зеленого, перш ніж ця старезна руїна, фиркаючи та здригаючись, нарешті легенько штовхає наш бампер — і

здихає. Здыхає зовсім. Ремінь вентилятора скигнить і замовкає. Пара валить із решітки радіатора та зі щілин між розбובтаними листами заліза, хромові деталі перестають гриміти. Старезна тачка осідає на осьові упори, й звідти вилазить водій. Зовсім пацан, може, років шістнадцяти. Йй-богу. Пацан на ім'я Нед... Недді... Нік... забувся.

У нас був «Кедді Севілл». Місця вистачало, тому Рент пропонує малюку зайняти місце талісмана на нашому задньому сидінні. Ми були першим квачем для того хлопака, я пам'ятаю, він так широко всміхався.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Іншим приємним аспектом Руйнувальних Ночей був «ефект піньяти». Ми проектуємо свої найгірші сторони на ті авта, що оточують нас на дорозі. Машини, які стрімко проносяться повз, ввижаються нам сповненими пихи. Неспішні водії, які блокують наш шлях, здаються нам схильними до контролю або слабаками.

Радість виникає тоді, коли з одного поштовху чи то подряпини це вороже авто розчахується, являючи на світ Божий філателістів, футбольних фанатів, мамусь, дідусів, сажотрусів, ресторанных кухарів, міністрів, учителів, швейцарів, канавокопачів, унітаріїв, членів профспілки далеkobійників, боулерів, людей. За жорсткими шарами полірованої фарби та скла ховається інша людина, така ж добра та перелякана, як і ти.

ШотДаньюн: З кожним «милосердним квачем» Рент намагався стукатися не надто сильно. Тут «бум», там

«Дзинь». Удари в стилі «флірт». Пам'ятаю, він сказав, що в нього скінчилися гроші, і він не може купити нам іншу машину. Він сказав, що цієї тачки, на якій ми їздимо, цього «Кедді» має вистачити на ще одну велику Ялинкову Ніч.

Ехо Лоуренс: Раніше, там, де я казала, що дозволила Ренту «їздити на моєму задньому сидінні», це не був евфемізм.

Недді Нельсон: Ви знаєте, якою Рент був великою людиною? Знаєте, що він зробив, коли вони висадили мене біля мого будинку, просто перед ранковим сигналом? Хто-небудь розповів вам, що Рент кинув мені золоту монету зі словами: «На твої нові колеса...»? Ви можете уявити собі моє здивування, коли в нумізматичній лавці мені запропонували десять штук за цю «Голову Свободи» 1884 року? Чи носила земля коли-небудь ще таку щедрю людину? Думаєте, без Рента Кейсі я зміг би так скоро сісти за кермо іншої машини?

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Це, наскільки я розумію, були викинуті на вітер залишки «зубнофейного» скарбу Рента Кейсі.

Ехо Лоуренс: Коли Шот торочив: «Зроби аналізи!», я думала, він турбується, чи я не вагітна. Відповідь прийшла негативна, слава богу, але мені здається, я замовила не той аналіз.

27 — Ялинкова Ніч

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза («історика»): Після нескінченної дискусії було вирішено скористатися справжнім деревом. Ми зупинили свій вибір на ялиці благородній. Прикрашеній синіми вогнями та увінчаній сяйливою синьою зіркою. Примотане вздовж до даху нашого «Кадиллаку Севілл», дерево скидалося на блакитну комету: величезна зірка гарцює над вітровим склом, тягнучи за собою хвіст із сотень блискучих синіх іскорок.

Недді Нельсон («руйнувальник»): Ви подумаете, що я ідіот, якщо я скажу вам: найкраще в Руйнувальних Ночах, що робить їх ще привабливішими, — це те, що вони — як оцей осьо вимикач? Як автоматичний переривач? Що як ваша мамуня горлає на вас, називаючи «лінивим хуйлом», і ви втрачаєте чергову роботу, й у ваших шкільних друзів, у них уже все *те саме* є, а ти ще навіть на побачення жодного разу не сходив? Що як у твоїй голові повний бардак, і тут раптом просто нізвідки — та-рах! — хтось в'їжджає в тебе, і тобі ліпшає? Хіба ти не вилазиш з машини, геть шокований, тебе не б'є дрож? Ніби ти дитя, яке щойно

народилося? Або наче ти отримав повний розслаблюючий масаж, який тривав усього півсекунди?

Хіба Руїнувальні Ночі не є наче лікування електрошоком для твоєї депресії?

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Тієї ночі, коли Рент загинув, на ньому була синя джинсова сорочка, розшита нехай і не майстерно, зате з величезним ентузіазмом, розмаїттям веселок та квітів. Вона була суттєвим відступом від його звичайного синього комбінезона, що тхнув інсектицидами. По-моєму, я пригадую аквілегії чи якісь подібні дикі квіти, вишиті пурпуровими стібками довкола коміра. На нагрудній кишені, біля серця, зависла смагардово-зелена колібрі, п'ючи нектар із жовтого нарциса.

Лью Террі (*«управитель нерухомості»*): Один-єдиний раз, коли я знову побував у помешканні Кейсі, був тоді, як я спустився до підвалу звільнити сміттєві баки й наскочив у баку для скла на банки, які я бачив у нього в сортирі, тільки порожні. Без павуків. На кришці кожної банки Кейсі написав ім'я — «Доррі» там або «Джун». На кожній банці — дівоче ім'я.

У фірмі, в якій Кейсі працював, колеги сказали, що він звільнився. Він не так убивав комах, як переміщав їх в інше місце. Коли це стосується паразитів, я маю право скористатися своїм ключем для доступу й подивитися, що й до чого. У квартирі нічого не залишилося, крім порожньої валізи та тих маленьких темних кульок на стіні, — ніяких комах чи пацюків, нічого. Єдиною не-

звичайною річчю було гладеньке біле яйце, покладене посеред подушки на його ліжку. І якщо хтось каже, що я взяв те яйце, то насправді його забрали поліцейські детективи. З того часу влада округу все погрожує нам штрафом, бо в нас багато отруйних павуків. Сраний псих напевно випустив усю свою бісову колекцію.

Ехо Лоуренс («руйнувальниця»): Просто уяви. Ми записали багато годин різдвяної музики, щоб крутити на всю. Дві години перед початком вікна о десятій вечора машини каталися туди-сюди, хизуючись своїми ялинками. Тачки, що сяють сріблястими бурульками. Тачки, волохаті від золотистого дощукі, гублять скляні кульки, й ті лускають на дорозі. На кожному розі стояли люди в червоних шапках із білим хутром, голосуючи в пошуках машини з вільним місцем, волаючи та розмахуючи бабками, щоб отримати куточок у будь-якій машині, густо розцяцькованій вогниками та прикрасами. Сотні квачкомандних фанатів, розряджені в Санта Клаусів.

Шот Даньюн («руйнувальник»): Скажи, дивно: ти котиш собі повз старого веселого Санту, який стоїть на розі, і тут він показує тобі свої цицьки. Точніше, вона показує. Святий Миколай з цицьками. От на такий-от карнавал перетворилась Ялинкова Ніч.

Ехо Лоуренс: На ці дві години перед вікном скасовується всяка відданість команді. Поки всі хизуються своїми прикрасами, люди весь час лазять з машин та в машини. Зупиняються на піт-стоп. Команди сходяться й розходять-

ся. Просто хаотична, сумбурна вечірка, що триває серед безмежного коловороту розцвічених вогниками машин.

Шот Даньон: Десь за хвилину перед відкриттям вікна всі машини глушать свої вогні та кидаються врзнобіч. За якусь мить ми знову перетворюємось на ворогів.

Ехо Лоуренс: Пам'ятаю тільки, що Шот усе торочив: «Ніякої омели! Ніяких поцілунків! Ніякого казу!»

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): «Піт-стоп культура» розвинулась як відгалуження Руйнувальних Ночей. Гравці зупинялися, щоб заправити машину, відвідати громадську вбиральню й купити їжу та каву. Спершу команди намагалися облаштувати всі свої справи пошвидше та повернутися до гри, але інколи засиджувалися на заправці чи на парковці нічного магазину. Піт-стоп-культура сприймається як безпечне місце для відпочинку чи притулок у ході будь-якої Руйнувальної Ночі.

Тієї Ялинкової Ночі, про яку йдеться, ми зупинились на заправці. Рент сказав, що заправить бак, поки Ехо, Шот і я сходимо досередини заpastись провіантом.

Ехо Лоуренс: Там, біля машини, заливаючи бак, Рент попросив купити йому свинячі шкуринки¹. Шкуринки та рутбір².

¹ Засмажена до хрусткого стану свиняча шкіра; популярний у Штатах снєк.

² Шипучий напій з корнеплодів, приправлений спеціями.

Шот Даньюн: Мені корн-дог¹ із гірчицею. Кукурудзяні чипси. Начоз² із мікрохвильовки.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Моя слабкість, зізнаюся, — це лакричні цукерки «Ред Вайнс».

Шот Даньюн: І ще в'ялена яловичина.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Це просто збіг обставин, що ми рідко водили одне й те саме авто довше ніж три тижні. Є безліч способів зіпсувати машину як ззовні, так і зсередини. Сир «начо»³ може знищити продажну вартість куди швидше, ніж будь-яка аварія з перевертанням догори колесами.

Шот Даньюн: Я виходжу з магазину, а Рента нема. Порожньо — тільки велика калюжа бензину на тому місці, де був припаркований «кедді».

Ехо Лоуренс: Машина зникла, а далі по вулиці було видно, як ця блакитна комета мчить уперед. Розсипавшись за «Севіллом», його переслідує ліс на колесах, ліс темних і мертвих дерев. Справжнісінька вовча згряя. Рент залишив рідвяні вогні ввімкненими, і кожна ігрова тачка тепер жене, щоби заліпити йому квача.

¹ Хот-дог у кукурудзяному тісті; подається на паличці.

² Страва мексиканського походження; смажені тортільяс — перепічки, укриті шаром м'яса та бобів і шаром розплавленого сиру.

³ У Штатах так називають пластинки плавленого сиру зі спеціями, які часто використовують для виготовлення начоз.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Свіжа новина: триває поліцейська гонитва на парковій автостраді Лендовер. Згідно з повідомленнями, переслідуваний автомобіль — білий «Кадилак Севілл», що не зупинився на червоне світло на перехресті Вінтерз і 122-ї. На даний момент «Севілл» рухається на захід по парковій автостраді: останні відеозйомки показують сяючу різдвяну ялинку на даху машини. Без жартів. Видно ялинку з синіми вогниками, прив'язану до даху авта, яке проноситься повз. Переслідування ведуть три поліцейські машини, очікується, що до гонитви підключиться гелікоптер. Крім того, незвично велика кількість любителів повітріщати-ся слідує за «Севіллом», вільно проїжджаючи шляхом, розчищеним поліційними проблисковими маячками та сиренами. Репортаж для передачі «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо, з вами Тіна Щосьтам...

Ехо Лоуренс: Блядь. Я впіймала з руки команду й застрибнула до них у машину. Просто сказала їм: «Уперед!» Якась ватага малолітніх наркоманів. Я ткнула пальцем у напрямку вулиці, де крізь ліс мертвих дерев насилу можна було роздивитися сині вогники Рента, і сказала: «Туди!»

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Ось вам нові відомості про поліцейське переслідування: на транспортній розв'язці Хайленд якась «машина Лінча», за кермом якої сидів цивільний громадянин, вискочила з бічної вулиці та врзалася в «блакитну ялинку». «Ялинка» зараз жене на схід по Ватерфронт-авеню. І що за дивний

збіг — машина, яка спробувала зупинити втікача, також має ялинку на своєму даху. Певно, це сезонне. Репортаж для передачі «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо, з вами Тіна Щосьтам...

Шот Даньон: Я стою там з повними руками сраної хавки, лакричними цукерками «Ред Вайнс» та іншим гівном, і Ехо просто звалює. Грін підходить до бордюра й ловить таксі. Обоє не просто зникають — розчиняються. Рент поїхав, і я стою собі на тротуарі, тримаючи начоз із мікрохвильовки та блядський рутбір.

Саймон Претер (*художник*): Наша машина... ми припаркували її біля третьої колонки. Той чоловік, Кейсі, він був біля сьомої, і він вирвав заправний пістолет зі свого бака. Це не була випадковість. Він полив зі шланга різдвяну ялинку на своєму даху. Просочив кожну гілочку. Бензин так і тік із корпусу під дверцятами.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Поліція та Міністерство з надзвичайних ситуацій просять цивільних осіб відмовитися від спроб перепинити шлях переслідуваному автомобілю. На цей час щонайменше шість приватних машин врізались у втікача, — усі вони також везли на собі різдвяні ялинки. Причиною цієї зливи дорожніх інцидентів поліція вважає те, що переслідуваний не виявляє бажання припинити гонитву.

Поліцейський гелікоптер зараз повідомляє, що правопорушник рухається на північ по швидкісному шосе

Грінбраер. Подальші повідомлення — відповідно до розвитку подій. Репортаж для передачі «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо, з вами Тіна Щосьтам...

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Я мушу перепросити за те, що став жертвою хвилювання в той момент. Я не мав на меті покинути містера Даньюна. Коли я зупинив автомобіль та включився в гонитву, то діяв цілком сумбурно. Ситуація дуже нагадувала полювання — море вогнів та сирен, — ніби ми згряя гончаків, що заганяють одну лисицю.

Єдиний спогад про містера Даньюна в цей стресовий момент, який, можливо, залишився в моїй пам'яті, — це його безсило роззявлений рот і вивалений від здивування язик, замащений жовтогарячим сиром. Я сів на задне сидіння таксі й просто сказав водію: «Слідуйте за синьою різдвяною ялинкою».

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Поліцейське переслідування білого «Каддилака Севілл» сягнуло західної частини міста. За останніми оцінками, близько двох сотень невідомих автомобілів летять слідом за «різдвяною ялинкою»; свідчення очевидців підтверджують щонайменше дванадцять навмисних зіткнень, спровокованих машинами спостерігачів. До цього часу «Севілл», схоже, вже позбувся заднього бампера, вихлопної системи, до того ж, з огляду на іскри, принаймні одне задне колесо їде вже на ободі. Ми дамо вам знати, якщо вибухне бензобак. Репортаж для передачі «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо, з вами Тіна Щосьтам...

Шот Даньон: Химерно, скажіть: ми справді віримо, що смужка фарби посеред дороги дає нам безпеку. Що ця біла чи жовта лінія — це якийсь захист. Я вам так скажу: Рент Кейсі ніколи не стане однією з цих старезних акул, не волочитиме свою дупу в надії, що знайдеться хтось достатньо милосердний, щоб гепнути її. Чесне слово, є способи бути мертвим, куди страшніші за смерть.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Те, що почалося як невдалі спроби зупинити порушника, який не зупинився на червоне, тепер переросло в один із найдраматичніших поліцейських провалів в історії міста. Попри протести поліції, машини очевидців продовжують ударяти, зачіпати боком, буцати в зад, дряпати й м'яти автомобіль утікача. Продовження історії — в міру розвитку подій, це Тіна Щосьтам для передачі «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо...

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Якщо замислитись над цим, стає очевидно, що ніхто ніколи не закриває доріг через смерть якоїсь особи. Ви й досі можете проїхати просто по тому місцю, де помер Джеймс Дін, чи Джейн Мансфілд, чи Джексон Поллок. Можете проїхати над тою самою точкою, де автобус забрав життя Маргарет Мітчелл. Грейс Келлі. Ерні Ковакс. Смерть — дуже трагічна подія, але зупинка дорожнього руху завжди здається більшим злочином.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Поліцейське переслідування нашого бунтівного різдвяного «кадиллака» досягло віадука на Барлоу-авеню.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: У всіх своїх автомобільних аваріях я почував себе однаково — ніби пливу крізь бурштин чи мед. Мить, мов нитка з катушки, розмотується в роки, час майже зупиняється — так само як дехто встигає уві сні побачити дні чи години за ті сім хвилин, що минають між натисканням кнопки «Пізніше» та повторним дзвінком. Під час аварії твій час стає таким же повільним, як уві сні. Час загусає чи застигає, аж поки ти стаєш спроможним відтворити в пам'яті кожну мить кожної миті кожної миті, — так само як Рент міг відчути на смак усе ваше життя з одного-єдиного поцілунку.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Поліцейська гонитва за «різдвяною ялинкою» наближається до східного в'їзду віадука на Барлоу-авеню.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Спільною для всіх релігійних вірувань є ідея «лімінарного часу». Для аскетів це може бути момент найвищого страждання. Для католиків це та мить, коли парафії підносять прісний хліб для таїнства причастя. Цей момент є різним для кожної релігії чи духовної практики, але сам лімінарний час позначає мить, коли біг часу зупиняється. Існує також таке визначення, як «мить поза часом».

Цей момент перетворюється на вічність Раю чи Пекла, досягнення хоча б секунди лімінарного часу є метою більшості релігійних обрядів. У цю мить людина є цілковито існуючою, пробудженою та свідомою всього сущого.

У лімінарному часі час зупиняється. Людина опиняється поза часом.

Участь в автомобільній аварії підводить мене ближче до цього осяяння, ніж будь-який релігійний обряд чи церемонія, в яких я був коли-небудь задіяний.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Останні вістки свідчать, що ялинку на даху «кадиллака»-втікача охопило полум'я, вона перетворилась на палахке багаття, що на карколомній швидкості проривається вперед, залишаючи позаду хвіст із блакитного диму та іскор.

Поліція перекрила західний кінець віадука на Барлоу-авеню. Уже встановлено блокувальний бар'єр.

Шот Даньон: Це більш ніж типово, але при кожному квацанні, учасником якого я ставав, час уповільнювався. Уповільнювався, ніби при стробоскопічній зйомці, коли бачиш, як куля повзе крізь повітря, притискається до боку яблука, входить досередини, якусь мить просувається в ньому, тоді вибухає з іншого боку, розірвавши шкірку та вискочивши назовні.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Тут у відділі новин підтвердили, що ми маємо дзвінок від водія палаючого «кадиллака» й режисери вже переводять його на студію. Хлопці, як лінія, вже перемкнули? У нас ще є прийом?

Ехо Лоуренс: Аж дивно, що запам'ятовується про людину.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: За повідомленням поліції, охоплений полум'ям «кадиллак» із різдвяною ялинкою, яка все ще сяє вогнями, перекинувся й тепер сунеться до північного краю акведука на Барлоу-авеню — туди, де він найвище здіймається над рікою. Якщо пощастить, наступний голос, який ви почуєте в ефірі, може бути голосом невідомого водія...

Ехо Лоуренс: Кожного разу, коли Рент мав оргазм або ж за мить після того, як у нас в'їжджала інша команда, у той момент, коли він, кліпнувши очима, зауважував, що, здається, все ще живий, Рент усміхався й казав одну й ту ж річ. У цю мить він завжди всміхався, зовсім загальмований, і казав: «Отак би й у церкві...»

Рент Кейсі в передачі «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо: «...Я кохаю тебе, Ехо Лоуренс, але мені треба спробувати врятувати мою маму».

Шот Даньон: Це не для запису, але за кілька тижнів до тієї ночі я підмішав до рутбіра Ехо «Plan B», «ранкову пілюлю». Просто на всяк випадок. Важко сказати, скільки маленьких Рентів Кейсі я змусив її спустити в сортир.

Рент Кейсі в передачі «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо: «...А що як реальність — це просто якась хвороба?»

28 — Вбудовані команди

Воллес Бойєр (☀ *продавець авто*): Згадайте, продавці машин намагаються підладнатися під один із трьох типів сприйняття інформації: зоровий, слуховий та кінестетичний.

Говориш, наприклад, з Ехо Лоуренс, і її очі заковані догори, витріщаються в стелю. Що не речення, то звучить: «Як я це бачу...» або «Не спускай з ока цю сучку, Тіну Щосьтам...» Щоб вести Ехо, треба просто дивитися вгору, коли думаєш. І ще — дуже тонко, непомітно скрутити пальці на лівій руці, щоб зімітувати її паралізовану долоню. Прискорте дихання, поки не досягнете сорока, можливо, навіть п'ятдесяти подихів на хвилину. Кліпайте очима не рідше ніж тридцять разів щохвилини.

Завжди пам'ятайте: хто ставить запитання — той контролює. Досягти отого гігантського, захмарного «так» можна тільки нагромадивши цілу купу маленьких, простеньких «таків». Хороший продавець починає з так званих «ствердних» запитань на кшталт: «Ви ж хочете зробити свою дружину щасливою?» чи «Адже для вас важлива безпека ваших дітей?» Ставте ті питання, на які

клієнт стовідсотково відповість «так». Питайте: «Вас, без сумніву, хвилює, скільки бензину споживатиме машина за милю?» та «Напевно, ви шукаєте надійне авто?» Просто продовжуйте громадити оті маленькі «таки».

Чим частіше ваші клієнти кажуть «так», тим поступливішими вони стають.

Інший тип запитань називається «контрольні питання», як-от: «Вам подобаються світлі чи темні кольори?» Або: «Вам потрібен легковий автомобіль чи вантажний?» Контрольні питання містять у собі єдино можливі для клієнта варіанти відповіді. Ви обмежуєте його відповіді тим вибором, який даєте йому самі. Дводверна чи чотиридверна? З відкидним верхом чи хардтоп? Вам хочеться шкіряну чи тканинну оббивку?

І коли людина каже «зупиніться» чи «от послушайте», це називається «вбудована команда». Щоби продавати машини, треба користуватися ними впродовж цілого дня.

Наприклад: «Давайте просто поглянемо, яке у цієї красуні двокольорове фарбування».

«Порадуйте себе. Просто помацайте цю шкіряну оббивку».

«Ого, ви тільки послушайте це стерео!»

Якщо ви послідуєте уважно за Ехо Лоуренс, завважите, що половина слів, що вилітають з її рота, — це вбудовані команди.

Контрольні питання, ствердні питання та вбудовані команди — усе це методи, якими хороший продавець зму-

шує тебе розговоритися, стати відвертішим. Якщо ведете Шота Даньюна, витирайте губи тильним боком долоні під час розмови. Складайте руки на грудях та схиляйте голову то до одного плеча, то до іншого. Кажіть: «Я чув, що...» або «На вулицях подейкують...» Переконаючи Шота, ви маєте перейти на аудіальний тип сприйняття. Дослухайтеся до нього, щоб установити «дверцята», ці крихітні проблиски з глибин його особистого життя. Його собака, наприклад. Його мопс. І не забудьте, його очі завжди бігають з боку в бік, коли він думає про те, як його пес помер.

Але якщо Шот Даньон дивиться в напрямку свого правого вуха — він бреше.

Отож запам'ятайте: Ехо Лоуренс — це зоровий тип, Шот Даньон — слуховий тип, Недді Нельсон — кінестетичний.

У цьому останньому реченні слово «запам'ятайте» є вбудованою командою.

І щоб дістатись до гігантського, захмарного «так», треба почати збирати цілу купу маленьких простеньких «таків».

29 — Вовкулаки III

Недді Нельсон («руйнівальник»): Я вже розповідав про найдовший день у моєму житті? Про день, коли я ледь не помер?

Джейн Мерріс («музикант»): Якщо хочете почути мою думку, то спершу це було навіть весело. Слинькам, як їх називали мої друзі, тобто чувакам з останньою стадією сказу, комендантська година була до дупи. Слиньків не турбувало навіть те, що в них сказ. Більшість заражених просто щодня почувалися трішки більш задроченими, ніж учора. Завжди дратівливі, завжди бурчать. Вони ходили на курси з контролю над агресією та приймали анти-депресанти. Вони медитували в дзен-буддистських центрах усамітнення та проходили когнітивну терапію, щоб упоратися зі своєю прогресуючою злобою. Практикували всяку фігню типу глибокого дихання та креативної візуалізації. І вся ця хрінь тривала до того дня, коли вони не просто вставали не з тієї ноги, а прокидалися в судомах, зі спазмами горлянки, можливо, з частковим паралічем ніг — прокидалися «слиньками». І вже далі можна було бачити на камерах дорожнього руху, як вони нелепною

ходом сунуть по вулиці, порушуючи комендантську годину, що наступила о восьмій ранку.

Фібі Трюффо, д.ф. (☀епідеміолог): Історії відомий один прецедент. У 1763 році, під час війни між Британією та Францією за території в Північній Америці, велика частина корінного американського населення підтримувала французів. Нібито як жест доброї волі Британія постачала туземців ковдрами, які до цього використовувались у шпиталях, де лікували хворих на віспу. Оскільки корінні американці не мали природного імунітету проти цієї хвороби, безліч із них загинуло.

Галтон Най (☀член муніципальної ради): Епідемія сказу стала справжньою трагедією. Вона і досі є страшним людським горем жахливих масштабів. Я співчуваю цим людям усією душею, але ви мусите зрозуміти, що перешкоджання поширенню інфекції за межі нічного сегменту суспільства було нашим найнагальнішим завданням. Не випустити хворобу за межі спільноти так званих «найттаймерів». Перетворити трагедію місцевого значення на проблему всього суспільства — це не був би вихід зі становища.

Але, перепрошую, зумисний геноцид — про це не може бути й мови.

Недді Нельсон: Я точно вам ще не оповідав? Як однієї ночі, вже під самісінький кінець вікна, не більше як за годину до ранкового сигналу, одна «акула» протаранила

мене в праве задне колесо? У вас коли-небудь в'їжджали так, щоб аж шийка осі віддала Богу душу? Ви знаєте, скільки сотень футофунтів має нараховувати крутильний момент, щоб зірвати різьбу на шийці з загартованої сталі? То хіба дивно, що від такого удару я торохнувся головою об кермо та відключився на кілька годин?

Гартон Най: Усі ми чули історії про те, що радикально налаштовані найттаймери розробляють плани поширення інфекції за межі часового кордону. З розпачу оці самі політичні радикали звинувачували дейтаймерів в організації епідемії з метою завдати удару по народжуваності серед найттаймерів та по їхньому так званому «неминучому перетворенню на електоральну більшість».

Джейн Мерріс: Зазвичай дорожні камери показували, як ці люди шкандибають туди-сюди, волочачи одну ногу, з їхніх відвислих щелеп виривається гарчання. Люди, які раніше були дружинами, таточками й навіть маленькими дітьми, тепер... цілковито озвіріли та нипають по громадських убиральнях і по примірочних у супермаркетах із єдиною метою: встромити в кого-небудь свої заслинені зуби.

Недді Нельсон: Ви знаєте, які саме «акули» дозволяли собі мітити так сильно? Єдині гравці, аж настільки примахані? Знаєте, що таке «слинько»? Ви можете уявити собі типа з останньою стадією сказу, з усією цією невгамовною люттю, можете уявити собі, що вони продовжували водити й брати участь у Руйнувальних Ночах? Отож

можете ви уявити собі, на який хаос перетворилися ці Руйнувальні Ночі?

Фібі Трюффо, д.ф.: У 1932 році державне дослідження виявило близько 400 афроамериканців, заражених сифілісом. Замість того щоб лікувати хворобу, відповідальні за дослідження службовці дозволили їй прогресувати протягом сорока років, для того щоб вивчати подальші інфекційні процеси та проводити розтини тих чоловіків, які врешті-решт помирали. Це дослідження Служби охорони здоров'я Сполучених Штатів, відоме як «Таскіджийський експеримент», закінчилося в 1972 році, коли один правдолюб врешті здав секретну інформацію газеті «Вашингтон Івнінг Стар».

Галтон Най: Ми мусли бути обережними. Усі ранні локальні спалахи хвороби мали залишитися в межах нічного часу, а всі випадки зараження серед громадян з денним статусом були простежені до виявлення контакту з найттаймером. Що ці побачення носили здебільшого так званий «непублічний» характер, будучи переважно пов'язаними з забороненими наркотиками чи сексуальними стосунками, то інфіковані дейтаймери не квапилися визнавати існування у них симптомів хвороби та заявляти про них.

Джейн Мерріс: Поки не було слинків, на те, щоби перевести місто в інший статус, ішло не більше хвилини. Звучали сирени — спершу десятихвилинне попередження, потім — одноквилинне. Потім дзвенів комендант-

ський сигнал, і якщо хтось ще досі був на вулиці, дорожні камери робили знімки їх самих чи їхніх номерних знаків, а урядова розпізнавальна програма розсилала чувакам солідні штрафні рахунки. П'ятсот баксів або й штука, залежно від твоєї історії порушень.

Але з'явилися слиньки, й невдовзі поліція розтягла комендантську хвилину до десяти, щоб робити піший обхід і пересвідчуватися, що жоден слинько не причаївся за стендами оголошень чи припаркованими машинами. Після того як слинько заховався в кущах і накинувся на групу четверокласників просто при світлі дня, комендантська хвилина розрослася до цілої години. Якщо хочете дізнатись мою думку, це вже занадто.

Недді Нельсон: Ви коли-небудь прокидались, виявляючи, що ваше лице залите кров'ю, а баранка відвалилась від удару? Прокидались коли-небудь від комендантського сигналу зі зліпленими від крові очима? З потрощеною тачкою? Майже перерізані навпіл паском безпеки? Коли-небудь продирали очі, саме щоби побачити, як якийсь воївничий комендантський патруль прочісує ту вулицю, де ви потрапили в пастку? Зграя нервозних лінчувальників, які тільки й шукають, де б шугнути зі сховку очманілого, розфокусованого найттаймера типу тебе та пристрелити?

Галтон Най: Вони перетворилися на біологічний відповідник смертників-шахідів, ці маніакальні так звані «гідрофоби», що шкутильгають усюди під час ранкової зміни часового статусу.

Джейн Мерріс: Слинки могли дбати про себе вночі. Не під сонячним світлом. Але коли ревли ранкові сирени, вони вже не розуміли, що треба бігти додому, а коли комендантські загони виявляли когось, хто ховається чи тікає, то одразу підозрювали найгірше й просто розстрілювали людей на смерть.

Та якщо хочете дізнатись мою думку, на той час слинка вже нічого не могло вилікувати, окрім кулі.

Фібі Трюффо, д.ф.: У 1940 році 400 чоловіків, в'язнів із Чикаго, потайки інфіковано малярією, для того щоб Служба охорони здоров'я могла протестувати нові ліки від цієї хвороби.

Недді Нельсон: Ви хоч знаєте, що за хуйня це денне світло? Ви коли-небудь перелазили з переднього сидіння на заднє, поки банда озброєних пушками кілерів суне у вашому напрямку? Ви хоч колись ховалися на власному задньому сидінні під еластичним чохлам для сидіння, брудною білизною та сміттям від фаст-фуду, рахуючи кожен постук серця, щоб не вихопитися, зовсім ошалівши, й не понестися вулицею під зливою куль?

Який найдовший час ви рахували собі пульс? Ви коли-небудь дійшли до десяти тисяч ударів? А до двадцяти? А як вам сорок одна тисяча двісті тридцять чотири?

Галтон Най: Я глибоко їй співчуваю, але ж ішлося про безпеку наших дітей. Про наші власні родини. Це має бути персональною відповідальністю кожного громадянина — організувати своє життя так, щоб мінімізу-

вати свій контакт із небезпечною хворобою. Гідні дорослі члени всякого суспільства мають відповідати за безпеку наступного покоління.

Наші діти — це справді наше майбутнє.

Фібі Трюффо, д.ф.: Починаючи з 1963 року, керівництво Віллоубрукської державної школи-інтернату для дітей з вадами розвитку в Стейтен-Айленді, Нью-Йорк, зумисно інфікувало здорових дітей гепатитом з метою дослідити вплив гамаглобуліну на хворобу. Протягом трьох років шкільні працівники неодноразово вводили дітям вірус, поки через вибух суспільного обурення в 1966 році програму не припинили.

Недді Нельсон: Ви знаєте, як воно у припаркованому авті з піднятими вікнами в сонячний день? Під купою мотлоху? Чути, як ціле місто проходить повз? Знати, який би вигляд ти мав, якби став видряпуватися з розбитої машини, — уроджений найттаймер, що ніколи не був на сонці, хіба якихось годин шість сумарно за все своє життя, з обличчям, вимашеним потом і кров'ю, з фінгалами під запухлими очима? Як швидко, на вашу думку, вони б вас пристрелили?

Галтон Най: Повірте, моє серце розривається. Я не кажу, що хтось заслуговує на таку долю — збожеволіти й померти від кулі комендантського загону, — але прошу, задумайтесь, що за життя ведуть найттаймери? Ми, всі інші, хто живе за словом Божим та за велінням здорового глузду, ми не маємо розплачуватися за їхні гріхи.

Варто тільки поглянути, як найттаймери поводяться. Вони думають, що життя — це одна велика вечірка. Їхнє життя обертається докола сексу. Докола трошіння своїх машин та безцільних одноденних стосунків з незнайомцями. Священик нашої парафії присвятив цілу проповідь їхньому способу життя. Непросто співчувати людям, які так легковажать своїм здоров'ям. Ці так звані «жертви» — люди, які не шанують себе. Або Господа.

І якщо їм кортить проріджувати власні ряди, то моя думка — нехай так і буде.

Фібі Трюфо, д.ф.: У середині 60-х американський антрополог на ім'я Джеймс Ніл прищепив членам племені яномамі, що мешкає у Венесуелі, вірулентний штам кору. Ніл та його колеги відмовилися лікувати хворобу, а натомість документували процес поширення пошесті, що забрала життя тисяч, з метою випробувати на практиці суперечливу евгенічну теорію.

Недді Нельсон: Ви хоч уявляєте, яким сліпучим видається сонце, якщо ти виріс уночі? Провели ви коли-небудь сто з чимось там тисяч ударів серця, гадаючи, чи не помираєте ви від сказу? Може, ви тижнями не брались форсувати піки, налякані, що виявите свою неспроможність це зробити?

Вам доводилося бачити зафіксовані дорожніми камерами в режимі реального часу картини: поліцейські поливають автоматним вогнем людей, у яких ви встигли впізнати своїх друзів?

Ви коли-небудь потрапляли до пастки в світі, в якому для всіх і кожного ви — найгірше нічне жахіття?

Джейн Мерріс: Якщо хочете почути мою думку, то першим знаком були зачинені на ніч громадські вбиральні. Трохи згодом усі питні фонтанчики також стали працювати тільки вдень. Дейтаймери відмежували ті туалети, ресторани й питні фонтанчики, які були їм потрібні, а найттаймерам довелося обходитися тим, що залишилось. У міру поширення епідемії сказу сегрегація тільки загострювалась.

Ці дванадцять годин, які ми проводимо на зворотному боці планети... якщо хочете дізнатись мою думку, ніч стала просто іншим різновидом гетто.

Недді Нельсон: Ви хоч уявляєте собі, як солодко дивитися на захід сонця, після того як ти цілий день пітнів, стікав кров'ю та сцяв під себе на задньому сидінні розбитого авта? Ви можете собі уявити, що за милий серцю звук — ці вечірні комендантські сирени?

Галтон Най: На курсах з вивчення Слова Божого всім нам доводилося чути історії про те, що так звані «слиньки» намагатимуться плюнути нам у рота. У найттаймерів така стратегія поведінки: вони так гучно обурюються, що їхня слина летить вам в очі або на їжу. Мова йде про зумисно небезпечну поведінку.

Я всією душею співчуваю, але мушу сказати: рано чи пізно карантин мав початись.

30 — Жалоба

Лінн Коффі (*журналістка*): Наступного ж дня після смерті Рента Кейсі — публічного самогубства, за яким спостерігали тисячі людей (або мільйони, якщо брати до уваги всіх телеглядачів, що бачили, як його машина вибухнула, у прямому ефірі), — так от, наступного ж дня офіцер комендантської служби на ім'я Деніел Гемміш, сорока семи років, із 19-річним досвідом служби в комендантському патрулі, при вечірньому обході напав на перехожого. Гемміш уп'явся зубами в нічим не захищену шкіру на шиї незнайомця, не будучи ніяк спровокованим до такої атаки. Відповідальні працівники швидкої медичної допомоги констатували в Гемміша стан марення й галюцинації, перед тим як офіцер знепритомнів і невдовзі помер.

Тодд Ратц (*торговець монетами*): Поліцейські приходять до мого магазину, показують мені знімок того малого, що продавав мені монети, я тоді вперше почув, що хлопця звали Бастер Кейсі. Вони кажуть, він загинув у автокатастрофі, про неї було в новинах. Питають, що я про нього знаю, про того малого Кейсі? Питають усяку

маячню, типу чи виявляв він агресивні схильності? Чи він колись цілував мене? Чи, може, кусав?

Дурнуваті питання.

Лінн Коффі: На мою думку, було щось трохи театральне в загибелі Кейсі. Передусім, він подбав про те, щоб сидіти тієї ночі за кермом найбільшої та найяскравішої машини, буквально загромадив її вогнями, просочив бензином і їздив про ігровому полю зигзагами, щоби привабити якнайбільше охочих поставити мітку. Плюс гелікоптери телевізійників і те, як він подзвонив на радіо та розмовляв, поки не згорів. Навіть те, як він поїхав на червоне світло, майже в піку кільком поліцейським, схоже, було сплановано, щоб забезпечити собі ескорт у наступне життя із блималками та сиренами — за всією формою.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Як людина компенсує втрату рівних собі?

Озираючись у минуле, я інколи думаю: а чи не виградали ми Рента Кейсі? Наш невеликий гурт. Можливо, ми потребували несамовитого, міфічного персонажа, який символізував би наше власне нетривке життя. Дивовижного блискучого антигероя, який став би викликом, що його ми — містер Даньюн, міс Лоуренс і я — пережили б, аби про нього оповідати. Тієї миті, коли Рент вибухнув на екранах телевізорів, тієї миті, коли його машину охопило полум'я, він став фантастичною оповідкою з нашого бездумного руйнівального минулого. Яку ми можемо всім розповідати. Омиті спалахом його бензинового сяйва, ми ніби стаємо легендою за компанію.

Шот Даньюн (☞ *руйнувальник*): Дивно, скажіть? Неважливо, що останні роки тисячі людей грали в Руйнувальних Ночах і ні з ким не ставалося нічого страшнішого за травму хребта. Ми ніколи не бачили, що може статись. Ми не помічали цього. Коли ми побачили, як насправді все може повернутись, що можна, блядство, померти, можна згоріти живцем, тоді Руйнувальні Ночі почали занепадати.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Не хочу надміру моралізувати, але інколи смерть однієї людини може пояснювати смерть цілої культури.

Лінн Коффі: На третій день після смерті Рента Кейсі драги підчепили його машину на дні річкового каналу. Минуло добрих три години, перш ніж вони витягли з річки обгорілий корпус «Кадилака Севілл» — разом із обвугленим кістяком різдвяної ялинки, все ще прив'язаним на даху — на платформу для спуску суден на Медісон-авеню.

Недді Нельсон: Хіба уряд не мав триста сраних разів упевнитися в тому, що Рент Кейсі не стане для нас героєм-мучеником? Хіба пригнічені люди не йдуть до церкви за розрадою? А там вони хіба не зустрічають інших людей? Хіба всі ваші найбільші революції не починалися з того, що люди бідкалися одне одному, співали пісень і заводилися так, що переходили до силових дій?

Хіба Руйнувальні Ночі не були нашою церквою, тим, що об'єднує людей? Як на піт-стопах, де ми разом скаржилися на життя? Хіба ми не були революцією, яка щонайменше майже відбувалися... майже відбувалася... продовжувала майже відбуватися, — але замість того ми просто трощили одне одного. Якби з'явився хоч один лідер — Рент Кейсі чи хтось інший, — то хіба ціла армія нас, готових битися й помирати, не стала б непереможною?

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сімза: Насправді наша жалоба — за тисячами автомобілів, повних готових перекусок, фліртування та словесної терапії. А також зв'язків, мрій, планів і навіть справжнього культурного обміну. Кожна ніч, починаючи з загибелі Рента, перетворилась на посмертний час Руйнувальних Ночей. На розтин, але не Рента Кейсі, а субкультури, яка, на думку деяких найттаймерів, суттєво покращувала їхнє життя.

Лінн Коффі: Усі вікна були підняті, тому оксамитова оббивка охопленого полум'ям «кадилака» майже не обгоріла. Згідно зі словами очевидців, автоматична коробка передач досі стояла на положенні «Drive», а фари досі були ввімкнені, хоч акумулятори давно вже залило. Ба більше, у зеленувато-блакитному салоні була річкова вода, одна синя джинсова сорочка, розшита квітами, одні сині джинси, розшиті плющем, пара високих кедів «Конверс», — ні волосинки від Бастера Кейсі.

До того ж, щоб відчинити машину, поліцейським довелося шукати відмичку «слім-джим». Адже всі двері

були замкнені. А ключі при цьому все ще були в замку запалювання.

Преп. Кертіс Дін Філдз (☉ *священик Міддлтонського християнського братства*): Біблія каже нам, що це стається в одну мить. Вознесіння. Ось так я й сказав Чету й Айрін, коли зазирнув до них ненадовго. Повірте, ви не бачили настільки убитої горем пари.

Офіцер Ромі Майлз (☾ *детектив у справах убивства*): Саме тоді міністерство видало ордер на арешт Бастера Кейсі.

31 — Розрахунки

Айрін Кейсі (☉Рентова мати): Я так розумію, старший із хлопців, Бейкон, пішов у шерифи просто для того, щоб приносити людям кепські новини. І от він підіймається сходами на наш ганок — уранці, після того як сталася та аварія з Бастером, і гупає по сітці, поки Чет не підходить до дверей. Бейкон Карлайл, він говорить: «Мені прикро повідомляти вам про це, але ваш син, Бастер Ландру Кейсі, загинув в автомобільній катастрофі близько 11:43 минулої ночі». Він читає це з маленької білої картки, причому дивиться на картку, а не на нас. Потім, весь такий шанобливий, зісмикує з голови свого форменого капелюха, перевертає картку й читає зі звороту: «Мої вам найглибші співчуття в цю жалобну мить».

Ми-то цю частину вже бачили, поки він з першого боку читав. Чет питає: «Тіло вже знайшли?»

Бейкон знизує плечима, кнур тупоголовий. Він запирає білу карточку в свого капелюха, а сам капелюх знов натягає на свою довбешку.

Лью Террі (☾управитель нерухомості): З'являється якийсь селяк у комбінезоні з нагрудником, дзвонить у

дзвінок і витягає мене з ліжка серед білого дня. У цих дей-таймерів просто ніякої совісті. Каже, що не зійде з ганку, й вимахує в мене перед носом конвертом, де в зворотній адресі вказано цей будинок, заявляючи, що він батько того хлопця, Кейсі. Значить, цей осьо батько приїхав сюди чортзна-звідки, щоб забрати мана́тки свого сина.

Само собою, я висловив йому співчуття. Поліція вже перетрусила всю квартиру, але вони не забороняли мені пускати родичів. Гумор у тому, що планування цього будинку не надто логічне. Щоби потрапити до помешкання того хлопця, ви маєте спуститися вниз аж до самого холу, тоді пройти п'ять сходів до другого поверху, а там піти по лоджії аж до самих дверей. Я про це нічого не сказав, але, поки я зазирнув до своєї квартири взяти запасний ключ, чувак уже зник.

Раз-два-три — і цей таточко вже знайшов дорогу до кімнати свого малого й зайшов досередини. Він залишив за собою слід із гною, який відпадав від його черевиків, — слід, що не плутає ні на крок. Начеб він сам тут жив, — але присягаюся, духу його в моїй будівлі ніколи не було. Він показує мені, що для того, щоб відчинити двері до квартири, просто підтягаєш угору ручку — завіси подаються, гвинти гойдаються, — і можеш відклацнути язичок.

І ось я стою собі там з запасним ключем у руці, а він жестом запрошує мене заходити.

Але нас уже хтось випередив.

Шериф Бейкон Карлайл (☀ ворог дитинства): Я ще таких холоднокровних людей не зустрівач. Таких, як Кей-

сі. Виростили єдиного сина, який утік з дому й помер, можливо, просто для того, щоб насолити своєму старому. І от Чет Кейсі стояв на порозі й слухав кепські новини так, ніби я — радіо, по якому передають прогноз погоди. Жодних емоцій на лиці. Анічогісінько. Єдине, як я можу це пояснити, — з таким довбонутим синулею його старі забили на нього ще дуже-дуже давно.

Лью Террі: Я і цей татко стоїмо в кімнаті, але чути, як у вбиральні хтось грюкає. Ці крадії, вони бачать у газеті некролог чи статтю про те, як хтось урізав дуба, і вломлюються, щоб украсти стерео, телевізор, наркоту, отриману за рецептом. Як наш крадій подався до вбиральні, то це, певно, якийсь наркуша, що перетрушує аптечку.

Тим часом батько покійного хлопця не здається надто стривоженим. Не здається він і сумним. Він водить долоною по стіні, ніби хоче відчутти фарбу на дотик.

Двері вбиральні розчахуються, і звідти виходить дівчина. Одна її рука якась нездорова, всохла, зате в іншій вона тримає чорний сміттєвий пакет. Вона дивиться на мене й на батька того хлопця й каже: «Ви хто, блядь, такі?»

І цей селючара всміхається. Він шкіриться, як та мавпа, відходить від стінки, яку мацав, і каже: «Ехо... До біса кльово бачити тебе знов».

Айрін Кейсі: Коли я вранці везла Чета до аеропорту в Пеко, щоб він поїхав та забрав Бадді з міста, Чет сказав мені дуже дивну річ. Він нагадав мені про брунатні шпалери з ковбоями, які ми поклеїли в Бадді в кімнаті. Він

сказав їх обідрати. Розпариш їх і здереш, сказав він. Під кожною кулькою з козючок, які цей хлопчисько туди приліпив, у стіні вм'ятина, і Чет сказав мені розколупати там штукатурку. Він сказав, якщо я це зроблю, то ніколи більше не потребуватиму грошей. Тільки перед тим, як торкатись козючок, одягни гумові рукавиці — так він звелів.

Лью Террі: І от ця дівчина зі скрюченою рукою та сміттєвим пакетом, вона дивиться на цього батька й каже: «Ми знайомі?»

І цей дядя Ваня киває на чорний пакет у її руці й питає: «І заради чого ти сюди вломила?»

«Рент дав мені ключ», — каже дівчина.

І цей татко каже: «О, вибач. Мені здалося, я забув».

А мені це дівча каже: «Ви знаєте, що таке “порнушний товариш”?» Вона каже, що коли хтось помирає, завжди є близький друг, в обов'язки якого входить поквапитися до квартири покійного та обшукати її на предмет наркоти, порнухи та інших секс-забавок. Тобто забрати всю ту фігню, яку померлий не хотів би доносити до відома батьків. Вона погойдала в руці чорний пакет і сказала: «Усе, чого ви не хотіли б знати про вашого сина, тепер лежить тут, усередині».

Шот Даньон (Сруйнувальник): Ми всі дуже непокоїлися за Ехо. Я сам пішов її відвідати. Однієї ночі я приніс їй з кулінарії картонну коробку курячого супу. Я хотів упевнитися в тому, що вона його їла. Ми сиділи й теревенили, і я не пішов, поки вона не виїла все до краплі.

Просто щоб підстрахуватися, я нашпигував цей суп отими «ранковими» пілюлями «Plan B». Власне, я його *зовсім* нашпигував, щоб уже промити її як слід.

Лью Террі: Батько цього хлопця починає знову обмацувати стіни, торкається м'яких чорних кульок, які, наскільки можу припустити, були з гашишу. Лапаючи стіну, навіть не дивлячись на дівчину з її пакетом, цей таточко каже: «Два куплені з рук еротичні журнали, трохи перкоцету, що залишився після його єдиного візиту до дантиста, поплямований вібратор й оздоблені штучним хутром наручники».

Дівчина зазирає до свого пакета.

«Останні два пристрої твої, — каже цей батько, — але прошу, можеш забирати все».

І дівчина каже: «Ні хуя собі, звідки...»

Офіцер Ромі Майлз («детектив у справах убивства): Стандартна процедура — встановити спостереження за всіма, хто є емоційно важливим для підозрюваного. Наші офіцери спостерігали за квартирою Лоуренс та за помешканням підозрюваного. Нам було прекрасно відомо, куди ходив Честер Кейсі та що він робив, і ми можемо підтвердити, що і він, й Ехо Лоуренс були в квартирі підозрюваного одночасно, у певний період — у присутності домовласника, Льюїса Террі.

Лью Террі: Цей татко торкається плямки на стіні, стукає по фарбі і каже: «Ось, дивися».

Це одна з тих кульок гашишу.

Таточко лізе в нагрудну кишеню свого комбінезона і витягає складаного ножа; він розкриває його і втикає в стінку.

І я кажу йому зупинитися. Застава, заплачена його сином, не зможе покрити протикання стінок.

Так і не витягаючи зі стіни ножа, він розгойдує лезо й каже: «Але гроші, які ти вкрав, точно покривають».

Я не крав ніяких грошей. Кажу вам. І йому сказав, що я не крав нічого з цієї квартири.

«Спитаймо торговця монетами з Грінсон-стрит», — каже цей татко і витягає лезо зі стіни. Він залазить двома пальцями до розколупаної ножем дірки. Виймає звідти якусь штуку і стирає з неї порохнявий білий шар тиньку. Це золота монета. І він каже: «Знайома річ?»

Офіцер Ромі Майлз: Значно менш зрозуміло, чому Ехо Лоуренс, схоже, запросила батька підозрюваного до себе додому після тієї зустрічі. І чому вона дозволила Честеру Кейсі поселитися в її квартирі.

Айрін Кейсі: Коли я побачила Чета на тому літаку, він, певно, боявся, що ось-ось помре. Бідака, він сказав мені: «Рін, ти багато натерпілася в цьому житті». Він сказав, що багато про що шкодує, але що любив мене. Завжди любив мене. Коли він на мене востаннє глянув, уже в дверях на той літак, сказав: «Ти була незрівнянною матір'ю».

Шот Даньюн: Боже ж ти мій, Рентів татко привалює до міста цілковито, непідробно, нів'їбенно зсунутим. Впи-

сується до Ехо. Дзвонить до тієї фірми, що винищує шкідників, щоб улаштуватись на стару Рентову роботу. Коли ми вперше зустрілися, цей підгоптаний недоумок згрібає мене за шию однією рукою. Він лапає мене, присмоктується своїм ротом до мого, а тоді каже: «Скучив?»

Дивна хуйня, ну скажіть?

Коли я сказав «до мого», то мав на увазі «до мого рота».

Лью Террі: Я та ця понівечена дівчина — ми дивимось, як батько цього мертвого типа ходить по кімнаті. Усюди, де побачить м'яку чорну грудочку, устромлює свого ножа та виколупує золоту монету. Дивлячись на дівчину, цей татко каже: «В твоїй квартирі, коли ти заснула тієї останньої ночі, яку ви з Бадді провели разом, він поприліплював кульки своїх козючок до твоїх стін».

Каліка, вона каже: «Рент витирав шмарклі об мої стіни?»

Усюди, де вона знайде кульку з козючок, каже батько, Рент лишив для неї якийсь скарб.

Вона каже: «Я все ще нічого не розумію».

Він каже: «І не заморочуйся з тестом на сказ — просто починай лікуватись».

Ця дівчина, вона каже: «Ви ж не поліцейський, ні?»

32 — Погляд у минуле

Рубі Елліот (☉сусідка дитинства): Я вам так скажу: бути покинутою чоловіком просто в аеропорту — це не найгірша річ, яка сталася з Айрін Кейсі за життя.

Гленда Гендерсен (☉сусідка дитинства): Безін, Рубі та я, ми вчилися в школі разом із Айрін, і вона весь час прогулювала уроки. Здається, її ніколи не хвилювало, що в неї немає батька. Айрін мала повно планів. Весь час патякала про коледж чи про армію — одне слово, про все, що їй тільки на думку спадало, щоб вибратися з нашого містечка. Трагедія в тому, що вона так і перейшла з дев'ятого в десятий. Того літа, коли нам було по тринадцять, їй і Безіну, Рубі й мені, ми вешталися де завгодно, загулювалися допізна, а потім Айрін перестала підходити до телефону. Айрін перестала... все перестала, якщо чесно.

Рубі Елліот: Між нами кажучи, нікого не здивувало, що Айрін важка. Уже три місяці було, люди казали, коли вони з Четом одружилися. Власне, як усе було: нежданно-негадано прийшов до їхнього порога Честер Кейсі й питає її маму, Естер: «Чи не міг би я поговорити з міс

Айрін Шелбі?» Ніби він та Айрін в очі одне одного не бачили. Цього Честера в нас тут ніхто не знав. З'явився бозна-звідки, ні роботи, ні сім'ї, просто вигулькнув собі в Міддлтоні і почав: «Доброго ранку, докторе Шмідт... Як воно, преподобний Філдз...» Усіх знав на ім'я.

До того дня Естер і не знала, що її мала вагітна.

Доктор Девід Шмідт (☀ *міддлтонський лікар*): На жаль чи на щастя, але це була дитина Чета. Айрін була в такому юному віці, і нам хотілося бути певними, що вона не зробить ще однієї помилки, шукаючи просто чоловіка, будь-кого, хто згодиться допомогти їй ростити дитину. Ми зробили стандартний аналіз крові для виявлення батьківства, і всі генетичні маркери вказали на те, що малятко від нього.

Озираючись назад, я б сказав, що малятко *було ним*. Гени його та дитини були такими близькими, що важко було знайти різницю.

Преп. Кертіс Дін Філдз (☀ *священик Міддлтонського християнського братства*): Дуже яскраво пам'ятаю, що під час обов'язкових напучувань перед шлюбом пара всіляко уникала розмов про інтимну близькість. Я вирішив, що їхня вразливість походить від того, що Айрін уже давно вагітна. Настанови про контрацепцію були тепер ніби замикання стайні після того, як кінь уже втік.

Було це через вагітність чи ні, але я ніколи не бачив пари, настільки не позначеної пристрасстю. Щоб ви зрозуміли, наскільки відчуженими вони здавалися: коли на

вінчанні я сказав Честеру, що він може поцілувати наречену, він поцілував її в щоку.

Доктор Девід Шмідт: Наші найпохмуріші сумніви стосувалися того, чи не зґвалтував Честер Кейсі 14-річну Айрін Шелбі, яку обставини тепер змушують виходити заміж за свого нападника. Маленькі містечка інколи полонять молодих людей дуже трагічним чином, змушуючи тих усе життя розплачуватися за маленькі помилки.

Рубі Елліот: Уся родина Шелбі, принаймні її жіноча частина, родилася під нещасливою зіркою. Її прабабця, Бел Шелбі, мала тринадцять чи чотирнадцять років, коли поверталась додому зі школи і її збезчестив якийсь незнайомец. Проїжджай. Жоден шериф так і не піймав того чоловіка, але в Бел Шелбі в результаті народилася дитина, і цією позашлюбною дитиною була бабуся Айрін — Хетті.

Так, ніби жінки в родині Айрін приречені на нещасну долю.

Безін Карлайл (☉сусід дитинства): Та не смішіть мене. Не треба списувати розпусту на якісь там «напади». Жінки в родині Шелбі завжди були перелюбницями. Нема на них ніякого прокляття, хіба що прокляття блуду.

Рубі Елліот: Але щойно Хетті Шелбі виповнилося тринадцять, як усе сталося знов. Інший незнайомец та інша дитина. Цією дитиною була мама Айрін, Естер.

Една Перрі (☀сусідка дитинства): Їхня ферма — міддлтонці й досі називають її «дім Шелбі», навіть після того, як вона дісталася Чету Кейсі. Усі ці роки там була Бел, яка ростила Хетті, яка ростила Естер. Місцеві перекази оповідають, що в той самий день, коли Естер виповнилося тринадцять, вона завагітніла Айрін.

Рубі Елліот: Такі-от родинні історії, і ви не можете винуватити мене й Гленду Гендерсен за те, що ми боялися найгіршого звідтоді, як Айрін пішла до дев'ятого класу. Ми всюди ходили з нею разом, ні на мить не спускаючи нашу найкращу подругу з ока. Коли ми не слідкували за Айрін, це робили її мама й бабуся. Ви можете сказати, що вони вивели Айрін з себе — оцією курячою опікою. Може, цей надмірний нагляд і змусив Айрін вислизати. Просто щоби побути на самоті, пройтись понад річку, поміж дерев на березі — самій.

Шериф Бейкон Карлайл: Із цими зграями диких псів, що носяться по лісах, це просто самознищення — гуляти там на самоті. А щодо такої юної дівчини, якою була тоді Айрін Кейсі, ми говоримо просто про відверто божевільну, суїцидальну поведінку.

Рубі Елліот: І ще, можливо, Айрін не хотілось провести все життя за замкненими дверима й маминою спідницею, під наглядом найкращих друзів.

Безін Карлайл: Айрін Шелбі тільки й дивилася, як би вислизнути. Потім вона залетіла. Потім узяла й вийшла

заміж за Честера. Ніякої містики. Це просто маячня — казати, що гвалтівник переслідує чотири покоління однієї родини. Не смішіть мене.

Преп. Кертіс Дін Філдз: Також за все своє життя я ніколи не бачив дитини, яка росла б настільки схожою на батька. Та що там — кожен, хто зустрічав Бастера й Честера Кейсі, могли присягнути, що бачать братів-близнюків.

Так воно й було — от тільки вони народилися з різницею в покоління.

Гленда Гендерсен: Певно, Чет був дещо старший від Айрін. Можна списувати на цю різницю те, що вони ніколи не поводитися лагідно між собою, принаймні на людях. Ніколи навіть за руки не тримались. Але здавалося, вони дуже щиро опікуються одне одним, — до того моменту, поки Чет не забрався до того літака, навіть не озирнувшись.

Айрін Кейсі (☀Рентова мати): Ви питаєте, чи мене не зґвалтували? Чи нападав на мене незнайомиць, який, можливо, був мені батьком, і дідусем, і прадідом? Для чого заводити розмову про такі жахи?

Я не знаю. Забула. Я не можу згадати.

33 — Вовкулаки IV

Шот Даньюн (☞ *руйнувальник*): Яка ж дурість. Дивлячись на це тепер. Це більше ніж дурнувато, але я не замислююся, коли чищу зуби та спльовую зубну пасту в сортир замість раковини. Сила звички. Ніколи не замислювався над тим, що плювок — це слина, і над тим, що мій собака звик хлебтати воду з унітаза.

Джейн Мерріс (☞ *музикант*): Ви згадайте, що робилося з людьми. В одних чутках казали, що найттаймери беруть із вітрин яблука в супермаркетах, облизують їх і кладуть на місце, сподіваючись заразити дейтаймерів. В інших побрехеньках оповідали, що вони плюють із вікон високих поверхів протягом дня.

Недді Нельсон (☞ *руйнувальник*): Берлінська стіна... Велика Китайська стіна... зона, що відділяє Ізраїль від Палестини... Північну Корею від Південної... хіба це не те саме, чим став комендантський сигнал о восьмій ранку?

Галтон Най (☼ *член муніципальної ради*): Єдині неприємності, які в мене були з найттаймерами, — вони дивилися на мене згори вниз й обзивали фанатиком. Ніхто

не може назвати мене упередженим. Щоб вони знали, моя власна донька — так званий найттаймер, моя маленька дівчинка. Уже майже три роки.

Недді Нельсон: Скільки часу минуло, перш ніж дейтаймери вирішили, що всі найттаймери розносять сказ? У сфері харчування? Здоров'я? А як щодо сфери догляду за дітьми? Ви можете назвати хоч одного дейтаймера, який усе ще наймає найттаймерів на роботу?

Шот Даньон: Цей пес, що в мене жив, це була трирічна мопсика на ім'я Сенді. Вона ганялася за тенісною кулькою доти, доки геть не вибивалася з сил, аж мені доводилося нести її додому з парку. Усю дорогу вона спала в мене на руках.

Я знав, що не можу форсувати піки, і знав, що це значить, але ж мова йде про те, як воно бути дурним.

Джейн Мерріс: Пам'ятаєте? Усі ці розмови про людей, які, не знають, що вони інфіковані, цілують своїх чоловіків та дружин, батьки цілують дітей на добраніч і передають їм сказ. Церкви, в яких для причастя використовують спільну чашу з вином, — от вам ще одна історія з тих, що гуляли містом. Про те, що всі католики й баптисти хворі на сказ.

Шот Даньон: Цей мій мопс, Сенді, вона щодня спала в моєму ліжку, поклавши свою маленьку голівку на подушку поруч із моєю подушкою. Ніби крихітний бульдозер, вона прокладала собі шлях під ковдри, повертала біля

моїх ніг і повзла далі, поки з-під ковдри не витикалася сама тільки голова. Це вам про особистість. Сенді навіть хропла як маленька людина. Вона знала команди «фас», і «помри», і «чекай».

Галтон Най: Хоч як ми з дружиною намагалися застерегти її, вона нами знехтувала. Ми намагалися навчити нашу дівчинку, що є добро, а що є зло. Ми молили її не псувати собі життя через якийсь юнацький акт непокори. Ми в повній мірі роз'яснили їй, що день і ніч — це цілком свідомий вибір способу життя, але вона не хотіла про це й чути.

Недді Нельсон: Ви в курсі, що до своїх мерзенних експериментів над в'язнями концтабору Аушвіц доктор Джозеф Менгеле був шанованим антропологом? Ви знали, що Менгеле мандрував Африкою, збираючи зразки крові та штами вірусів? Що мрією всього його життя було знайти фактори, які доведуть різницю між кров'ю представників різних рас? Щоб потім вивести расово-вибіркову пошесть?

Ви знали, що більшість відкриттів Менгеле потрапили до Сполучених Штатів як частина проекту «Скріпка», в межах якого ЦРУ забезпечувало помилування та зміну особи нацистським вченим, якщо вони погоджувалися взяти участь у дослідженні Менгеле?

Джейн Мерріс: Щоб когось образити зовсім сильно, досить було сказати: «Не будь таким слиньком». Або:

«Не казися на мене». Замість того щоб зберігати привілейоване становище поза законом, культура найттаймерів стала синонімом зневаги. Щоб виявити своє несприйняття чогось, казали: «Воно тааааке *нічнееее...*»

Галтон Най: Наша дівчинка випустилася з грамотою Академії християнського шляху. Це значить, що її середній бал був другим згори в класі з майже сорока учнів. Вона була молодшим молодіжним пастором у нашій церкві протягом трьох років, а на останньому курсі грала за університет у футбольній команді в основному складі. Ми з її матір'ю найняли так званого «приватного детектива» — це було через тиждень після того, як вона втекла. Усе, що ми отримали від того детектива за наші гроші, — це її фото в якійсь паскудній машині з якимось хлопцем, — під вікном з її боку було написано білим: «ЩОЙНО ОДРУЖЕНІ», а вона була у вельоні й сміялась. На хлопцеві була біла сорочка й метелик. Після всіх наших мрій зіграти нашій дівчинці розкішне вінчання ця фотографія просто розбила серце її матері.

Біблія каже: «Не плачте за грішниками, що відвернулись від добра у серці своїм».

П'ять тисяч доларів за один розмитий знімок, і все, що ми з цього отримали, — розбите серце. Принаймні ми знали, що той сучий найттаймер на ній таки одружився.

Шот Даньюн: Мені похуй, як там у пісні співається: інколи поцілунок — це не просто поцілунок. Точно кажу. Моя теорія така: щоразу, коли кажан чи скунс кусав Рента,

той випадково давав хворобі зайти трохи далі, перш ніж розпочати лікування. Хотів він цього чи ні, але Рент виносив якусь заразу, з якою медицина впоратись не може.

Фібі Трюффо, д.ф. (епідеміолог): Двома єдиними невиліковними різновидами сказу були африканські штами мокола та давенхейдж — до виявлення серотипу Рента.

Галтон Най: Біблія каже: «...зіпсоване те дитя, що не кориться батькам своїм». Просто не забувайте про це.

Недді Нельсон: Ви читали доповідь Кіссінджера, яку він нібито подав на розгляд Раді національної безпеки в 1974 році? Ту саму, в якій Генрі Кіссінджер попереджає, що найбільша загроза майбутньому Америки — це перенаселення в країнах третього світу? Як воно вам? Нам потрібні мінерали та природні ресурси Африки? Певно, варто поквапитися, бо ці бананові республіки почнуть розпадатися, щойно їх населення надто виросте? Єдиним способом, яким Америка може захистити свій добробут і політичну стабільність, буде депопуляція третього світу?

То чи треба дивуватися, що в 1975 році з'являється вірус СНІДу?

Ви розумієте, що значить термін «депопуляція»?

Джейн Мерріс: Під дією акту СЕКСОТ антидискримінаційні закони забезпечували рівний доступ до публічних місць для людей як з денним, так і з нічним статусом, але якщо ви питаєте моєї думки, то люди стали такими

параноїками щодо поту на тренажерах і такого іншого, на кшталт плювків на яблуках, що найкращі місця — бари, ресторани, салони — стали просто закриватися вночі.

Дві культури співіснували в одному місті, але розходилися все далі й далі одна від одної.

Недді Нельсон: Як ви поясните це: перший спалах СНІДу в Африці почався в місіонерських шпиталях, де християнські волонтери користувалися по кілька разів однією й тією ж голкою, щеплячи місцевих дітей від віспи й дифтерії? Нічого не нагадує? Це могли бути мільйони дітей. Хіба це не пояснює, яким чином між 1976 та 1980 роками інфекційна крива виросла з 0,7 відсотка до 40 відсотків у деяких регіонах Західної Африки.

Чи спонукає вас цей сценарій помчати до першої-ліпшої державної клініки та стати в чергу на якусь вакцинацію?

Фібі Трюффо, д.ф.: Щеплення в кожному разі несе невелику загрозу післятерапевтичного енцефаліту, тож кілька осіб, що підлягли профілактичній імунізації, неминуче мали продемонструвати слабкі симптоми сказу й отримати відповідне додаткове лікування. Чимала кількість вакцинованих зробила неможливим подальший контроль за пацієнтами, і справді, принаймні двоє померло — найпевніше, внаслідок проведеного щеплення.

Шот Даньон: Одного ранку я прокинувся, і подушка поруч із моєю була вся просочена слиною — так багато

моя псина напустила її під час сну. Але мопси взагалі з біса слиняві, і я про це навіть не замислився. Оце вам про заперечення.

Фібі Трюффо, д.ф.: Серед цільової спільноти поширилися чутки та хибні інтерпретації смертей, пов'язаних з вакцинацією, і це суттєво послабило ентузіазм щодо повної участі в подальших лікувальних програмах, фактично забезпечивши постійне та значне джерело інфекції в межах популяції найттаймерів.

Шот Даньюн: Рент Кейсі завжди казав: «Яка різниця, що відбувається, — головне, що це завжди зараз...» Це про загадковість.

Я думаю, Рент мав на увазі, що ми всі живемо в поточний момент дійсності і байдуже, що було до того, байдуже, наскільки ми любили людину чи собаку, — коли вона нападає на нас, ми реагуємо на цю миттєву небезпеку.

Недді Нельсон: Невже не дивно, що урядовий звіт рекомендує депопуляцію Африки, а на кінець століття помирають уже цілі покоління? Невже не підозріло, що колишні європейські колонії, багаті на природні ресурси, на штуки типу золота й діамантів, країни на зразок Ботсвани, Зімбабве та Південної Африки були найбільше вражені епідемією СНІДу?

Шот Даньюн: У мене була така неймовірна псина, а я дозволив їй пити свої плювки. Інколи я буваю просто без усякої міри тупоголовим. Чесне слово.

Одного вечора я прокинувся від десятихвилинної сирени: Сенді стояла в мене на грудях, а слина з її плеска-тої морди текла на мою шию. Її чорні губи загорнулися, оголюючи кожен зуб аж до жовтого кореня. Її дихання обпікає мені лице, і я бачу, що Сенді згрупувалася, мов перед стрибком за тенісним м'ячем, щоб кинутись мені на горло. Тієї миті, коли вона рвонулась, я накинув на неї ковдри та інші лахи і загорнув так, щоб вона не могла вибратися. Сенді ніколи не була важчою за 16-фунтову кулю для боулінгу — от тільки зараз вона казиться, мов перевертень, гарчить і дряпається всередині згортка, а мої ковдри дуже старі — саме лахміття. Одна з її маленьких лапок продирається назовні, мені вже видно чорні кігтики. Ковдри промокли від слини, тому здається, ніби тримаєш маленьку росомаху в пакеті з мокрого пакувального паперу. Ще одна подряпина — і вона вибереться та почне кусати мене. Просто щоб її оглушити, можливо, вирубати, я розмахуюсь бганком і стукаю ним об стіну. Сенді всередині все одно гарчить і пручається, тому я стукаю бганком об стіну вдруге. Вона все одно не вгамовується, і я стукаю та стукаю, поки сусід з-за стіни не починає відповідати тим самим. Звучить однохвилинна сирена, потім комендантський сигнал. Стіна, там, де я стукаю згортком із ковар, це місце поплямоване червоним. Вологим і червоним. Мій сусід усе ще грюкає в стіну й горлає, щоб я заглух, але Сенді вже не ворухиться й не видає жодного звуку. Зовсім не так, як у «Старому Брехуні»¹.

¹ Відома книга американського письменника Фреда Гіпсона, в кінці якої хлопчик змушений пристрелити улюбленого пса, який захворів на сказ, захищаючи своїх господарів від нападу скаженого вовка.

Оце вам про паніку. Тепер ви бачите, що я за безголовий сраний ідіот.

Недді Нельсон: Чи можете ви відкинути той факт, що до спалаху епідемії сказу пропорційно молодша спільнота найттаймерів почала кількісно переважати популяцію дейтаймерів? Хіба добряча епідемія не зробить із найттаймерами те саме, що СНІД зробив із Африкою? Хіба вона не виснажує політичних потужностей прогресуючої спільноти й не зберігає існуючих владних структур?

Галтон Най: Ми не знаємо, інфіковано її чи ні, але не хочемо ризикувати. У нас є власне здоров'я, про яке треба дбати. Я не кажу, що ми з її мамою більше її не любимо, але тієї ночі, коли наша донька вийшла з дому з цим її так званим «бойфрендом», вона для нас померла.

Благослови її Господь, але якщо наша дівчинка раптом з'явиться в одну з ночей, наші двері залишаться замкненими.

34 — А що як...

Недді Нельсон: Мені б хотілося спитати, чи ви колись замислювалися, чому домінантна культура декларує певні речі? Я маю на увазі, чому вона просто вколочує тобі в голову, що певні речі є цілковито, абсолютно неможливими? Наприклад, те, що в науці називається «дідусевим парадоксом»¹? Як так виходить, що вам не варто навіть і думати про подорож у часі, бо ж тоді ви можете потрапити в минуле, убити свого дідуся, скажімо, випадково, і тоді — опля! — вас більше нема? Я про те, що, якби ви довіряли урядовим експертам, ви б точно не стали ризикувати й *нізащо* не відправилися б у часі назад?

Ехо Лоуренс («руйнівальниця»): Я була зовсім малою, але пам'ятаю, як через акт I-SEE-U стали закриватися дослідження «ефекту зіваки» — ті, в яких урядові інженери типу моєї мами врізалися одне в одного, щоб вивчати

¹ Парадокс подорожування в часі, вперше змальований Рене Баржавелем у книжці «Необачний мандрівник» (1943); полягає в тому, що якщо людина відправиться в минуле та вб'є свого дідуся до того, як він зустрине бабусю, то ця людина не з'явиться на світ, а значить, ніколи не потрапить назад у часі, не вб'є свого дідуся й ніяк не вплине на своє існування.

вплив цього на дорожній рух. Пам'ятаю, як мама розповідала, хто зник із їхнього офісу, а я подумала: вона має на увазі, що їх звільнили або тимчасово усунули. Кожного тижня — кількох інженерів. Я питала, чи вона теж піде, і вона відповіла мені: «Ні». Ніколи, сказала вона, ніколи без її маленької Ехо, тобто без мене, і без мого татка. Вона сказала, що ніколи нас не залишить.

Недді Нельсон: А що якби? Якби хтось повернувся й змінив минуле, то звідки б усі інші дізналися? Хіба ми не знаємо тільки ту теперішню реальність, яку знаємо? Що коли реальність посувається — трішечки, на волосинку, — щомиті? І що як люди, які зараз при владі, вже посунули цю реальність, щоб дістатись вершини, а тепер переконують усіх інших не гратися з історією, мовляв, можна потрапити в минуле, убити свого далекого пращурка, — і всі наступні покоління, включно з нами самими, ніколи не народяться?

Я про те, чи не могли люди, які контролюють зараз гроші й політику, вигадати жахалочку? Чи це не ті самі поважні науковці, які раніше стверджували, що земля пласка? Чи не було важливо, щоб ми залишалися вдома рабами й селянами — а то звалимося з краю землі?

Ехо Лоуренс: Маленькою дитиною я, пам'ятаю, відвідувала дохуя похорон — переважно ховали маминих співробітників. Сидячи в церкві, мій тато штурхав її ліктем і казав: «От куди вони насправді діваються...»

А мама з-за своєї чорної вуалі відповідала: «*Не всі...*»

З-за дверей їхньої спальні я чула суперечки про те, щоби переїхати, забратися, втекти. Моя мама називала це «першопрохідництво навпаки»: утеча до якогось місця, де повітря чисте і довкола безлюдні землі. Це була прекрасна мрія, але навіть для малої дитини мамині слова звучали трохи божевільно. У цей час, у цьому загігженому, заюрмленому світі вже не лишилося таких місць.

Недді Нельсон: Я хотів би спитати: а що як замість «парадокса дідуся» існує «парадокс бабусі»? Я не кажу, що хтось це зробив, але що як хтось повернувся й трахнув власне минуле? Ніяких суттєвих змін — просто повернути справу так, щоб теперішнє стало... кращим? Я маю на увазі, що як ви опиняєтеся в далекому минулому — випадково — і зустрічаєте власну прапрабабусю до того, як крутити з нею роман було б уже неприродно? І що як вона справжня цукерочка? І, скажімо, ви двоє сходитеся? І як щодо того, що в неї народиться дитина, що доводиться вам водночас і донькою, і прабабцею? Ви бачите, куди цей план веде за умови участі хворого на голову хлопця? Що як можливо жити й жити, плутаючись із наступними лялечками — своїми попередницями, бабусею та мамою, підтримуючи власну генетику таким чином, щоб майбутній ти — або навіть нинішній — був ще сильнішим, розумнішим, божевільнішим... *суперкимось?*

ШотДаньюн (Сруйнувальник): Не брешу. Я пам'ятаю, як медіа-магнати силували всіх ставити порти й форсувати піки. Спершу в магазинах припинили продавати й

давати напрокат книги та відео. Не можна було дістати аудіоплівки чи диски. Несподівано вся розважальна індустрія стала випускати одні лише порти й виведені транскрипти. Справжній пресинг був спрямований на молодих, починаючи від 14 й до 45 років. Серед цієї вікової групи не мати порта було те саме, що не вміти читати. Або не мати щеплення проти якоїсь поширеної хвороби. Чи не носити окуляри, якщо вони тобі потрібні. Це ніби ти був повним кретином.

Це не просто збіг — що саме ця вікова група складала коло найактивніших учасників Руйнувальних Ночей, які водили самі або їздили з командою. Але мені вже час заткнутися. Тсссс. Нам не варто про це говорити.

Недді Нельсон: Стрибаючи назад у часі, чи не будеш ти жити поза історією, знаючи, які новини чекають попереду, бо ти вже прожив цю частину? Чи не будеш ти старіти, підчіпляючи дівчат, щоб зачати ще одне, краще покоління самого себе? Купуючи лотерейні квитки та ставлячи на коней — з невідворотним виграшем?

Якщо ти проживеш доволі довго, чи не вдасться побачити, як ти народився? Можливо, ти рститимеш сам себе? Будеш самому собі батьком?

Ехо Лоуренс: Ну так ось. Більшість легкових автомобілів проходять креш-тести на швидкості не більше ніж сімдесят п'ять миль на годину. Автомобільна індустрія пояснює це тим, що водій намагатиметься уникнути аварії та гальмуватиме до самого моменту зіткнення. До імпульсу. Але це не про мою маму.

Офіцер із місця аварії відзвітував, що наша машина так і не скинула швидкість, перетнувши осьову. Не було жодних слідів від шин, які б указували, що мама намагалася гальмувати. Поки я дрімала на задньому сидінні, вона просто скерувала нас лоб у лоб на іншу машину. Наскільки мені відомо, татко був правий. Але що кумедно, я таки намагалася знайти, зустрітися й поговорити з інженерами, які працювали разом з батьками. Їм усім зараз мало б бути всього від тридцяти до сорока, але всі вони мертві. Мертві чи зникли безвісти. Загинули в автокатастрофах або просто розчинилися.

Недді Нельсон: Я просто намагаюся сказати одну-єдину річ: що як час — це не крихкий помах крила метелика, як нам оповідають ці поважні науковці?

Що як час більше схожий на сітчастий паркан, який так просто не розхерячиш?

Я про те, що навіть якщо ти його розхерячиш — навіть не раз, а тисячу разів, — звідки тобі буде це знати? Кожної поточної миті, кожного «просто зараз» ми отримуємо саме те, що отримуємо. Ви в курсі?

Лінн Коффі (*журналістка*): Потрудіться переглянути прес-релізи, й вам упадуть в око розбіжності між офіційними заявами й реальними подіями. Дослідження «ефекту зіваки» призупинено не через прийняття акту СЕКСОТ. Дослідження згорнулося, бо провідні інженери перестали звітувати про роботу. Якщо ви підрахуєте звіти про витрати й розглянете їх разом із платіжними

відомостями та поліцейськими заявами, то виявите послідовність розбитих державних автомобілів і значну кількість інженерів, що були водіями цих автомобілів і з місця подій начебто зникли. Вони не загинули, але більше їх ніхто не бачив.

Недді Нельсон: І на той час, коли ви вже станете старим-старезним, просто їбучою розвалюхою і зачете останню версію себе, чи не захочеться вам зійтися поближче з цією найновішою моделлю, з молодим собою, та поговорити по щирості? Скажімо, коли цьому ідеально налаштованому новенькому *гібриду* вас буде вісімнадцять чи дев'ятнадцять років?

Тіна Щосьтам (*«руйнувальниця»*): Забудьте. Ніхто й не думає розповідати вам, яка *справжня* мета Руйнувальних Ночей. Валяйте, продовжуйте казати собі, що ми просто здуру казимося. Купка пришелепків, яких просто пре зіштовхуватися тачками.

До речі, більшість тих фактів, якими оперують ці ідіоти, насправді базуються на чутках. Переказах. Ніхто достоту не знає, як це працює. Ніхто не збирається пояснювати вам, що насправді відбувається.

Але дехто з нас планує стати богами.

Недді Нельсон: Усе, що я намагаюся сказати: а що як Рент не винний у тому, що став результатом чийогось довгого збоченого плану?..

Чи не казав сам Рент: «Майбутнє, яке буде в тебе завтра, — це інше майбутнє, ніж було в тебе вчора»?

Ви все це зрозуміли?

35 — Флешбек

Честер Кейсі (☉фермер): От тепер починається повна срань.

За ніч до того, як мій хлопчик, Бастер, пішов і вбив себе, якийсь старий пень розповідає йому всю цю довгу, нестерпну байку. Багатий старий пень на ім'я Сімміз розповідає, як він, будучи такого ж віку, як Бастер, уперше приїхав до міста й потрапив в автомобільну аварію. Цей Грін Тейлор Сімміз, тоді молодий чоловік, їде собі в машині, як назустріч йому виїжджає інша тачка, не гальмує анітрішки, перетнувши осьову, і вліпляється в його машину.

Шот Даньон (☾руйнувальник): Так, як Рент розповідав мені, Сімміз очунює на лікарняному ліжку, питає: «Як довго я тут?» І сестра каже: «Чотири дні...»

Ехо Лоуренс (☾руйнувальниця): У лікарні цей хлопець спитав: «Що сталося з моєю машиною?»

І доктор сказав: «З якою машиною?» Поліція знайшла його серед вулиці, непритомного. Він був весь у синцях, з переламаною ключицею та грудиною.

Хлопець спитав: «Де мій одяг?»

І доктор сказав: «Який одяг?» Поліція знайшла його голим.

Честер Кейс: Усі розуміють, що це безумне патякання, але ж Бастер цього не знав. Бадді мав повірити старому.

Ехо Лоуренс: І от, стільки років тому, поліцейські спитали у того хлопця, як його звать і як зв'язатися з його родиною, і хлопець розповів. Наступного дня вони прийшли до його ліжка в шпиталі й сказали, що таких людей, його родини, не існує.

Шон Даньюн: Копи спитали в нього ім'я, паспортні дані та номер соціального страхування. І через день вони повідомили чоловіка, що *його самого* не існує.

Ехо Лоуренс: Лікарі поглянули на шрами на руках того хлопця, на всі ці проколи та борозни на його шкірі й спитали: «Які наркотики ви вживали?»

Вони спитали: «Вам було відомо, що ви заражені сказом?»

Джаррелл Мур («приватний детектив»): Ці травми, які Сімміс змалював Ренту, синці вздовж клубового гребеня в області таза, тріщина в грудині та зламана ключиця — усі вони відповідають тим пошкодженням, які завдають поясний та плечовий ремені безпеки при лобовому зіткненні на високій швидкості.

Шот Даньюн: Отож у двадцять три роки Грін Тейлор Сімміс тікає з тієї лікарні. Щойно вони заводять мову про те, щоб помістити його до психіатрички, він звалює,

перш ніж його встигають заховати під замок. Сімміз краде якийсь одяг, взуття і линяє. А ззовні всього лише за чотири дні місто перестало ділитися на день і ніч. Цього нема. І ні в кого немає портів у карку. Люди читають — книжки. Журнали. Газети. Крізь вікна він бачить, як люди дивляться телевизор. З радіо та стерео долинає музика.

Сімміз вирушає автостопом до єдиного місця, яке здається йому безпечним. Він повертається до рідного дому, в Міддлтон. Так, до міста, з якого і Рент родом.

Честер Кейсі: Просто серце розривається, скільки божевільної, навіженої маячні вивалив цей старий шкарбун Сімміз на голову мого хлопчика.

Шот Даньон: За ті кілька років, які минули з переїзду Сімміза до міста, хтось зрубав чотири великі робінії, що росли по кутках батьківського двору. Замість них стирчали чотири гінкі паростки тієї ж робінії, висотою з долоню. На самому будинку, розказав Ренту Сімміз, хтось замінив покарлючену, горбкувату обшивку рівними та новими дошками, пофарбованими в такий білосніжний колір, що аж відливав блакиттю. Фарба була така свіжа, що можна було зачути її запах. Його ключ не підійшов до замка, і коли він постукав, до дверей підійшла дівчинка.

Честер Кейсі: Її звали Хетті, й вона була гарненька тією красою, яка сяє на обличчях вашої улюбленої рідні зі старих фотознімків. Коли вони ще молоді та зачаровані життям. Тоді, коли час, робота й *ви* ще не згубили їхню молодість. Сімдесят років тому Хетті було тринадцять і

вона щойно прийшла додому зі школи, сиділа сама та чекала, поки за кілька годин родина повернеться з роботи.

Щось її мало дуже привабити в тому Сіммізі, бо вона запросила його досередини і майже навпрямки до ліжка. Фактично навпрямки.

Ехо Лоуренс: Звісно, це версія того чоловіка. Він нікого не гвалтував. Він не здогадувався, хто вона насправді така, поки, лежачи там в очікуванні сутінків та приходу рідні, Хетті не сказала: «Єдиний спосіб залишити тебе тут — це якщо я залечу...» І вони зайнялися сексом знову.

Під час цього другого разу Хетті сказала, що сподівається, це буде дівчинка. Щоб вона могла назвати її Естер. І цей незнайомий молодик скінчив, дивлячись на годинник та календар, що стояли в неї на комоді. Він спитав у дівчини: «Ця штука все правильно показує?»

Хетті повернула голову на подушці, дивлячись вгору, і сказала: «Хвилина туди-сюди».

І він сказав: «Ні». Він сказав: «Я про календар».

Честер Кейсі: Цей старий, що плів дурню моему хлопчику, він сказав, що уловив ту мить, коли мала завагітніла, — він відчув, як хвиля енергії, розуміння, відваги та божевілля поглинула його. Реальна, ніби дощ чи сонячне сяйво. «Ще краще, — сказав він, — укус будь-якої живої істоти, хоч отруйний, хоч просто болючий».

Він сказав, що не залишився, чекаючи на її рідню, мов прибудний пес, якого вона захотіла залишити собі, й, напевно, та мала Хетті сказала потім батькам, що він згвалтував її.

Ехо Лоуренс: За словами Сіммза, коли він поцілував ту Хетті, то відчув смак м'ясного хлібця з цибулею та ковбасою, який вона їла на ланч у школі. Відчув смажену телячу печінку, яку вона їла вчора ввечері. Смажену курячу грудку, перлисту цибулю з вершками та апельсинове желе, якими вона вечеряла три дні тому. В ту мить, коли було зачате їхнє майбутнє дитя, зір і слух цього чоловіка, його чуття запаху й смаку — все це просто вибухнуло.

Шот Даньюн: За кермом, просто накидаючи кола в пошуках здобичі, Рент розповів мені, що Грін Тейлор Сіммз потрапив у минуле, десь на шістдесят років раніше. Після того як він натягнув власну прапрабабку, Хетті Шелбі, Сіммз казав, став почуватися просто неймовірно. По ночах йому потрібно було всього дві години, щоб виспатися. Щось типу Супермена.

Тіна Щосьтам («руйнувальниця»): Це тільки одна з потаємних цілей Руйнувальних Ночей. Більшість називають це «флешбек». Інші — «першопрохідництво навпаки». Про народжування самого себе, як це було у Сіммза, кажуть «підтримувати багаття».

Ехо Лоуренс: Слухай уважно. Цей гіпотетичний 23-річний біженець, який застряг у минулому, картає себе за те, що не вчив новітню історію краще. Що не запам'ятав принаймні кілька виграшних лотерейних номерів. Він мие тарілки, щоб заощадити хоч невеликий капітал. Він працює з ранку до ночі, запитуючи першого-ліпшого: «Майкрософт уже відкрита компанія чи ще ні?»

Ці люди, вони переважно відповідали: «Майкро-що?»

«Майкрософт», — казав він.

Але люди тільки хитали головами та знизували плечима.

Шот Даньон: Він питав у когось: «Технологію форсованих піків уже винайшли?» І було не важливо, що ці люди знизували плечима. Йому справді, чесно-пречесно хотілося, щоб раніше він був уважнішим на уроках математики та природничих наук.

Кожні кілька років він повертається, щоб стежити за своєю донькою, Естер, його майбутньою бабусяю. І що на думку йому не спадає нічого кращого, то він зваблює її; зустрічаючись із нею потайки та даючи їй гроші, він ділиться з нею своїми мріями про подальшу династію, розповідає про те, як випадково полетів назад у часі. Про аварію.

Ехо Лоуренс: Повірила вона йому чи ні, згвалтував він її чи ні, але в дівчини народилась дитина, яку вона назвала Айрін, а чоловік, що тепер називає себе Грін Тейлор Сіммс, знову зник на тринадцять років.

Джаррелл Мур: Якщо вірити словам того літнього пана, про якого йдеться, то представниця кожного покоління, кожна чергова тринадцятирічна незайманка прагла, просто палала бажанням долучитися до його проєкту. До його експерименту.

Ехо Лоуренс: Сіммс твердить, що після кожної зустрічі сперми з яйцеклітиною почувався сильнішим. Він накопичував дедалі більше золота, збирав статок і ховав його для майбутнього себе.

Шот Даньон: Повна хуйня, на голову не натягнеш.

Джаррелл Мур: М'яко кажучи, старече слабоумство.

Шот Даньон: Кожний момент зачаття неслабко його впирав. Він весь заводився, всі його хромосоми, чи що там, мінялися в цю мить. Перегрупувалися. Оновлювалися та покращувалися. І як з кожною згубною звичкою, чувак не знав нічого кращого й робив це знову, знову й знову.

Він просто продовжував трахати минуле. Заповнювати майбутнє новим собою.

Честер Кейсі: Розказавши моему хлопчику цю історію, старий псих попросив Бастера закатати рукави сорочки. Старий мудак тицяв пальцем у побляклі укуси, в татуювання, зроблені брудними зубами на долонях та руках Бастера, і казав: «Борсук... койот... гримуча змія». Кожен шрам угадував без помилок.

Ехо Лоуренс: Певно, Грін Тейлор Сімміз попросив Рента повернутися назад у часі, розбитися в аварії. Тепер люди живуть довше. Рент міг би повернутися на сотню років. Побачити більше поколінь себе. Рент міг завчити лотерейні номери та плани винаходів за чималий час і зібрати навіть більші статки.

Джаррелл Мур: А між тим грати тринадцятирічних дівчаток.

Шот Даньон: І Сімміз пообіцяв, що Рент може якимсь чином жити вічно. Стати безсмертним.

Ехо Лоуренс: До того ж, може, щоб замести сліди, а може, через свою вроджену гібридну примаханість Сімміз прокрадався назад, щоб убивати тих міддлтонських дівчат уже в старості — за допомогою отруйних павуків, чумних бліх та бджіл-убивць...

Шот Даньон: Рент каже цьому старому схибленому Сіммізу: «Завчити? Ви не уявляєте, що сказ робить із мізками...»

Ехо Лоуренс: І Грін Тейлор Сімміз каже: «Я знаю точно, на що саме ти здатний». Він каже Ренту: «Я — це ти».

Недді Нельсон (*«руйнівальник»*): Ніхто не хоче заходити так далеко, але... чи не була Діва Марія дитям Господнім? І тоді, в біблійні часи, чи не було їй так само тринадцять років?

Шот Даньон: Шістдесят років тому цей новий Рент Кейсі опиняється виштовхнутим у минуле й змушеним чекати теперішнього, роблячи деякі зміни. Підтримуючи багаття.

Недді Нельсон: До речі, а як щодо пришибленої старозаповітної фігні про двох Лотових дочок, які спершу обпоїли свого татка, а потім... «зберегли його сім'я»?

Честер Кейсі: Наскільки я розумію, вся ця дика історія пояснює, чому Бадді скерував свою машину вниз із моста. Усі мрії того схибленого старигана — передбачалося, що їх здійнить мій хлопчик. Але можу побитися об заклад, мій Бадді зробив не зовсім це.

36 — Погромник II

Тіна Щосьтам (*«руйнувальниця»*): На нашому останньому з Ваксом побаченні, я маю на увазі, на нашому бісовому *взагалі останньому* побаченні ми двоє в Ніч Медового Місяця кружляли на гарячому, тобто, я маю на увазі, на краденому бісовому «Мазераті Гран Спорт», і тут Вакс бачить цю навалу аварійних вогнів уздовж потяга за кілька ярдів від Вентворт-Авеню та кермує туди, щоб проїхати повз та накинути оком.

Усе, що залишилося, — це купа огорнутого димом заліза. Навіть середина колони палає, наче смолоскип, і пожежні відчайдушно б'ються над тим, щоб затягти «щелепи життя»¹ на найбільший роздובаний шматок, колишній «Лінкольн Таун-кар». Уздовж колії дим несе весільні стрічки та інший мотлох. Білий мереживний вельон, просотаний кров'ю. Бутоньєрка — червоний пуп'янок троянди.

Аллан Блейн (*«пожежник»*): Уже в ту саму мить, коли я розтулив пельку, було зрозуміло, що я бовкнув якусь

¹ Пневматичний пристрій, який розсуває понівечені частини автомобіля та забезпечує рятувальникам доступ до жертв автокатастрофи.

дурницю. Те, що я сказав дівчині. З цієї роботою в найгірших аваріях у мене вмикається автопілот.

Випадок розгортався за сценарієм зіткнення двох машин. Авто номер один стоїть на залізничному переїзді та чекає, поки пройде товарняк. Згідно зі свідченнями очевидців, друге авто врзалося в перше й штовхнуло його в бік потяга, що проїздив повз. Друга машина, далі рухаючись просто вперед, так само зіткнулася з потягом. Обидва автомобілі в'їхали під колеса товарняка, де їх трощило й тягло ще десь чотириста футів.

Тіна Щосьтам: Я знаю всі причини, через які медики швидкої допомоги співпрацюють із передачею «Небозі в дорозі», тож коли Вакс зупиняється, щоб подивитись, я гукаю того хлопця, явно з бригади швидкого реагування. Я питаю в нього, що трапилося, і він каже, що я йому не повірю. Якась дівка все ще жива, там, у цьому всьому пеклі, весь її одяг згорів, але на ній самій ані подряпини. Похитуючи головою, хлопець зі «швидкої» каже: «Навіть нігтика не зламала».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): Головним аргументом проти можливості подорожей у часі є те, що теоретики називають «дідусевим парадоксом». Ця теорія говорить, що в разі коли хтось мандрує назад у часі, він може вбити когось зі своїх пращурів, унеможливаючи тим самим власне народження, — але, відповідно, він ніколи не житиме й не здійснить мандрівки в минуле, щоб скоїти вбивство.

У світі, де мільйони вірять у те, що їхнє божество за-
чало смертну дитину в череві незайманої жінки, просто
шокує той брак уяви, який виявляє більшість людей.

Недді Нельсон («руйнівальник»): Ви хочете, щоб я
ризикнув і розповів вам про «істориків»? Знаєте, що бу-
ває, коли хтось поширює такі чутки?

Що? Ви б не могли вигадати способу, який уб'є нас
обох ще швидше?

Шот Даньон («руйнівальник»): Крім «першопро-
хідництва навпаки», інша нечестива мрія кожного руй-
нівальника — стати «істориком».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Одна
з теорій переміщень у часі вирішує «дідусів парадокс»
припущенням, що в ту мить, коли хтось змінює історію,
ця зміна розщеплює суцільний потік реальності на дві
паралельні гілки. Наприклад, після того як ви вбиває-
те вашого пращура, реальність розщеплюється на два
паралельних шляхи: на одному з них ви так само наро-
джуєтесь, а ваш пращур не помирає, на іншому — пращур
помирає, а вас ніколи не зачинають. Нову реальність, яка
витворюється кожною поправкою, внесеною до минуло-
го, теоретики називають «відгалуженням».

Недді Нельсон: Чому ви думаєте, що наймогутніші,
найбагатші вилупки світу — це не «історики»? Невже
ви справді думаєте, що вони хочуть, аби про це всі зна-
ли? Ці багатезні дупи? Чому ви не думаєте, що вони мо-

жуть фальшувати свою смерть кожні шістдесят років чи близько того, а тоді передавати всі свої гроші та власність своєму новому «я»?

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: У європейських та азійських духовних ученнях існує концепція, згідно з якою конкретну людину з грішним світом, в якому всі ми переживаємо фізичну реальність і час, пов'язує тільки її «я». Згідно з цією концепцією, просвітлені особи усвідомлюють це добровільне обмеження та прив'язаність до цього світу й можуть за власним бажанням звільнити свою свідомість і мандрувати в будь-яке місце чи історичний період. При всій повазі до містера Г. Г. Уеллса, машина часу людині не потрібна. Кожен може пересуватися по історії та простору, всього лише послабивши хватку, якою ми тримаємося за нинішню реальність, за допомогою медитацій та духовного розвитку.

Недді Нельсон: Ви думаєте, розумна людина стане розпатякувати про «істориків»? Як я вже сказав, як це свідчить про міру моєї розумності?

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Існує також третя можливість, хоча вона ніколи широко не обговорювалася. Крім відгалуження та мандрівок у часі через звільнення свідомості, ця третя можливість також вирішує «дідусів парадокс» і поміщає мандрівника в «межовий час», імовірно, поза лінійним плином часу, в якому існує людство. Дещо примітивізуючи: межовий

час не має ні кінця, ні початку. Не має нічого підвладного природним процесам розпаду й оновлення. У межовому часі нічого не народжується й нічого не вмирає.

Зрозуміло, що тільки боги існували будь-коли в цій вічності.

До цього часу.

Аллан Блейн: Обидві машини спалахнули, запаливши також ближній до них вагон та просотані креозотом кріплення залізничного полотна. Свідки стверджують, що аварія сталася десь о 23:35 і чотири локомотивних команди негайно зреагували на ситуацію. Знадобилася ще одна команда, щоб узяти контроль над ситуацією, але уламки вистигли достатньо для того, щоб слідчі могли вийняти тіла, тільки о 4:15 ранку.

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Кризь усю міфологію проходить мотив створення богами самих себе як смертних, народжених смертними жінками. Божество просто виходить із вічності межового часу, являє себе у формі янгола, лебедя чи то тварини й здійснює зваблення або ж повідомлення, що потягне за собою появу смертного нащадка. Божественне створило плотське. Нескінченне створило скінченне.

Коли ж ви схрещуєте цю міфологію з «дідусевим парадоксом», тоді відбувається протилежне і смертна плоть може стати божественною.

Аллан Блейн: Під час робіт наш підрозділ вийняв з руїн обвуглені тіла двох дорослих чоловіків та двох до-

рослих, які, за свідченнями очевидців, були у першому, нерухомому автомобілі в момент зіткнення. Під час пошуків тіл у другому автомобілі цей рятувальник почув якийсь звук, який я ідентифікував як плач, зі зруйнованої передньої частини пасажирського відсіку. Розкриваючи за допомогою гідравлічного долота покорчені та вкриті щільними зморшками конструкції пасажирської частини, ми виявили єдину особу, що вижила в катастрофі, — дорослу жінку, можливо водія другого авта. У звукові, який спершу здався нам риданням, тепер можна було почути регіт, певно істеричної природи.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Якщо божество може створити себе у плоті, зачавши життя зі смертною, то смертний, можливо, має шанси досягти безсмертя, якщо спроможеться повернутись назад у часі та знищити одного чи обох своїх батьків. Таким способом, відповідно до «дідусевого парадоксу», мандрівник у часі унеможливорює своє фізичне існування, а значить, перетворює себе на істоту без фізичного початку і, що звідси випливає, без кінця.

Простіше кажучи, на бога.

Аллан Блейн: Як член рятувальної команди, я поговорив із уцілілою особою, жінкою приблизно років двадцяти п'яти, вмовляючи її зберігати спокій, поки парамедики не оглянуть її просто на місці події. Уціліла жінка була повністю закутана в щось, що можна змалювати хіба як мушлю чи кокон із жорсткої сітки. Дослідження внут-

рішньої поверхні цієї мушлі показало, що це спалені та розплавлені залишки синтетичного вбрання та головного убору, очевидно, довгої білої сукні та вельону, таких, які носять наречені на традиційних весільних церемоніях.

Щоб відволікти й заспокоїти жінку, я спитав її вік, ім'я та дату народження.

Очевидно, через шок вона відповіла: «Буде сто шістдесят три наступного місяця». Повернувши плечі й тупуб у кокони з рештків сукні, уціліла жінка сказала: «Це навіть смішно, оце тепер перетворитися на обвуглений кавалок».

Тіна Щосьтам: Ваксман дивиться, як ця дівчинка-диво йде вздовж колії, боса та загорнута в ковдру, і каже: «Ось де б я хотів побувати...»

Я подумала, що Вакс мав на увазі те, що вона гарненька.

Дівчинка-диво озирається просто йому в очі.

Але Вакс мав на увазі не те. Навіть близько.

Недді Нельсон: Хочете, щоб я познайомив вас із «істориком»? Вам що більше до душі: бути живим і дурненьким чи мертвим і всезнаючим?

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: У якійсь мерзотній пародії на Благовіщення мандрівник у часі має здійснити паломництво до свого прямого пращура, в ідеалі до батька чи матері, у той час, коли його зачаття ще не відбулося, з метою вбити цього свого предка.

Шот Даньюн: Знову ж таки, не плутайте «підтримання багаття» з «розкладом походження». «Підтримувати багаття» — це мандрувати назад у часі з метою виростити кращого себе. «Розкласти походження» — значить прихлопнути якогось свого праотця, щоб упевнитися, що ніколи не народишся. Я вам гарантую: і те й друге — доволі огидно.

Недді Нельсон: Історики — хіба вони не називають це «знищенням джерела» чи «розривом походження»? Ви ніколи не чули таку назву для цього, як «розклад походження»? Хіба не здається логічним, що серійні вбивці типу Зодіака чи Джека Різника — це були люди, які провалилися в минуле й зіткнулися з труднощами в пошуках та «розкладі» своїх матерів?

Тіна Щосьтам: Від Вакса нічого не було чути ще довго-довго після того, як Рент Кейсі здійснив свій самогубний стрибок із мосту. Тим часом дехто з поліції випитував у мене, чи не виходив Вакс на контакт. Начебто якісь дітлахи загинули, їдучи на «Ягуарі X-тайп» бетонним автодорожнім тунелем. Машина виявилася краденою, а гаманець Вакса знайшли в задній кишені джинсів, що лишилися серед уламків. Так, ніби Вакс розхерячив «ягуар», убивши тих двох малих, і залишив на місці пригоди свої бісові штани...

Недді Нельсон: Вас дивує, чому в нас постійно як не війна, так голод? Ви здатні прийняти той факт, що «істо-

рикам», які рулять цим світом, просто в тягу споглядати нашу смертність?

Тіна Щосьтам: За кілька тижнів копи знову телефонують щодо Вакса. Схоже, що знов загинув якийсь дітлах у краденій машині, цього разу в «БМВ-325і». І виходить, що свідок готовий присягнути, що через секунду після того, як тачка злетіла з даху восьмиповерхової парковки, зарившись носом у бетонний тротуар та вбивши хлопака на передньому сидінні, — що після цієї катастрофи Карл Ваксман вишкрябався кризь розбите вітрове скло й пішов собі геть.

І знову я сказала копам, що не чула від нього ані словечка.

Недді Нельсон: Хіба можна чекати від «істориків» хоч якогось співчуття до страждань інших? Ви ридаєте, коли в'януть квіти? Коли скисає коробка молока? Чи не думаєте ви, що після того, як вони бачили смерті стількох людей, їхнє співчуття, чи емпатія, чи як там це назвати трохи зносилось?

Тіна Щосьтам: Коли копи подзвонили іншого разу, вони заявили, що зіставили відбитки пальців на кермі «БМВ» з відбитками у Вакса в квартирі. Вони спитали, чи я його не покриваю.

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Одним із поширених догматів, спільним для доволі відмінних релігійних вірувань, є правило, яке стверджує, що людина

може досягти істинної сили тільки «убивши свого батька». Одне з можливих трактувань цього правила — не вбачати в ньому метафори. Основна проблема полягає в перенесенні себе в час, що передує вашому народженню.

За нею, ясна річ, слідує фізично простіше, але емоційно непросте завдання убити одного зі своїх батьків.

Тіна Щосьтам: Намагаючися знайти Вакса, я пошукала в телефонному довіднику його маму, Глорію Ваксман, але вона там не значилася. Її дівоче прізвище було Ельрік, тож я зателефонувала кільком Ельрікам, яких знайшла. На одному кажуть, що номер неправильний. Коли я питаю Глорію Ельрік чи Ваксман на іншому, якась старенька пані кидає слухавку. Ця пані вішає слухавку ще разів десять, тож я їду за адресою, указаною в телефонній книзі. З-за дверей старечий жіночий голос каже мені забиратися, але я і не думаю.

Я продовжую грюкати й стукати, кажучи, що знаю, що Глорія — Вакс десь тут і що я хочу тільки поговорити.

Зрештою я погрожую піти до поліції, і хтось усередині відмикає замок. Якийсь старигань прочиняє двері рівно настільки, що мені видно бісів ланцюжок, на який вони все ще замкнути, і каже мені забиратися геть, а то він сам подзвонить до поліції. Старий каже, що його донька, Глорія Ельрік, померла двадцять із чимось років тому. Нібито вона сиділа у припаркованій машині разом зі своїм бойфрендом, з яким давно зустрічалася, і якийсь маніяк пристрелив їх обох. Якийсь незнайомець, молодий чоловік, без жодного певного мотиву, — якого ніхто й ніко-

ли не бачив, убив Глорію та її хлопця. І дідуля затраскує двері в мене перед носом.

Уже крізь двері я питаю, як звали її бойфренда.

І старий каже: «Ідіть геть!»

Я кричу: «Просто скажіть мені його ім'я!»

І старигань каже: «Ентоні». Крізь двері він горлає: «Тоні Ваксман!» Він волає: «А тепер геть!»

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Тим не менше, коли вже хтось здійснив цю мандрівку та виконав своє завдання, то стати безсмертним, жити вічно у світі, де все і всі слабнуть та помирають, тоді як ти накопичуєш знання й багатства і перетворюєшся на наймогутнішого правителя всіх часів — *на всі часи*, — це, здається, варто таких зусиль.

Недді Нельсон: Невже ви думаєте, що справжній історик не вб'є вас просто заради забави?

Тіна Щосьтам: Коли ми бачилися з Ваксом востаннє, я стояла в одязі дружки та безнадійно намагалася піймати команду з руки, як раптом «Роллс-Ройс Сілвер Клауд» гальмує біля бордюру. Віконце біля переднього пасажирського їде вниз, і всередині, нахилившись до вікна з водійського місця, сидить Вакс, усміхається та каже: «Гей, мала, залазь...»

Я питаю: «Де ти був?»

І Вакс каже: «Я зробив це...»

«Що зробив?» — питаю я його.

Недді Нельсон: Потім, після цього «знищення походження», хіба «історики» не проходять крізь довгий процес, який називається якимось ніби «остаточне загасання», коли кожен слід колишніх їх починає зникати?

Тіна Щосьтам: Карл Ваксман каже мені, що в нього більше немає ні минулого, ні майбутнього. Йому не треба ні шматочка їжі, ні секунди сну. Більше ніякої стрижки. Ніяких випорожнень. Ні старіння, ні ран, ні хвороб. Ні смерті. Він поза часом.

І Вакс каже: «Я не маю початку й не маю кінця». Він каже: «І я можу зробити з тебе богиню».

Аякже, кажу я. Так, як він зробив бога з обгорілого пацана в «БМВ»? Чи з малих у «Ленд-Ровері»?

І Вакс сміється й каже, що з ними він просто клеїв дурня. Вакс каже, що коли ти безсмертний, дуже швидко забуваєш, що інші люди — ні; починаєш бешкетувати, а в когось голова відлітає. Він каже, що дуже кумедно звучить, як люди кричать.

Зі мною все буде інакше.

Ага, кажу я. Так, як ти зробив безсмертними своїх маму й татка?

Пасажирські двері «роллс-ройса» розчахуються, і Вакс каже: «Просто сідай, маленька...» Вакс погладжує сидіння поруч із ним долонею й каже: «Ти не будеш молодою вічно...» Він каже: «Хіба що довіришся мені».

І я не сіла в ту машину. Я затраснула двері й сказала, що він був справжнім гівнюком, коли не зателефонував мені. Я сказала, що тепер його черга чекати.

«О, я можу й почекати», — сказав Вакс.

Підійшли якісь шмаркляві руйнувальники, наречені й женишки з комісійки, підтягались до «роллса» з його хвостом із бляшанок та білими стрічками, готові полізти всередину, питали, чи потрібна Ваксу команда, чи можуть вони поїхати всі разом.

І я кажу цим малим: «Не здумайте». Я перекриваю двері власною дупою та кричу їм, щоб вони провалювали нахрін від цього хлопця. «Ви сядете до цієї тачки, — кажу я їм, — і цей бісів псих вас закатрупить».

Дітваки дивляться на мене, ніби це я бісів псих.

Тієї ночі, коли я востаннє бачила Вакса, на прощання він сказав: «Дивися, не забувай мене, мала». І він посилає мені поцілунок, від'їжджаючи геть, пірнаючи в потік машин.

З тієї ночі я більше не ловила команду з руки. Я дуже сподіваюся, що це була остання в моєму житті зустріч із Карлом Ваксманом.

Недді Нельсон: Чи не можна припустити, що всі ці стародавні боги та спасителі типу Аполлона, Ісиди, Шиви чи Ісуса, — що все це просто невдахи на роздобваних «Торіно» й «Мустангах», які виїхали на Руйнувальні Ночі й знайшли свій спосіб «розірвати походження»? Може, всі вони починали як порожнє місце, але коли їхня реальність зблякла, нова історія виросла довкола них?

Тіна Щосьтам: Щойно я дісталася додому, то позвонила бісовому копу, тому детективу, який вів спо-

стереження за мною. Він сказав мені, що ніколи не чув ні про якого Карла Ваксмана.

Алан Блейн: Дурниця, яку я сказав тій дівчині, — це був просто рефлекс. Будучи членом рятувальної бригади, після того, як ми звільнили її та загорнули в ковдру, я сказав їй: «Ви дуже везуча юна леді».

Тіна Щосьтам: На кожному бісовому фото, де я була з Ваксом, він щез, просто розчинився. Це просто знімки мене, де я стою, всміхаючись та обійнявши ніщо. Мої губи зібралися в купку, цілуючи повітря. Навіть напружившись, я не можу згадати, які були в нього очі — зелені чи карі. Спитайте мене через кілька місяців, і ставлю сотню баксів — я скажу, що ніколи в житті не чула про Карла Ваксмана.

Шот Даньюн: Так, як мені оповів це Рент, Сімміз не вимагав від нього повертатися в часі й когось трахати. Тепер, коли цей Сімміз був супергібридом самого себе, він жадав стати безсмертним. Сімміз хотів, щоб Рент стрибнув назад у часі та вбив свою маму. Ну, як я розумію — їхню маму.

37 — Розклад походження

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза («історика»): У міддлтонських собак, що дрихнуть на дорозі, завжди головна... як у переносному, так і в прямому смислі слова.

Ехо Лоуренс («руйнівальниця»): Отож ми повернулися до Міддлтона. Щоб побачити Міддлтонське християнське братство. Сексуальне торнадо. Якщо пощастить, то ще Зубний музей і диких псів.

Недді Нельсон («руйнівальник»): Хіба ми не поїхали до Міддлтона, щоб побачити, що Айрін Кейсі мертва? Хіба не було нашою справжньою метою з'ясувати, чи виконав Рент місію, яку Сіммз поклав на нього?

Шот Даньон («руйнівальник»): Ми припаркували «кадиллак» Недді в кінці жорствяного під'їзду, що вів до білого будинку на обрії, Рентового будинку. Довкола дому був двір, той самий двір, де Рент закопував смердючі великодні яйця, щоб батько налетів на них газонокосаркою.

Ехо Лоуренс: Ми припаркувались опівночі й стежили за будинком із темним обрисом Айрін у жовтому квадраті кухонного вікна. Вона щось тримала в одній долоні, тоді як іншою торкалася цієї речі й відсмикувала руку. Торкалася й відсмикувала. Її голова схилена, світло падає з-за спини, прокреслюючи силует. Ми дивилися, поки Недді та Шот не послули.

Шот Даньон: Поки Ехо не заснула.

Айрін Кейсі (☀Рентова мати): Одного року на Різдво мама й бабуся Хетті подарували мені светра, якого самі зробили. Я вирішила, що в'язала його бабуся, а мама розшила різними складними візерунками. Попереду були пристрочені сатинові рожеві троянди, підбиті повстю, із зеленими стеблинами зі шнура. Усе дуже примхливе. Троянди впереміш із фіолетовими квітами барвінку, зробленими довгими та короткими стібками. Ззаду було розсипано так багато темно-синіх джгутиків та французьких вузликів, що аж біле прядиво светра відливало блакиттю. Жодної зморшки, жодної ниточки, що вибилася з полотна.

У цьому светрі можна було ходити тільки вдома, може, ще до церкви по неділях. Тепер, дивлячись назад, я думаю, мені варто було взяти цей светр під скло й у рамочку й повісити на стіну. Такий це був шедевр.

Мені не терпілося показатись в обновці, але мама сказала не виходити з дому. Після того як почала з'їжджатися рідня на різдвяний обід, усі ці тіточки, дядечки та кухи, в домі стало так людно, що вислизнути було — раз плюнути.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Я сумніваюся, чи варто мені взагалі далі обговорювати цю нещасну людину, Рента Кейсі. Мені дуже шкода, що я поділився з ним своїми теоріями щодо межового часу. Після цього він страждав на галюцинації, спричинені жахливою хронічною хворобою, й помер страшною смертю, у хибній певності, що це стане його спасінням. Навіть коли ми змальовуємо його як жертву й недоумка, наша увага й енергія витворюють з Рента мученика.

Айрін Кейсі: Унизу, вздовж річки, серед дерев, що ростуть на березі Міддлтона, я зазвичай гуляла й уявляла, що шум води — це насправді шум автомобільного руху. Я вдавала, ніби живу в місті, повному гучних звуків, де може статися будь-яка дивовижа. Кожної миті. Не те що в Міддлтоні, де моя мама й тітки замикають двері, щойно спадають сутінки. Хоч наші найближчі сусіди, Елліоти, жили від нас за півмилі, мама завжди затуляла всі фіранки, перш ніж увімкнути хоч одну лампочку.

Моя мама й тітки всі вуха мені протуркотіли, щоб я не розмовляла з незнайомцями.

Але тут не було ніяких незнайомців. Тільки не в Міддлтоні.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: На цей момент уже чотирнадцять збаламучених людей спрямували свої автомобілі в перешкоди або ж урвища, явно наслідуючи своєю смертю загибель Рента Кейсі. Що ж стосується мене особисто, то я глибоко обурений тим,

що містер Кейсі вибрав саме мене на роль серійного гвалтівника й убивці.

Айрін Кейсі: Зазвичай біля ріки було шумно та вітряно, але не того дня. Того Різдва вода була тиха, бо замерзла. Земля була така тверда, що й сліди не залишалися. Не було вітру, щоб ганяти листя чи стукотіти оголеними гілками. Здавалося, наче йдеш по чорно-білому знімку зими, без жодних звуків і запахів. Ніби я була єдиною живою істотою, яка ворушилася, йшла вздовж річища. Мое дихання витворює в повітрі привидів. Повітря дуже сухе — усе, чого я торкаюся, б'є мене статичним струмом.

Наскільки я зараз можу пригадати, в такий чорно-білий день мої очі, певно, вже змучилися за кольорами, коли раптом побачили легенький проблиск золота. Удалині, на середині ріки, де тонка крига затягнула глибоку воду, очі мої побачили маленьку палахку іскорку золотого.

Тіна Щосьтам (руйнувальниця): Грін Сіммс казатиме вам, що Рент божевільний. Він посідає дуже елітне положення й не хоче, щоб цьому загрожував якийсь новий порядок речей.

Айрін Кейсі: Носочком однієї тенісної туфлі я копнула сяйливу золоту плямку, круглу та яскраву. Монетку. Я підтягла довгий рукав свого светра, відсунула манжету подалі, щоб не замаститись, і нахилилася торкнутись до монетки. Подивитися, чи це не шоколад. Така шоколадна цукерочка у вигляді піратської монети, загорнута в золо-

тисту фольгу, як у «Придорожній бакалії» продають. Іншу руку я закинула за голову, щоб зібрати в жменю волосся на потилиці. Щоб воно в лице не лізло.

Річкова крига, піщаниста від грязюки, але все одно слизька під моїми туфлями. Під кригою — вода, така глибока, що аж здається чорною.

Двома пальцями я підібрала монету з багнистої на-морозі.

Звідкись з лісів та заростів рогозу вздовж берега долинає собачий гавкіт, пси гарчать і клацають щелепами.

На зуб монета виявилася твердою, не ламалася, прилипала від холоду до моїх губ. Справжня монета. Скарб. Мій язик смакував золото, датоване...

І тут: «Привіт».

Хтось сказав: «Привіт».

Незримі собаки завивали десь удалині.

Ззаду до мене наближався чоловік, ідучи по смузі найглибшої води, пласкої, мов скляна дорога. Довкола нас сама крига. Він сказав: «Ну от, хіба ти не красуня...» Над ним пливло рідвяне небо, сине, наче вишивальний шовк.

Ехо Лоуренс: Вони не знають, що я бачила, але я прокинулася на задньому сидінні й побачила, як Шот цілував Недді Нельсона в губи. Шот сказав: «Ну от, тепер ти заражений».

І Недді сказав: «Дуже на це сподіваюся, бо більше я цього не робитиму».

Айрін Кейсі: Чоловік потягнувся, щоб помацати рукав мого светра, й сказав: «Хіба не краса?»

Я смикнулась і відступила, міцно стиснувши в кулаку золоту монету, щоб сховати її, — що́ як вона його? Кивнувши на рогози, я сказала: «Це дикі собаки, містере».

Ви б бачили його очі та рот — ще те видовище. Не усмішка чи нахмуреність, а радше так, як би ви дивилися на самоті. Пальці чоловіка зарилися в плетене прядиво, і він сказав: «Розслабся».

Я сказала йому: «Не треба, містере». Я сказала: «Не тягніть, будь ласка».

Він потягнув до себе рукав, розтягуючи його, та так сильно, що чути було, як затріщав шов на плечі, луснула нитка, і він сказав: «Я не зроблю тобі боляче».

Ховаючи в долоні монетку, намагаючись її врятувати, я могла покладатися тільки на одну руку. Щоб урятувати свого светра, я підступила ближче, кажучи: «Ви його зараз порвете...»

Недді Нельсон: Ви не знали, що сказ — це ключ?

Айрін Кейсі: Светр, біле прядиво, вив'язане сіткою. Акрилова павутинка. Пальці обох його рук заплелися, зарились у вузлики та петлі, і коли він упав на коліна, його вага потягла мене донизу. Застібнута на всі гудзики, я щосили відверталася від пари, що виходила з диханням із його рота, і коли він ковзнув, розпластуючись на брудній кризі, то поволочив за собою і мене. Ми були зв'язані й сплетені разом.

Довкола нас у густих кущах брехали собаки. Чоловік стиснув губи в купку, мов для поцілунка, і сказав: «Тссссс. Тихенько». Серце під його пальтом билося один раз за той час, за який моє підстрибувало всі чотири.

Його очі обернулися до гавкоту, до псів, і я сказала собі, що він мене рятує. Зі мною все добре. Він просто згріб мене й потяг униз, щоб захистити. Він чув, як наближається собача зграя, і хотів, щоб ми сховалися.

Коли гавкотіння стихло вдалині, посунувшись нижче за річкою, він, так само не виплутуючи пальців з мого светра, дивився на мене, надто близько, щоб бачити хоч щось, крім очей. Торкаючи мої вії своїми, він спитав: «Ти коли-небудь замислювалася, хто твій справжній татко?»

Недді Нельсон: Хіба не сказ ламає твій порт, так що ти більше не можеш форсувати піки? Хіба після цього ти не стаєш вільним для флешбека?

Айрін Кейсі: Пам'ятаю, я намагалася затримати дихання, бо щоразу, як я видихала, він сильніше навалювався на мене, і наступний вдих виходив уже не таким глибоким. Усе меншим і меншим, руйнуючи всі мої нутроці, аж поки перед очима в мене не затанцювали яскраві зірочки. У синьому шовковому небі.

Він сказав: «Я слідкував за твоїм сміттям».

Пам'ятаю довгі рукави мого светра, закручені й загорнуті довкола мене, туго, як на тих сорочках, що їх у кіно вдягають на божевільних, щоб вони не могли поворушити руками. Кожен, кожен мій пальчик був заплутаний по-своєму.

Завдяки сміттю, сказав він, «я знаю, скільки годин і скільки хвилин минуло від твоїх останніх місячних». І він сказав, що дитинка, яку він мені зробить просто зараз, майже напевно буде хлопчиком. Він буде королем, цей хлопчик. Імператором. Генієм, який зробить мене найбагатшою та найшанованішою з-поміж усіх жінок.

І з кожним моїм видихом він налягав згори все сильніше, і мій наступний вдих був усе меншим, аж поки я не впала в напівсвідомість.

Недді Нельсон: Хіба не тому уряд тиснув на всіх, щоб установлювали порти? Щоб не було забагато руйнівників, які можуть гратися з історією?

Айрін Кейсі: Повітря пахло ніби чиста вода в чистій склянці спекотної днини. Крига не пахла нічим. Тверда закрижаніла багнюка. Цілковито промерзла річка. Ніякого вітру. Ніби ми були поза часом. Нічого не відбувалося, крім нас.

Він казав, що хлопчики-сперматозоїди пливуть швидше, але дівчатка-сперматозоїди живуть довше, і його дихання було наче відрижка після свинячих ковбасок на сніданок.

Я сказала, що мені треба попісати.

І він сказав: «Коли закінчимо».

Недді Нельсон: Невже ви не знаєте про прихований урядовий ефект? Люди навіть не знають, що форсують його, але хіба не цей ефект змушує вас стирчати тут, замість того щоб піти й міняти історію?

Айрін Кейсі: Пам'ятаю, я казала йому, що мені дуже-дуже шкода, що я на нього написяла. На нас обох написяла. Але було так боляче, а від холодного повітря боліло ще більше. У той час, виходячи надвір, я натягала, певно, пар десять трусиків. Щоб намостити собі хоч трохи попи, доки не округлюся по-справжньому.

Я не хотіла, але коли він розстібнув на мені зіпер і засунув свого холодного пальця під усі ці труси, я обмочилася. Гаряче повзе по моїх джинсах і білизні. Гаряче підіймається, просочуючи нитки мого светра. Поза цим я холодна, мов лід.

У багнюці, в моєму різдвяному светрику, з цим чоловіком, що видушує з мене повітря, називаючи «матір'ю майбутнього», я навіть уявити не можу, що б могло стати ще гірше.

Я пам'ятаю, як він крутить долонею в мене перед лицем — його пальці вологі й огорнуті парою на холоді, — як я кажу: «Мені так шкода».

Я сказала: «Ми вже в безпеці».

Відчуваючи його вологі пальці всередині, я продовжувала звертатися до нього: «Містере». Продовжувала казати: «Ці собаки вже давно пішли».

Недді Нельсон: Хіба «історики» не називають це «Забуттям», місцем без місця, де час зупинився? Місцем поза часом.

Айрін Кейсі: Цей чоловік підніс одне коліно до моїх грудей, ніби хотів стати ним на мене, а тоді опустил його

вниз, вставляючи носок свого черевика в матню моїх джинсів. Коли він відіпхнув мої джинси ногою до щиколоток, до шкарпеток, мені згадалося, скільки народу понаїхало до нас додому на різдвяний обід. Забагато народу, щоби мама взагалі похопилася.

Ехо Лоуренс: Великодне яйце, яке Рент мені дав, — він на ньому написав білим воском, так що коли б я вмочила його в барву, то могла б прочитати таємне послання.

Айрін Кейсі: Куди гірше, ніж коли Безін Карлайл проти правил занадто сильно ударяє тебе м'ячем, граючи у «вишибайли» на уроці фізри. Гірше, ніж кольки. Це стукання, штовхання, човгання всередині — це так боляче. Воно шкребеться, наче пісок, через брудну воду, кригу, яка розтанула під мною. Ця тоненька латочка криги перетворилася на багно, що хлюпає під моїм тілом.

Мені уявлялася тканина, приклеєна в одному місці, яку все проштрикує та проштрикує велика, повільна швацька машина.

Мої руки були туго закутані, мов у немовляти чи в мумії, у щойно народженого чи в мертвацьки безпорадного, чоловік рухався на мені дедалі швидше, поки не зупинився, а кожен його м'яз і суглоб не затверднув, наче камінь, наче крига.

Потім він розм'як, розслабився, але не відпустив. Його пальці все ще чіплялися за мене.

Його серце сповільнилося, і він сказав: «Це ще не сталося, поки ні». «Щоб було напевно, — сказав цей чоловік, — треба зробити це ще раз».

Ехо Лоуренс: Замість барвника я кинула яйце в чашку з кавою. Після того як я випила каву, яйце на дні картонного кухлика відкрило мені такі Рентові слова: «Через три дні я повернуся з мертвих». Ніби якась Великодня цитата.

Айрін Кейсі: Чекаючи, чоловік понюхав свою руку й сказав: «Ти пахнеш так само, як твоя мама, і бабуся, й прабабуся в твоєму віці...»

Жодного поруху. Жодного гавкоту.

«Народи цю дитину, — прошепотів він (його рот на моїх очах, його губи, притиснені до моїх щільно замружених повік), — і ти станеш найвідомішою матір'ю всіх часів...»

Там, унизу, він уже знову рухався, втискаючи мене в кригу, втискаючи мене крізь кригу в річку, й казав: «Якщо ти не народиш цю дитину, я прийду знов і зроблю тобі ще одну...»

Із польових нотаток Іріна Тейлора Сіммза: Якщо хочете знати, таємне послання, написане на моєму яйці, повідомляло: «Пішов нахуй».

Айрін Кейсі: «Так, — сказав він, його підборіддя дерло мені збоку шию бородою. — Так. Тааак. О, так». Він сказав: «Будь ласка».

Його стегна штурхнули мої так сильно, що одна, дві, три тріщинки побігли блискавками по кризі піді мною. Вода лизнула кригу, вихопишись із-під низу. Білі тріщини, що зигзагом біжать до берега.

Шот Даньон: Не знаю чому, але на моєму яйці було написано: «Грін Тейлор Сіммс».

Айрін Кейсі: Піднявшись на ліктях, чоловік подивився вниз і сказав: «У тебе кров».

Він дивився на мою руку, бо всередині мого кулака я так міцно тримала монету, аж золото прорізало мені шкіру. Краї монети вирізали ідеально круглий шрам, глибший угорі та внизу. Чоловік розігнув мої пальці, і під ними золота монета була мов різдвяна на яскраво-червоному тлі моєї крові. Ще через кілька тижнів після Нового року на моїй долоні був пурпуровий синець, датований 1884 роком.

І чоловік сказав мені: «Візьми її. Заплатиш за чистку светра».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммса: До сьогодні у Руйнувальних Ночей не було уособлення, і мені видається нерозумним створювати його. Не існує такого феномена, як «флешбеки». Немає ніяких безсмертних «істориків». Що здається вірогіднішим — уся ця маячня з мандрівками в часі? Чи все-таки те, що один молодий чоловік збожеволів?

Стверджувати інше було б легковажно та безвідповідально.

Айрін Кейсі: Чоловік натягнув свої штани, його штука все ще парувала від крові та сечі. Усе ще сочилася спермою. Він застібнув зіпер і роззирнувся навсідч. Подивившись униз на мене, він сказав: «Зачекай, поки я піду».

І він пішов угору за течією по воді, поки не зник за найдальшою межею.

Тіна Щосьтам: Ні, справжня брехня і справжні брехуни — це Ехо Лоуренс і Шот Даньон, бо вони знають правду, але не скажуть. Ви можете стрибнути назад у часі й підправити події. І вони й досі щоночі намагаються це зробити.

Айрін Кейсі: Мої ноги розкинулися проти синього різдвяного неба. Мій светр задубів, вмерз у кригу в багатьох місцях. Очима, напівсонними від удущення, я дивилася, як крізь тріщини довкола мене булькає вода. Мої вуха чули, як вие та стогне ріка, розтягаючи навсібіч уламки криги.

Живі-живісінькі кров і сеча, що витекли з мене, бралися кригою. Як і сперма того чоловіка.

Річкова крига совалася й тріскалася. Оживала.

Тіна Щосьтам: Саме так більшість впливових людей передбачає події та отримує з них свій зиск. Можливо, саме так у деяких людей усе завжди опиняється під контролем. А можливо, ці стрибки назад обмежені тільки новою історією. Не знаю. І ви не можете знати. Усе, що я знаю: люди це роблять. І не хочуть, щоб це робили ви.

Айрін Кейсі: Я просто дозволяю кризі тягти мене все глибше в холодну глибину, коли мої вуха чують голос, що долинає з кущів. У рогозах уздовж берегів замерзлої річки чийсь голос сказав: «Місіс Кейсі?» Сказав: «Айрін?»

Голос сказав: «Мамо?»

І майже голий хлопець вийшов звідтіль, вибиваючи дрижаки, охопивши себе руками.

Спереду його трохи прикривав шматок блакитного паперу. Як ото в лікарнях. Він стояв у паперових шльопанцях і казав: «Ніяк не міг піймати тачку».

Голосно клацаючи зубами, хлопець сказав: «Я спізнався». Він сказав: «Я спізнався?»

Ехо Лоуренс: Лікарняний браслет з номером, який був на Честері в той день, датований тим числом, коли вони витягли його з річки. За дев'ятнадцять років до того, як Рент увігнав свою машину в ту саму течію. Цей браслет усе ще в мене. Чет віддав його мені.

День, коли Рент зник у річці, і день, коли Чета винесло на берег, — це було 21 грудня.

Айрін Кейсі: Хлопець стояв на замерзлій багнюці, підібгавши пальці ніг, хукаючи на обидві долоні парою з рота. Усе його тіло скоцюрбилося та двигтіло, мов тощавий кулак, і він казав: «Усе буде в порядку.. Ти будеш у порядку...»

Його руки геть пошрамовані — вздовж і впоперек. Його зуби, що гучно стукотять, зовсім чорні.

За віком, може, не більше ніж старшокласник.

Якщо не рахувати якогось блакитного папірця, він стоїть у цих рогозах голий, мов немовля.

Недді Нельсон: Нехай це звучить бридкувато, але хіба Рент не одружився на власній мамі? Хіба він не змінив

ім'я на Честер Кейсі й не осів там, щоб ростити дитину?
Щоб допомогти ростити себе самого?

Айрін Кейсі: Я не могла навіть сісти — так сильно вмерзла в кригу. Я не могла дістати досить далеко вниз, щоб підтягти джинси і трусики.

Голий хлопець непевними кроками йде до мене по уламках криги, які соваються й перехняблюються. Він усе продовжував казати: «Не рухайся». Усе казав: «Тебе поранено».

Річка рвалася на волю, заливала кригу, а він казав: «Ніколи не пробуй їхати автостопом у такому осьо прикиді».

Його блакитні паперові шльопки ковзають і соваються, він підходить і зупиняється біля мене, нахиляється вниз, щоб допомогти мені з трусиками, з джинсами. Коли його охоплені дрожем пальці простяглися досить близько, щоб дістати мене, між нами проскочила іскра. Від нашого дотику — статична іскра: вона вискочила з сухим тріском. Електрично-яскрава у світлі дня. Між кінчиками наших пальців.

Недді Нельсон: Хіба не схоже — на Трійцю? Рент, і Честер, і старий Ірін Тейлор Сімміз — ніби в католицькій вірі: троє людей, які є одним і тим самим, але розділені між собою?

Айрін Кейсі: Змерзшись до купи, ми рачкуємо подалі від розколотої криги, мої вуха чують, як річка плюскотить

за нашими спинами. Мій різдвяний светр розтягнутий і брудний. Поплямований червоним і жовтим. Кров'ю та сечею. Мішкуватий і спаскуджений.

Голий хлопець сказав: «Вибач за... все це».

І я розстібнула гудзики та витягла руки з забрьоханих рукавів. Я простягнула светра, кажучи: «Одягни, а то зовсім застудишся».

Айрін Кейсі: Ідучи назад на різдвяний обід, я спитала його: «А хто ти взагалі такий?»

І той хлопець сказав: «Краще тобі цього не знати...»

Ехо Лоуренс: Петлі, наче вишиті стібками.

Шот Даньюн: Просто неможливо, скажіть? Рент Кейсі не помер, він став Честером. Татком. Коли Рентова тачка спалахнула й повалилася з ялинкою на даху з віадука, він стрибнув назад у часі, але не для того, щоб убити Айрін, як планував Сімміз. Рент подався назад тільки для того, щоб перешкодити нападу на неї. Це більш ніж неможливо.

Айрін Кейсі: Отак Чет з'явився в моєму житті. Я не знала напевно, принаймні до того часу, як у мене так і не пішли наступні місячні, — але так у моєму житті з'явився і Бастер.

Ехо Лоуренс: Мене розбудило собаче гавкання. Ми так само стоїмо на узбіччі, стежачи за домом Рента. Так само ніч. Засвітився ліхтар над ганком, і рипнули сітчасті двері. З них висунувся чийсь силует, і жіночий голос погукав: «Фетч!»

Виття, гавкіт і ляскання зубів віддалилося, згасло, звук розтанув.

Шот Даньюн: Жінка на ганку, осяяна жовтим світлом лампочки, закричала: «Фетч! Хлопчику, до мене!»

Від стовбура робінії відділилася тінь. Фігура зробила крок уперед, і чоловічий голос сказав: «Місіс Кейсі?»

Ехо Лоуренс: І Айрін сказала: «Боді? Боді Карлайл?»

У той момент фігура вже ступила на першу сходинку ганку. Зарипіли сітчасті двері, й Айрін сказала: «Заходь, а то зовсім застудишся...»

Боді Карлайл (☀друг дитинства): Розумієте, життя здається хорошим чи поганим усього якусь мить. А потім воно стає ще якимось іншим.

Шот Даньюн: Чоловік зайшов досередини. Ліхтар над ганком згас.

Недді Нельсон: Хіба це не той момент, коли цей фальшивий шериф Карлайл нас арештував?

38 — *Communitas*¹

Доктор Кристофер Бінг, д.ф. (☉ антрополог): Явище, відоме як Руйнівальні Ночі, є не більше ніж останнім втіленням лімінарного простору, що забезпечує катартичне очищення, створюючи нормативну *communitas*, й таким чином каналізує всяку стримувану агресію стосовно статус-кво та зберігає існуючу соціальну структуру.

З есею «Лімінарність і *communitas*» Віктора Тернера (☉ антрополога): Пророки та митці прагнуть бути межовими та маргінальними постатями, «примежними людьми», які з палкою відвертістю намагаються звільнитися від кліше, пов'язаних із статусними обов'язками й соціальними ролями, та вступати в справжні стосунки з іншими людьми як реально, так і уявно.

Доктор Кристофер Бінг, д.ф.: Як визначив антрополог Віктор Тернер у своїй книжці «Ритуальність процесу: структура та антиструктура» (1969), лімінарні простори виникають у порожнинах між двома чітко розмежованими фазами життя. За Тернером, абсурдність та пара-

¹ Спільність, спілкування, зв'язок (лат.).

докс визначають порядок. Саме хаос, який регулярно виникає в лімінарному просторі, робить можливим існування цивілізації, цілком впорядкованої в усіх інших аспектах.

Іна Геберт, магістр гуманітарних наук (теолог): Можливо, найкращим зразком лімінарного простору є той нецерковний обряд Геловіна, який у наш час практикують у Сполучених Штатах. Цього конкретного вечора владна ієрархія інвертується, дозволяючи дітям вимагати данину з дорослих. Зазначені діти вдягають маски, імітуючи символи влади. Серед них — привиди та скелети, посланці смерті; відьми, що відбирають плодючість; люті звірі, такі як вовк або лев; також культурні аутсайтери на зразок ковбоїв, волоцюг, піратів. Замасковані таким чином, діти погрожують пошкодити майно в покарання тим дорослим, які не зможуть від них відкупитися.

Доктор Ерін Ші, д.ф. (теолог): До міцно вкорінених зразків крупних ліміноїдних просторів входять щорічний Фестиваль палаючої людини в пустелі Блек Рок у штаті Невада, Кон-Фест, що проводиться в Австралії, міжнародні зібрання Рейнбоу Фемілі й так звані «Кельтський Ренесанс», який проводиться в місті Гластонбері, Англія.

Доктор Кристофер Бінг, д.ф.: В цілому протиставити поняття «лімінарний» та «ліміноїдний» можна таким чином. Термін «лімінарний» стосується ритуалу, який знаменує перехід з однієї фази життя в іншу: хрещення, випускний, медовий місяць. На відміну від цього типо-

ва «ліміноїдна» подія, як-то рок-концерт, рейв, вечірка поліамористів із груповим сексом, відбувається поза загальним руслом, але не позначає ніяких життєвих змін. Визначальною характеристикою ліміноїдного простору є те, що всі його учасники діють як рівні. Соціальні чи кастові ранги скасовані, й усі присутні переживають рівноцінну взаємну прив'язаність одне до одного. Тернер для визначення цієї спонтанної солідарності та любові вжив латинське слово «*communitas*».

Доктор Ерін Ші, д.ф.: Менш масштабними зразками ліміноїдних просторів можуть бути релігійні паломництва, подорожі автостопом, бійцівські клуби та перегони Руйнувальних Ночей.

Іна Геберт, м.г.н.: Серед лімінарних просторів найпоширенішими є ритуали, під час яких члени спільноти обмінюються статусом. Король стає прислужником. Прислужник — королем. Римо-католицький Папа прихиляє коліна, щоб омити ноги бідним. Добре вдягнений, поважний священник-п'ятдесятник падає на підлогу, звиваючись із безглуздим белькотінням. На борту атомних підводних човнів, що знаходяться під водою протягом тримісячної вахти, офіцери й рядові члени екіпажу міняються ролями в періодичних ритуалах на кшталт «Хефе-Кафе»: офіційного обіду на честь середини місії, за яким командування мусить прислужувати за столом та коритися своїм підлеглим. У кожному такому випадку короткочасне розжалування уможлиблює довге перебування при владі.

Доктор Кристофер Бінг, д.ф.: У найгіршому випадку лімінарна чи ліміноїдна подія просто вивільняє накопичену тривожність, таким чином захищаючи всю цивілізацію. У найкращому випадку лімінарні чи ліміноїдні простори стають соціальними лабораторіями, в межах яких учасники можуть експериментувати та розвивати нові форми самовираження та соціальні структури.

Іна Геберт, м.г.н.: Живі завжди відчувають себе вищими за мертвих. Вважається, що смерть є остаточним розжалуванням — так само як і чудовою можливістю для спільноти безкарно ословити свої справжні почування на адресу певної особистості. На підтвердження можна навести сцену поховання з «Тома Соєра», в якій спільнота вважає заглавного героя потопельником і влаштовує похорон, аби прилюдно його оплакати. Попри їхнє звичайне презирство до «померлого», члени спільноти виявляють свою пригнічувану любов. Коли Том Соєр з'являється, нібито повставши з мертвих, спільнота святкує цю подію.

Доктор Ерін Ші, д.ф.: Цілком можливо, що місцевій владі відомо про існування Руйнувальних Ночей і вона свідомо дозволяє їм тривати. Цей ритуал може забезпечити катартичне вивільнення антисоціальних та антиавторитарних відрухів, як виснажуючи носіїв таких настроїв, так і калічачи їх чи то прибираючи взагалі за рахунок смерті. Незалежно від результату, Руйнувальні Ночі функціонують як маловитратна та ефективна соціальна програма для збереження існуючого соціального ладу.

Доктор Кристофер Бінг, д.ф.: Типовий лімінарний обряд проходить у трьох стадіях — прелімінарній, лімінарній та постлімінарній. У випадку з Руйнувальними Ночами ці три стадії виявляють себе як: прикрашання та демонстрація машин; безпосереднє вистежування та зіткнення; гра на публіку після аварії, в якій учасники сваряться й поводяться імпульсивно, тобто, як це часто називають, «видоюють аварію».

Доктор Ерін Ші, д.ф.: У Руйнувальних Ночах неодмінно присутня тенденція розвінчувати традиційні лімінарні символи. Жінка, вдягнена у весільну сукню, не є справжньою нареченою. Вищезгадана «жінка» взагалі насправді може бути чоловіком. Прив'язані до даху автівки меблі не позначають господарів, що переїжджають у нове житло. Знак «Учень з кермом» не покликаний захистити водія-новачка.

Іна Геберт, м.г.н.: Як ритуальне воскресіння Тома Сойера відсилає нас до Христа — лімінарного молодого чоловіка, що помирає та відроджується безсмертним, — так і сучасна культура продовжує витворювати божеств за цією ж моделлю. В останні десятиріччя такі знаменитості, як Елвіс Преслі, Джим Моррісон, Джон Белуші, були зіпсовані славою, померли передчасно та стали об'єктами чуток про те, що вони й досі живі. Таке воскресіння може просто сигналізувати про небажання соціуму визнавати їхню смерть, але воно супроводжується всезагальним виливом скорботи й визнання, який допомагає міфотворенню довкола віднині безсмертної особи.

Доктор Ерін Ші, д.ф.: Серед прикладів лімінарності в мові можна назвати французький вислів на позначення сутінків чи присмерку: «Між собакою та вовком». Той самий вислів вживають для опису останніх місяців людського життя, коли фізичні й розумові можливості тануть. В англійській мові для позначення сутінків існує вислів «коли всі коти сірі», який демонструє стирання соціальної ієрархії та очевидних ознак статусу.

З есею «Лімінарність і communitas» Віктора Тернера: Виглядає на те, ніби вони пригнічуються та знижуються до загального стану, щоб витворитися наново та набути додаткових сил, завдяки яким можна впоратися з новим положенням в житті.

Іна Геберт, м.г.н.: Рент Кейсі та Карл Ваксман є найостаннішим втіленням цієї давньої моделі. Обох чоловіків, «розжалуваних» жахливою публічною смертю, тепер обговорюють як живих, і не просто живих, а безсмертних. За чутками, Карл Ваксман здійснив подорож у часі та вбив своїх батьків до моменту свого зачаття, законсервувавши себе таким чином у нескінченному лімінарному стані. Кейсі — що ж, із Кейсі зовсім інша історія: він врятований всезагальним визнанням та емоційною прив'язаністю, масовою відмовою повірити в те, що він загинув у добре задокументованому дорожньому інциденті.

Шот Даньюн (руйнувальник): Уся ця антропологічна маячня більше ніж занудна. Руйнувальні Ночі — це просто розвага. Просто розважальна гра. Будь ласка, не треба нищити її розумними слівцями.

39 — Вовкулаки V

Аллан Блейн (☉ студентка): Важко це пояснити, але в кожній туалетній кабінці кожної вбиральні школи, до якої ми ходили, було написано: «Амбер Най тече від сказу!»

Тільки насправді все це писала сама Амбер.
Це справді важко пояснити.

Тоні Відлін (☉ руйнівальниця): Старшокласники танцювали, як вони називали це, «в стилі слинька», у смислі, вдаючи частковий параліч ніг, характерний для жертв останньої стадії сказу. Малі шкандибали по танцпідлозі, пускали піну, поклавши «Алка-зельцер» собі на язик, врізалися одне в одного й гарчали. Кажуть, такі танці — певний спосіб отримати від поліції кулю в лоба.

Шот Даньон (☉ руйнівальник): Людей, які хочуть підхопити заразу, ми називаємо «плювальницями». Людей, готових розносити сказ, ми називаємо «крамарями».

Грін Тейлор Сімз (☉ руйнівальник): Як Чарльз Дікенс якось охарактеризував французьку «владу терору»: у часи чуми завжди будуть ті, хто не заспокоїться, поки не заразиться.

Хадсон Бейкер: Амбер і я покривали все своє тіло кремом від засмаги з фактором 200 чи біля того. Нам страх як хотілося, щоб люди шепотілися, думаючи, що ми найттаймери, і щоб комендантський загін спробував нас загребти. Тепер я розумію, що нам просто хотілося, щоб люди боялися нас. Типу ми можемо озвірити в будь-яку мить і всім в Академії християнського шляху поперегризати горлянки.

Тоні Відлін: Пригадую, було регулярно чути, як якісь дурні малолітки, «нічні туристи», хвалилися своїм «родоводом», тобто первинним джерелом штаму їхнього сказу. Без винятку кожне дітисько стверджувало, що вона чи він заразилися від Рента Кейсі чи Ехо Лоуренс. Кожному хотілося бути особливим — набути особливого статусу серед своїх однолітків, — але так, щоб не *занадто*. Більшість шмаркачів хочуть бути такими ж особливими, як їхні друзі.

Хадсон Бейкер: Тато й мама Амбер навіть не здогадувалися, що ми щоночі звалюємо з дому. Дивлячись на це тепер, думаю, ми виглядали той... ну, неймовірно непереконаливими й тупими в очах справжніх найттаймерів. Ми носили чорне трико під чорною одежею, яку ми купили в комісійних, і місіс та містер Най навіть не знали, що вона у нас є. Ми стояли на розі й чекали, поки зупиниться машина з руйнувальниками.

Тепер про це все дуже важко розповідати.

Тоні Відлін: Пам'ятаю, як усі казали, що Рент Кейсі — творець Руйнувальних Ночей, і що насправді він не

помер. Ті самі малюки будуть доводити вам, що Елвісу, Джиму Моррісону та Джеймсу Діну насправді остогидло бути в центрі загальної уваги й вони сфальшували власну смерть, щоб спокійно писати віршики на півдні Франції. Коли хтось бреше про те, що бачив Рента й цілувався з ним, усі ці брехні стають фундаментом для певної взаємовигідної реальності. Уряд каже, що Рент живий, бо їм потрібен злодій. Дітлашня каже, що він живий, бо їм потрібен герой.

Хадсон Бейкер: Амбер була така закохана в Рента, що пішла на пошту й свиснула в них постер «Розшукується» з його обличчям, просто зі стенду, який вони тримають для десятка найважливіших утікачів, розшукуваних ФБР. І кожного разу, коли ФБР вішали новий постер, Амбер крапа і його. На плакаті було його фото, яке зробили, коли він отримував нічний статус. Амбер хотіла заклеїти свою кімнату цими ефбеєрівськими постерами, але це містера Ная насправжки убило б — без жартів.

Тоні Відлін: Для юного покоління Рент і Ехо стали Адамом і Євою їхнього часу — Ф. Скоттом і Зельдою¹, Джоном і Йоко, Сидом і Ненсі, Куртом і Кортні. Пам'ятаю, всі, хто виводив походження свого вірусу від рота Рента чи Ехо, називали себе «дитям Рента» чи «поріддям Ехо».

Кожна старша школа має своїх Ромео та Джульетту, одну трагічну пару. Так само вони є і в кожного покоління.

¹ Мова йде про Френсіса Скотта Фітцджеральда та його дружину Зельду Сейр.

Хадсон Бейкер: У старших класах нашої школи окрема частина учнів користувалася вночі тими ж партами й класними кімнатами. Підлітки-найттаймери. У них були свої найттаймерські вчителі, і прибиральниці, й усе на світі. Навіть власна медсестра. Підлітки-найттаймери сиділи за нашими партами, поки ми спали вдома, а ми сиділи за ними, коли спали вони. Інколи під партою можна було знайти записку, приліплену жуйкою, — якийсь нічний хлопак намагався налаштувати контакт, — і ти залишав свою записку на тому ж місці. Так я і Амбер зустрілися з тим хлопцем, Грегом Денні.

Грег Денні («студент»): Ці денні сучки чіпляються, щоб не бути більше цілками. Я забезпечив себе безмежним запасом чистеньких пипок. Варто було тільки денним сучкам прочути, що я інфікований, як вони починали на мене полювати. Ми називали їх «плювальницями». Так вони ганялися за слиною, як дурні.

Шот Даньюн: Усі ці маленькі денні придурки, які казали, що їх цілував Рент Кейсі, — вони називали себе «чистокровними». Подумайте, як жалюгідно. Ніби вони були скакунами чи вампірами — це було більше ніж жалюгідно.

Хадсон Бейкер: Грег Денні — справжній хижак, без жартів.

Грін Тейлор Сімз: Як і у випадку з Зубною Феєю, кожна культура має свій аналог «бабая», містичної фігури,

покликаної не нагороджувати, а карати дітей. Наприклад, датський персонаж *Zwarte Piet*, який допомагає святому Миколаю, шмагаючи неслухняних дітей. В Іспанії це *El Coco* — безформний волохатий монстр, що їсть дітей, які відмовляються йти спати. В Італії *l'uomo nero* — це чоловік, що носить чорний плащ і краде дітей, які не хочуть доїдати. Подібними до Санта Клауса постають португальський *homem do saco*, болгарський *Torbalan* та перський *lulu-khorkhore*, які мають великий мішок, але не для того, щоб приносити подарунки слухняним дітям, а для того, щоб забирати в нього неслухняних.

Хадсон Бейкер: Ми з Амбер домовилися: ніколи не сідаємо до машини поодинці. Якщо в цій команді руйнувальників є місце тільки для однієї з нас, махаємо їм ручкою й чекаємо наступних. Обидві чи ніхто — такою була наша чесна-пречесна обіцянка навік-віків.

Фібі Трюффо, д.ф. (☀епідеміолог): Сучасне суспільство бореться з проблемою суперпоширювачів відтоді, як Мері Маллон відмовилася змінити свою поведінку. Через те що вона наполегливо прагла працювати кухаркою, останні 23 роки свого життя їй довелося провести в карантині, в Нью-Йорку на Норт Бразер Айленді. Зовсім нещодавно, у 1999 році, «Новоанглійський медичний журнал» повідомив про дев'ятирічного хлопчика в Північній Дакоті, легені якого були вражені надзвичайно глибокими осередками туберкульозної бацили. Дитина спричинила зараження своєї родини та п'ятдесяти шести

колег по школі, натомість сам хлопчик виявився цілковито здоровим. У схожому випадку 1996 року «Аннали медицини внутрішніх органів» засвідчили зараження бригади постопераційної інтенсивної терапії стійкою до антибіотиків стафілококовою інфекцією, джерелом якої стали колонії *Staphylococcus aureus*, виявлені глибоко в синусах позірно здорового студента-медика.

Недді Нельсон («руйнувальник»): Чули коли-небудь про «Закон про надзвичайні повноваження в галузі охорони здоров'я»? Його прийняв той президент після фіаско 11 вересня, пам'ятаєте? Ви знаєте, що цей закон дозволяє уряду оголосити будь-кого загрозою здоров'ю суспільства, а потім посадити під замок до кінця життя? Ви коли-небудь чули, щоб відбувся повноцінний судовий процес? Думаєте, вам забезпечать розгляд справи судом присяжних? Ви жаргуєте?

Фібі Трюффо, д.ф.: У сільських регіонах Китаю соціальне тавро, пов'язане з проказою, змушувало багатьох хворих приховувати свій стан. У відповідь уряд став пропонувати щедрі винагороди кожному, хто вкаже на хворого проказою, таким чином змушуючи заражених до лікування та очищуючи країну від епідемії.

В Індії, де більш демократична форма правління перешкоджала таким програмам, випадки захворювання проказою стали повсюдними.

«Закон про надзвичайні повноваження в галузі охорони здоров'я» просто дозволяє федеральній владі призупинити будь-які місцеві повноваження (на рівні штату чи

іншої адміністративної одиниці), конфісковувати майно та ізолювати населення з метою ефективної боротьби з будь-яким інфекційним захворюванням.

Хадсон Бейкер: Амбер дивилася на зараження як на якийсь остаточне зобов'язання. Типу від цього вона і той хлопець були б приречені бути разом. Дивлячись на це зараз, думаю, вона вважала, що дотик до смерті змусить її по-справжньому насолоджуватись життям. Типу вона почуватиметься більш живою. Звичайні люди жаліли її, хтось міг боятися чи відчувати огиду, але Амбер в усьому цьому вбачала тільки підвищену увагу.

Амбер казала, це не дасть їй форсувати піки. Вона справді хотіла жити живим життям. Я про те, що це *справді* важко пояснити.

Грін Тейлор Сімз: Англійська назва *Богімен* походить від *Боні*, зневажливого британського прізвиська Наполеона Бонапарта. З часом це ім'я розрослося до *Бонімен*, а потім до *Богімен*, але британці завжди використовували його, щоб залякувати дітей та утримувати їх у покорі.

Хадсон Бейкер: Амбер хотіла, щоб ми з нею приєдналися до команди Грега Денні. Тієї ночі я не сіла в машину. Я дозволила їй поїхати самій.

Фібі Трюффо, д.ф.: Як найпевніше було у випадку Бастера Кейсі, безсимптомний заражений носій мав тенденцію до зниженого імунітету внаслідок попереднього захворювання. Наприклад, один масовий суперпоширювач коронавірусу, широко відомого як САРС, попередньо

мав хворобу нирок, що призвело до визрівання в його організмі великого обсягу вірусу та передачі його іншим.

Грег Денні: Якась сучка залітає від мене і каже, що хоче народити мою скажену дитину. Йй цікаво, чи зможе вона виносити, не лікуючи свою заразу. Про що ви взагалі говорите — я не знаю.

Хадсон Бейкер: Амбер завжди розповідала мені: «Батько мого сказу — Рент Кейсі». Типу вона зустрічала його, знала його і все таке. Їхнє кохання нібито було скріплене поцілунком.

Грег Денні: Може, я й поробив дітей якимось денним сучкам, але ні, сказу в мене насправді ніколи не було. Я тільки вдавав, що інфікований, щоб мати чистих сучок для траху.

Хадсон Бейкер: На той час Амбер жила з Грегом Денні. Вона чекала, що її дитина буде, ну, типу напівлюдиною, напівзвіром. Як вона мені одного разу сказала: «Я відкидаю еволюцію людини на один гігантський крок назад...»

Фібі Трюффо, д.ф.: Як і у випадку з ліссавірусом серотипу Рента, більшість сучасних епідемій «перестрибнули» з тварин на людину: САРС є формою коров'ячого коронавірусу, чи то «корабельної лихоманки» крупної рогатої худоби; хвороба Крейтцфельда—Якоба є людською формою коров'ячої губчастої енцефалопатії, чи то «коров'ячого сказу»; СНІД найпевніше походить від мавпячого вірусу імунодефіциту.

Грін Тейлор Сімз: Після смерті, чи то зникнення, Рент Кейсі перетворився на чудового «бабая» для нашого уряду. Щоразу, коли федеральній владі необхідно відволікти увагу суспільства від її некомпетентності, головлікар Служби охорони здоров'я просто оголошує про новий виток епідемії сказу, чи полювання на Рента, чи про те й інше разом.

Недді Нельсон: Невже ви не бачите, що насправді немає ніякої епідемії сказу? Невже не видно, що Рент Кейсі — просто цап-відбувайло для уряду? Ви справді вірите, що Лі Харві Освальд діяв самотужки? Чи що Джеймс Ерл Рей справді був «самотнім стрільцем», коли вбив доктора Мартіна Лютера Кінга-молодшого? Як щодо Сирхана Сирхана¹? Чи Джона Вілкса Бута²?

Ви справді вірите, що одна людина спричинила загальнонаціональну епідемію сказу?

Грег Денні: Сучка, з якої так і пруть гормони, а мізки серйозно постраждали від сказу, — ні, така фігня мені поруч не потрібна. Забудь. Я чув, люди можуть роками свою слину розносити — може, вона була однією з таких.

Фібі Трюффо, д.ф.: Інші назви для «суперпоширювачів» — «суперзаражувачі» та «супервикидачі». Через смертоносний невидимий туман із краплинок слини та слизу, що оточує цих інфікованих осіб, епідеміологи часом називають їх «хмаристими хворими».

¹ Убивця сенатора Роберта Кеннеді, молодшого брата президента Джона Кеннеді.

² Убивця Авраама Лінкольна.

Недді Нельсон: Невже вас не лякає той факт, що зараз усі юридичні права людини зневажено «Законом про надзвичайні повноваження в галузі охорони здоров'я»?

Шот Даньюн: Спосіб зібрати всіх своїх ворогів під замком, не висуваючи їм ніяких звинувачень і не задіюючи юристів, називається карантинном. Лікарі — нові судді й присяжні. Хвороба — нова зброя масового знищення.

Недді Нельсон: Чому, на вашу думку, всіх політичних радикалів «діагностують» як хворих на сказ та замикають, а за якийсь час звучать заяви про їхню неминучу смерть? Хіба не бачите, що це узаконене вбивство?

Хадсон Бейкер: Коли я вже більше не могла терпіти, то подзвонила містеру й місіс Най та розповіла їм усе: про Амбер, і про записки під жуйкою, і про Руйнувальні Ночі, а вони пішли й найняли детектива.

Тільки коли вони прийшли туди, де жив Грег Денні, Амбер уже померла.

Недді Нельсон: Як ви можете сказати, що Рент Кейсі прийняв усе занадто близько до серця? А як, гадаєте, розумна людина має реагувати, з'ясувавши, що вона всього лише продукт прогнилої та злої системи? Як би ви продовжували жити, дізнавшись, що кожен ваш подих, кожен долар сплачених податків, кожна дитина, зачата вами, і ваше кохання — все це тільки увічнює якусь злу систему?

Як би ви жили, знаючи, що кожна ваша клітина й крапля крові — частина великого зла?

40 — Останні з'єднання

Воллес Бойєр (☀ *продавець машин*): Якщо просто зараз ви почешете своє вухо, я почешу своє. Якщо ви нахилите на один бік голову, то я нахилю свою, ведучи вас, переконуючи за допомогою очного контакту і доказів моєї зацікавленості.

Я кажу: «Дивіться», — ще одна вбудована команда.

Якщо ви сказали: «Подорожі в часі неможливі», я «наведуся» на ваше заперечення: «Так, багато людей заявляють, що це неможливо, але хіба люди не казали, що брати Райт ніколи не відірвуться від землі?»

Ехо Лоуренс (☾ *руйнівальниця*): Останнього разу, коли я бачила Гріна Тейлора Сіммза, ми брали участь у Ночі матраців. Грін прив'язував матрац до даху свого червоного «даймлера». Ми зупинилися на піт-стоп перед тим, як відкриється вікно, щоб наповнити бак, і стояли, прихилившись до машини, припаркованої біля колонки. Грін стояв у своєму костюмі в тоненьку смужечку, запихаючи носик пістолета в отвір бака й тиснучи на курок. Пахло бензином і курми у фритюрі.

Я не подзвонила Шоту щодо сьогоднішньої ночі — тільки так я могла поїхати з Гріном наодинці. І стоячи там, я розказала Гріну Тейлору Сімму, що Рентів батько, Честер, приїхав до міста.

Дивлячись, як цифри скачуть на колонці, нараховуючи гроші та галони, Грін сказав: «Скажи мені, як сильно марить старший містер Кейсі?»

Повз нас проїжджали «Торіно», «Веги» й «Торнадо» — всі з матрацами, прив'язаними до дахів. Обличчя в цих машинах, вони всі оберталися, щоб подивитися на нас із нашим матрацом. На розі кожної вулиці, скільки вистачало погляду, стояли люди й ловили тачку. Дехто махав кількома купюрами — на бензин.

І я розповіла Гріну Тейлору Сімму те, що Честер Кейсі розповів мені.

Грін не казав нічого. Тільки слухав. Дивився на інші команди, які дивились на нас.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Ця вістка надійшла щойно, і це схоже на якийсь повторюваний неймовірний випадок дежавю. Три поліційні машини на високій швидкості переслідують охоплену вогнем машину в західному напрямку по Медісонській об'їзній.

З вами Тіна Щосьтам, це «Звіт від зіваки»...

Воллес Бойер: Це допомагає, казав мені Чет Кейсі, починати з простого. Уявіть час не як ріку, а радше як книгу. Чи запис. Щось закінчене. Ніби кіно, з початком серединою та кінцем, але вже зроблене й закінчене.

Потім уявіть собі, що подорож у часі — це не більше ніж упустити книжку на підлогу й загубити місце, де читав. Ви підбираєте книжку й розгортаєте її на місці, яке або значно раніше, або, навпаки, далі, — але ніколи не точно на тому місці, де ви щойно читали.

Ехо Лоуренс: І все ще слухаючи, Грін Тейлор Сіммс залишив пістолет в отворі, обійшов машину та нахилився крізь водійське вікно. Він сказав: «Я слухаю» — і натиснув на підкурювач у приборній панелі.

Отака стара була в нього машина. Ніхто з нас не кутив.

Шот Даньон (*«руйнівальник»*): Рент якось сказав, що ми *сприймаємо* час так, як люди при владі хочуть, щоб ми сприймали. Це як з обмеженням швидкості на якійсь автостраді. Як з Санта Клаусом чи Великоднім Кроликом. Ніби час — це Зубна Фея, в яку нас привчили вірити. Час як шлях чи ріка, що рухається тільки в одному напрямку.

Але обмеження швидкості змінюються. Санта Клаус — фальшивка.

Рент сказав мені, що час — це зовсім не шлях, як ми про нього думаємо. Час повертає. Він петляє. Він зупиняється і починається, і це все той мінімум, який він сам зміг пізнати. Більшість людей, казав Рент, рухаються крізь час, як безкрила пташка по землі. Рент каже, що уявлення про час було створене таким, щоб люди не почали жити вічно. Це плановане старіння, з яким ми всі погодилися.

Для всіх, крім людей, що не помирають. Істориків.

«Ніхто не каже, що ти маєш у це повірити, — Рент сказав мені. — Ти завжди можеш просто померти».

АВТО-Радіо, з передачі «Небози в дорозі»: Маємо нові повідомлення про швидкісне поліційне переслідування. Вогонь, схоже, обмежується палаючим матрацом, прив'язаним до даху автомобіля. Водій усе так само рухається на захід по Медісонській об'їзній і вже досяг Сентрпойнт-Бізнес-парку. Наступні повідомлення в міру розвитку подій, з вами Тіна Щосьтам і ваш «Звіт від зіваки»...

Ехо Лоуренс: На заправці, всередині Грінового «даймлера», підкурювач вистрибнув зі звуком: «тснк».

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сімза («історика»): Дозвольте мені якимось чином стисло це пояснити. Людський мозок функціонує на чотирьох базових рівнях мозкової частоти. Зазвичай у пробудженому та збудженому стані ви функціонуєте на «бета-рівні» мозкових хвиль, що становить від тринадцяти до тридцяти циклів на секунду. У стані спокою ваш мозок переходить на «альфа-рівень» хвиль, від дев'яти до чотирнадцяти циклів на секунду. Коли ви дримаєте й почуваетесь сонливими, ваш мозок уповільнюється до «тета-рівня», від п'яти до восьми циклів на секунду. І зрештою, коли ви провалюєтесь у глибокий сон без сновидінь, ваші мозкові хвилі загальмовуються аж до «дельта-рівня», від одного до чотирьох циклів на секунду.

Воллес Бойєр: Ніхто не каже, що ви маєте в це повірити. Ніхто не каже, що ви маєте навіть слухати це, але тільки подумайте про цю силу-силенну розумного, багатого, впливового народу, який зійшов у могилу, присягаючись, що Сонце обертається довкола нас. І також подумайте про те, що одного дня, коли ви будете мертвим і давно зогнилим, дітлахи з молочними зубами сидітимуть на уроці часової географії та реготатимуть над тим, якими дурними ви були.

Ехо Лоуренс: Колонка брязнула, й цифри перестали перевертатися. Шланг підстрибнув і завмер. Грін Тейлор Сімміз сунув руку за пазуху свого смугастого костюма й витяг звідти гаманця.

«Якщо вірити Чету Кейсі, — сказала я Гріну, — ми зустріли Рента, бо ти впізнав його на розі тієї вулиці...»

Грін вийняв з гаманця двадцятку, ще двадцятку, червінця, п'ятірку. Витяг усі паперові гроші зі свого гаманця.

Я сказала: «Закатай свій рукав». Я сказала: «Дай мені подивитися на твої руки».

І Грін сказав: «Як ти гадаєш, хто вигадав цю маленьку гру, яка тобі так до вподоби?» Він сказав: «Як ти гадаєш, хто визначає поле, і прапорці, і вікно, хто пускає чутки?» Він сказав: «Як на твою думку, що станеться з Руйнувальними Ночами без мене?»

Сморід бензину довкола нас.

Грін Тейлор Сімміз простягнув мені купюри й сказав: «Чи не будеш ти така люб'язна купити мені трохи лакричних цукерок “Ред Вайнс”?»

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Величезне зацікавлення викликає той факт, що пересічна людина в цей містичний медитативний стан, тета-рівень мозкових хвиль, стан, якого так невтомно шукають монахи та пілігрими, впадає, просто кермуючи автомобілем. У будь-якій довгій поїзді, щоразу, як ви проминаєте час і долаєте відстань, не замислюючись над процесом, ви поринаєте в глибоку медитацію тета-рівня. Відкриті для видінь. Відкриті для свого підсвідомого. Для творчого, інтуїтивного й духовного просвітлення.

Ехо Лоуренс: Я залишила його з пістолетом, який усе ще стирчав з бака. Я зайшла досередини, купила «Ред Вайнс», розплатилася за бензин і вийшла. І — а то якже! — коли я вийшла надвір, червоного «даймлера» вже не було.

Із польових нотаток Гріна Тейлора Сіммза: Тета-рівень мозкової активності привертає особливу увагу. Це та частота, на якій, як твердять містики, найчастіше з'являються видіння та просвітлення. У ці миті розслаблення — у ванні, за кермом, у напівсні, — коли ви спускаєтесь на тета-рівень мозкових хвиль, із пам'яті переважно виринають глибокі, віддалені спогади. Ви встановлюєте зв'язки та досягаєте одкровенень.

З метою стимулювати тета-рівень мозкової активності піснопіви тибетських монахів ведуться в монотонному ритмі, який відповідає повільнішій мозковій частоті. У барабанних культурах шамани-барабанники запускають тета-рівень, рівномірно та безперервно вибиваючи чотири удари на секунду.

Петті Рейнольдс («бармен»): Я стояла біля сьомої колонки. Чоловік, про якого ви говорите, був біля п'ятої. Я почула плескіт й озирнулася подивитись, і цей чоловік поливав бензином зі шланга матрац, прив'язаний до даху його червоної машини. Він був одягнений у темно-синій діловий костюм. Сиве волосся. Гарні шкіряні туфлі. Бензин усмоктався в матрац, крім кількох крапель, що побігли вниз по боках та вікнах машини. Запах стояв неймовірно задушливий.

Пам'ятаю, він заліз на водійське сидіння й поїхав. Йому довелося ввімкнути двірники на лобовому склі — так рясно по ньому тік бензин.

Воллес Бойер: Як я вже казав, я не зустрічав Рента Кейсі, поки він не помер. Весь залишок польоту, той час, який я просидів поруч із Честером Кейсі, він намагався навчити мене неможливого. Він пив мій скотч і розповідав мені, що час — це не пряма лінія.

Час — це не ріка. І не годинник, і не клепсидра. Він не може рухатися тільки в один бік.

Можна найняти ціле полчище найкращих фахівців, щоб критично розібрати, як таке могло статися, але все одно залишаться люди, які шукатимуть доказів і сперечатимуться з тим, що земля пласка. Людина походить не від якоїсь іншої істоти. А Елвіс Преслі досі живий.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Це Тіна Щосьтам з терміновими новинами в передачі «Небозі в дорозі». Усі смуги західного напрямку на Медісонській об'їзній заблоковані через аварію палаючої машини біля

виїзду з Сентрпойнту. Рятувальні команди вже на місці подій і намагаються впоратися з вогнем. Уже утворилися затори на Ринковій розв'язці та в напрямку до 287-ї автостради. Рух по Медісонській об'їзній у східному напрямку також уповільнився майже до повної зупинки...

Шот Даньюн: Блядь. Не знаю я, як працюють флешбеки. Я не зможу вам до пуття пояснити, як працює лампочка, а тим більше зробити одну з нуля. Але я можу нею користуватися.

Випалюєте собі мізки сказом. Впадаєте в цей тета-транс від їзди за кермом. Врізаєтесь куди-небудь і очуєте голяка десь в історії.

Воллес Бойєр: Якщо це допоможе, подумайте про те, що люди довгий час уважали Землю пласкою. Дво-вимірною. Вони вірили тільки в те, що бачили, поки не винайшли кораблів, а хтось хоробрий не поплив на розшуки решти Землі. Уявіть, що Рент Кейсі — Христофор Колумб подорожей у часі.

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Рух на західному боці зупинився намертво. Це вже паркувальний майданчик. Рятувальні команди доповідають, що вогонь біля розв'язки Сентрпойнт уже погасили, дорогу від аварії розчищено, але хлопці зі швидкої досі чекають на свій вантаж.

Якщо вірити першим чуткам, обгорілий «Даймлер-Бенц» виявився порожнім. З найкривавішими подробицями, «Небозі в дорозі» на АВТО-Радіо...

41 — Повернення до Рента

АВТО-Радіо, з передачі «Небозі в дорозі»: Не треба дивитися на небо, щоб зрозуміти, що сьогодні повня. Нам уже повідомляють про дрібну аварію на чотирнадцятому кілометрі 217-ї автостради, де два весільні кортежі, здається, жбурляють одне в одного жменями весільного торта. Зі «Звітом від зіваки» Тіна Щосьтам для передачі «Небозі в дорозі»...

Недді Нельсон (руйнівальник): Хіба не всім відомо, що люди досі їздять на Руйнувальні Ночі? Щоб досягти цього дорожнього трансю, який наближає до розуміння? Чи, може, люди просто пруться від гонитви? Типу, щоб знайомитися з іншими людьми й проводити разом час?

Ехо Лоуренс (руйнівальник): Розслабся. Якщо Шоту Даньюну вдасться перемістити себе в минуле, усі ми прокинемося в новій реальності, де він буде творцем технології форсованих піків. Шот нарешті використає свою освіту, щоб стати Томасом Едісоном мозкових транскриптів. Щоправда, це якщо він згадає досить із сучасної науки. Одна річ — бути автором, і зовсім інша — винайти весь йобаний вид мистецтва.

Ні, тієї ж миті, коли він потрапить назад і підкрутить історію, усі ми прокинемося в світі, який взагалі не знає форсування мозкових транскриптів. Ми будемо так само дивитися кіно та читати книжки. А от його маленький мопс, Сенді, буде досі живий.

Шот Даньюн («руйнувальник»): Можливо, Рент і не був таким... пробивним і великим, яким ми його пам'ятаємо. Може, саме так з'являється будь-який релігійний діяч: його друзі просто розписують його все могутнішим та могутнішим, щоб затягти когось у ліжку. Можете уявити собі святого Петра в барі, котрий чеше якісь гарненькій дівулі: «А то я водився з Ісусом Христом. Ми були найліпшими кумплями...»

Можливо, люди не подорожують назад у часі. Може, це брехенька, як і все інше — все, що звучить краще за думку про смерть — чорну, огидну, вічну смерть, — може, це така приваблива брехенька, на яких і постають світові релігії. Можливо, Рент просто мертвий.

Ехо Лоуренс: Треба зважати на джерело. Може, Шот Даньюн просто хоче провалитися в минуле без конкуренції.

Шот Даньюн: Хуйня. Ви б знали, якби Ехо стрибнула в минуле, вона б уже знову була тут, але з обома звичайними руками й ногами. Нормальними. І з живими-живісінькими батьками. Ніякого вистругування та вимазування секс-іграшок. Ехо була б такого ж віку, як Рент, чи Кейсі,

чи як він там себе кличе, є зараз. Вони були б двома звичайними занудами середнього віку.

Ехо Лоуренс: Якщо в Недді вийде повернутися назад, то не буде ніякого акту СЕКСОТ. Люди будуть жити, як у доісторичні часи, в тій порі, коли їм самим захочеться. Ніяких комендантських сигналів. Один грандіозний зазор, як це й було завжди в світі.

Шот Даньон: Можна навести логічні аргументи того, що ми весь час міняємо минуле, незалежно від того, буваємо ми там насправді чи ні. Я замружую очі, і Рент, якого я бачу, — це не реальна особа. Рент, про якого я вам розповідаю, профільтрований, підфарбований, викривлений кризь моє сприйняття. Як будь-який форсований пік.

І всім цим я змінюю минуле — і здебільшого навіть не помічаю цього. Можна сказати, я безперервно паскуджу минуле, теперішнє і майбутнє.

Ехо Лоуренс: Якщо Ренту вдасться все виправити, якщо він колись потрапить у минуле, щоб врятувати свою маму від... від того, щоб вона стала його мамою, то, найпевніше, ви ні слухом, ні духом не знатимете про Рента Кейсі. Він і Грін Тейлор Сіммс, певно, обоє будуть «істориками», без початку й кінця.

Шот Даньон: Дивно, скажіть? Замість того щоб бути біографією, ця історія стане байкою. Фактичним історичним артефактом, у якому занотовано минуле, якого ніколи не було.

Як Санта Клаус чи Великодній Кролик — чергова застаріла правда.

Боді Карлайл (☉*друг дитинства*): У мене все це просто купи не держиться. Люди кажуть, що Рент стрибнув назад у часі — якісь хворі! — і що, можливо, він зробить щось, щоб нічого цього не сталося. Чи, може, просто щоб він не з'явився.

Ходять чутки, що якась таємна зграя чуваків рулить світом. Чуваків, які ніколи не помруть, і вони змушують нас усіх чубитися їм на забаву. Від того, що вони там накрутять з історією, я можу назавтра бути не реальнішим, ніж Супермен чи король Артур.

Тут не треба нейрохірурга, щоб визначити, що все це вигадані брехеньки.

Недді Нельсон: Спитайте себе: що я їв сьогодні на сніданок? А що я їв на обід учора?

Бачите, як швидко розмивається реальність?

Тіна Щосьтам (☾*руйнувальниця*): Що б я змінила? Наступної ж Руйнувальної Ночі, в ту ж мить, коли якийсь бісів «мазераті» чи «роллс-ройс» підрулить до бордюра, я залізу всередину.

А ви, бісові невдахи, насолоджуйтеся своєю смертю.

42 — Респонденти

Аллан Блейн (☞ **пожежник**) ізольований у державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Хадсон Бейкер (☀ **студентка**) працює над дипломом із кримінального права.

Браннан Бенворт, д.м.н. (☞ **дантист**) ізольований у державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Воллес Бойер (☀ **торговець машинами**) завжди готовий прочитати вичерпну лекцію про свої короткочасні повітроплавні стосунки з Рентом Кейсі.

Вівіка Броулі (☞ **танцівниця**) ізольована в державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Шериф Бейкон Карлайл (☀ **ворог дитинства**) звинувачений у протизаконному арешті через затримання нібито підозрілих відвідувачів Міддлтонського зубного музею.

Безін Карлайл (☀ **сусід дитинства**) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Боді Карлайл (☀ **друг дитинства**) керує та опікується нововідкритим Міддлтонським зубним музеєм.

Честер Кейсі (☀ фермер) зник у зв'язку з автокатастрофою за участі одного автомобіля невдовзі після зникнення Іріна Тейлора Сіммза.

Айрін Кейсі (☀ Рентова мати) зараз є заможним філантропом, головним спонсором та екскурсоводом Міддлтонського зубного музею.

Лінн Коффі (☹ журналістка) видала нехудожню працю «Штовхай і тікай: Історія Руйнувальних Ночей».

Грег Денні (☹ студент) загинув. Його застрелив поліцейський через підозру в сказі.

Шот Даньюн (☹ руйнувальник) раніше відомий як Кристофер Даньюн, зник безвісти, коли автомобіль, за кермом якого він перебував, з'їхав із траси й упав з урвища висотою в триста футів.

Кеммі Елліот (☀ подруга дитинства) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Логан Елліот (☀ друг дитинства) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Рубі Елліот (☀ друг дитинства) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Преподобний Кертис Дін Філдз (☀ священник Міддлтонського християнського братства) змінив обряд причастя після того, як виявилось, що епідемія сказу веде початок від потира з виноградним соком, який ділили між собою 600 парафіян.

Деніз Гарднер (☀ агент із продажу нерухомості) отримала звання «Суперпупермегапродавець» у регіональному сегменті будинків для самотніх представників середнього класу.

Шон Гарднер (☀ підрядник) разом зі своєю дружиною керує гарячою телефонною лінією «Готам ні!» — програмою втручання та лікування для батьків тих підлітків, які потрапили в пастку готського способу життя.

Мері Кейн Харві (☀ вчителька) мріє про свою недалеку пенсію, яку вона проведе «в будь-якому місці якнайдалі від Міддлтона».

Гленда Гендерсен (☀ сусідка дитинства) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Сайлас Гендерсен (☀ сусід дитинства) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Бренда Джордан (☀ подруга дитинства) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Лейф Джордан (☀ друг дитинства) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Альфред Лінч (☹ винищувач шкідників) ізольований у державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Канада Мерсер (☀ розробник програмного забезпечення) нещодавно відсвяткував перший день народження свого ірландського сетера Лулу.

Сара Мерсер (☀ директор з маркетингу) збирається дати життя своїй першій дитині у вересні цього року.

Джейн Мерріс (☹ музикант) продовжує грати наживо панк-рок, наскільки дозволяє її бухгалтерська кар'єра.

Офіцер Ромі Майлз (☹ детектив у справах вбивств) нещодавно отримав підвищення на посаді головного керівника урядової програми боротьби зі сказом,

наглядає за арештом та ізоляцією всіх без винятку інфікованих громадян.

Джаррелл Мур (☞ **приватний детектив**) ізолюваний у державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Недді Нельсона (☞ **руйнувальника**) востаннє бачили на пасажирському місці в машині, в якій зник Честер Кейсі.

Галтон Най (☀ **член муніципальної ради**) успішно пролобіював програму утримування в карантині всіх підозрюваних на сказ до повного подолання небезпеки для суспільного здоров'я.

Денні Перрі (☀ **друг дитинства**) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Една Перрі (☀ **сусідка дитинства**) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Лу-Енн Перрі (☀ **подруга дитинства**) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Полк Перрі (☀ **сусід дитинства**) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Джефф Пліт (☞ **менеджер із добору кадрів**) успішно працює моделлю в показах купальних костюмів.

Саймон Прегер (☞ **художник**) продовжує писати картини, наскільки дозволяє його юридична практика.

Хартлі Рід (☀ **власник «Придорожньої бакалії»**) визнаний невинним за звинуваченням у безвідповідальній небезпечній поведінці, висунутим через свідчення

очевидців про те, що він лизав яблука перед тим, як виставляв їх на продаж.

Петті Рейнольдс (☞ **бармен**) продовжує займатися баром, наскільки дозволяє її пристрасть до наркотиків.

Лоуелл Річардс (☼ **вчитель**) нещодавно відсвяткував шість місяців безперервної тверезості.

Лівія Рошелль (☼ **вчителька**) нещодавно відсвяткувала шість місяців безперервної тверезості.

Тодд Ратц (☼ **торговець монетами**) відійшов від справ і насолоджується спокоєм на приватному острові в Середземномор'ї.

Доктор Девід Шмідт (☼ **міддлтонський лікар**) згорнув свою лікарняну практику, обійнявши пост регіонального карантинного наглядача, в межах дії «Закону про надзвичайні повноваження в галузі охорони здоров'я».

Грін Тейлор Сіммс (☞ **історик**) досі перебуває в розшуку в поліції у зв'язку зі зникненням Бастера Л. Кейсі.

Тіну Щосьтам (☞ **руйнівальницю**) востаннє бачили, коли вона сідала у «Додж Вайпер», який пізніше розбився об товарняк, спричинивши вибух. Опитані рятувальники не знайшли на місці аварії ні живих, ані мертвих.

Едит Стіл (☞ **менеджер із добору кадрів**) ізольована в державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Лью Террі (☞ **управитель нерухомості**) відбуває 25-річний термін ув'язнення за звинувачення у жорстокому сексуальному насильстві над неповнолітніми.

Карло Тієнго (☾ **менеджер нічного клубу**) ізольований у державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Луелла Томмі (☀ **сусідка дитинства**) веде активне родинне, церковне та суспільне життя.

Фібі Трюффо, д.ф. (☀ **епідеміолога**) призначено головним федеральним координатором програм, пов'язаних зі сказом, з метою координувати дедалі ширші обов'язки офіцерів правоохоронних служб, що діють за «Законом про надзвичайні повноваження в галузі охорони здоров'я».

Тоні Відлін (☾ **руйнувальниця**) продовжує брати участь у Руйнувальних Ночах, але відкидає всі чутки про те, що вона взяла на себе роль організатора.

Доктор Кристофер Бінг, д.ф. (☀ **антрополог**), зараз знаходиться за кордоном, вивчає культуру драми Но в Японії.

Іна Геберт, м.г.н. (☾ **теолог**), є окрасою будь-якої вечірки.

Доктор Ерін Ші, д.ф. (☾ **теолог**), ізольована у державному інфекційному карантині на невизначений термін.

Віктор Тернер (☀ **антрополог**), міжнародний авторитет в галузі ритуалів та метамов, мріяв керувати школою самби в Бразилії. Помер у 1983 році.

Зміст

1 — Вступ.....	5
2 — Янголи-охоронці.....	12
3 — Собаки.....	23
4 — Фальшиві зірки.....	37
5 — Невидиме мистецтво.....	48
6 — Зубна Фея.....	61
7 — Будинок із привидами.....	73
8 — Ведення.....	83
9 — Рибалка.....	86
10 — Вовкулаки.....	97
11 — Бджоли.....	106
12 — Їжа.....	109
13 — Виставляння.....	118
14 — Відхід.....	131
15 — Форсовані піки.....	140
16 — Команда.....	151
17 — Погромник.....	166
18 — Місто.....	175
19 — Учень за кермом.....	182
20 — Звалища.....	191
21 — Ехо.....	199
22 — Історія.....	211
23 — Кохання.....	220

24 — Вовкулаки II.....	230
25 — Йолоп.....	239
26 — Заперечення.....	245
27 — Ялинкова Ніч.....	253
28 — Вбудовані команди	265
29 — Вовкулаки III	268
30 — Жалоба	277
31 — Розрахунки.....	282
32 — Погляд у минуле.....	289
33 — Вовкулаки IV	294
34 — А що як... ..	303
35 — Флешбек.....	309
36 — Погромник II.....	317
37 — Розклад походження.....	331
38 — Communitas	348
39 — Вовкулаки V.....	354
40 — Останні з'єднання.....	364
41 — Повернення до Рента.....	372
42 — Респонденти	376

CHUCK PALAHNIUK
AN ORAL BIOGRAPHY
OF BUSTER CASEY

Переклад з англійської
Вікторії Наріжної

Художник-оформлювач
І. В. Осіпов

Палагнюк Ч.

П14 Рент: усна біографія Бастера Кейсі: Роман / Пер. з англ. В. Наріжної; Худож.-оформлювач І. В. Осіпов. — Харків: Фоліо, 2008. — 383 с.

ISBN 978-966-03-4243-9.

«Рент» — це біографія однієї людини (чи то, добре знаючи, що за один Чак Палагнюк, краще було б сказати — «однієї людини?..»), такого собі химерного Гекльберрі Фінна сучасності. Історія Рента Кейсі оповідає про начебто рідний, але й зовсім чужий нам світ. У цьому світі є дружба, кохання, материнська любов, цинізм, брехня, зажерливість – все те, що ми так добре знаємо. Але ще в ньому є безумні Руйнувальні Ночі, коли несамовиті водії влаштовують автоперегони «на виживання». Є люди, що живуть лише вдень, і люди, чий час настає вночі. В цьому світі немає ні книг, ні відео, але кожен може поринути в чужі пригоди й відчуття, підключивши «мозковий транскрипт» до спеціального порту в своєму каркові. Все це, якщо вірити Палагнюку, чекає на Америку в близькому майбутньому, але ми-то знаємо, що вірити Палагнюку не можна, тому краще сказати — «в близькому майбутньому?..» Бо минуле, теперішнє й майбутнє — те, що ми називаємо «часом» — це чи не найбільша загадка в історії Рента Кейсі, яку читачеві буде без сумніву цікаво, хоч і не завжди приємно розгадувати...

ББК 84(7СПО)

Copyright © 2007 by Chuck Palahniuk
All right reserved
© В. Наріжна, переклад
українською, 2008
© І. В. Осіпов, художнє
оформлення, 2008

Літературно-художнє видання

ПАЛАГНЮК Чак

РЕНТ: УСНА БІОГРАФІЯ БАСТЕРА КЕЙСІ

Роман

Переклад з англійської

Головний редактор *Н. Є. Фоміна*

Відповідальний за випуск *А. Ю. Хорошевський*

Художній редактор *І. В. Осіпов*

Комп'ютерна верстка: *М. А. Теплицький*

Коректор *О. А. Кравець*

Підписано до друку 28.02.08. Формат 70×108^{1/32}.

Папір офсетний. Гарнітура Варнок. Друк офсетний.

Умов. друк. арк. 16,80. Умов. фарбовідб. 17,14. Облік.-вид. арк. 13,57.

Тираж 4000 прим. Замовлення № 8-03 54.

ТОВ «Видавництво Фоліо»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 502 від 21.06.2001 р.

ТОВ «Фоліо»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 683 від 21.11.2001 р.

61057, Харків, вул. Донець-Захаржевського, 6/8

Електронна адреса:

www.folio.com.ua

E-mail: realization@folio.com.ua

Інтернет магазин

www.bookpost.com.ua

Надруковано

ВАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»,

61012, Харків, вул. Енгельса, 11

Свідоцтво про реєстрацію

ДК № 1626 від 22.12.2003 р.

Чак Палагнюк (Charles Michael «Chuck» Palahniuk) (нар. 1962) —

сучасний американський український письменник.

Колись батьки взяли його та сестру на цвинтар, де були поховані їх дідусь (він приїхав до Америки з України на початку ХХ сторіччя) та бабуся.

Побачивши на могилах написи "Paula" та "Nick" діти чомусь розсміялися (діти є діти), та з того часу почали вимовляти своє прізвище як "Поланік" або "Паланік". Згодом Чак Палагнюк написав роман "Бійцівський клуб", який призвів до справжнього вибуху у літературному світі.

Нині він — один з найпопулярніших авторів у світі, а кожна його нова книжка миттєво стає бестселером.

«Рент» — це біографія однієї людини (чи то, добре знаючи, що за один **Чак Палагнюк**, краще було б сказати — «однієї людини?..»), такого собі химерного

Гекльберрі Фінна сучасності. Історія Рента Кейсі оповідає про начебто рідний, але й зовсім чужий нам світ. У цьому світі є дружба, кохання, материнська любов, цинізм, брехня, жахливість — все те, що ми так добре знаємо.

Але ще в ньому є шалені Руйнувальні Ночі, коли несамовиті водії влаштовують автоперегони «на виживання». Є люди, що живуть лише вдень, і люди, чий час настає вночі. В цьому світі немає ні книг, ні відео, але кожен може поринути в чужі пригоди й відчуття, підключивши «мозковий транскрипт» до спеціального порту в своєму каркові. Все це, якщо вірити Палагнюку, чекає на Америку в близькому майбутньому, але ми-то знаємо, що вірити Палагнюку не можна, тому краще сказати — «в близькому майбутньому?..» Бо минуле, теперішнє й майбутнє — те, що ми називаємо "часом" — це чи не найбільша загадка в історії Рента Кейсі, яку читачеві буде без сумніву цікаво, хоч і не завжди приємно розгадувати...

ISBN 978-966-03-4243-9

9 789660 342439